પંડિત અમૃતલાલ ભાઈનું સંક્ષિપ્ત જીવન ચરિત્ર

સાંસારિક પદાર્થો પર મમત્વ ધરાવનાર જીવો માટે જન્મ-મરણ એ સ્વાભાવિક છે. પરંતુ જેઓ અંતરાત્મા થઈને પોતાનું અને પરનું હિત કરે છે, ત્યારે જ તેઓના જીવનની સાર્થકતા થઈ ગણાય આવી વ્યક્તિઓના જીવન ચરિત્રમાંથી કાંઈક પોતાના આત્માનો વિકાસ થાય અને તેઓ પણ આગળ વધી જન્મની સાર્થકતા કરે એ હેતુથી તેમનું જીવન-પરિચય સંક્ષેપમાં આપું છું. દીઓદર નિવાસી પંડિત અમૃતલાલ ભાઈનાં માતુશ્રી મેનાં તથા પિતાશ્રી પુરુષોત્તમદાસ હતા પંડિતજી ગર્ભાવસ્થામાં આવ્યા ત્યારે તેમની માતુશ્રી દશ તિથિ ઉપવાસ સામાયિક પ્રતિક્રમણાદિ કરતાં હતા બાલ્યવયમાં જ તેમની માતુશ્રી ગુજરી ગયાં, પછી તેમને સંસ્કારી બનાવવાનું કાર્ય તેમના પિતાશ્રીના શિરે આવી પડ્યું તેઓશ્રી હમેશાં કહેતા કે તારી માતુશ્રી ધર્મનું સુંદર રીતે આરાધન કરતી હતી તેથી તારે પણ તારી માતુશ્રીના પગલે અનુસરવું બાલ્યવયથી જ પ્રભુદર્શન, નવકારશી અને તિવિહારનું પચ્ચક્ખાણ કરાવનારના વૃક્ષના સિંચનની જેમ કુમારાવસ્થામાં તેઓ દરરોજ જિન પૂજા ચઉવિહાર, સામાયિક બે તિથિએ પ્રતિક્રમણ પૌષધાદિક કરતા ત્યાર પછી તેમણે ધાર્મિક પુસ્તકો વાંચવાં શરૂ કર્યાં એ પુસ્તકોએ એમના જીવનનું એકાએક પરિવર્તન કર્યું અને પરિણામે વ્યવહારિક શિક્ષણનું ક્ષેત્ર છોડીને ધાર્મિક શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં ઝંપલાવવાનો નિર્ણય કર્યો તેથી તે શિક્ષણાર્થે તેઓશ્રીએ મહેસાણા પાઠશાળામાં રહી થોડા વખતમાં દ્રવ્યાનુયોગ, સંસ્કૃત પ્રાકૃત વ્યાકરણ કાવ્ય વિગેરેનો સુંદર અભ્યાસ કર્યો પાઠશાળાના પ્રાણ સમા શેઠશ્રી વેણીચંદભાઈ પણ તેમની શ્રદ્ધા આદિ ગુણો જોઈને તેમની પાસે કર્મગ્રંથ આદિનો અભ્યાસ કરતા હતા. એક વખત પંડિતજીને સ્વપ્નમાં તેજ [illegible] વાળો નાગ, શ્વેતરંગી પ્રભુને ભેટ

કર્યો તે હકીકતીએ બન્ને તરફ સુદ કેસરીને ગભારામાં દિવ્ય પ્રકાશ કર્યો આનું ફળ હું સંયમ ધર્મ નહી સ્વીકારી શકું કે સંસારમાં રહી ભોગ વિલાસ પણ નહી કરી શકું પણ સંસારમાં રહી ચતુર્થ વ્રત ત્યાગમય વૈરાગ્ય જીવનથી જીવીશ. પિતાશ્રીની આજ્ઞા અનુસાર તેઓશ્રી ગૃહસ્થાશ્રમમાં જોડાયા અદિયા તેમની ધર્મપત્ની અનુકુળ હોવાથી બન્નેએ સાથે યુવાવસ્થામાં વીશ સ્થાનક જ્ઞાનપંચમી, મૌન એકાદશી, આયંબીલની ઓળી, વર્ધમાન તપની કેટલીએ ઓળીઓ કરી તેઓશ્રીએ સમેત શિખરાદિ તીર્થોની યાત્રામાં પણ નિયમોનુ સચોટ પાલન કર્યું. તેમણે બારવ્રતો લીધા અને અખંડ બ્રહ્મચર્ય વ્રત સજોડે ઉચર્યું છે.

અમદાવાદમાં ઘણા વર્ષોથી પાઠશાળાઓમાં સાધુ–સાધ્વીજી અને શ્રાવક–શ્રાવિકાઓને પ્રકરણ દ્રવ્યાનુયોગ, વિગેરેનું ધર્મ શિક્ષણ આપી તત્ત્વના જ્ઞાતા બનાવ્યા છે કેટલાક શ્રાવક–શ્રાવિકાઓએ તો જિનેશ્વર દેવોએ કહેલો ઉત્તમ સંયમ ધર્મ પણ સ્વીકાર્યો છે પંડિતજીની નિઃસ્વાર્થ વૃત્તિ સંતોષી સાદુ જીવન અને ધર્મ પ્રત્યેના અડગ પ્રેમે શ્રીમંત કુટુમ્બોમાં સારી છાપ પાડી છે. તેઓશ્રીના સમાગમમાં આવતા ધર્મમા અજાણ વ્યક્તિઓ પણ તેમની સમજાવવાની શક્તિથી ધર્મ માર્ગમાં જોડાયાં છે બ્રહ્મચર્ય વ્રત અંગીકાર કર્યા પછી પિતાશ્રીની પ્રેરણા અને અભ્યાસીઓની સહાયથી તેમણે જીવવિચારાદિક પ્રકરણો, તત્ત્વાર્થ, ક ભાષ્ય બૃહત્ સંગ્રહણી સાર્થ, નિત્ય સ્વાધ્યાય, નવ પદની ઓળી, બારવ્રતની સંક્ષિપ્ત વિસ્તારાર્થ ટીપ, અને છેવટમા અભ્યાસીઓના અતિશય આગ્રહથી પોતાની શારીરિક નરમ તબીઅતમા પણ સતત ઉદ્યમ કરીને આ છ કર્મગ્રંથ સાર્થ સુધીનુ પુસ્તક પ્રગટ કર્યું છે તેમનો ભયંકર માંદગીમા પણ તેમણે વ્રતો અને નિયમોનું બરાબર પાલન કર્યું છે તેઓશ્રી પોતાતાના અભ્યાસીઓને લાગણી પૂર્વક મન દઈને યોગ્ય અને સરળ અભ્યાસ કરાવતા કે જેથી તેઓમાં ધાર્મિક શિક્ષણ પરત્વે પ્રેમ ઉત્પન્ન થાય અને વધુને વધુ શિક્ષણ

મેળવે તેઓશ્રીએ **દીઓદરમાં** પોતાના માતા, પિતા અને ભાઈના સ્મરણાર્થે ઉપાશ્રયમા સારી રકમ સંઘને અર્પણ કરી છે તેમજ દેગ-સરમાં ત્રિગડું, ભંડાર વિગેરે સાધનોની જરૂરીઆતો પણ પુરી પાડી છે, તદુપરાત ત્યાંના બાલગણને યોગ્ય ધાર્મિક સંસ્કારો પડે અને જ્ઞાન સંપાદન કરે તે અર્થે ત્યાં પાઠશાળા પણ શરૂ કરાવી છે તેઓશ્રી જ્ઞાનના પિપાસુ છે અને કોઈપણને જ્ઞાન આપી અંધકારમાથી પ્રકાશમાં લાવવા એ તેમનો એક ધર્મ છે તેમ તેઓ માને છે પંતિજીનાં ધર્મપત્ની **હુરકોર** પણ છ કર્મગ્રંથાદિકનાં સુંદર અભ્યાસી છે. અને દ્રાષ્ટાંતિક વૈરાગી જીવન જીવી રહ્યાં છે સ્વભાવ પણ માયાળુ અને ધાર્મિક વૃત્તિનો છે અને હંમેશાં તેઓ ધામિંકાદિ કાર્યોમા તલ્લીન રહે છે. તેમને ત્યાં રહેતા તેમના ભાઈ સ્વ. માસ્તર લહેરચંદ હેમચંદભાઈ પણ આવા પ્રકાશન કાર્યમાં ઘણો ભોગ આપી પ્રુફ રીડીંગ વિગેરે કરી ઘણા મદદગાર થતા હતા. પરંતુ તેમનું અવસાન થવાથી આ કાર્યમાં તેમને ઘણી જ ખોટ પડી છે અંતમા પંડિતજી ખરેખર સ્વભાવે શાન્ત છે આ બન્ને આત્માઓ ધર્મી છે એટલુ જ નહી પણ તેમના સહવાસમા આવનારાઓને પણ ધર્મી બનાવે છે આ છ કર્મગ્રંથનુ પુસ્તક પ્રગટ કરવામા તેઓશ્રીએ પોતાના શરીરની દરકાર ન કરતાં ઘણી જ જહેમત તેમજ પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો છે, તેઓશ્રીની માત્ર એજ ઝંખના કે કોઈ જીવો પોતાના આત્માનું કલ્યાણ સાધશે તો આ પુસ્તકની સાર્થકતા થઇ ગણાશે. અંતમાં આ મારા વિદ્યાગુરુએ મને ધર્મ સંસ્કાર આપ્યા છે શાસનદેવો પંડિતજીની ધર્મશ્રદ્ધાને મુક્તિ માર્ગમાં સહાયક બનાવવા સહાય કરે એજ આશા સહ વિરમું છું.

માસ્તર છોટાલાલ નાનચંદ શાહ
પાંજરાપોળ, અમદાવાદ.

શ્રાવક પંડિત અમૃતલાલ પુરૂષોત્તમદાસ

જન્મ : વિ. સં. ૧૯૫૪ ના ફાગણ સુદ ૮

ચતુર્થવ્રત : સંવત ૧૯૮૯ ના વૈશાખ સુદ ૬

અભ્યાસીઓની વિનતિથી જીવન અને ફોટો મૂકાવ્યો છે

પ્રસ્તાવના

કર્મગ્રંથ ભણવાનું કારણ એ છે કે કર્મોને સમજી રાગદ્વેષ ન કરવો. આ રાગદ્વેષ ઓછા કરવા માટે જ્ઞાનીઓએ અનેક ઉપાયો બતાવ્યા છે. તેમાં જ્ઞાનયોગ મુખ્ય છે કારણકે જ્ઞાન ભણતી વખતે મન બીજે ઠેકાણે જતું નથી. તેથી રાગદ્વેષની પરિણતિ ઓછી થવાથી કર્મબંધ ઓછો થાય છે અને જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મોની નિર્જરા વધારે હોય છે કાર્મણ વર્ગણા અત્યંત સૂક્ષ્મ હોવાથી આપણે જોઈ શકતા નથી તેથી તેનું સ્વરૂપ સમજાવવા માટે બાળક પાસે હાથીનું ચિત્ર મૂકી આ હાથી છે એમ સમજાવવામાં આવે છે પરંતુ તે ખરો હાથી નથી તેવી જ રીતે બાળકની જેવા આપણને સમજાવવા જ્ઞાનીઓએ કર્મ-ગ્રંથાદિનું સ્વરૂપ કહ્યું છે. પરંતુ ખરું તેનું સ્વરૂપ ક્યારે સમજાય કે સાચો હાથી નજરે જોવાથી, તેવી રીતે આત્મ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન થાય ત્યારે જ સમજાય. આ જ્ઞાન આત્મામાં રહેલું છે તેનો વિકાસ કેવી રીતે કરવો તે ઉપાયો જ્ઞાનીઓએ બતાવ્યા છે તે જ્ઞાન રૂપ ખરૂ સુખ મેળવવા જીવો આમતેમ કસ્તુરીયા મૃગની જેમ દોડધામ કરે છે પોતાની પાસે વસ્તુ હોવા છતા બહાર શોધ કરવી એ નિરર્થક છે. તેવી જ રીતે પોતાની પાસે જ રહેલ વસ્તુ હોવા છતાં બાહ્ય વસ્તુમાં સુખ માનવું એ નિરર્થક છે. ૮ કર્મમાં મોહનીય કર્મ બળવાન છે. તેને સમજી અને તોડવાનું કામ જ્ઞાનનું છે. તે પછી બીજા કર્મો તો સહેલાઈથી તોડી શકાશે એટલા માટે જ્ઞાનયોગ મુખ્ય કહ્યો છે

જ્યોતિષ શાસ્ત્ર પ્રમાણે શુભ દિવસ વાર નક્ષત્ર યોગ ચંદ્ર બળ જોઈને વિનયપૂર્વક પૂર્વ કે ઉત્તર દિશા તરફ મુખ રાખીને ભણવું-જેથી જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ ઝટ થાય. સૂચના-વિદ્યાર્થીની શક્તિ અનુસારે જ્ઞાન આપવું-કારણ કે કેટલોક વિષય સમજવાનો અને કેટલોક વિષય

સુહપડિબોહા નિદ્દા,' નિદ્દાનિદ્દા ય દુક્ખપડિબોહા,'
પયલા ઠિઓવવિટ્ઠસ્સ,' પયલપયલા ઉ ચંકમઓ.' ૧૧

દિણચિંતિ–અત્થકરણી,થીણદ્ધી અદ્ધચક્કિ–અદ્ધબલા,'
મહુલિત્તખગ્ગધારા,–લિહણં વ દુહા ઉ વેઅણિઅં.' ૧૨

ઓસન્નં સુરમણુએ, સાયમસાયં તુ તિરિઅ–નિરએસુ,'
મજ્જંવ મોહણીઅં, દુવિહં દંસણ–ચરણમોહા.' ૧૩

દંસણમોહં તિવિહં, સમ્મં મીસં તહેવ મિચ્છત્તં,'
સુદ્ધં અદ્ધવિસુદ્ધં, અવિસુદ્ધં તં હવઇ કમસો.' ૧૪

જિઅઅજિઅપુણ્ણપાવા-સવસંવરબંધમુક્ખનિજ્જરણા,
જેણં સદ્દહઇ' તયં, સમ્મં ખઇગાઇ–બહુભેઅં.' ૧૫

મીસા ન રાગદોસો, જિણધમ્મે અંતમુહુ જહા અન્ને,
નાલિયરદીવ-મણુણો,' મિચ્છં જિણધમ્મ-વિવરીઅં.' ૧૬

સોલસ કસાય નવ નોકસાય, દુવિહં ચરિત્તમોહણિઅં,'
અણ અપચ્ચક્ખાણા, પચ્ચક્ખાણા ય સંજલણા.' ૧૭

જાજીવ-વરિસ-ચઉમાસ,-પક્ખગા'નિરયતિરિઅ નર-અમ,
રા,' સમ્માણુ-સવ્વવિરઇ-અહક્ખાયચરિત્ત-ઘાયકરા.' ૧૮

જલ–રેણુ–પુઢવિ–પવ્વય,–રાઇસરિસો ચઉવ્વિહો કોહો,'
તિણિસલયા–કટ્ઠટ્ઠિઅ–સેલત્થંભોવમો માણો.' ૧૯

માયાવલેહિ–ગોમુત્તિ,–મિંઢસિંગ–ઘણવંસિમૂલ–સમા,'
લોહો હલિદ્દ-ખંજણ,-કદ્દમકિમિરાગસામાણો. ૨૦

જસ્સુદયા હોઇ જિએ. હાસ[૧] રઇ[૨] અરઇ[૩] સોગ[૪] ભય[૫] કુચ્છા[૬].
સનિમિત્તમન્નહા વા, તં ઇહ હાસાઇમોહણિયં.' ૨૧
પુરિસિત્થિતદુભયં પઇ, અહિલાસો જવ્વસા હવઇ સો ઉ
થી-નર-નપુ-વેઉદઓ.' ફુંફુમ-તણ-નગર-દાહસમો.' ૨૨
સુર-નર તિરિ-નિરયાઉ, હડિસરિસં નામકમ્મ ચિત્તિસમ
બાયાલ-તિનવઇવિહં, તિઉત્તરસયં ચ સત્તટ્ઠી. ૨૩
ગઇ-જાઇ-તણુ ઉવંગા, બંધણ-સંઘાયણાણિ સંઘયણા,
સંઠાણ વન્નગંધરસ-ફાસ અણુપુવ્વિ વિહગગઇ. ૨૪
પિંડપયડિત્તિ ચઉદસ. પરઘા[૧]-ઊસાસ[૨] આયવ[૩]ુજ્જોઅં[૪], અ
ગુરુલહુ[૫]-તિત્થ[૬]-નિમિણો[૭], વઘાય[૮]'મિઅ અટ્ઠ પત્તેઆ. ૨૫
તસ-બાયર-પજ્જત્તં, પત્તેય-થિરં સુભં ચ સુભગં ચ,
સુસરાઇજ્જજસં, તસદસગં' થાવરદસં તુ ઇમં.' ૨૬
થાવર-સુહુમ અપજ્જં, સાહારણ-અથિર-અસુભ-દુભગા
ણિ, દુસ્સર-ણાઇજ્જા-જસ-મિઅનામે સેઅરા વીસં. ૨૭
તસચઉ થિરછક્કં અથિરછક્ક, સુહુમતિગ થાવરચઉક્કં,
સુભગતિગાઇ વિભાસા, તયાઇસંખાહિ પયડીહિં. ૨૮
વન્નચઉ-અગુરુલહુ ચઉ, તસાઇ-દુ-તિ-ચઉર છક્કમિચ્ચાઇ
ઇઅ અન્નાવિ વિભાસા, તયાઇસંખાહિ પયડીહિં. ૨૯
ગઇઆઇણ ઉ કમસો, ચઉપણ-પણતિપણ-પંચછછક્કં,
પણદુગ-પણટ્ઠ'ચઉદુગ, ઇઅ ઉત્તરભેય પણસટ્ઠી. ૩૦

અડવીસજુઆ તિનવઇ, સંતે વા પનરબંધણે તિસયં,
બંધણસંઘાયગહો,' તણુસુ સામન્ન-વણ્ણચઉ. ૩૧

ઇઅસત્તટ્ઠી બંધોદએ ય,' ન ય સમ્મ મીસયા બંધે,'
બંધુદએ સત્તાએ, વીસ-દુવીસટ્ઠવણ્ણસયં.' ૩૨

નિરયતિરિ નરસુરગઈ,ઇગબિઅતિઅ ચઉપણિંદિજાઇઓ,
ઓરાલવિઉવ્વાહારગ-તેઅકમ્મણ પણસરીરા.' ૩૩

બાહૂરુ પિટ્ઠિ સિર ઉર, ઉયરંગ ઉવંગ અંગુલીપમુહા,'
સેસા અંગોવંગા,' પઢમતણુતિગસ્સુવંગાણિ. ૩૪

ઉરલાઇ-પુગ્ગલાણં, નિબદ્ધ-બજ્ઝંતયાણ સંબંધં,
જં કુણઈ જઉસમં'તં, બંધણ-મુરલાઇતણુનામા.' ૩૫

જં સંઘાયઇ ઉરલાઇ,-પુગ્ગલે તી (ત) ણગણં વ દંતાલી,'
તં સંઘાયં' બંધણ-મિવ તણુનામેણ,પંચવિહં. ૩૬

ઓરાલવિઉવ્વાહારયાણ, સગ-તેઅ-કમ્મજુત્તાણં,
નવ બંધણાણિ'ઇઅરદુ,-સહિયાણં તિન્નિતેસિં ચ ૩૭

સંઘયણમટ્ઠિનિચઓ, તં છદ્ધા વજ્જરિસહનારાયં,
તહ રિસહંનારાયં, નારાયં અદ્ધનારાયં. ૩૮

કીલિઅ છેવટ્ઠં'' ઈહ, રિસહો પટ્ટો અ કીલિઆ વજ્જં,
ઉભઓ મક્કડબંધો, નારાય'' ઇમમુરાલંગે. ૩૯

સમચઉરંસ્જાસં નિગ્ગોહ, સાઇ ખુજ્જ વામણં હુંડં,
સંઠાણા' વણ્ણા કિણ્હ,-નીલ લોહિઅ-હલિદ્દ-સિઆ. ૪૦

સુરહિદુરહી' રસા પણ, તિત્ત-કડુ-કસાય-અંબિલા-મહુરા
ફાસા ગુરુલહુ-મિઉખર,-સીઉણ્હ-સિણિદ્ધરુક્ખટ્ઠા.' ૪૧
નીલ-કસિણં દુગંધં, તિત્તં કડુઅં ગુરું ખરં રુક્ખં,
સીઅં ચ અસુહનવગં,' ઇક્કારસગં સુભં સેસં.' ૪૨

ચઉહગઇવ્વ-ણુપુવ્વી,' ગઇપુવ્વિદુગં ' તિગં નિયાઉજુ
અં.' પુવ્વિઉદઓ વક્કે,' સુહઅસુહવસુટ્ટવિહગગઇ.' ૪૩
પરાઘા-ઉદયા પાણી, પરેસિ બલિણંપિ હોઇ દુદ્ધરિસો,'
ઊસસણ-લદ્ધિજુત્તો, હવેઇ ઊસાસનામ-વસા.' ૪૪

રવિબિંબે ઉ જિઅંગં, તાવજુઅં આયવાઉ' ન ઉ જલણે
જમુસિણફાસસ્સ તહિં, લોહિઅવણ્ણસ્સ ઉદઉત્તિ ' ૪૫
અણુસિણપયાસરુવં, જિઅંગમુજ્જોઅએ ઇહુજ્જોઆ,'
જઇ-દેવુત્તરવિક્કિઅ,-જોઇસ-ખજ્જોઅમાઇવ્વ.' ૪૬

અંગં ન ગુરુ ન લહુઅં, જાયઇ જીવસ્સ અગુરુલહુ-ઉદયા;
તિત્થેણ તિહુઅણસ્સવિ, પુજ્જો' સે ઉદઓ કેવલિણો.' ૪૭
અંગોવંગ-નિઅમણં, નિમ્માણં કુણઇ સુત્તહારસમં,'
ઉવઘાયા ઉવહમ્મઇ, સતણુવયવ-લંબિગાઇહિં.' ૪૮

બિતિચઉપણિંદિઅ તસા,' બાયરઓ બાયરા જિઆથૂલા
નિઅનિઅપજ્જત્તિજુઆ, પજ્જત્તાલદ્ધિ-કરણેહિં.' ૪૯

પત્તેઅતણૂ પત્તે-ઉદએણં ' દંતઅટ્ઠિમાઇ થિરં,'
નાભુવરિ સિરાઇ સુહં,' સુભગાઓ સવ્વજણઇટ્ઠો. ૫૦

સુસરા મહુરસુહઝુણી,' આઇજ્જા સવ્વલોઅ ગિજ્ઝવઓ,'
જસઓ જસ કિત્તીઓ,' થાવરદસગં વિવજ્જત્થં.' ૫૧
ગોઅં દુહુચ્ચનીઅં, કુલાલ ઇવ સુઘડભુંભલાઇઅં,'
વિગ્ઘં દાણે લાભે, ભોગુવભોગેસુ વીરિએ અ.' ૫૨
સિરિહરિઅ સમં એઅં,' જહ પડિકૂલેણ તેણ રાયાઇ,
ન કુણઇ દાણાઇઅં,' એવં વિગ્ઘેણ જીવો વિ.' ૫૩
પડિણીઅત્તણ-નિન્હવ,-ઉવઘાય-પઓસ-અંતરાએણં,
અચ્ચાસાયણયાએ, આવરણદુગં જિઓ જયઇ. ૫૪
ગુરૂભત્તિ-ખંતિ-કરૂણા-વય-જોગ-કસાયવિજય-દાણજુઓ;
દઢધમ્માઇ અજ્જઇ, સાય,મસાયં વિવજ્જયઓ.' ૫૫
ઉમ્મગ્ગદેસણા-મગ્ગ, નાસણા-દેવદવ્વહરણેહિં,
દંસણમોહં જિણમુણિ-ચેઇઅ-સંઘાઇ-પડિણીઓ.' ૫૬
દુવિહંપિ ચરણમોહં, કસાયહાસાઇ-વિસય-વિવસમણો,'
બંધઇ નિરયાઉ મહા-રંભપરિગ્ગહ-રઓ રૂદ્દો.' ૫૭
તિરિઆઉ ગૂઢહિઅઓ, સઢો સસલ્લો' તહા મણુસ્સાઊ,
પયઇઇ તણુકસાઓ, દાણરૂઇ મજ્ઝિમગુણો અ.' ૫૮
અવિરયમાઇ સુરાઉં, બાલતવો કામનિજ્જરો જયઇ.'
સરલો અગારવિલ્લો, સુહનામં' અન્નહા અસુહં.' ૫૯
ગુણપેહી મયરહિઓ, અજ્ઝયણ ઝાવણારૂઇ નિચ્ચં.
પકુણઇ જિણાઇભત્તો, ઉચ્ચં' નીઅં ઇઅરહા ઉ.' ૬૦
જિણપૂઆ-વિગ્ઘકરો; હિંસાઇ-પરાયણો જયઇ વિગ્ઘં,'
ઇઅ કમ્મવિવાગોયં, લિહિઓ દેવિંદસૂરીહિં.' ૬૧

कर्मस्तवनामा द्वितीयः कर्मग्रंथः

તહ થુણિમો વીરજિણં,' જહ ગુણઠાણેસુ સયલકમ્માઇં, બંધુદઓદીરણયા–સત્તાપત્તાણિ ખવિઆણિ.' ૧

મિચ્છે સાસણ મીસે, અવિરય દેસે પમત્ત અપમત્તે, નિઅટ્ટિઅનિઅટ્ટિ, સુહુમુવસમ ખીણ સજોગિ અજોગિ ગુણા.' ૨ અભિનવકમ્મગ્ગહણં, બંધો' ઓહેણ તત્થ વીસસયં,' તિત્થયરાહારગદુગ–વજ્જં મિચ્છંમિ સતર-સયં.' ૩ નરયતિગ જાઇથાવર,–ચઉ હુંડાયવ–છિવટ્ઠ નપુ–મિચ્છં, સોલંતો ઇગહિઅસય, સાસણિ તિરિથીણ-દુહગતિગં. ૪ અણમજ્ઝાગિઇસંઘયણ-ચઉ નિઉજ્જોઅ કુખગઇત્થિત્તિ, પણવીસંતો મીસે, ચઉસયરિ દુઆઉઅ અબંધા. ૫. સમ્મે સગસયરિ જિણાઉ–બંધિ' વઇરનર-તિઅ બિઅકસાયા, ઉરલદુગંતો દેસે, સત્તઠ્ઠી' તિઅ-કસાયંતો. ૬ તેવટ્ઠિ પમત્તે' સોગ, અરઈ અથિર દુગ અજસ અસ્સાયં, વુચ્છિજ્જ છચ્ચ 'સત્ત વ, નેઇ સુરાઉં જયા નિટ્ઠં.' ૭ ગુણસટ્ઠિ અપ્પમત્તે, સુરાઉ બંધંતુ જઇ ઇહાગચ્છે,' અન્નહ અટ્ઠાવન્ના, જં આહારગદુગં બંધે.' ૮ અડવન્ન અપુવ્વાઇંમિ,' નિદ્દદુગંતો છપન્ન પણ ભાગે,' સુરદુગ-પણિંદિ-સુખગઇ,તસનવ ઉરલવિણુ તણુવંગા. ૯ સમચઉરનિમિણજિણવન્ન, અગુરુલહુચઉ છલંસિતી-સંતો, ચરમે છવીસબંધો,' હાસ-રઇ-કુચ્છ-ભય ભેઓ. ૧૦

અનિઅટ્ટિ-ભાગપણગે, ઇગેગહીણો દુવીસવિહબંધો.'
પુમ સંજલણ-ચઉણ્હં, કમેણ છેઓ' સતર સુહુમે ' ૧૧

ચઉદંસણુચ્ચજસનાણ-વિગ્ઘદસગંતિ સોલસુચ્છેઓ;
તિસુ સાયબંધ' છેઓ, સજોગિ' બંધંતુ ણંતો અ.' ૧૨

ઉદઓ વિવાગવેઅણ-મુદીરણમપત્તિ' ઇહ દુવીસસયં,'
સતરસયં મિચ્છે મીસ,-સમ્મ-આહાર-જિણણુદયા.' ૧૩

સુહુમતિગાયવમિચ્છં, મિચ્છંતં સાસણે ઇગારસયં,
નિરયાણુપુવ્વિણુદયા,'અણથાવર-ઇગવિગલઅંતો. ૧૪

મીસે સયમણુપુવ્વી,-ણુદયા મીસોદએણ' મીસંતો;
ચઉસયમજએ સમ્મા ણુપુવ્વિખેવા'બિઅકસાયા. ૧૫

મણુતિરિણુપુવ્વિ વિઉવટ્ઠ, દુહગઅણાઇજ્જદુગસતર-
છેઓ, સગસીઈદેસિ' તિરિગઇ,-આઉ નિઉજ્જોઅ તિ

કસાયા. ૧૬ અટ્ઠચ્છેઓ ઇગસી, પમત્તિ આહારજુઅલ-
પક્ખેવા;' થીણતિગાહારગદુગ,-છેઓ છસ્સયરિ અપમત્તે.'
૧૭ સમ્મત્તંતિમસંઘયણ-તિઅગચ્છેઓ બિસત્તરિ અપુ-
વ્વે,' હાસાઇછક્ક અંતો, છસટ્ઠિ અનિઅટ્ટિ' વેઅતિગં.૧૮

સંજલણતિગં છ-છેઓ, સટ્ઠિ સુહુમંમિ' તુરિઅલોભંતો,
ઉવસંતગુણે ગુણસટ્ઠિ,' રિસહનારાયદુગઅંતો. ૧૯

સગવન્ન ખીણદુચરિમિ,' નિદ્દદુગંતો અચરિમિ પણ
વન્ના; નાણંતરાયદંસણ-ચઉ છેઓ સજોગિ બાયાલા.૨૦

તિત્થુદયા' ઉરલા-થિર,-ખગઇદુગ પરિત્તતિગ છસંઠાણા;
અગુરૂલહુ-વન્નચઉ નિમિણ,-તેઅકમ્માઇસંઘયણ. ૨૧

દૂસર સુસર સાયા-સાએગયરં ચ તીસ વુચ્છેઓ,
બારસ અજોગિ સુભગાઇજ્જ,-જસન્નયરવેઅણિઅં. ૨૨

તસતિગપણિંદિમણુઆઉ,-ગઇજિણુચ્ચંતિ ચરિમસમ-
યંતો,' ઉદઉવ્વુદીરણા' પર-મપમત્તાઇ-સગગુણેસું. ૨૩

એસા પયડિતિગૂણા,' વેયણિયાહારજુઅલ-થીણતિગં,
મણુઆઉ પમત્તંતા,' અજોગિ અણુદીરગો ભયવં.' ૨૪

સત્તા કમ્માણ ઠિઈ, બંધાઇલદ્ધ-અત્તલાભાણં,' સતે
અડયાલસયં, જા ઉવસમુ'વિજિણુ બિઅતઇએ.' ૨૫

અપુવ્વાઇચઉક્કે, અણ તિરિનિરયાઉ વિણુ બીયાલસયં,',
સમ્માઇચઉસુ સત્તગ-ખયંમિ ઇગચત્તસયમહવા.' ૨૬

ખવગં તુ પપ્પ ચઉસુવિ, પણયાલં નિરયતિરિસુરાઉવિણા,,
સત્તગવિણુ અડતીસં, જા અનિઅટ્ટી-પઢમભાગો.' ૨૭

થાવરતિરિનિરયાયવ-દુગ થીણતીગેગ વિગલસાહારં,
સોલખઓ દુવીસસયં, બીઅંસિ'બીઅતિઅકસાયંતો.૨૮

તઇઆઇસુ ચઉદસ'તેર,-બારછપણ-ચઉતિહિયસય કમસો
નપુ-ઇત્થિહાસછગ-પુંસ, તુરિઅકોહ-મય-માય-ખઓ,'૨૯

સુહુમિ દુસય' લોહંતો, ખીણદુચરિમેગસય' દુનિદ્દખઓ,
નવનવઇ ચરિમસમએ' ચઉદંસણ-નાણવિગ્ઘંતો. ૩૦

પણસીઈ સજોગિ અજોગિ, દુચરિમે' દેવખગઇગંધદુગં,
ફાસટ્ઠ વન્નરસતણુ–બંધણસંઘાયપણ નિમિણં. ૩૧
સંઘયણઅથિરસંઠાણ-છક્ક અગુરુલહુચઉ અપજ્જત્તં,
સાયં ય અસાયં વા, પરિત્તુવંગતિગ સુસર નિઅં. ૩૨
બિસયરિ ખઓ અ'ચરિમે,તેરસ'મણુઅતસતિગ જસાઇ-
જ્જં,સુભગ-જિણુચ્ચ-પણિ દિઅ,સાયાસાએગયર-છેઓ.'
૩૩ નરઅણુપુવ્વિ વિણા વા, બારસચરિમસમયંમિ જો
ખવિઉં, પત્તો સિદ્ધિં' દેવિંદ–વંદિઅં નમહ તં વીરં.' ૩૪

बंधस्वामित्व नामा तृतीयः कर्मग्रंथः

બંધવિહાણ-વિમુક્કં, વંદિય સિરિવદ્ધમાણ–જિણચંદં,
ગઇઆઇસું વુચ્છં, સમાસઓ બંધસામિત્તં.' ૧
ગઈ ઇંદિએ ય કાએ, જોએ વેએ કસાય નાણે ય,
સંજમ દંસણ લેસા, ભવ સમ્મે સન્નિ આહારે' ૨
જિણ' સુરવિઉવ્વા'હારદુ, દેવાઉ ય' નિરય-સુહુમ–વિગલ
તિગં, એગિં દિ થાવરાયવ,' નપુ મિચ્છં હુંડ છેવટ્ઠં. ૩
અણ મજ્ઝાગિઇસંઘયણ,કુખગ નિય ઇત્થિદુહગથીણતિગં,
ઉજ્જોઅ તિરિદુગં તિરિ-નરાઉ'નરઉરલદુગ-રિસહં.' ૪
સુરઇગુણવીસવજ્જં, ઇગસઉ ઓહેણ બંધહિં નિરયા,'
તિ-થવિણા મિચ્છિ સયં,'સાસણિ નપુચઉવિણા છનુઇ. ૫

અણચઉવીસાઇવિણા, જિણપણજુઅ સમ્મિ'જોગિણો સાયં,' વિણુ તિરિનરાઉ કમ્મે વિ,' એવમાહારદુગિ ઓહો.' ૧૬ સુરઓહો વેઉવ્વે,' તિરિઅનરાઉ-રહિઓ અ તમ્મિસ્સે,' વેઅતિગાઇમ બિઅતિઅ-કસાય નવ દુ ચઉ પંચગુણા.' ૧૭ સંજલણતિગે નવ'દસ, લોભે'ચઉ અજઇ'દુતિઅનાણતિગે,' બારસ અચક્ખુચક્ખુસુ, પઢમા' અહખાય ચરિમચઉ. ૧૮ મણનાણિ સગ જયાઇ,' સમઇઅચ્છેઅ ચઉ'દુન્નિ પરિહારે,' કેવલદુગિ દો ચરમા'-જયાઇ નવ મઇસુઓહિદુગે.' ૧૯ અડ ઉવસમિ'ચઉ વેઅગિ,' ખઇએ ઇક્કાર' મિચ્છતિગિ દેસે, સુહુમિ સઠાણં' તેરસ, આહારગિ નિઅનિઅગુણોહો. ૨૦ પરમુવસમિ વટ્ટંતા, આઉ ન બંધંતિ તેણ અજયગુણે, દેવમણુઆઉ હીણો,' દેસાઇસુ પુણ સુરાઉ વિણા. ૨૧ ઓહે અટ્ઠારસયં, આહારદુગૂણ-માઇલેસતિગે, તંતિત્થોણં મિચ્છે, સાણાઇસુ સવ્વહિં ઓહો. ૨૨ તેઊ નિરયનવણા, ઉજ્જોઅચઉ નિરયબારવિણુ સુક્કા, વિણુ નિરયબાર પમ્હા, અજિણાહારા ઇમા મિચ્છે. ૨૩ સવ્વગુણભવ્વસન્નિસુ, ઓહુ'અભવ્વા અસન્નિ મિચ્છિ-સમા,' સાસણિ અસન્નિ સન્નિવ્વ, કમ્મણભંગો અણા-હારે. ૨૪ તિસુ દુસુ સુક્કાઇગુણા, ચઉ સગ તેરત્તિ બંધ-સામિત્તં, દેવિંદસૂરિ-રઇઅં, નેઅં કમ્મત્થયં સોઉં. ૨૫

षडशीतिनामा चतुर्थः कर्मग्रंथः

નમિઅ જિણં જિઅમગ્ગણ–ગુણઠાણુવઓગજોગલેસાઓ. બંધપ્પબહૂ ભાવે, સંખિજ્જાઇ કિમવિ વુચ્છં ૧

નમિઅ જિણ વત્તવ્વા. ચઉદસ–જિઅઠાણએસુ ગુણઠાણા, જોગુવઓગો લેસા, બંધુદઓદીરણા સત્તા.) (તહ મૂલ ચઉદ મગ્ગણ–ઠાણેસુ બાસટ્ઠિ ઉત્તરેસું ચ, જિઅ–ગુણ જોગુવઓગા, લેસપ્પબહું ચ છટ્ઠાણા.) (ચઉદસગુણેસુ જિઅ–જોગુવઓગલેસા ય બંધહેઉ ય, બંધાઇચઉ અપ્પાબહું, ચ તો ભાવસંખાઇ.) ૨

ઇહ સુહુમબાયરેગિંદિ, બિતિચઉ–અસન્નિસન્નિપંચિંદી, અપજત્તા પજ્જત્તા, કમેણ ચઉદસ જિઅટ્ઠાણા.' ૩ બાયરઅસન્નિવિગલે,–અપજ્જિ પઢમબિઅ' સન્નિઅપજ્જત્તે, અજયજુઅ' સન્નિપજ્જે, સવ્વગુણા' મિચ્છ સેસેસુ.' ૩. અપજત્તછક્કિ કમ્મુરલ,–મીસ જોગા' અપજ્જ–સન્નિસુ, તે સવિઉવ્વમીસ' એસુ, તણુપજ્જેસુ ઉરલ મન્ને.' ૪ સવ્વે સન્નિપજત્તે,' ઉરલં સુહુમે' સભાસુ તં ચઉસુ,' બાયરિ સવિઉવ્વિદુગં,' પજસન્નિસુ બાર ઉવઓગા. ૫

પજચઉરિંદિ-અસન્નિસુ,દુદંસ દુઅનાણ'દસસુચક્ખુ-
વિણા,' સન્નિઅપજ્જે મણનાણ,-ચક્ખુકેવલદુગવિ-
હૂણા.' ૬ સન્નિદુગિ છલેસ,' અપજ્જ બાયરે પઢમચઉ'
તિ સેસેસુ,' સતટ્ઠ બંધુદીરણ,' સ તુદયા અટ્ઠ તેરસસુ.' ૭
સત્તટ્ઠ છેગ બંધા,' સંતુદયા સત્ત અટ્ઠ ચત્તારિ.'
સત્તટ્ઠ છ પંચ દુગં, ઉદીરણા સન્નિપજ્જત્તે' ૮
ગઈ-ઈંદિએ ય કાએ, જોએ વેએ કસાય-નાણેસુ,
સંજમ દંસણ લેસા, ભવ સમ્મે સન્નિ આહારે.' ૯
સુરનરતિરિનિરયગઇ,' ઇગબિઅતિઅ-ચઉપણિંદિ'
છક્કાયા, ભૂજલજલણાનિલવણ,-તસા ય' મણ-વયણ-
તણુજોગા.' ૧૦. વેઅ નરિત્થિ-નપુંસા,' કસાય કોહ-
મય-માય-લોભત્તિ,' મઇ સુઅવહિ-મણ-કેવલ,વિભંગ-
મઇસુઅનાણસાગારા.' ૧૧ સામાઇઅ છેઅ પરિહાર,
સુહુમ અહક્ખાય દેસ જયઅજયા,' ચક્ખુ અચક્ખુ
ઓહી-કેવલદંસણ અણાગારા.' ૧૨ કિણ્હા નીલા
કાઊ, તેઊ પમ્હા ય સુક્ક' ભવ્વિઅરા,' વેઅગ ખઇ-
ગુવસમ મિચ્છ, મીસ સાસાણ' સન્નિઅરે.' ૧૩
આહારેઅર ભેઆ,' સુરનિરયવિભંગ-મઇસુઓહિદુગે,
સમ્મત્તતિગે પમ્હા, સુક્કા સન્નીસુ સન્નિદુગં.' ૧૪
તમસન્નિ અપજ્જજુયં, નરે' સબાયરઅપજ્જ તેઊએ,'
થાવરઇગિંદિ પઢમા ચઉ,' બાર અસન્નિ' દુ દુ વિગલે.'૧૫

દસ ચરિમ તસે' અજયા-હારગ તિરિ તણુ કસાય દુઅનાણે, પઢમતિલેસા-ભવિઅર,-અચક્ખુનપુમિચ્છિ સવ્વેવિ.' ૧૬ પજસન્ની કેવલદુગે, સંજમ-મણનાણ દેસ-મણ-મીસે,' પણચરિમપજ્જ વયણે,' તિય છ વ પજ્જઅર ચક્ખુંમિ.'૧૭ થીનરપણિંદિ ચરમા ચઉ,' અણહારે દુસન્નિ છ અપજ્જા,' તે સુહુમઅપજ્જ વિણા, સાસણિ'ઇત્તો ગુણે વુચ્છં.'૧૮.પણતિરિ'ચઉ સુરનિરએ,' નરસન્નિપણિંદિભવ્વતસિ સવ્વે,' ઇગવિગલ ભૂદગવણે, દુ દુ' એગં ગઇતસ-અભવ્વે.' ૧૯ વેઅતિકસાય નવ'દસ, લોભે'ચઉ અજઇ'દુતિ અનાણતિગે,' બારસ અક્ખચખુ-ચક્ખુસુ, પઢમા'અહખાઇ ચરિમચઊ.' ૨૦ મણનાણિ સગ જયાઈ,' સમઇઅ છેઅ ચઉ'દુન્નિ પરિ-હારે,' કેવલદુગિ દો ચરિમા,'-જયાઇ નવ મઇસુઓહિ-દુગે ૨૧ અડ ઉવસમિ' ચઉ વેઅગિ,' ખઇએ ઇક્કાર' મિચ્છતિગિ દેસે, સુહુમે અ સઠાણં' તેર,-જોગ-આહાર સુક્કાએ. ૨૨ અસન્નિસુ પઢમદુગં,' પઢમતિલેસાસુ છચ્ચ' દુસુ સત્ત,' પઢમ તિમદુગ અજયા, અણહારે' મગ્ગણાસુ ગુણા. ૨૩ સચ્ચેઅર મીસ અસચ્ચ, મોસ મણ વય વિઉવ્વિઆહારા, ઉરલં મીસા કમ્મણ, ઇઅ જોગા' કમ્મ અણાહારે.' ૨૪ નરગઇ પણિંદિતસ તણુ, અચક્ખુ નર નપુ કસાય સમ્મદુગે, સન્નિ છલેસા-હારગ, ભવ મઇ સુઅ ઓહિ દુગિ સવ્વે. ૨૫

તિરિઇત્થિ અજય સાસણ, અનાણ ઉવસમ અભવ્વ મિ-
ચ્છેસુ; તેરાહારદુગુણા,' તે ઉરલદુગુણ સુરનિરએ.' ૨૬
કમ્મુરલદુગં થાવરિ,' તે સવિઉવ્વિદુગ પંચ ઇગિ
પવણે,' છ અસન્નિ ચરિમ-વઇજુઅ,' તે વિઉવ્વદુગુણ
ચઉ વિગલે. ૨૭ કમ્મુરલમીસ વિણુ મણ, વઇ સમઇઅ
છેઅ ચક્ખુ મણનાણે,' ઉરલદુગ કમ્મ પઢમં,-તિમમણ
વઇ કેવલદુગંમિ.' ૨૮ મણવઇઉરલા પરિહારિ, સુહુમિ
નવ' તે ઉ મીસિ સવિઉવ્વા,' દેસે સવિઉવ્વિદુગા,'
સકમ્મુરલમીસ અહખાએ.' ૨૯ તિઅનાણ નાણપણ
ચઉ,-દંસણ બાર જિઅલક્ખણુવઓગા,' વિણુમણનાણ
દુકેવલ, નવ સુર-તિરિ-નિરય-અજએસુ.' ૩૦
તસ જોઅ વેઅ સુક્કા-હાર નર પણિંદિ સન્નિ ભવિ
સવ્વે,'નયણેઅર પણ લેસા, કસાય દસ કેવલદુગુણા.' ૩૧
ચઉરિંદિઅસન્નિદુ અન્નાણ, દુદંસ' ઇગબિતિથાવરિ·
અચક્ખુ, તિઅનાણ દંસણદુગં, અનાણતિગિ અભવિ
મિચ્છદુગે.' ૩૨ કેવલદુગે નિઅદુગં,' નવ તિઅનાણ
વિણુ ખઇઅઅહખાએ,' દંસણનાણતિગં દેસિ,' મીસિ
અન્નાણમીસં તં ' ૩૩ મણનાણ-ચક્ખુવજ્જા, અણ·
હારે' તિન્નિદંસ ચઉનાણા; ચઉનાણસંજમોવસમ,-
વેઅગે ઓહિદંસે અ.' ૩૪ દો તેર તેર બારસ, મણે
કમા' અટ્ઠ દુ ચઉ ચઉ વયણે,' ચઉ દુપણ
તિન્નિ કાયે,' જિઅગુણજોગુવઓગન્ને. ૩૫

છસુ લેસાસુ સઠાણં,' એગિ દિ-અસન્નિ-ભૂ-દગ-વણે-સુ. પઢમા ચઉરો તિન્નિઉ, નારય-વિગલગ્ગિ-પવણેસુ. ૩૬ અહખાય-સુહુમ-કેવલ-દુગિ મુક્કા છાવિ સેસઠાણેસુ.' નર-નિરય-દેવ-તિરિઆ, થોવા દુ અસંખ-ણતગુણા.' ૩૭ પણ ચઉ તિદુ એગિંદી, થોવા તિન્નિ-અહિયા અણંતગુણા.' તસ થોવ અસંખગ્ગી, ભૂજલ-નિલ-અહિય વણ-ણંતા.' ૩૮ મણ-વયણ-કાયજોગી, થોવા અસંખગુણ અણંતગુણા,' પુરિસા થોવા ઇત્થી, સંખગુણા-ણંતગુણ કીવા.' ૩૯ માણી કોહી માયી, લોભી અહિઅ' મણનાણિણો થોવા, ઓહિ અસંખા મઇસુઅ: અહિઅ સમ અસંખ વિબ્ભંગા. ૪૦ કેવલિણો-ણંતગુણા, મઇસુઅન્નાણિ-ણંતગુણ તુલ્લા,' સુહુમા થોવા પરિહાર, સંખ અહખાય સંખગુણા. ૪૧ છેય સમઇય સંખા, દેસ અસંખગુણ ણંતગુણ અજયા,' થોવ અસંખ દુણંતા, ઓહિ નયણ કેવલ અચક્ખુ.' ૪૨ પચ્છાણુપુવ્વિ લેસા, થોવા દોઽસંખ-ણંત દો અહિઆ,' અભવિઅર થોવ-ણંતા,' સાસણ થોવો વસમ સંખા. ૪૩ મીસા સંખા વેઅગ, અસંખગુણ ખઇઅ મિચ્છ દુ અણંતા,' સન્નિઅર થોવ ણંતા'-ણહાર થોવેઅર અસંખા.' ૪૪ સવ્વજિઅઠાણ મિચ્છે,' સગ સાસણિ પણ અપજ્જ સન્નિદુગં' સમ્મે સન્ની દુવિહો,' સેસેસું સન્નિપજ્જત્તો. ૪૫

મિચ્છદુગિ અજઈ જોગા-હારદુગુણા' અપુવ્વપણગે ઉ,
મણવઇ ઉરલં' સવિઉવ્વિ. મિસિ' સવિઉવ્વિદુગ દેસે.'
૪૬ સાહારદુગ પમત્તે,' તે વિઉવાહારમીસ વિણુ ઇઅરે,'
કમ્મુરલદુગંતાઇમ-મણવયણ સજોગિ'ન અજોગી.' ૪૭
તિઅનાણ દુદંસાઇમ,-દુગે' અજઈ દેસિ નાણદંસ-
તિગં;' તે મીસિ મીસા' સમણા. જયાઇ' કેવલદુ અંત-
દુગે.' ૪૮ સાસણભાવે નાણં,' વિઉવ્વગાહારગે ઉરલ-
મિસ્સં,' નેગિંદિસુ સાસાણો,' નેહાહિગયં સુયમયં પિ.'
૪૯ છસુ સવ્વા' તેઉતિગં. ઇગિ' છસુ સુક્કા' અજોગિ
અલ્લેસા,' બંધસ્સ મિચ્છ અવિરઇ, કસાય જોગત્તિ
ચઉ હેઊ.' ૫૦ અભિગહિઅ-મણભિગહિઆ. ભિનિ-
વેસિય-સંસઇય-મણાભોગં, પણમિચ્છ' બાર અવિરઈ,
મણકરણાનિઅમુ છજિઅવહો' ૫૧ નવ સોલ કસાયા'
પનર, જોગ' ઇઅ ઉત્તરા ઉ સગવન્ના,' ઇગ' ચઉ' પણ'
તિગુણેસુ,' ચઉ-તિ-દુ-ઇગપચ્ચઓ બંધો.' ૫૨. ચઉ
મિચ્છમિચ્છઅવિરઈ,-પચ્ચઇઆ સાય' સોલ' પણતીસા'
જોગવિણુ તિપચ્ચઇઆ-હારગજિણવજ્જ સેસાઓ.'
૫૩ પણપન્ન પન્ના તિઅછહિઅ,-ચત્ત ગુણચત્ત
છચઉદુગવીસા, સોલસ દસ નવ નવ સત્ત. હેઉણો'ન
ઉ અજોગિંમિ,' ૫૪ પણપન્ન મિચ્છિ હારગ-
દુગુણ' સાસાણિ પન્ન મિચ્છ વિણા,' મીસદુગ-
કમ્મ-અણ વિણુ.તિચત્ત મીસે' અહ છચત્તા. ૫૫

સદુમીસકમ્મ અજએ,' અવિરઇ કમ્મુરલમીસ બિ-
કસાએ, સુત્ત ગુણચત્ત દેસે, છવીસ સાહારદુ પમત્તે. ૫૬
અવિરઇ ઇગાર-તિકસાય, વજ્જ' અપમત્તિ મીસદુગ-
રહિઆ. ચઉવીસ' અપુવ્વે પુણ, દુવીસ અવિઉવ્વિ
આહારે.' ૫૭ અછહાસ સોલ બાયરિ,' સુહુમે દસ
વેઅસંજલણતિ વિણા,' ખીણુવસંતિ અલોભા,' સજોગિ
પુવ્વુત્તસગ જોગા,' ૫૮ અપમત્તંતા સત્તટ્ઠ,' મીસ
અપુવ્વ-બાયરા સત્ત,' બંધઇ છસ્સુહુમો' એગ,-મુવ-
રિમા' બંધગા-જોગી.' ૫૯ આસુહુમં સંતુદએ, અટ્ઠવિ'
મોહવિણુ સત્ત ખીણંમિ,' ચઉ ચરિમદુગે' અટ્ઠ ઉ,
સંતે ઉવસંતિ' સત્તુદએ.' ૬૦ ઉઇરંતિ પમત્તંતા,
સગટ્ઠ' મીસટ્ઠ' વેઅઆઉ વિણા, છગ અપમત્તાઇ' તઓ;
છપંચ સુહુમો' પણુવસંતો.' ૬૧ પણ દો ખીણ'દુ
જોગી'-ણુદીરગુ અજોગિ'થોવ ઉવસંતા,' સંખગુણ
ખીણ' સુહુમા-નિઅટ્ટિઅપુવ્વ સમ અહિઆ.' ૬૨ જોગિ
અપમત્ત ઇઅરે, સંખગુણા' દેસ-સાસણા-મીસા, અવિ-
રઇ' અજોગિમિચ્છા,' અસંખ ચઉરો' દુવે-ણંતા.' ૬૩
ઉવસમ-ખય-મીસોદય,-પરિણામા દુ નવ ટ્ઠાર ઇગ-
વીસા, તિઅભેઅ'સન્નિવાઇઅ,'સમ્મં ચરણં પઢમભાવે.'
૬૪ બીએ કેવલજુઅલં, સમ્મં દાણાઇલદ્ધિ પણ ચરણં,'
તઇએ સેસુવઓગા, પણ લદ્ધી સમ્મવિરઇ દુગં.' ૬૫

અન્નાણમસિદ્ધત્તા, -સંજમ-લેસા-કસાય-ગઇ-વેયા
મિચ્છં તુરિએ' ભવ્વા,-ભવ્વત્ત-જિઅત્ત પરિણામે
૬૬ ચઉ ચઉગઇસુ મીસગ,-પરિણામુદએહિ' ચઉ
સખઇએહિં,' ઉવસમજુએહિં વા ચઉ,'કેવલિ-પરિણા-
મુદય ખઇએ.' ૬૭ ખય-પરિણામિ સિદ્ધા,' નરાણ પણ
જોગુવસમસેઢીએ,' ઇઅ પનર સન્નિવાઇઅ, ભેયા
વીસં અસંભવિણો.' ૬૮ મોહેવ સમો' મીસો, ચઉઘાઇસુ
અટ્ઠકમ્મસુ અ સેસા,' ધમ્માઇ પારિણામિઅ,-ભાવે
ખંધા ઉદઇએ વિ.' ૬૯ સમ્માઇચઉસુ તિગ ચઉ
ભાવા' ચઉ પણુ વસામ-ગુણસંતે,' ચઉ ખીણાપુવ્વે
તિન્નિ, સેસ ગુણઠાણ-ગેગજિએ. ૭૦ સંખિજ્જે
ગમસંખં,' પરિત્ત-જુત્ત-નિયપયજુયં તિવિહં,' એવ
મણંતંપિ તિહા,' જહન્ન-મજ્ઝુક્કસા સવ્વે.' ૭૧
લહુસંખિજ્જં દુચ્ચિયઅ,' અઓ પરં મજ્ઝિમં તુ જા
ગુરૂઅં,' જંબુદ્દીવ-પમાણય, ચઉપલ્લ-પરૂવણાઇ ઇમં.
૭૨ પલ્લાણવટ્ઠિઅ-સલાગ-પડિસલાગ-મહાસલાગક્ખા
જોઅણસહસોગાઢા, સવેઇઅંતા સસિહ ભરિઆ. ૭૩
તો દીવુદહિસુ ઇક્કિક્ક, સરિસવં ખિવિઅ નિટ્ઠિએ પઢમે
પઢમંવ તદંતં ચિય, પુણ ભરિએ તંમિ તહ ખીણે. ૭૪
ખિપ્પઇ સલાગપલ્લેગુ, સરિસવો' ઇઅ સલાગ-ખવણેણં,
પુણ્ણો બીઓ' અ તઓ, પુવ્વંપિ વ તંમિ ઉદ્ધરિએ. ૭૫

ખિણે સલાગ તઇઓ.' એવં પઢમેહિં બાગયં ભરસુ,'
તેહિં તઇઅ' તેહિય, તુરિઅ' જા કિર ફુરા ચઉરો.' ૭૬
પઢમતિપલ્લઉદ્ધરિઆ, દીવુદહી' પલ્લચઉ-સરિસવા ય,'
સવ્વો વિ એગરાસી,' રૂવુણો પરમ-સંખિજ્જં.' ૭૭
રૂવજુઅં તુ પરિત્તા,-સંખં લહુ' અસ્સ રાસિઅબ્ભાસે,
જુત્તાસંખિજ્જં લહુ,'આવલિઆ-સમય-પરિમાણં.'૭૮
બિ-તિ-ચઉ-પંચમ-ગુણણે. કમા સગાસંખ' પઢમ ચઉ
સત્તા, ડણંતા' તે રૂવજુઆ, મજ્ઝા' રૂવુણ ગુરૂપચ્છા.' ૭૯
ઇઅ સુત્તતં અન્ને, વગ્ગિઅમિક્કસિ ચઉત્થય-મસંખં,
હોઇ અસંખાસંખં, લહુ' રૂવજુઅં તુ તં મજ્ઝં.' ૮૦
રૂવણ માઇમં ગુરુ,' તિવગ્ગિઉં તત્થિમે દસક્ખેવે,
લોગાગાસપએસા, ધમ્માડધમ્મેગજિઅદેસા. ૮૧
ઠિઇબંધજ્ઝવસાયા, અણુભાગા જોગછેઅપલિભાગા,
દુણ્ણ ય સમાણ સમયા, પત્તેઅ નિગોઅએ ખિવસુ. ૮૨
પુણ તંમિ તિવગ્ગિઅએ, પરિત્તાણંતલહુ' તસ્સ રાસીણં,
અબ્ભાસે લહુજુત્તા-ણંતં' અભવ્વજિઅ-માણં.' ૮૩
તવ્વગ્ગે પુણ જાયઇ, ણંતાણંત લહુ' તં ચ તિક્ખુત્તો,
વગ્ગસુ તહવિનતં હોઇ, ડણંતખેવે ખિવસુ છ ઇમે. ૮૪
સિદ્ધા નિગોઅજીવા, વણસ્સઇ કાલ પુગ્ગલા ચેવ,
સવ્વમલોગનહં પુણ, તિવ્વગ્ગિઉ કેવલ દુગંમિ. ૮૫
ખિત્તેડણંતાણંતં, હવેઇ જિટ્ઠં' તુ વવહરઇ મજ્ઝં,'
ઇઅ સુહુમત્થવિઆરો, લિહિઓ દેવિંદસૂરીહિં.' ૮૬

शतक नामा पंचम कर्मग्रंथः

નમિઅ જિણં ધુવબંધો–દયસંતાઘાઇ પુન્ન પરિઅત્તા,
સેઅર ચઉહવિવાગા, વુચ્છં બંધવિહ સામી અ. ૧

વન્નચઉ તેઅકમ્મા,,-ગુરૂલહુ નિમિણોવઘાય ભય કુચ્છા,
મિચ્છ-કસાયા-વરણા, વિગ્ઘં ધુવબંધિ સગચત્તા, ૨

તણુવંગાગિઇ–સંઘયણ, જાઇ-ગઇ ખગઇ-પુવ્વિ-
જિણુસાસં,
ઉજ્જોઆયવ–પરઘા, તસવીસા ગોઅવેઅણિઅં. ૩

હાસાઇજુઅલદુગ વેઅ,-આઉ તેવુત્તરી અધુવબંધી,'
ભંગા અણાઇસાઇ, અણંતસંતુત્તરા ચઉરો.' ૪

પઢમબિઆ ધુવઉદઇસુ,' ધુવબંધિસુ તઇઅવજ્જ-
ભંગતિગં,'
મિચ્છંમિ તિન્નિ ભંગા,'દુહાવિ અધુવા તુરિઅ ભંગા.' ૫

નિમિણથિરઅથિરઅગુરૂઅ,સુહઅસુહતેઅકમ્મ-ચઉવ
નાણંતરાય–દંસણ, મિચ્છં ધુવઉદય સગવીસા.'

થિરસુભિઅર વિણુ અધુવ,-બંધી'મિચ્છવિણુમોહ ધુવ-
બંધી,' નિદ્દોવઘાય-મીસં, સમ્મં પણનવઇ અધુવુદયા''

તસવન્નવીસ-સગતેઅ,–કમ્મ' ધુવબંધિસેસ' વેઅતિગં,
આગિઇતિગ વેઅણિઅં, દુજુઅલ સગઉરલુસાસચઊ.

ખગઇતિરિદુગ નિઅં, ધુવસંતા'સમ્મ મીસ મણુયદુગં
વિઉવ્વિક્કાર જિણાઊ, હારસગુચ્ચા અધુવસંતા.'

પઢમતિગુણેસુ મિચ્છં, નિઅમા' અજયાઇઅટ્ઠગે ભજ્જ
સાસાણે ખલુ સમ્મં,'સંતં મિચ્છાઇદસગે વા.' ૧

સાસણ-મીસેસુ ધુવં, મીસ'' મિચ્છાઇનિવસુ ભયણાએ.'
આઇદુગે અણ નિઅમા,' ભઇઆ મીસાઇનવગંમિ.' ૧૧
આહારસત્તગં વા, સવ્વગુણે' બિતિગુણે વિણા તિત્થં,'
નોભયસંતે મિચ્છો,' અંતમુહુત્તં ભવે તિત્થે.' ૧૨
કેવલજુઅલાવરણા, પણ નિદ્દા બારસાઇમકસાયા,
મિચ્છં તિ સવ્વઘાઇ,' ચઉનાણ-તિદંસણાવરણા. ૧૩
સંજલણ નોકસાયા, વિગ્ઘં ઇઅ દેસઘાઇ ય' અઘાઈ,
પત્તેયતણુટ્ઠાઉ, તસવીસા ગોઅદુગ-વન્ના.' ૧૪
સુરનરતિગુચ્ચ-સાયં, તસદસ તણુવંગ વઇર ચઉરંસં,
પરઘા-સગ તિરિઆઉ, વન્નચઉ પણિંદિ સુભખગઈ. ૧૫
બાયાલ પુણ્ણપગઇ.' અપઢમસંઠાણ-ખગઇ-સંઘયણા,
તિરિદુગ-અસાય-નીઓ,-વઘાય-ઇગ-વિગલ નિરય
તિગં. ૧૬
થાવરદસ વન્નચઉક્ક, ઘાઈ પણયાલ સહિઅ બાસીઇ,
પાવપયડિ'ત્તિ દોસુ વિ, વન્નાઇ-ગહા સુહા અસુહા.' ૧૭
નામધુવબંધિનવગં, દંસણ પણનાણ વિગ્ઘ પરઘાયં,
ભય કુચ્છ મિચ્છ સાસં, જિણ ગુણતીસા અપરિઅત્તા'૧૮
તણુઅટ્ઠ વેઅ દુજુઅલ, કસાય ઉજ્જોઅગોઅદુગ નિદ્દા,
તસવીસાઉ પરિત્તા,' ખિત્તવિવાગાણુપુવ્વીઓ.' ૧૯
ઘણઘાઇદુગોઅજિણા,તસિઅરતિગસુભગદુભગચઉસાસં,
જાઇતિગ જિઅવિવાગા,' આઉ ચઉરો ભવવિવાગા.' ૨૦

નામધુવોદય ચઉતણુ,-વઘાયસાહારણિયરજોઅતિગં,
પુગ્ગલવિવાગિ' બંધો, પયઇ-ઠિઇ-રસ-પએસ ત્તિ.' ૨૧

મૂલપયડીણ અડસત્ત,-છેગબંધેસુ' તિન્નિ ભૂગારા,'
અપ્પતરા તિઅ' ચઉરો, અવટ્ઠિઆ' ન હુ અવત્તવ્વો.' ૨૨

એગાદહિગે ભૂઓ,' એગાઇ ઊણગંમિ અપ્પતરો,'
તમ્મત્તોઽવટ્ઠિયઓ,' પઢમે સમએ અવત્તવ્વો.' ૨૩

નવ છ ચઉ દસે દુ દુ, તિ દુ' મોહે દુઇગવીસ સત્તરસ,
તેરસ નવ પણ ચઉ તિ દુ, ઇક્કો નવ અટ્ઠ દસ દુન્નિ. ૨૪

તિપણછઅટ્ઠનવહિઆ,-વીસા તિસેગતીસ ઇગ નામે,'
છસ્સગઅટ્ઠતિબંધા,' સેસેસુ ય ઠાણમિક્કિક્કં.' ૨૫

વીસયરકોડીકોડી, નામે ગોએ અ' સત્તરી મોહે,'
તીસિયરચઉસુ ઉદહી,' નિરયસુરાઉંમિ તિત્તીસા.' ૨૬

મુત્તું અકસાયઠિઇં, બાર મુહુત્તા જહન્ન વેઅણિએ,'
અટ્ઠટ્ઠ નામગોએસુ,' સેસએસું મુહુત્તંતો.' ૨૭

વિગ્ઘાવરણ અસાએ, તીસં' અટ્ઠાર સુહુમવિગલતિગે,'
પઢમાગિઇસંઘયણે, દસ' દુસુવરિમેસુ દુગવુડ્ઢી.' ૨૮

ચાલીસ કસાએસુ,' મિઉલહુનિદ્ધુણ્હસુરહિસિઅમહુરે.
દસ'દોસડ્ઢ સમહિઆ, તે હાલિદ્દંબિલાઇણં.' ૨૯

દસ સુહવિહગઇ ઉચ્ચે,સુરદુગ થિરછક્ક પુરિસ રઇ હાસે,'
મિચ્છે સત્તરિ' મણુદુગ,-ઇત્થી-સાએસુ પન્નરસ.' ૩૦

પણસટ્ઠિસહસ પણસય-છત્તીસા ઇગમુહુત્ત-ખુડ્ડુભવા,'
આવલિઆણં દોસય-છપ્પન્ના એગખુડ્ડુભવે.' ૪૧
અવિરયસમ્મો તિત્થં,' આહારદુગામરાઉ અપમત્તો,'
મિચ્છદ્દિટ્ઠી બંધઇ, જિટ્ઠટ્ઠિઇ સેસ પયડીણં.' ૪૨
વિગલસુહુમાઉગતિગં, તિરિમણુઆ સુરવિઉવ્વિનિરય-
દુગં,' એગિંદિ-થાવરાયવ, આઇસાણા સુરુક્કોસં.' ૪૩
તિરિઉરલદુગુજ્જોઅં,છિવટ્ઠ સુરનિરય'સેસ ચઉગઇઆ.'
આહારજિણમપુવ્વો,'-ડનિઅટ્ટિસંજલણપુરિસલહું.'૪૪
સાય જસુચ્ચાવરણા, વિગ્ઘં સુહુમો' વિઉવ્વિછ અસન્ની,'
સન્ની વિ આઉ' બાયર-પજ્જેગિંદી ઉ સેસાણં.' ૪૫

ઉક્કોસજહન્નેઅર,' ભંગા સાઇ અણાઇ ધુવ અધુવા.'
ચઉહા સગ અજહન્નો,' સેસતિગે આઉચઉસુ દુહા.'૪૬

ચઉભેઓ અજહન્નો, સંજલણાવરણનવગવિગ્ઘાણં,'
સેસતિગિ સાઇઅધુવો.' તહ ચઉહા સેસપયડીણં.' ૪૭

સાણાઇઅપુવ્વંતે, અયરંતો કોડિકોડિઓ'ન હિગો,
બંધોનહુ હીણો ન ય,' મિચ્છે ભવ્વિઅરસન્નિમિ ૪૮

જઇલહુબંધો બાયર,-પજ્જઅસંખગુણ'સુહુમપજ્જ-
હિગો.' એસિ અપજ્જાણ લહુ, સુહુમેઅર અપજ્જ
પજ્જગુરુ.' ૪૯

લહુ બિઅપજ્જઅપજ્જે, અપજ્જેઅરબિઅગુરુ હિગો
એવં,તિચઉઅસન્નિસુ'નવરં,સંખગુણો બિઅમણપજ્જે'

અસુખગઇજાઇઆગિઇ,-સંઘયણા-હાર-નિરય-ઉજોઅદુગં,
થિરસુભજસ-થાવરદસ,નપુઇત્થી-દુજુઅલ-અસાયં. ૬૧

સમયાદંતમુહુત્તં,' મણદુગ-જિણ-વઇર-ઉરલુવંગેસુ,
તિત્તીસયરા પરમો' અંતમુહુ લહૂવિ આઉજિણે,' ૬૨

તિવ્વો અસુહસુહાણં, સંકેસવિસોહિઓ' વિવજજયઓ,
મંદરસો' ગિરિમહિરય,-જલરેહાસરિસકસાએહિં,' ૬૩

ચઉઠાણાઇ અસુહો,' સુહઽન્નહા' વિગ્ઘદેસઆવરણા,
પુમસંજલણિગદુતિચઉ-ઠાણરસા'સેસ દુગમાઈ,' ૬૪

નિંબુચ્છુરસો સહજો,' દુતિચઉભાગકઢિઇક્કભાગંતો.'
ઇગઠાણાઇ અસુહો, અસુહાણ' સુહો સુહાણં તુ.' ૬૫
તિવ્વમિગથાવરાયવ,સુરમિચ્છા'વિગલસુહુમનિરયતિગં
તિરિમણુઆઉ તિરિનરા,'તિરિદુગ-છેવટ્ઠ સુરનિરયા.' ૬૬

વિઉવ્વિસુરાહારદુગં, સુખગઇવન્નચઉતેઅજિણસાયં'
સમચઉ-પરઘા-તસદસ, પણિંદિસાસુચ્ચ ખવગા ઉ.' ૬૭

તમતમગા ઉજ્જોઅં,'સમ્મસુરા મણુઅઉરલદુગ-વઇરં,'
અપમત્તો અમરાઉ,' ચઉગઇ મિચ્છા ઉ સેસાણં.' ૬૮

થીણતિગં અણ-મિચ્છં, મંદરસં સંજમુમ્મુહો મિચ્છો,'
બિઅ તિઅકસાય અવિરય-દેસ'પમત્તો અરઇસોએ.' ૬૯

અપમાઇ હારગદુગં,' દુનિદ્દ-અસુવન્ન-હાસરઇકુચ્છા,
ભયમુવઘાયમપુવ્વો,' અનિઅટ્ટી પુરિસ-સંજલણે.' ૭૦

વિગ્ઘાવરણે સુહુમો,' મણુતિરિઆ સુહુમવિગલતિગ-
આઉં, વેઉવ્વિછક્ક'મમરા, નિરયા ઉજ્જોઅઉરલદુગં.' ૭૧
તિરિદુગનિઅં તમતમા,' જિણમવિરય'નિરયવિણિગ-
થાવરયં,' આસુહુમાયવ'સમ્મો. વ સાયથિરસુભજસા
સિઅરા.' ૭૨

તસવન્નતેઅચઉમણુ,-ખગઇદુગ પણિદિ-સાસપરઘુચ્ચં,
સંઘયણાગિઇનપુથી, સુભગિઅરતિ મિચ્છચઉગઇઆ. ૭૩

ચઉતેઅવન્ન વેઅણિઅ,-નામણુક્કોસ' સેસધુવબંધી,
ઘાઈણં અજહન્નો,'ગોએ દુવિહો'ઇમો ચઉહા ૭૪

સેસમ્મિ દુહા'ઇગ દુગ-ણુગાઇ જા અભવણંતગુણિઆણૂ,
ખંધા ઉરલોચિઅવગ્ગણા ઉ,'તહ અગહણંતરિઆ '૭૫

એમેવ વિઉવ્વાહાર-તેઅભાસાણુપાણ-મણકમ્મે,
સુહુમા કમાવગાહો, ઊણૂણંગુલ-અસંખંસો.' ૭૬

ઇક્કિક્કહિઆ સિદ્ધા-ણંતંસા અંતરેસુ અગ્ગહણા,'
સવ્વત્થ જહન્નુચિઆ, નિઅણંતંસાહિઆ જિટ્ઠા ' ૭૭

અંતિમચઉફાસદુગંધ-પંચવન્નરસ-કમ્મખંધદલં,'
સવ્વજિઅણંતગુણરસ, અણુજુત્ત'મણંતયપએસં.' ૭૮

એગપએસોગાઢં,' નિઅસવ્વપએસઓ ગહેઇ જિઓ,'
થોવો આઉ તદંસો.' નામે ગોએ સમો અહિઓ.' ૭૯

વિગ્ઘાવરણે' મોહે,' સવ્વોવરિ વેઅણીઇ' જેણપ્પે,
તસ્સ ફુડત્તં ન હવઇ,' ઠિઇ-વિસેસેણ સેસાણં.' ૮૦

નિઅજાઈલિદ્ધદલિઆ-ણંતંસો હોઈ સવ્વઘાઇણં,'
બજ્ઝંતીણ વિભજ્જઇ, સેસં સેસાણ પઇસમયં.' ૮૧

સમ્મ-દર-સવ્વવિરઈ, અણવીસંજોઅ દંસખવગે અ,
મોહસમ-સંત-ખવગે, ખીણ-સજોગિઅર-ગુણસેઢી.' ૮૨

ગુણસેઢી દલરયણા-ણુસમયમુદયાદસંખગુણણાએ,'
એયગુણા પુણ કમસો, અસંખગુણનિજ્જરા જીવા.' ૮૩

પલિઆડસંખંસ-મુહૂ, સાસણ'ઇઅરગુણ અંતરં હસ્સં.'
ગુરુ મિચ્છિ બે છસટ્ઠી,' ઇઅરગુણે પુગ્ગલદ્ધંતો.' ૮૪

ઉદ્ધારઅદ્ધખિત્તં,પલિઅ તિહા' સમય-વાસસય-સમએ,
કેસવહારો'દીવો,-દહિ'આઉ'તસાઇપરિમાણં.' ૮૫

દવ્વે ખિત્તે કાલે, ભાવે ચઉહ' દુહ બાયરો સુહુમો,'
હોઈ અણંતુસ્સપ્પિણિ-પરિમાણો પુગ્ગલપરટ્ટો.' ૮૬

ઉરલાઇસત્તગેણં, એગજિઓ મુઅઇ ફુસિઅ સવ્વઅણૂ,
જત્તિઅકાલિ'સ થૂલો; દવ્વે' સુહુમો સગન્નયરા' ૮૭

લોગપએસો'સપ્પિણિ,-સમયા' અણુભાગબંધઠાણા ય',
જહતહ કમમરણેણં, પુટ્ઠા ખિત્તાઈ-થૂલિઅરા.' ૮૮

અપ્પયરપયડિબંધી, ઉક્કડજોગી અ સન્નિપજ્જત્તો,
કુણઇ પએસુક્કોસં,' જહન્નયં તસ્સ વચ્ચાસે.' ૮૯

મિચ્છઅજયચઉ આઊ,' બિતિગુણવિણુ મોહિસત્ત મિચ્છાઈ,'
છણ્હં સતરસ સુહુમો,' અજયા દેસા બિતિકસાએ.' ૯૦

પણ અનિઅટ્ટી'સુખગઇ, નરાઉ સુરસુભગતિગ-
વિઉવ્વિદુગં,
સમચઉરંસ-મસાયં, વઇરં મિચ્છો વ સમ્મો વા,' ૯૧
નિદ્દાપયલાદુજુઅલ-ભયકુચ્છાતિત્થ સમ્મગો' સુજઇ,
આહારદુગં' સેસા, ઉક્કોસપએસગા મિચ્છો.' ૯૨
સુમુણી દુન્નિ' અસન્ની, નિરયતિગ-સુરાઉ' સુરવિઉવ્વિદુગં,
સમ્મો જિણં' જહન્નં, સુહુમનિગોઆઇખણિ સેસા.' ૯૩
દંસણછગ-ભયકુચ્છા, બિતિતુરિઅકસાય-વિગ્ઘનાણાણં,
મૂલછગેઽણુક્કોસો, ચઉહ' દુહા સેસિ સવ્વત્થ.' ૯૪
સેઢિઅસંખિજ્જંસે, જોગટ્ઠાણાણિ પયડિ-ઠિઇભેઆ,
ઠિઇબંધજ્ઝવસાયા-ણુભાગઠાણા અસંખગુણા,' ૯૫
તત્તો કમ્મપએસા, અણંતગુણિઆ' તઓ રસચ્છેઆ,'
જોગા પયડિપએસ,' ઠિઇઅણુભાગં કસાયાઓ,' ૯૬
ચઉદસરજ્જુ લોગો, બુદ્ધિકઓ સત્તરજ્જુમાણઘણો,'
તદ્દીહેગપએસા, સેઢી' પયરો અ તવ્વગ્ગો.' ૯૭
અણ-દંસ-નપુંસીત્થી, વેઅચ્છક્કં ચ પુરિસવેઅં ચ,'
દો દો એગ તરિએ, સરિસે સરિસં ઉવસમેઇ.' ૯૮
અણમિચ્છમીસસમ્મં, તિઆઉઇગવિગલથીણતિગુજ્જોઅં.
તિરિ-નિરય-થાવરદુગં, સાહારાયવ-અડ-નપુત્થી. ૯૯
છગપુમસંજલણા દો,-નિદ્દાવિગ્ઘાવરણખએ નાણી,'
દેવિંદસૂરિ-લિહિઅં, સયગમિણં આયસરણટ્ઠા.' ૧૦૦

॥ श्री चंद्रमहत्तराचाचार्यकृत षष्ट: सप्ततिका कर्मग्रंथ:

સિદ્ધપએહિં મહત્થં, બંધોદયસંતપયડિઠાણાણં,
વુચ્છં 'સુણ' સંખેવ, નીસંદં દિઠ્ઠિવાયસ્સ. ૧
કઇ બંધંતો વેયઇ,? કઇ કઇ વા સંતપયડિઠાણાણિ,'
મૂલુત્તરપગઇસું, ભંગવિગપ્પા મુણેઅવ્વા.' ૨
અઠ્ઠવિહસત્તછબ્બંધએસુ, અટ્ઠેવ ઉદયસંતંસા,'
એગવિહે તિવિગપ્પો,' એગવિગપ્પો અબંધંમિ.' ૩
સત્તઠ્ઠબંધ અટ્ઠુદય-સંત તેરસસુ જીવઠાણેસુ,'
એગંમિ પંચ ભંગા,' દો ભંગા હુંતિ કેવલિણો.' ૪
અઠ્ઠસુ એગવિગપ્પો,' છસ્સુવિ ગુણસન્નિએસુ દુવિગપ્પા,'
પત્તેઅં પત્તેઅં, બંધોદયસંતકમ્માણં.' ૫
પંચ નવ દુન્નિ અઠ્ઠાવીસા, ચઉરો તહેવ બાયાલા,
દુન્નિ અ પંચ ય ભણિયા, પયડીઓ આણુપુવ્વીએ.' ૬
બંધોદયસંતંસા, નાણાવરણંતરાઇએ પંચ,'
બંધોવરમેવિ ઉદય, સંતંસા હુંતિ પંચેવ.' ૭
બંધસ્સ ય સંતસ્સ ય, પગઇઠ્ઠાણાઇં તિણ્ણિ તુલ્લાઇં,'
ઉદયટ્ઠાણાઇં દુવે,' ચઉ પણગં દંસણાવરણે.' ૮
બીઆવરણે નવબંધએ(ગે)સુ, ચઉપંચઉદય નવસંતા,'
છચ્ચઉબંધે ચેવં,' ચઉબંધુદએ છલંસા ય.' ૯
ઉવરયબંધે ચઉ પણ, નવંસ'ચઉરુદય છચ્ચચઉસંતા,'
વેઅણિઆઉયગોએ, વિભજ્જ મોહં પરં વુચ્છં.' ૧૦

ગોઅંમિ સત્ત ભંગા,' અટ્ઠ ય ભંગા હવંતિ વેઅણિએ.'
પણ નવ નવ પણ ભંગા, આઉચઉક્કે વિ કમસો ઉ.' ૧૧

બાવીસ ઇક્કવીસા, સત્તરસં તેરસેવ નવ પંચ,
ચઉ તિગ દુગં ચ ઇક્કં, બંધટ્ઠાણાણિ મોહસ્સ. ૧૨
એગં વ દો વ ચઉરો, એત્તો એગાહિઆ દસુક્કોસા,
ઓહેણ મોહણિજ્જે, ઉદયટ્ઠાણાણિ નવ હુંતિ.' ૧૩

અટ્ઠ ય સત્ત ય છ ચ્ચઉ,તિગ દુગ એગાહિઆ ભવે વીસા,
તેરસ બારિક્કારસ, ઇત્તો પંચાઇ એગૂણા. ૧૪

સંતસ્સ પયડિઠાણાણિ. તાણિ મોહસ્સ હુંતિ પન્નરસ,'
બંધોદયસંતે પુણ, ભંગવિગપ્પા બહૂ જાણ' ૧૫

છબ્બાવીસે ચઉ ઇગવીસે,' સત્તરસ તેરસે દો દો,'
નવબંધગે વિ દુન્નિ ઉ,' ઇક્કિક્કમઓ પરં ભંગા.' ૧૬
દસ બાવીસે નવ ઇગવીસે,સત્તાઇ ઉદયકમ્મંસા,'

છાઇ નવ સત્તરસે,' તેરે પંચાઇ અટ્ઠેવ.' ૧૭
ચત્તારિઆઇ નવબંધએસુ, ઉક્કોસ સત્તમુદયંસા,'
પંચવિહબંધગે પુણ, ઉદઓ દુણ્હં મુણેઅવ્વો.' ૧૮
ઇત્તો ચઉબંધાઇ. ઇક્કેક્કુદયા હવંતિ સવ્વેવિ,'
બંધોવરમે વિ તહા. ઉદયાભાવે વિ વા હુજ્જા.' ૧૯
ઇક્કગ છક્કિક્કારસ. દસ સત્ત ચઉક્ક ઇક્કગં ચેવ,
એએ ચઉવીસગયા.' બાર દુગિક્કમ્મિ ઇક્કારા.' ૨૦
(પાઠાંતરે ચઉવીસ દુગિક્કંમિક્કારા.)

નવતેસીઇસએહિં, ઉદયવિગપ્પેહિ મોહિઆ જીવા,'
અઉણુત્તરિ-સીઆલા, પયવિંદસએહિં વિન્નેઆ.' ૨૧

નવપંચાણઉઅસએ, ઉદયવિગપ્પેહિ મોહિઆ જીવા.'
અઉણુત્તરિ એગુત્તરિ, પયવિંદસએહિં વિન્નેઆ.' ૨૨

તિન્નેવ ય બાવીસે,' ઇગવીસે અટ્ઠવીસ' સત્તરસે,
છચ્ચેવ' તેર-નવ-બંધએસુ પચેવ ઠાણાણિ.' ૨૩

પંચવહિ-ચઉવિહેસું, છ છક્ક' સેસેસુ જાણ પંચેવ,
પત્તેઅં પત્તેઅં,' ચત્તારિ અ બંધવુચ્છેએ.' ૨૪

દસ-નવ-પન્નરસાઇં, બંધોદય-સંત-પયડિઠાણાણિ,
ભણિઆણિ મોહણિજ્જે,' ઇત્તો નામં પરં વુચ્છં.' ૨૫

તેવીસ પન્નવીસા, છવ્વીસા અટ્ઠવીસ ગુણતીસા,
તિસેગતીસમેગં, બંધટ્ઠાણાણિ નામસ્સ.' ૨૬

ચઉ પણવીસા સોલસ, નવ બાણઉઇસયા ય અડયાલા,
એયાલુત્તર છાયાલ,-સયા ઇક્કિક્ક બંધવિહી. ૨૭

વીસિગવીસા ચઉવીસગા ઉ, એગાહિઆ ય ઇગતીસા,
ઉદયટ્ઠાણાણિ ભવે, નવ અટ્ઠ ય હુંતિ નામસ્સ.' ૨૮

ઇક્ક બિઆલિક્કારસ, તિત્તીસા છસ્સયાણિ તિત્તીસા,
બારસ-સત્તરસસયાણ-હિગાણિ-બિપંચસીઇહિં. ૨૯

અઉણત્તીસિક્કારસ, સયાણિહિઅ સતરપંચસટ્ઠીહિં,
ઇક્કિક્કગં ચ વીસા, દટ્ઠુદયંતેસુ ઉદયવિહી. ૩૦

તિ દુનઉઇ ગુણનઉઇ, અડસી છલસી અસીઇ ગુણસીઇ;
અટ્ઠયછપ્પન્નત્તરિ, નવ અટ્ઠ ય નામસંતાણિ.' ૩૧

અટ્ઠ ય બારસ બારસ, બંધોદય–સંત–પયડિઠાણાણિ,
ઓહેણાએસેણ ય, જત્થ જહાસંભવં વિભજે.' ૩૨

નવ પણગોદયસંતા, તેવીસે પન્નવીસ છવ્વીસે,'
અટ્ઠ ચઉરટ્ઠવીસે,' નવ સગિ ગુણતિસ તીસંમિ.' ૩૩

એગેગમેગતિસે,' એગે એગુદય અટ્ઠ સંતંમિ,'
ઉવરયબંધે દસ દસ, વેઅગસંતંમિ ઠાણાણિ.' ૩૪

તિવિગપ્પ–પગઇ–ઠાણેહિં, જીવગુણસન્નિએસુ ઠાણેસુ,
ભંગા પઉંજિઅવ્વા,' જત્થ જહા સંભવો ભવઇ.' ૩૫

તેરસસુ જીવ–સંખેવએસુ, નાણંતરાય–તિવિગપ્પો,'
ઇક્કંમિ તિદુવિગપ્પો,' કરણં પઇ ઇત્થ અવિગપ્પો ' ૩૬

તેરે નવ ચઉ પણગં, નવ સંતેગંમિ ભંગમિક્કારા,'
વેઅણિ-આઉય-ગોએ, વિભજ્જ મોહં પરં વુચ્છં.' ૩૭

પજ્જત્તગ-સન્નિઅરે.' અટ્ઠ ચઉક્કં ચ વેઅણિઅભંગા.'
સત્ત ય તિગં ચ ગોએ. પત્તેઅં જીવઠાણેસુ.' ૩૮

પજ્જત્તાઽપજ્જત્તગ. સમણે પજ્જત્તઅમણ સેસેસુ.'
અટ્ઠાવીસં દસગં. નવગં પણગં ચ આઉસ્સ. ૩૯

અટ્ઠસુ પંચસુ એગે.' એગ દુગં દસ ય મોહબંધગએ.'
તિગ ચઉ નવ ઉદયગએ.' તિગ તિગ પન્નરસ સંતંમિ.૪૦

પણ દુગ પણગં' પણ ચઉ, પણગં' પણગા હવંતિ તિન્નેવ,
પણ છપ્પણગં છચ્છ,-પ્પણગં' અટ્ઠટ્ઠ દસગં તિ.' ૪૧

સત્તેવ અપજ્જત્તા, સામી' સુહુમા ય'બાયરા ચેવ,'
વિગલિંદિઆઉ તિન્નિઉ,તહ યઅ સન્ની અ સન્ની અ.૪૨

નાણંતરાય તિવિહમવિ, દસસુ'દો હુંતિ દોસુ ઠાણેસું,'
મિચ્છાસાણે બીએ, નવ ચઉ પણ નવ ય સંતંસા.' ૪૩

મિસ્સાઇ નિઅટ્ટીઓ, છ ચ્ચઉ પણ નવ ય સંતકમ્મંસા.'
ચઉબંધ તિગે ચઉપણ, નવંસ'દુસુ જુઅલ છસ્સંતા.૪૪

ઉવસંતે ચઉ પણ નવ,' ખીણે ચઉરુદય છચ્ચ ચઉ સંતા'
વેઅણિ-આઉઅ-ગોએ, વિભજ્જ મોહં પરં વુચ્છં.'૪૫

ચઉ છસ્સુ'દુન્નિ સત્તસુ,'એગે ચઉ ગુણિસુ વેઅણિઅભંગા'
ગોએ પણ' ચઉ'દો તિસુ,' એગટ્ઠસુ' દુન્નિ ઇક્કંમિ.' ૪૬

અટ્ઠચ્છાહિગવીસા, સોલસ વીસં ચ બારસ છ દોસુ,
દો ચઉસુ' તીસુ ઇક્કં,' મિચ્છાઇસુ આઉએ ભંગા.' ૪૭

ગુણઠાણએસુ અટ્ઠસુ, ઇક્કિક્કં મોહબંધઠાણં તુ,'
પંચ અનિઅટ્ટિઠાણે,' બંધોવરમો પરં તત્તો.' ૪૮

સત્તાઇ દસ ઉ મિચ્છે,' સાસાયણમીસએ નવુક્કોસા,'
છાઇ નવ ઉ અવિરએ,' દેસે પંચાઇ અટ્ઠેવ.' ૪૯

વિરએ ખઓવસમિએ, ચઉરાઇ સત્ત'છચ્ચ પુવ્વંમિ,'
અનિઅટ્ટિબાયરે પુણ, ઇક્કો વ દુવે વ ઉદયંસા.' ૫૦

અટ્ઠ'સયા સઉસટ્ઠી,' બત્તીસસયાઇં સાસણે ભેઆ,
અટ્ઠાવીસાઇસું,' સવ્વાણઽટ્ઠહિગછન્નઉઇ.' ૬૧
ઇગિચત્તિગાર બત્તીસ, છસ્સય ઇગતીસિગારનવનઉઇ,
સતરિગસિ ગુતિસ્સચઉદ્દ, ઇગારચઉસટ્ઠિ મિચ્છુદયા.'૬૨
બત્તીસ'દુન્નિ'અટ્ઠ ય,' બાસીઇસિયાય પંચ,'નવ ઉદયા,
બારહિઆ તેવીસા,' બાવન્નિક્કારસ સયા ય ' ૬૩
દો છક્કટ્ઠ ચઉક્કં,' પણ નવ ઇક્કાર છક્કગં ઉદયા,'
નેરઇઆઇસુ સત્તા, તિ પંચ ઇક્કારસ ચઉક્કં.' ૬૪
ઇગ વિગલિંદિઅ સગલે, પંચ પંચ ય અટ્ઠ બંધઠાણાણિ,'
પણ છક્કિક્કારુદયા,' પણ પણ બારસ ય સંતા ણ.' ૬૫
ઇઅ કમ્મપગઇ-ઠાણાણિ, સુટ્ઠુ બંધુદય-સંતકમ્માણં,
ગઇઆઇએહિં'અટ્ઠસુ,'ચઉપ્પયારેણ નેઆણિ.' ૬૬
ઉદયસ્સુદીરણાએ,સામિત્તાઓ ન વિજ્જઇ વિસેસો,
મુત્તુણ ય ઇગયાલં, સેસાણં સવ્વપયડીણં.' ૬૭
નાણંતરાય-દસગં, દંસણ નવ વેઅણિજ્જ મિચ્છત્તં,
સમ્મત્ત લોભ વેઆ-ઉઆણિ નવનામ ઉચ્ચં ચ.' ૬૮
તિત્થયરાહારગ-વિરહિઆઉ, અજ્જેઇ સવ્વપયડીઓ,
મિચ્છત્તવેઅગો,' સાસણોવિ ગુણવીસ સેસાઓ.' ૬૯
છાયાલસેસ મીસો,' અવિરયસમ્મો તિઆલપરિસેસા,'
તેવન્ન દેસવિરઓ,' વિરઓ સગવન્ન સેસાઓ.' ૭૦

ધયપૂસ વત્થપૂસા, મહરિસિણો દોસલેસ–પરિહીણા,
લદ્ધીઇ સયલ ગચ્છો,–વગ્ગહગા સુગ્ગઈ પત્તા. ૧૧
જીવંતસામિ–પડિમાઈ, સાસણં વિયરિઊણ ભત્તીએ,
પવ્વઇઊણ સિદ્ધો, ઉદાઇણો ચરમ–રાયરિસી. ૧૨
જિણહર-મંડિય-વસુહો, દાઉં અણુકંપ–ભત્તિદાણાઇં,
તિત્થપભાવગરેહિં, સંપત્તો સંપઇરાયા. ૧૩
દાઉં સદ્ધા–સુદ્ધે, સુદ્ધે કુમ્માસએ મહામુણિણો,
સિરિ મૂલદેવ કુમરો, રજ્જસિરિં પાવિઓ ગરુઇં. ૧૪
અહદાણ–મુહર–કવિઅણ, વિરઇઅ–સયસંખ–
કવ્વ વિચ્છરિઅં,
વિક્કમનરિંદ–ચરિઅં, અજ્જવિ લોએ પરિપ્ફુરઇ. ૧૫
તિયલોઅ-બંધવેહિં, તબ્ભવ-ચરિમેહિં જિણવરિંદેહિં,
કયકિચ્ચેહિવિ દિન્નં, સંવચ્છરિઅં મહાદાણં. ૧૬
સિરિસેયંસકુમારો, નિસ્સેયસ–સામિઓ કહં ન હોઇ,
ફાસુઅદાણ–પવાહો, પયાસિઓ જેણ ભરહંમિ. ૧૭
કહ સા ન પસંસિજ્જઇ, ચંદણબાલા જિણિંદદાણેણં,
છમ્માસિય તવ-તવિઓ, નિવ્વવિઓ જિએવીરજિણો. ૧૮
પઢમાઇં પારણાઇં, અકરિંતિ કરંતિ તહ કરિસ્સંતિ,
અરિહંતા ભગવંતા, જસ્સ ઘરે તેસિં ધુવ સિદ્ધિ. ૧૯
જિણભવણ–બિંબ-પુત્થય,–સંઘસરુવેસુ સત્તખિત્તેસુ,
વવિઅં ધણંપિ જાયઇ, સિવફલય–મહો અણંતગુણં. ૨૦

॥ श्री शीलकुलकम् ॥

સોહગ્ગ-મહાનિહિણો, પાએ પણમામિ નેમિજિણવઇણો,
બાલેણ ભુઅબલેણં, જણદ્દણો જેણ નિજ્જિણિઓ. ૧
સીલં ઉત્તમ વિત્તં, સીલં જીવાણ મંગલં પરમં.
સીલં દોહગ્ગહરં. સીલં સુક્ખાણ કુલભવણં. ૨
સીલં ધમ્મ-નિહાણં, સીલં પાવાણ ખંડણં ભણિયં,
સીલં જંતૂણ જએ, અકિત્તિમં મંડણં પવરં. ૩
નરય દુવાર નિરુંભણ,-કવાડ-સંપુડ-સહોઅર-ચ્છાયં.
સુરલોઅ-ધવલમંદિર, આરુહણે પવર નિસ્સેણિં. ૪
સિરિ ઉગ્ગસેણ-ધુઆ, રાઇમઈ લહઉ સીલવઈ-રેહં.
ગિરિ-વિવર-ગઓ જીએ. રહનેમી ઠાવિઓ મગ્ગે ૫
પજ્જલિઓવિ હુ જલણો. સીલપ્પભાવેણ પાણિયં હવઇ.
સા જયઉ જએ સીઆ. જીસે પયડા જસપડાયા. ૬
ચાલણિજલેણ ચંપાઇ, જીએ ઉગ્ઘાડિઅં દુવારતિયં.
કસ્સ ન હરેઇ ચિત્તં. તીએ ચરિઅં સુભદ્દાએ. ૭
નંદઉ નમયાસુંદરિ. સા સુચિરં જીએ પાલિય સીલં,
ગહિલત્તણંપિ કાઉં. સહિઆ ય વિડંબણા વિવિહા ૮
ભદ્દં કલાવઈએ. ભીસણરન્નંમિ રાયચત્તાએ.
જં સા સીલગુણેણ. છિન્નંગા પુણ નવા જાયા. ૯
સીલવઈએ સીલં. સક્કઇ સક્કોવિ વન્નિઉં નેવ.
રયનિઉત્તા સચિવા. ચઉરોવિ પવંચિઆ જીએ. ૧૦

અઇદુક્કરતવકારી, જગગુરૂણા કણ્હપુચ્છિએણ તયા,
વાહરિઓ સ મહપ્પા, સમરિજ્જઉ ઢંઢણકુમારો. ૧૧
પઇદિવસં સત્તજણે, વહિઊણં ગહિય-વીરજિણ-દિક્ખા,
દુગ્ગાભિગ્ગહ-નિરઓ, અજ્જુણઓ માલિઓ સિદ્ધો. ૧૨
નંદીસર-રૂઅગેસુવિ, સુરગિરિ-સિહરેવિ એગફાલાએ,
જંઘાચારણ મુણિણો; ગચ્છંતિ તવપ્પભાવેણં. ૧૩
સેણિયપુરઓ જેસિં, પસંસિઅં સામિણા તવોરુવં,
તે ધન્ના ધન્નમુણી, દુન્નવિ પંચુત્તરે પત્તા. ૧૪
સુણિઊણ તવસુંદરી, કુમરીએ અંબિલાણિ અણવરયં,
સટ્ઠિવાસ સહસ્સા, ભણ કસ્સ ન કંપએ હિઅયં. ૧૫
જં વિહિઅમંબિલતવં, બારસ-વરિસાઈ સિવકુમારેણ,
તં દટ્ઠું જંબુરુવં, વિમ્હઇઓ કોણિઓ રાયા. ૧૬
જિણકપ્પિય પરિહારિઅ, પડિમા-પડિવન્ન-લંદયાઇણં,
સોઊણ તવસરુવં, કો અન્નો વહઉ તવગવ્વં. ૧૭
માસદ્ધ-માસ-ખવઓ, બલભદ્દો રુવવં પિ હુ વિરત્તો,
સો જયઉ રન્નવાસી, પડિબોહિઅ-સાવયસહસ્સો. ૧૮
થરહરિઅ-ધરં ઝલહલિય-સાયરં ચલિયસયલકુલસેલં,
જમકાસિ જયં વિણ્હૂ, સંઘકએ તં તવસ્સ ફલં. ૧૯
કિં બહુણા ભણિએણં, જં કસ્સવિ કહવિ કત્થવિસુહાઈ,
દિસંતિ ભવણમજ્ઝે, તત્થ તવો કારણં ચેવ. ૨૦

—

કહીશ. જીવે મિથ્યાત્વાદિ (અવિરતિ કષાય અને યોગ રૂપ) અભ્યંતર હેતુ વડે અને પડિણીયત્તણ૦ ઈત્યાદિ બાહ્ય હેતુ વડે આત્મ પ્રદેશ સાથે ૧૪ રાજ લોકમાં રહેલી કાર્મણ વર્ગણાનાં પુદ્ગલોનો સંબંધ ક્ષીર નીર કે લોહાગ્નિની જેમ કરાય તે માટે કર્મ કહેવાય છે તે કર્મ રૂપી છે અને આત્મા અરૂપી છે. ડાહ્યા માણસને જેમ મદિરાદિ વડે બુદ્ધિનો ઉપઘાત અને બ્રાહ્મી આદિ વડે બુદ્ધિનો અનુગ્રહ થાય છે તેમ રૂપી કર્મથી અરૂપી આત્માને ઉપઘાત અનુગ્રહ થાય છે. જીવ સમયે સમયે શુભાશુભ કર્મ બાંધે છે, છોડે છે, પણ પ્રવાહથી કર્મબંધ અનાદિ છે. અન્યથા કર્મની આદિ કહીએ તો પૂર્વે તે જીવ કર્મબંધ રહિત હોવો જોઈએ અને કર્મ રહિતને કર્મબંધ થયો કહીએ તો કર્મરહિત સિદ્ધને પણ થાય માટે કર્મબંધ અનાદિ છે. અનાદિ સંયોગનો વિયોગ કેમ થાય? જેમ અનાદિ સંયોગવાળી માટીમાં સુવર્ણ છે પણ કારીગર વિગેરે સામગ્રીથી જુદું થાય છે તેમ ભવ સ્થિતિ પરિપાકથી, દેવ ગુરૂ ધર્મની જોગવાઈથી, આત્મા પોતાનું વીર્ય ફોરવે તો કર્મનો અત્યંત વિયોગ થાય છે.

પયઇ–પ્રકૃતિ	મોઅગસ્સ–મોદકના.	પગઇ–પ્રકૃતિ
ઠિઈ–સ્થિતિ.	દિટ્ઠંતા–દ્રષ્ટાન્ત વડે.	અડવન્ન–અઠ્ઠાવન
રસ–રસ	મૂલ–મૂળ	સય–સો.
પએસા–પ્રદેશથી.	પગઈ–પ્રકૃતિ	ભેયં–ભેદવાળું.
તં–તે (કર્મ)	અટ્ઠ–આઠ	
ચઉહા–૪ પ્રકારે	ઉત્તર–વિશેષ. પેટા	

દૃષ્ટાંતપૂર્વક ૪ પ્રકારનો બંધ અને કર્મના મૂળ અને ઉત્તરભેદ

પયઈ ઠિઈ રસ પએસા, તં ચઉહા મોઅગસ્સ દિટ્ઠંતા–

પ્રકૃતિબંધ સ્થિતિબંધ રસબંધ અને પ્રદેશબંધથી તે (કર્મ) મોદકના દ્રષ્ટાંત વડે ચાર પ્રકારે છે.

મૂલ પગઇટ્ઠ ઉત્તર-પગઈ અડવન્ન સય ભેયં ॥૨॥

મૂલ (મુખ્ય) પ્રકૃતિ વડે ૮ અને ઉત્તર પ્રકૃતિ (પેટા ભેદ) વડે ૧૫૮ ભેદવાળું તે કર્મ છે

ઇહ—અહીં.	નામ—નામ.	અટ્ઠવીસ—અઠ્ઠા-વીસ.
નાણ—જ્ઞાનનું	ગોઆણિ—ગોત્ર.	ચઉ—ચાર.
દંસણ—દર્શનનું	વિગ્ઘં ચ—અને અંતરાય.	તિસય—એકસો ત્રણ.
આવરણ—આવરણ	પણ નવ—પાંચ નવ	દુ—બે
વેઅ—વેદનીય.	દુ—બે.	પણ વિહં—૫ પ્રકાર.
મોહ—મોહનીય		
આઉ—આયુષ્ય		

મૂલ પ્રકૃતિનાં નામ અને તેના ઉત્તરભેદ.

ઇહ નાણ દંસણાવરણ—અહીં ૧ જ્ઞાનાવરણીય ૨. દર્શનાવરણીય
વેઅ મોહાઉ નામ ગોઆણિ—૩ વેદનીય ૪. મોહનીય ૫ આયુ ૬ નામ ૭ ગોત્ર

વિગ્ઘં ચ પણ નવ દુ—અને અંતરાયના અનુક્રમે ૫-૯-૨
અટ્ઠવીસ ચઉ તિસય દુ પણ વિહં ॥૩॥ ૨૮-૪-૧૦૩-૨-૫ પ્રકાર છે

વિવેચન—જ્ઞાન (વિશેષ જાણવું.) દર્શન (સામાન્ય બોધ.) તેઓને આવરે તે જ્ઞાનાવરણ અને દર્શનાવરણ [illegible] દુઃખને વેદવું તે વેદનીય સમ્યક્ત્વ અને ચારિત્રમાં મુંઝવે તે મોહનીય [illegible] [illegible] તે આયુ [illegible] [illegible]

કરે તે અંતરાય કર્મ. ૮ કર્મનો ઉપન્યાસ (સમીપે સ્થાપવાનો) ક્રમ. જીવનું લક્ષણ જ્ઞાન અને દર્શન છે તેમાં પણ જ્ઞાન (વિશેષ જાણવું) મુખ્ય છે કારણ કે તેના ઉદયથી ૨૮ લબ્ધિઓ પ્રાપ્ત થાય છે. કેવળ જ્ઞાન અને મોક્ષ પ્રાપ્તિ સમયે કેવળીને જ્ઞાનનો ઉપયોગ હોય છે અને પછી બીજે સમયે દર્શનનો ઉપયોગ હોય છે. એ બંને આવરણના ઓછા વધતા ઉદયથી જીવને સુખ દુઃખ થાય છે માટે તે પછી વેદનીય કર્મ. સુખને લીધે રાગ અને દુઃખને લીધે દ્વેષ જીવને ઉપજે માટે તે પછી મોહનીય. મોહે મુંઝાણા જીવ બહુ આરંભાદિક કરીને આયુ બાંધે માટે તે પછી આયુ. બીજાં ૭ કર્મ તો તે ભવે કે તેની પછીના ભવોમાં ઉદયે આવે, પણ આયુ કર્મ તો તે ભવે ઉદયે ન આવે પણ તેની પછીના અનંતર ભવે ઉદયે આવે એટલું વિશેષ છે. આયુના ઉદયે અવશ્ય ગત્યાદિ નામ કર્મનો ઉદય થાય માટે તે પછી નામ કર્મ. નામ-કર્મના ઉદયે અવશ્ય ઉંચ નીચ ગોત્રનો ઉદય થાય માટે તે પછી ગોત્રકર્મ. ઉંચનીચ ગોત્રના ઉદયે અવશ્ય દાનાદિકનો ક્ષયોપશમ (ઉદય) અને વિનાશ અવશ્ય થાય છે માટે તે પછી અંતરાયકર્મ એ ૮ કર્મોમાં વેદનીયકર્મ સુખ દુઃખની બાહ્ય સામગ્રી મેળવી આપે છે અને બાકીનાં ૭ કર્મો સુખ દુઃખની અભ્યંતર સામગ્રી મેળવી આપે છે.

મઇ-મતિ.
સુઅ-શ્રુત
ઓહી-અવધિ
મણ-મન પર્યવ
કેવલાણિ-કેવલ
નાણાણિ-જ્ઞાનો.

તત્થ-તે જ્ઞાનમાં
મઇનાણં-મતિજ્ઞાન
વંજણ-વ્યંજન.
અવગ્ગહ-અવગ્રહ

ચઉહા-૪ પ્રકારે.
મણ નયણ-મન
વિણા-વિના
ઇંદિય ચઉક્કા-ઇંદ્રિયે

અત્થુગ્ગહ—અર્થાવગ્રહ.	ધારણા—ધારણા.	ઇઅ—એ પ્રમાણે.
ઈહા—ઈહા. વિચારણા	કરણ—ઇંદ્રિયો ૫.	અ ટ્ઠવીસ—અઠ્ઠા-
અવાય—અપાય	માણસેહિં—મન વડે	વીશ.
નિશ્ચય	છહા—૬ પ્રકારે.	ભેઅં-ભેદવાળુ.

જ્ઞાનાવરણીયના ઉત્તરભેદ કહેવાને માટે જ્ઞાનના ૫ ભેદ અને મતિજ્ઞાનના ૨૮ ભેદ.

મઈ સુઅ ઓહી મણ કેવલાણિ. નાણાણિ—મતિ શ્રુત અવધિ મનઃપર્યવ અને કેવળ (એ પાંચ) જ્ઞાનો છે.

તત્થ મઇનાણં: વંજણ વગ્ગહ ચઉહા—તેમા મતિજ્ઞાન વ્યંજનાવગ્રહથી ૪ પ્રકારે છે (કયા ૪ ભેદ ?)

મણનયણ વિણિંદિય ચઉક્કા ॥૪॥ મન અને ચક્ષુ વિના ૪ ઇન્દ્રિયોથી.

અત્થુગ્ગહ ઈહાવાય,ધારણા કરણ માણસેહિ છહા—અર્થાવગ્રહ ઈહા અપાય અને ધારણા (એ ચારે) ૫ ઇન્દ્રિયો અને મન વડે ૬ પ્રકારે છે. (૪×૬=૨૪) અને વ્યંજનાવગ્રહના ૪

ઇઅ અટ્ઠવીસ ભેઅં—એ પ્રમાણે ૨૮ ભેદવાળુ મતિજ્ઞાન છે.

વિવેચન-૫ જ્ઞાનોનો અનુક્રમ પોતાની મતે હોય તો પછી જ બીજા જ્ઞાન થાય છે. માટે પ્રથમ મતિ જ્ઞાન કહ્યું તે પછી જ શ્રુતજ્ઞાન થાય છે. એ બન્ને જ્ઞાન પરોક્ષ (ઇંદ્રિયાદિની મદદથી થાય છે) બાકીના ૩ જ્ઞાન આત્મ પ્રત્યક્ષ છે મતિનું લક્ષણ—૫ ઇંદ્રિયો અને મન વડે જાણે તે અને [illegible] લક્ષણ— [illegible] થાય [illegible] [illegible] ૧૪ પૂર્વ [illegible]

[illegible]

અંતર્મુહૂર્તમાં ૧૪ પૂર્વ ઉલટસુલટ મનથી ગણે છે. તે પછી અવ
ધિજ્ઞાન થાય છે. એ ત્રણે જ્ઞાનની સ્થિતિ ૬૬ સાગરોપમ સાધિક
છે અને ચારેગતિમાં થાય છે (વિપર્યય-મિથ્યાત્વીને ૩ જ્ઞાનને
બદલે ૩ અજ્ઞાન પણ સાથે જ થાય છે અને સમ્યકત્વીને ૩ જ્ઞાન
સાથે થાય છે તે લાભ. જેમ અવધિજ્ઞાન આત્મ પ્રત્યક્ષ છે તેમ
મનઃપર્યવજ્ઞાન પણ છે. એ ચારે જ્ઞાન છદ્મસ્થને ક્ષયોપશમ ભાવે
થાય છે વળી મનઃપર્યવ જ્ઞાન જેમ સાધુને થાય છે તેમ કેવળજ્ઞા
પણ સાધુને થાય છે અને જ્ઞાનોને અંતે થવાથી છેલ્લું કહ્યું. ૧ જ્ઞા
હોય તો આચારાંગાદિ વિશિષ્ટ શ્રુતના અભાવે મતિ જ્ઞાન અથવ
કેવળજ્ઞાન. બે જ્ઞાન હોય તો મતિ અને શ્રુત. સામાન્ય શ્રુતજ્ઞા
સર્વ જીવોને મતિની સાથે હોય છે. ૩ જ્ઞાન હોય તો મતિ શ્રુ
અવધિ કે મતિશ્રુત મનઃપર્યવ. ૪ જ્ઞાન હોય તો મતિ શ્રુત અવધિ
મનઃપર્યવ. ૫ જ્ઞાન એકી સાથે ૧ જીવને ન હોય કારણકે કેવ
જ્ઞાન ક્ષાયિક ભાવે થાય છે. જેમ કેવળજ્ઞાન રૂપી સૂર્યને કેવ
જ્ઞાનાવરણ રૂપ મેઘનું આચ્છાદન થયે છતે સાદડીની બનાવે
ઝુંપડીમાં મતિજ્ઞાનાદિ કાણાથી *ક્ષયોપશમ ભાવે કાંઈક પ્રકાશ રાં

*ઉદય પ્રાપ્ત થયેલ કર્માંશનો ક્ષય કરવો અને અનુદિત (સત્ત
રહેલ) કર્માંશોનો રસ ઘટાડી ઉપશમ (સામર્થ્યહીન) કરવા તેને ક્ષયોપ
કહે છે કોઈ કર્મનો વિપાકોદય (રસોદય) હોય ત્યારે ક્ષયોપશમ હોતો
જેમકે—મિથ્યાત્વ મોહનીય, પણ જ્યારે પ્રદેશોદય (મંદ ઉદય) હોય, ત્યારે ક્ષયો
પશમ હોય છે. કોઈ કર્મનો વિપાકોદય તીવ્ર (સર્વ ઘાતી) રસ હોય ત્યારે ક્ષયોપશમ
હોતો નથી જેમકે:—અવધિજ્ઞાન મન પર્યવજ્ઞાન, પણ દેશઘાતી (મંદ) રસ
જ્ઞાનોના ઉદયમા હોય ત્યારે ક્ષયોપશમ હોય છે જેમકે —મતિજ્ઞાનાવરણ શ્રુત
જ્ઞાનાવરણનો ક્ષયોપશમ સર્વ જીવને હોય છે અવધિજ્ઞાન અને મન પર્યવ
જ્ઞાનાવરણના ઉદયમા દેશઘાતી રસ હોય તો ક્ષયોપશમ થાય છે

ચક્ખુ-ચક્ષુ.	ઓહિ-અવધિ	સામન્નં-સામાન્ય ઉપયોગ.
દિટ્ઠિ-દષ્ટિ. દર્શન.	કેવલેહિ-કેવલ વડે	તસ્સાવરણં-તેનું આવરણ.
અચક્ખુ-અચક્ષુ.	ચ-શબ્દે મન લેવુ	તય-તે
સેસ-બાકીની ૪.	દંસણ-દર્શન	ચઉહા-૪ પ્રકારે.
ઇંદિઅ-ઈંદ્રિયો	ઈહ-અહીં	

દર્શનાવરણના ૪ ભેદ.

ચક્ખુ દિટ્ઠિ અચક્ખુ, સેસિંદિઅ – ચક્ષુ = દ્રષ્ટિ અચક્ષુ = બાકીની ૪ ઇંદ્રિય અને મન વડે સામાન્ય જ્ઞાન.

ઓહિ કેવલેહિંચ–અવધિ અને કેવલ વડે દર્શન છે.

દંસણમિહ સામન્નં – દર્શન તે અહીં (સિદ્ધાતમાં) સામાન્ય ઉપયોગ છે.

તસ્સાવરણં તય ચઉહા ॥૧૦॥ તેનું આવરણ તે ૪ પ્રકારે છે.

વિવેચન—મન.પર્યવ જ્ઞાની પ્રથમથીજ વિશેષથી જાણે છે, તેથી મનઃપર્યવ જ્ઞાન હોય છે પણ સામાન્ય ઉપયોગ રૂપ દર્શન હોતુ નથી મતિ અને શ્રુત જ્ઞાનનું ચક્ષુ અને અચક્ષુ દર્શન, અવધિજ્ઞાનનું અવધિ દર્શન અને કેવળ જ્ઞાનનું કેવળ દર્શન એ સામાન્ય ઉપયોગ છે.

સુહ-સુખ વડે.	ઠિઓવવિટ્ઠસ્સ-ઉભેલા અને બેઠેલાને જે નિદ્રા.	અત્થ-અર્થને.
પડિબોહા-જાગવુ તે.	પયલપયલા-પ્રચલા પ્રચલા	કરણી-કરનારી
નિદ્દા-નિદ્રા	ઉ-વળી.	થીણદ્ધી-સ્ત્યાનર્ધિ.
નિદ્દા નિદ્દા-નિદ્રા નિદ્રા	ચંકમઓ-ચાલતાને.	અદ્ધચક્કી-અર્ધચક્રી. વાસુદેવથી.
દુક્ખ-દુઃખ વડે	દિણચિંતિ-દિવસે ચિંતવેલા	અદ્ધબલા-અર્દ્ધ બળવાળી.
પડિબોહા જાગવુ તે		
પયલા-પ્રચલા		

વિવેચન—દેવતાને ચ્યવન પરાભવ સ્ત્રી વિયોગાદિ વડે અશાતાનો ઉદય હોય છે. મનુષ્યને રોગ શોક વધ બધન મરણાદિ વડે અશાતા (દુઃખ) હોય છે તિર્યંચને રાજા આદિના ઘોડા હસ્તીને શાતા (સુખ) હોય છે. અને નારકીને તીર્થંકરોના કલ્યાણક વખતે અંતર્મુહૂર્ત સુખ હોય છે.

મજ્જંવ-મદિરા જેવું.	મોહા-મોહનીયથી	મિચ્છત્ત-મિથ્યાત્વ
મોહણીઅં-મોહનીય.	દંસણ મોહં-દર્શન મોહનીય.	સુદ્ધં-શુદ્ધ
દુવિહં-૨ પ્રકારે.	તિવિહં-૩ પ્રકારે	અદ્ધ વિસુદ્ધં-અર્દ્ધ શુદ્ધ
દંસણ-દર્શન.	સમ્મં-સમ્યક્ત્વ.	અવિસુદ્ધં-અશુદ્ધ.
ચરણ-ચારિત્ર	મીસં-મિશ્ર	તં હવઇ-તે હોય.
	તહેવ-તેમજ	કમસો-અનુક્રમે.

દૃષ્ટાંત પૂર્વક મોહનીયકર્મ અને તેના ભેદો.

મજ્જંવ મોહણીઅં - મદિરા જેવું મોહનીય કર્મ છે.

દુવિહં દંસણ ચરણમોહા. ૧૩ - તે દર્શન મોહનીય અને ચારિત્ર મોહનીયથી બે પ્રકારે છે.

જીવાદિ તત્ત્વોની સત્ય શ્રદ્ધામાં મુઝાવે તે દર્શન મોહનીય અને અહિંસાદિ વ્રતોના પાળવામાં મુઝાવે તે ચારિત્ર મોહનીય

દંસણ મોહ તિવિહં—દર્શન મોહનીય ૩ પ્રકારે છે

સમ્મં મીસં તહેવ મિચ્છત્તં—૧ સમ્યક્ત્વ મોહનીય, ૨. મિશ્ર મોહનીય તેમજ ૩ મિથ્યાત્વ મોહનીય.

સુદ્ધ અદ્ધવિસુદ્ધ, અવિસુદ્ધ તં હવઇ કમસો. ૧૪—શુદ્ધ અર્દ્ધશુદ્ધ અને અશુદ્ધ તે અનુક્રમે છે.

દીવ-દ્વીપના	મિચ્છ -મિથ્યાત્વ	ધર્મથી.
મણુણો-મનુષ્યને.	જિણધમ્મ-જિન-	વિવરીઅં-વિપરીત.

દૃષ્ટાંત પૂર્વક મિશ્ર મોહનીય અને મિથ્યાત્વનું સ્વરૂપ.

મીસા ન રાગદોસો, જિણધમ્મે અંતમુહુ-મિશ્ર મોહનીયના ઉદયથી જિનધર્મ ઉપર રાગ અને દ્વેષ ન થાય. તે અંતર્મુહૂર્ત (૨ થી ૯ શ્વાસોશ્વાસ) સુધી રહે

જહા અન્ને; નાલિયરદીવ મણુણો -જેમ અન્ન ઉપર નાલિકેર દ્વીપના મનુષ્યને (ન જોવા કે ન સાંભળવાથી રાગ દ્વેષ નથી તેમ.)

મિચ્છં જિણધમ્મ વિવરીઅ. ૧૬ - જિનધર્મથી વિપરીત તે મિથ્યાત્વ મોહનીય

સોલસ-સોળ	ચરિત્ત-ચારિત્ર	પ્રત્યાખ્યાનીય.
કસાય-કષાય	મોહણિઅં-મોહનીય.	પચ્ચક્ખાણા-પ્રત્યાખ્યાનીય.
નવ-નવ	અણ-અનંતાનુબંધિ	
નોકસાય-નોકષાય	અપચ્ચક્ખાણા-અ-	સંજલણા-સંજ્વલન.
દુવિહ -૨ પ્રકારે		

ચારિત્ર મોહનીયના ભેદ.

સોલસ કસાય નવ નોકસાય, દુવિહ ચરિત્ત મોહણિઅં-૧૬ કષાય અને ૯ નોકષાય એમ બે પ્રકારે ચારિત્ર મોહનીય કર્મ છે.

અણ અપચ્ચક્ખાણા—૧. અનંતાનુબંધિ ૨. અપ્રત્યાખ્યાનીય.

પચ્ચક્ખાણા ય સંજલણા. ૧૭—૩ પ્રત્યાખ્યાનીય અને ૪ સંજ્વલન એ ચારે કષાયોના ક્રોધ માન માયા અને લોભ એમ ૪-૪ ભેદો થાય છે

વિવેચન-જે માણસ પ્રત્યે કષાય થયો હોય, તેના પ્રત્યે જીવે ત્યાં સુધી રહે તે અનંતાનુબંધી. કોઇ માણસ સાંવત્સરીક

જલ-પાણી.	સરિસો-સરખો	સેલ-પત્થરના
રેણુ-રેતી	તિણિસ-નેતરની	ત્થંભ-થાભલા
પુઢવી-પૃથ્વી	લયા-લતા સોટી	ઉવમો-ઉપમા સરખો
પવ્વય-પર્વતની	કટ્ઠ-કાષ્ટ	
રાઈ-રેખા.	અટ્ઠિઅ-હાડકા	માણો-માન

ચારે પ્રકારના ક્રોધ અને માનનાં દ્રષ્ટાંતો.

જલરેણુ પુઢવી પવ્વય, રાઇ સારિસો ચઉવ્વિહો કોહો

પાણી રેતી પૃથ્વી અને પર્વતની રેખા સમાન ૪ પ્રકારનો ક્રોધ છે

તિણિસ લયા કટ્ઠટ્ઠિઅ, સેલત્થંભોવમો માણો ૧૯-નેતરની સોટી, કાષ્ટ, હાડકા, અને પત્થરના સ્થભ (થાભલા) સરખો માન છે.

વિવેચન — ક્રોધથી બંનેના અત:કરણ ભિન્ન થાય છે માટે રેખાનાં દ્રષ્ટાંતો. માનવાળો કોઇને નમતો નથી, માટે સ્તંભનાં દ્રષ્ટાંતો. માયાનાં દ્રષ્ટાંતો વક્રતાના છે અને લોભમાં દ્રષ્ટાંતે રંગનાં છે. અનુક્રમે સંજ્વલન સુખે, પ્રત્યાખ્યાન પ્રયત્ને, અપ્રત્યાખ્યાન બહુ ઉપાયે જાય અને અનંતાનુબધિ ઉપાય કર્યો છતાં પણ ન જાય.

માયા-માયા	ઘણ-કઠણ	ખંજણ-કાજળ.
વલેહિ-વાસની છોલ	વંસિ-વાસના.	કદ્દમ-ગાડાની મળી
ગોમુત્તિ-બળદનામૂત્ર.	મૂલસમા-મૂલસરખી.	કિમિરાગ-કિરમજી રં
મિંઢસિગ-ઘેટાના શિંગડા	લોહો-લોભ.	
	હલિદ્-હલદર	સારિચ્છો-સરખો.

ચારે પ્રકારની માયા અને લોભનાં દ્રષ્ટાંતો.

માયા વલેહિ ગોમુત્તિ, મિંઢસિંગ ઘણવંસિ મૂલ સમા

માયા વાંસની છોલ, બળદના મૂત્ર, ઘેટાના શિંગડા અં કડણ વાસના મૂળ સરખી છે

અકસ્માત્ ભય. આજીવિકાનો ભય. મરણ ભય અને અપયશ થવાનો ભય; દુર્ગંધ કે કુરૂપ પદાર્થ દેખી થુકે, સુગ ઉપજે, નાક મચકોડે તે દુગછા.

પુરિ--પુરૂષ.	જવ્વસા–જેના વશથી	વેઉદઓ–વેદનો ઉદય
ઈત્થિ–સ્ત્રી.	હવઈ–થાય	કુંકુમ–છાણાના
તદુભયં–તે બંને.	સો ઉ–તે વળી	તણ–ઘાસના.
પઈ–પ્રત્યે.	થી–સ્ત્રી.	નગર–નગરના.
અહિલાસો–અભિલાપ. ઈચ્છા	નર–પુરૂષ.	દાહ–અગ્નિ.
	નપુ–નપુંસક.	સમો–સરખો.

૩ વેદ નોકષાયનું સ્વરૂપ.

પુરિસિત્થિ તદુભયં પઈ, અહિલાસો જવ્વસા હવઈ—પુરૂષ સ્ત્રી અને તે બને (પુરૂષ-સ્ત્રી) પ્રત્યે અભિલાષ જે (કર્મ)ના વશથી થાય

સોઉ: થી નર નપું વેઉદઓ—તે વળી અનુક્રમે સ્ત્રી પુરૂષ અને નપુંસક વેદનો ઉદય જાણવો.

કુંકુમ તણ નગર દાહ સમો. ૨૨—(તે અનુક્રમે) બકરીનં લીંડોના અગ્નિ, ઘાસના અગ્નિ અને નગરના અગ્નિ સરખો છે

સુર–દેવાયુ.	જેવું.	તિનવઇ–૯૩ ભેદ.
નર–મનુષ્યાયુ.	નામકમ્મ–નામકર્મ.	વિહં–ભેદે પ્રકારે.
તિરિ–તિર્યંચાયુ.	ચિત્તિસમં–ચિતારા	તિઉત્તરસયં–૧૦૩ ભેદ.
નિરયાઉ–નરકાયુ.	જેવું.	
હડિ સરિસં–બેડી	બાયાલ–૪૨ ભેદ.	સત્તટ્ઠી–૬૭ ભેદ.

દૃષ્ટાંત પૂર્વક આયુકર્મ અને નામકર્મના ભેદો.

સુર નર તિરિ નિરયાઉ, હડિસરિસં – દેવાયુ, મનુષ્યાયુ, તિર્યંચાયુ અને નરકાયુ એ હેડ (બેડી) સરખું છે.

બંધણ સંઘાય ગહો, તણુસુ –૫ કે ૧૫ બંધન અને ૫ સંઘાતનનું ગ્રહણ શરીરમાં કરીએ. (શરીર બાંધે ત્યારે બંધન સંઘાતન બાંધે માટે જુદી ન ગણવી.)

સામન્ન વન્ન ચઊ. ૩૧ – સામાન્યથી વર્ણ ચતુષ્ક લઇએ.

(વર્ણાદિ ૨૦ ને બદલે ૪ લઇએ.) એટલે ૧૬ ઓછા કરવા. પિંડ પ્રકૃતિ ૬૫ માંથી ૫ બંધન ૫ સંઘાતન અને વર્ણાદિ ૧૬ ઓછા કરતાં પિંડ પ્રકૃતિના ભેદ. ૩૯ અથવા પિંડપ્રકૃતિ ૭૫ માંથી ૧૫+૫+૧૬=૩૬ ઓછા કરતાં ૩૯ ભેદને ૨૮ વડે યુક્ત કરતાં.

ઈઅ સમત્તટ્ઠી બંધોદએ અ – એ પ્રમાણે ૬૭ ભેદ બંધ ઉદય ઉદીરણામાં હોય

નય–ન જ હોય.	બંધે – બંધમાં	વીસ સયં–૧૨૦
સમ્મ–સમ્યકૃત્વ સમકિત.	બધ – બંધમાં.	દુવીસ સયં–૧૨૨
મીસયા–મિશ્ર.	ઉદયે – ઉદયમા.	અટ્ઠવન્ન સયં–૧૫૮
	સત્તાએ – સત્તામાં.	

બંધમાં મોહનીય કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિઓ.

નય સમ્મ મીસયા બંધે – સમકિત મોહનીય અને મિશ્ર-મોહનીય બંધમાં ન હોય [બંધમાં મોહનીય કર્મની. ૨૬ પ્રકૃતિઓ.)

બંધ ઉદય ઉદીરણા અને સત્તામાં ૮ કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિઓ.

બંધુદએ સત્તાએ, વીસ દુવીસટ્ઠ વન્નસયં. ૩૨–બંધમાં ૧૨૦ ઉદય (અને ઉદીરણા) માં ૧૨૨ અને સત્તામાં ૧૫૮ બધમાં જ્ઞાના૦૫ દર્શના૦૯ વેદનીય ૨ આયુ ૪ ગોત્ર ૨

પાંચ સંઘાતનનું સ્વરૂપ.

જં સંઘાયઇ ઉરલાઇ, પુગ્ગલે – જે (કર્મ) ઔદારિકાદિ પુદ્દગલોને એકઠાં કરે

તણગણું વ દંતાલી – જેમ દંતાલી ઘાસના સમુહને.

તં સઘાયં – તેને સંઘાતન કહીએ

બંધણ, મિવ તણુ નામેણ પંચવિહં. ૩૬–બધનની જેમ શરીરના નામે ૫ પ્રકારે [સંઘાતન] છે.

જેમ દંતાલી ઘાસના સમુહને એકઠો કરે તેમ જે કર્મ ઔદારિક પુદ્દગલોને એકઠાં કરે તે ઔદારિક સંઘાતન એવી રીતે બાકીના શરીરને નામે સંઘાતન કહેવાં વૈક્રિય સંઘાતન, આહારક સઘાતન, તૈજસ સંઘાતન અને કાર્મણ સંઘાતન

ઓરાલ–ઔદારિક	કમ્મ–કાર્મણ સાથે.	દુ–બે સ્થળે.
વિઉવ્વ–વૈક્રિય.	જુત્તાણં–જોડતાં	સહિયાણ–સહિત કરતા.
આહારયાણ–આહારક	નવ–નવ.	
સગ–પોતાની સાથે.	બધણાણિ–બધનો.	તિન્નિ–૩ ત્રણ.
તેઅ–તૈજસ.	ઈઅર–બીજા	તેસિ ચ–અને તેઓનાં.

૧૫ બંધનનું વર્ણન.

ઓરાલ વિઉવ્વાહારયાણ – ઔદારિક વૈક્રિય આહારકને

સગ તેઅ કમ્મ જુત્તાણં; નવ બંધણાણિ – પોતાની સાથે તૈજસ સાથે અને કાર્મણ સાથે જોડતાં (દરેકનાં ૩–૩ મળી) ૯ બધન થયાં.

ઈઅર દુ, સહિયાણં – બીજા બે (તૈજસ કાર્મણ) સાથેનાં ૩

તિન્નિ તેસિં ચ. ૩૭ – અને તેઓ [તૈજસ કાર્મણ] નાં ૩ (મળી કુલ ૧૫ બધન થયાં)

એ અંતરાય કર્મ ભંડારી જેવું છે. જેમ ભંડારી વિપરીત છતે રાજા આદિ (મંત્રીશ્વર સાર્થવાહ વિગેરે) દાનાદિક ન કરી શકે, એવી રીતે અંતરાય કર્મના ઉદયે જીવ પણ દાન લાભ ભોગ ઉપભોગ કે વીર્ય ફોરવા ન શકે. અંતરાયના ક્ષય કે ક્ષયોપશમથી દાનાદિ કરી શકે.

૮ કર્મની બંધાદિ ઉત્તર પ્રકૃતિઓ.

કર્મ	જ્ઞાના૦	દર્શના૦	વેદનીય	મોહનીય	આયુ	નામ	ગોત્ર	અંતરાય	કુલ
બંધમાં	૫	૯	૨	૨૮	૪	૬૭	૨	૫	૧૨૦
ઉદય ઉદીરણામાં	૫	૯	૨	૨૮	૪	૬૭	૨	૫	૧૨૨
સત્તામાં	૫	૯	૨	૨૮	૪	૯૩ ૧૦૩	૨	૫	૧૪૮ ૧૫૮

વીર્ય ૩ પ્રકારે છે. મિથ્યાત્વીની ક્રિયા કરવાની શક્તિ તે બાલવીર્ય દેશવિરતિની મોક્ષાર્થ ક્રિયા તે બાલપંડિત વીર્ય અને મુનિની મોક્ષાર્થ ક્રિયા તે પંડિત વીર્ય.

પડિણીઅત્તણ–અનિષ્ટ આચરવા વડે
નિન્હવ–ઓળવવા વડે.
ઉવઘાય–ઘાત વડે.
પઓસ–પ્રદ્વેષ વડે.

અંતરાએણં–અંતરાય વડે
અચ્ચ–અત્યંત.
આસાયણયાએ–આશાતના વડે

આવરણ–આવરણ
દુગ–બે
જિઓ–જીવ
જયઈ–ઉપાર્જે.

જ્ઞાનાવરણીય અને દર્શનાવરણીય કર્મ બંધના બાહ્ય હેતુઓ પડિણીઅત્તણ નિન્હવ–૧ ગુરૂ આદિ પ્રત્યે અનિષ્ટ આચરવા વડે ૨ (લાજથકી) ગુરૂને ઓળવવા વડે.

૫. સંયમ યોગ [૧૦ પ્રકારની સાધુની સમાચારી અને શુભ મન વચન કાય યોગ) ૬ 'ચાર કષાયને જય ૭ દાન યુકત (અભયદાન સુપાત્ર દાન દેનાર)

દઢધમ્માઇ અજજઈ, સાય-૮ દ્રઢધર્મી (ધર્મમા સ્થિર) આદિ [વેયાવચ્ચ અને દેવપૂજા કરનાર] શાતા વેદનીય બાંધે

મસાય વિવજજયઓ. ૫૫ – (તેથી) વિપરીતપણાથી અશાતા વેદનીય કર્મ ઉપાર્જે.

વિવેચન–આદિ શબ્દથી અકામનિર્જરા બાલતપ વેયાવચ્ચ અને દેવપૂજા વિગેરે કારણોથી શાતા વેદનીય બાંધે. તેથી વિપરીત તથા દુઃખ શોક સતાપ આક્રંદન વધ હ્રદય ફ્રાટ રડવુ એ પોતે કરવું અન્યને કરાવવું અથવા બનેએ (પોતે અને અન્યે) કરવાથી જીવ અશાતા વેદનીય કર્મ બાંધે.

ઉમ્મગ્ગ–ઉન્માર્ગની	હરણેહિં–હરણ વડે.	ચેઈઅ–ચૈત્ય. પ્રતિમ
દેસણા–દેશના	દંસણ–દર્શન.	સઘાઈ–સંઘાદિ પ્રત્યે
મગ્ગ–સન્માર્ગને	મોહં–મોહનીય.	પડિણીઓ–પ્રત્યનિઃ અનિષ્ટ આચરના
નાસણા–નાશ	જિણ–તીર્થંકર.	
દેવદવ્વ–દેવ દ્રવ્યના	મુણિ–મુનિ	

દર્શન મોહનીય કર્મ બાંધવાના બાહ્ય હેતુઓ

ઉમ્મગ્ગદેસણા મગ્ગ, નાસણા–૧ ઉન્માર્ગ (પાપમાર્ગ કે ઉત્સૂત્ર) ની દેશના ૨ સન્માર્ગ (મોક્ષમાર્ગ) ને નાશ

દેવદવ્વ હરણેહિં–૩ દેવ દ્રવ્યના હરણ (ચોરી-ભક્ષણ-નાશ) વડે

દંસણમોહં જિણ મુણિ, ચેઈઅ સંઘાઇ પડિણીઓ ૫૬–૪ જિન (તીર્થંકર) ૫. મુનિ. ૬ ચૈત્ય. (દહેરા–પ્રતિમા)

હેતુઓ છે ચાર પ્રકારના સંઘની અને સદાચારની નિંદા અને જુગુપ્સા કરવી. તે જુગુપ્સાના હેતુઓ છે. ઈર્ષા ખેદ લાલચ જુઠું એ લવું અતિશય વક્રતા અને પરસ્ત્રીમા આસક્તિ એ સ્ત્રીવેદના હેતુઓ છે સ્વસ્ત્રીમાં સંતોષ, ઈર્ષાનો અભાવ, કષાયની મંદતા, સરલ આચાર અને સરલ સ્વભાવ એ પુરુષવેદના હેતુઓ છે. સ્ત્રીપુરુષની અનંગ સેવા, તીવ્રકષાય અતિશય કામીપણુ અને પાખંડી સ્ત્રીના વ્રતનો ભંગ કરવો તે નપુંસક વેદના હેતુઓ (કારણો) છે. સાધુઓની નિંદા, ધર્મને ઉન્મુખ થયેલાને વિઘ્ન કરવા, મધ માંસના ત્યાગી અવિરતિનુ વર્ણન કરવું, દેશ વિરતિને વારંવાર વિઘ્ન કરવું. અચારિત્રીના ગુણની પ્રશંસા કરવી, ચારિત્રને દૂષિત કરવુ અને અન્યમા રહેલા કષાય અને નોકષાયની ઉદીરણા કરવી એ સામાન્યથી ચારિત્ર મોહનીય બાંધવાના હેતુઓ છે

બંધઇ નિરયાઉ મહા,રંભ પરિગ્ગહ રઓ રૂદ્દો. ૫૭ –

૧. મહા આરંભ અને ૨ મહા પરિગ્રહમા રક્ત અને ૩ રૌદ્રધ્યાનો (જીવ હિંસાનો પરિણામી) નરકાયુ બાંધે.

પંચેન્દ્રિયનો વધ અસત્ય, પર દ્રવ્યનુ હરણ વારંવાર મૈથુન સેવન અને ઈંદ્રિયોને વશ રહેવુ ઘણો આરંભ અને પરિગ્રહ, પરોપકારનો અભાવ માંસનું ભોજન, વૈરની દ્રઢતા, રૌદ્રધ્યાન મિથ્યાત્વ અનંતાનુબંધી કષાય, કૃષ્ણ નીલ કાપોત લેશ્યા એ નરકાયુના હેતુઓ છે.

તિરિયાઉ–તિર્યંચાયુને	તહા–તેમજ	દાણ–દાનની
ગૂઢહિઅઓ–કપટી ગુપ્ત હૃદયવાળો	મણુસ્સાઉ-મનુષ્યાયુને	રૂઇ–રૂચિ પ્રીતિવાળો
	પયઇઇ–સ્વભાવથી.	મજ્ઝિમ–મધ્યમ.
સઢો–શઠ, મૂર્ખ.	તણુ–અલ્પ	ગુણો–ગુણવાળો
સસલ્લો-શલ્યસહિત.	કસાઓ–કષાયી	અ–અને

તિર્યંચાયુ અને મનુષ્યાયુ બાંધવાનાં કારણો

તિરિયાઉ ગૂઢહિઅઓ, સઢો સસલ્લો – ૧ ગૂઢ હૃદયવાળો (કપટી) ૨. શઠ (મૂર્ખ-લુચ્ચો) ૩. શલ્ય સહિત તિર્યંચાયુ બાંધે.

૭ લવ આયુ વધારે હોત તો મોક્ષે જાત. ક્ષીણમોહ વીતરાગ છદ્મસ્થ ગુણઠાણાનો કાળ જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત.

સયોગી કેવળી-- મન વચન કાય યોગ સહિત કેવળજ્ઞાનવંત હોય, તેનો કાળ જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટ દેશોન [૯ વર્ષ ઉણુ] પૂર્વ કોડી વર્ષ સુધી. મનયોગે અનુત્તર વિમાન વાસી દેવ તથા મનઃપર્યવ જ્ઞાનીએ પૂછેલા સંદેહનો ઉત્તર કેવળી મનોદ્રવ્યે કરી ને દે. તેને મનઃપર્યવ જ્ઞાને અથવા અવધિ જ્ઞાને કરી પૂછનાર ગોઠવાયેલ રૂપી મનોવર્ગણાને જાણીને પોતાનો સંદેહ દૂર કરે. વચનયોગે દેશના દે અને કાયયોગે કરી મેષોન્મેષ પ્રવર્તાવે [આંખ ઉઘાડે મીચે] ત્રણ યોગનો રોધ કરે તે અયોગી કેવળી ગુણસ્થાનક. સયોગી ગુણ સ્થાનકના અંતે અઘાતી કર્મ ખપાવવાને પ્રથમ બાદર કાયયોગ વડે બાદર મનયોગ રૂંધે તે પછી વચનયોગ રૂંધે તે પછી સૂક્ષ્મ કાયયોગે કરી બાદર કાયયોગ, સૂક્ષ્મ મનયોગ અને સૂક્ષ્મ વચનયોગ રૂંધે છે, તે પછી સૂક્ષ્મક્રિયા અનિવૃત્તિ શુકલ ધ્યાન વડે સૂક્ષ્મ કાયયોગને રૂંધે ત્યારે મેરૂપર્વતની જેમ સ્થિર **અયોગી** થયા. તેનો કાળ પાંચ હ્રસ્વાક્ષર (અ ઈ ઉ ૠ ઌ) જેટલો અંતર્મુહૂર્ત. તે પછી રૂજુ શ્રેણિએ ૧ સમયે અન્ય સમયને નહિ સ્પર્શતો લોકાંતે મોક્ષે જાય.

કર્મ રહિત થયા છતા આત્મા લોકાતે કયા હેતુએ જાય? કેમકે તે નિષ્ક્રિય થવાથી ગતિનો સંભવ નથી. તેનું શાસ્ત્રકાર સમાધાન કરે છે કે—૧. કુંભારનો ચાક, હિંડોલો અને બાણને વિષે જેમ પૂર્વ પ્રયોગથી ભ્રમણ ગમનાદિ ક્રિયા થાય છે તેવી રીતે સિદ્ધોની પૂર્વ પ્રયોગ વડે ગતિ ક્રિયા થાય છે ૨. માટીના લેપથી સર્વથા મુક્ત થવાથી તુંબડીની જેમ પાણીમા ઉર્ધ્વ ગતિ થાય છે, તેમ કર્મ રૂપ લેપથી મુક્ત થવાથી

બંધમાં સાસ્વાદને પ્રકૃતિ.

નરયતિગ જાઈ થાવર, ચઉ–નરક ત્રિક જાતિ ચતુષ્ક સ્થાવર ચતુષ્ક (નરકગતિ–નરકાનુપૂર્વી–નરકાયુ. એકેંદ્રિય–બેઇંદ્રિય–તેઇંદ્રિય –ચઉરિંદ્રિય. સ્થાવર–સૂક્ષ્મ–અપર્યાપ્ત–સાધારણ. કુલ–૧૧)

હુંડાયવછિવટ્ઠ નપુ મિચ્છં–૧૨ હુંડક ૧૩ આતપ. ૧૪ છેવટ્ઠું ૧૫ નપુંસક વેદ. ૧૬ મિથ્યાત્વ

સોલંતો ઇગહિઅસય, સાસણિ–એ ૧૬નો અંત થાય (મિથ્યાત્વ પ્રત્યયી છે માટે) એટલે સાસ્વાદને ૧૦૧ પ્રકૃતિ બંધાય.

તિરિ–તિર્યંચત્રિક	સંઘયણ–સંઘયણ	પણવીસ તો–૨૫નો અં
થીણ–થીણદ્ધિત્રિક	ચઉ–એ ત્રણ ચતુષ્ક.	
દુહગ–દુર્ભગત્રિક	નિઅ–નીચગોત્ર.	મીસે–મિશ્રે.
તિગં–એ ત્રણત્રિક	ઉજ્જોઅ–ઉદ્યોત.	ચઉસયરિ–૭૪.
અણ–અનંતાનુબંધી-૪.	કુખગઈ–અશુભ વિહાયોગતિ.	દુઆઉઅ–બેઆયુને
મજ્ઝાગિઈ–મધ્ય સંસ્થાન	થિત્તિ–સ્ત્રી વેદ એમ	અબંધા–અબંધ હોવાથી

મિશ્ર ગુણઠાણે બંધમાં કેટલી પ્રકૃતિ ?

તિરિ થીણ દુહગ તિગં ૪–તિર્યંચત્રિક. થીણદ્ધિત્રિક દુર્ભગ ત્રિક. (તિર્યંચગતિ–તિર્યંચાનુપૂર્વી–તિર્યંચાયુ. નિદ્રાનિદ્રા–પ્રચલાપ્રચલાને થીણદ્ધિ દુર્ભગ–દુઃસ્વર–અનાદેય. કુલ–૯)

અણમજ્ઝાગિઈ સંઘયણ, ચઉ–અનંતાનુબંધી. ૪ મધ્ય સંસ્થાન–૪ મધ્ય (વચ્ચેના) સંઘયણ–૪ અનંતાનુબધિ ક્રોધ માન માયા લોભ. ન્યગ્રોધ–સાદિ કુબ્જ–વામન. ઋષભનારાચ નારાચ–અર્ધનારાચ–કીલિકા. (કુલ–૧૨)

ઉરલદુગ તો હેસે, સત્તટ્ઠી-ઔદારિક દ્વિક એ ૧૦)નો અંત થાય (એટલે) દેશવિરતિએ ૬૭ પ્રકૃતિ બધાય

વિવેચન-જિન નામનો બંધ સમ્યકત્વ પ્રત્યયિક છે માટે કોઈક અહીં બાંધે. સમ્યગ્દ્રષ્ટિ દેવ કે નારકી મનુષ્યાયુજ બાંધે અને સમ્યગ્દ્રષ્ટિ મનુષ્ય કે તિર્યંચ દેવાયુજ બાંધે દેશવિરતિએ બીજા કષાયનો ઉદય નથી માટે ન બંધાય કેમકે જે કષાય ભોગવે તેને પ્રાયઃ બાંધે. બાકીની ૬ પ્રકૃતિ મનુષ્ય ગતિ પ્રાયોગ્ય હોવાથી તેનો બધ દેવ નારકી કરી શકે પણ તેને આ ગુણઠાણું નથી. અને પાંચમે ગુણઠાણે વર્તતા મનુષ્ય અને તિર્યંચ તો દેવ પ્રાયોગ્ય પ્રકૃતિઓ બાંધે પણ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય આ ૬ પ્રકૃતિ ન બાંધે

તિઅ કસાય-ત્રીજા કષાયનો	વુચ્છિજ્જ-છેદ કરે.	બંધંતુ-બાંધતો.
અંતો-અંત થાય.	છચ્ચ સત્તવ-૬ કે ૭.	જઈ-જો
તેવટ્ઠિ-૬૩ પ્રકૃતિ	નેઈ-બાંધે	ઈહાગચ્છે-અહીં આ
પમત્ત-પ્રમત્ત	સુરાઉ-દેવાયુને.	અન્નહ-અન્યથા.
સોગ-શોક	જયા-જ્યારે	અટ્ઠાવન્ના-૫૮
અરઈ-અરતિ	નિટ્ઠં-સંપૂર્ણ.	જં-જે માટે
અથિરદુગ-અસ્થિરદ્વિક	ગુણસટ્ઠિ-૫૯.	આહારગ દુગ-આહારકદ્વિક
અજસ-અયશ	અપમત્તે-અપ્રમત્તે	
અસ્સાયં-અશાતા	સુરાઉ-દેવાયુ	બધે-બધમાં.

પ્રમત્ત અને અપ્રમત્ત ગુણઠાણે બંધમાં કેટલી?

તિઅ કસાય તો. ઃ-ત્રીજા (પ્રત્યાખ્યાનીય.૪) કષાયનો અં થાય (એટલે)

તેવટ્ઠી પમત્તે-પ્રમત્તે ૬૩ પ્રકૃતિ બંધાય

અડવન્ન-૫૮.	સુખગઇ-શુભ વિહાયોગતિ.	જિણ-જિનનામ.
અપુવ્વ-અપૂર્વકરણના	તસનવ-ત્રસાદિ ૯.	વન્ન-વર્ણ ચતુષ્ક
આઇમ્મિ-પહેલા ભાગે	ઉરલ-ઔદારિક.	અગુરૂલહુચઉ-અગુરૂલઘુ આદિ ૪
નિદ્દદુગ-નિદ્રાદ્વિકનો.	વિણુ-વિના.	છલંસિ-છટ્ઠેભાગે
અંતો-અંત થાય	તણુ-શરીર ૪.	તીસંતો-૩૦નો અંત
છપ્પન્ન-૫૬.	ઉવંગા-ઉપાગ ૨.	ચરમે-છેલ્લા ભાગે.
પણભાગે-પાચભાગે	સમચઉર-સમચતુરસ્ર.	છવીસબંધો-૨૬ નો બંધ.
સુર દુગ-દેવદ્વિક	નિમિણ-નિર્માણ,	
પણિંદિ-પંચેન્દ્રિય		

અપૂર્વ કરણના ૭ ભાગે બંધમાં કેટલી પ્રકૃતિ ?

અડવન્ન અપુવ્વાઇમ્મિ-અપૂર્વ કરણના પહેલા ભાગે ૫૮ હોય

નિદ્દદુગંતો છપ્પન્ન પણ ભાગે-નિદ્રાદ્વિકનો અંત થાય ત્યારે પાંચ (૨-૩-૪-૫-૬ ઠ્ઠા) ભાગે ૫૬ બંધાય.

સુરદુગ પણિંદિ સુખગઇ-સુરદ્વિક-પંચેન્દ્રિય જાતિ. શુભવિહાયોગતિ

તસનવ ઉરલવિણુ તણુવંગા. ૯-ત્રસ નવક ઔદારિક વિના (૪) શરીર (બે) ઉપાંગ

સમચઉર નિમિણ જિણવન્ન,અગુરૂલહુચઉછલંસિતીસંતો-

સમચતુરસ્ર નિર્માણ જિનનામ વર્ણ ચતુષ્ક (વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ) અગુરૂલઘુ ચતુષ્ક (અગુરૂલઘુ ઉપઘાત પરાઘાત ઉચ્છ્વાસ) એ ૩૦ નો અંત છઠ્ઠે ભાગે થાય

ચરમે છવીસ બંધો-છેલ્લા (૭મા) ભાગે ૨૬નો બંધ હોય.

હાસ્યાદિનો ઉદય અપૂર્વકરણે હોય માટે ત્યાં સુધીજ બધા પણ અનિવૃત્તિ (બાદર સંપરાયે)ન બધાય, બાદર કષાયના ઉદયે પુરૂષ અને વેદ સંજ્વલન-૪ બંધાય પણ વિશુદ્ધિ અનુક્રમે વધતી હોવાથી અનુક્રમે બધનો વિચ્છેદ કરે.

ચઉ-ચાર.	દસગંતિ-એમ ૧૦.	છેઓ-છેદ થાય
દંસણ-દર્શનાવરણ.	સોલસ-સોળ.	સજોગિ-સયોગીએ
ઉચ્ચ-ઉંચગોત્ર.	ઉચ્છેઓ-છેદ.	સયોગીના અંતે.
જસ-યશનામ.	તિસુ-૩ ગુણઠાણે	બંધંતુ-બંધનો અંત.
નાણ-જ્ઞાનાવરણીય ૫	સાય-શાતાવેદનીયનો	અણંતો-અનતો
વિગ્ઘ-અંતરાય ૫	બધો-બધ	અ-અને

ઉપશાંતમોહ-ક્ષીણમોહ-સયોગી એ બંધ.

ચઉ દંસણુચ્ચ જસ નાણ, વિગ્ઘ દસગંતિ સોલસુચ્છેઓ-
૪ દર્શનાવરણીય ઉચગોત્ર યશ નામકર્મ જ્ઞાનાવરણીય-૫ અને અતરાય-૫ મળીને ૧૦ એમ ૧૬ પ્રકૃતિનો છેદ થાય.

તિસુ સાય બધ-ત્રણ (૧૧-૧૨-૧૩મા) ગુણઠાણે શાતાવેદનીયનો બંધ હોય

છેઓ, સજોગિ-સયોગીએ તેનો છેદ થાય.

બંધંતુ ણંતો અ. ૧૨-અને તે બધનો અંત અનંતો (ફરી કોઈ વાર ન બધાય તેવો) છે.

સૂક્ષ્મ કષાયના ઉદયે એ ૧૬ પ્રકૃતિ બધાય. પણ સૂક્ષ્મ કષાય ન હોવાથી યોગને લીધે ૧૧-૧૨ ૧૩મે ગુણઠાણે શાતા બંધાય. તેની સ્થિતિ બે સમયની છે પહેલે સમયે બંધાય બીજે સમયે વેદે અને ત્રીજે સમયે નિર્જરે. પછી અયોગીએ યોગ ન હોવાથી તે પણ ન બધાય

બંધમાં ૮ કર્મની પુણ્ય પ્રકૃતિઓ–૪૨ અને પાપ પ્રકૃતિઓ. ૮૨ નું યંત્ર.

ગુણઠાણા	વે૦	આ૦	નામ	ગો	કુલ	જ્ઞા.	દ.	વે	મો	આ	નામ	ગો	અ	કુલ
ઓઘે	૧	૩	૩૭	૧	૪૨	૫	૯	૧	૨૬	૧	૩૪	૧	૫	૮૨
મિથ્યાત્વે	૧	૩	૩૪	૧	૩૯	૫	૯	૧	૨૬	૧	૩૪	૧	૫	૮૨
સાસ્વાદને	૧	૩	૩૩	૧	૩૮	૫	૯	૧	૨૪	–	૨૨	૧	૫	૬૭
મિશ્રે	૧	૦	૩૨	૧	૩૪	૫	૬	૧	૧૯	–	૮	–	૫	૪૪
અવિરતે	૧	૨	૩૩	૧	૩૭	૫	૬	૧	૧૯	–	૮	–	૫	૪૪
દેશવિરતે	૧	૧	૨૮	૧	૩૧	૫	૬	૧	૧૫	–	૮	–	૫	૪૦
પ્રમત્તે	૧	૧	૨૮	૧	૩૧	૫	૬	૧	૧૧	–	૮	–	૫	૩૬
અપ્રમત્તે	૧	૧–૦	૩૦	૧	૩૩–૩૨	૫	૬	–	૯	–	૫	–	૫	૩૦
અપૂર્વે–૧	૧	–	૩૦	૧	૩૨	૫	૬	–	૯	–	૫	–	૫	૩૦
૨-૩ ૪ ૫ ૬	૧	–	૩૦	૧	૩૨	૫	૪	–	૯	–	૫	–	૫	૨૮
ભાગ-૭મે	૧	–	૧	૧	૩	૫	૪	–	૯	–	–	–	૫	૨૩
અનિવૃત્તિ ૧	૧	–	૧	૧	૩	૫	૪	–	૫	–	–	–	૫	૧૯
ભાગ ૨	૧	–	૧	૧	૩	૫	૪	–	૪	–	–	–	૫	૧૮
,, ૩	૧	–	૧	૧	૩	૫	૪	–	૩	–	–	–	૫	૧૭
,, ૪	૧	–	૧	૧	૩	૫	૪	–	૨	–	–	–	૫	૧૬
,, ૫	૧	–	૧	૧	૩	૫	૪	–	૧	–	–	–	૫	૧૫
સૂક્ષ્મસંપરાયે	૧	–	૧	૧	૩	૫	૪	–	–	–	–	–	૫	૧૪
૧૧-૧૨-૧૩મે	૧	–	–	–	૧	–	–	–	–	–	–	–	–	–
અયોગીએ	૦	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ઉદઓ–ઉદય.
વિવાગ–વિપાકકાળે
વેઅણુ–વેદવું તે
ઉદીરણ–ઉદીરણા.
અપત્તિ–અણપહોંચે ખેચીને વેદવું.
ઇહ–અહીં.
દુવીસસય–૧૨૨.
સતરસયં–૧૧૭.
મિચ્છે–મિથ્યાત્વે
મીસ–મિશ્ર
સમ્મ–સમ્યક્ત્વ.
આહાર–આહારક
જિણ–જિનનામનો
અણુદયા–ઉદય ન હોવા

ઉદય અને ઉદીરણા એટલે શું ? અને તેમાં ઓઘે મિથ્યાત્વે કેટલી

ન હોય. ૩ વેદ અને સંજ્વલન ત્રિક બાદર કષાયે હોય પણ સૂક્ષ્મ કષાયે કે સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રે ન હોય. સૂક્ષ્મ લોભનો ઉદય ૧૦ મે હોય કારણ કે સંજ્વલન કષાય યથાખ્યાત ચારિત્રનો ઘાતક છે અને ઉપરનાં ૪ ગુણઠાણે યથાખ્યાત ચારિત્ર છે તેથી સંજ્વલન લોભ ન હોય.

રિસહ નારાય-રૂષભ-નારાચ.	(ઉપાન્ત્ય) સમયે	દંસણ-દર્શનાવરણી
દુગ અંતો-દ્વિકનો અંત.	નિદ્દ દુગ-નિદ્રાદ્વિકનો.	ચઉ-ચારનો
	અંતો-અંત.	છેઓ-છેદ
	ચરિમિ-છેલ્લા સમયે.	સજોગિ-સયોગીએ.
સગવન્ને-૫૭.	પણવન્ના-પંચાવન.	બાયાલા-૪૨
ખીણ-ક્ષીણમોહના.	નાણ-જ્ઞાનાવરણીય.૫	તિત્થ-તીર્થંકરનામનો
દુચરિમિ-દ્વિચરમ	અંતરાય-અંતરાય.૫	ઉદયા-ઉદયથી.

ક્ષીણમોહ અને સયોગી ગુણઠાણે ઉદય.

રિસહનારાયદુગ અંતો ૧૯—રૂષભનારાચદ્વિક (રૂષભ નારાચને નારાચ)નો અંત થાય ત્યારે

સગવન્ન ખીણ દુચરિમિ—ક્ષીણ મોહના દ્વિચરમ (છેલ્લાની અગાઉનો સમય તે ઉપાન્ત્ય) સમયે ૫૭ પ્રકૃતિ હોય

નિદ્દદુગંતો અ ચરિમિ પણ વન્ના—નિદ્રાદ્વિક (નિદ્રા-પ્રચલા) નો અંત થાય ત્યારે છેલ્લે સમયે ૫૫ પ્રકૃતિ હોય.

નાણંતરાય દંસણ, ચઉ છેઓ—જ્ઞાનાવરણીય ૫ અંતરાય-૫ અને દર્શનાવરણીય-૪ (એ ૧૪)નો છેદ થાય અને

સજોગિ બાયાલા. ૨૦. તિત્થુદયા—તિર્થંકર નામકર્મનો ઉદય થવાથી સયોગી ગુણઠાણે ૪૨ પ્રકૃતિ હોય.

વિવેચન—ઉપશમ શ્રેણિ પ્રથમના ૩ સંઘયણે ચઢાય પણ

તેથી કાયયોગને રૂંધે થકે ૨૭ પ્રકૃતિના અંત, વચન યોગ રૂંધે થકે સુસ્વર દુઃસ્વરનો અંત અને અયોગીના અલ્પકાળ હોવાથી એક જીવને આશ્રયીને અયોગીને બે વેદનીયમાંથી જેના ઉદય હોય તે સિવાયની ૧ વેદનીયનો અંત કહ્યો.

સુભગ–સુભગ.
આઇજ્જ–આદેય.
જસ–યશ.
અન્નયર–બેમાંથી એક.
વેઅણિઅં–વેદનીય

તસતિગ–ત્રસત્રિક.
પણિંદિ–પચેંદ્રિય.
મણુઆઉ–મનુષ્યાયુ.
ગઇ–મનુષ્યગતિ
જિણ–જિનનામ

ઉચ્ચં–ઉંચ ગોત્ર.
ત્તિ–ઇતિ. એ.
ચરિમ–છેલ્લા
સમય–સમયે.
અંતો–અંત કરે.

અયોગી ગુણઠાણાના અંતે જનારી ૧૨ પ્રકૃતિનાં નામ.

સુભગાઇજ્જ, જસન્નયર વેઅણિઅં. ૨૨— સુભગ આદેય યશ બેમાંથી ૧ વેદનીય

તસ તિગ પણિંદિ મણુઆઉ,ગઇ જિણુચ્ચંતિ ચરિમ સમય તે ત્રસત્રિક (ત્રસ–બાદર–પર્યાપ્ત) પચેંદ્રિય મનુષ્યાયુ–મનુષ્ય ગતિ જિનનામ ઉંચગોત્ર (એ ૧૨)નો છેલ્લે સમયે અંત કરે આ ૧૨ પ્રકૃતિનો અંત કરીને મોક્ષે જાય ત્યાં કર્મ નથી.

ઉદઉ–ઉદયની.
વ્વ–પેઠે.જેમ
ઉદીરણા–ઉદીરણા
પરં–વિશેષકે.
અપમત્તાઇ–અપ્રમત્તાદિ.
સગ–૭

ગુણેસુ–ગુણઠાણાને વિષે.
એસા–આ
પયડિ–પ્રકૃતિ.
તિગૂણા–૩ ઓછી.
વેયણિય–વેદનીય.
આહાર–આહારક.
જુઅલ–એ બે દિક.
થીણ–થીણદ્ધિ

તિગં–ત્રિક.
મણુઆઉ–મનુષ્યા
પમત્ત–પ્રમત્તે
અંતા–અંત થાય.
અજોગિ–અયોગી
અણુદીરગા–ઉદીરણ રહિ
ભયવં–ભગવાન

ગુણઠાણે ઉદય યંત્ર

અંક	ગુણસ્થાનોનાં નામ	મૂળ પ્રકૃતિ	ઉત્તર પ્રકૃતિ	જ્ઞાનાવરણીય	દર્શનાવરણીય	વેદનીય	મોહનીય	આયુષ્ય	નામ	ગોત્ર	અંતરાય
	ઓઘ	૮	૧૨૨	૫	૯	૨	૨૮	૪	૬૭	૨	૫
૧	મિથ્યાત્વ	૮	૧૧૭	૫	૯	૨	૨૬	૪	૬૪	૨	૫
૨	સાસ્વાદન	૮	૧૧૧	૫	૯	૨	૨૫	૪	૫૯	૨	૫
૩	મિશ્ર	૮	૧૦૦	૫	૯	૨	૨૨	૪	૫૧	૨	૫
૪	અવિરતિ	૮	૧૦૪	૫	૯	૨	૨૨	૪	૫૫	૨	૫
૫	દેશવિરતિ	૮	૮૭	૫	૯	૨	૧૮	૨	૪૪	૨	૫
૬	પ્રમત્ત	૮	૮૧	૫	૯	૨	૧૪	૧	૪૪	૧	૫
૭	અપ્રમત્ત	૮	૭૬	૫	૬	૨	૧૪	૧	૪૨	૧	૫
૮	અપૂર્વકરણ	૮	૭૨	૫	૬	૨	૧૩	૧	૩૯	૧	૫
૯	અનિવૃત્તિ	૮	૬૬	૫	૬	૨	૭	૧	૩૯	૧	૫
૧૦	સૂક્ષ્મસંપરાય	૮	૬૦	૫	૬	૨	૧	૧	૩૯	૧	૫
૧૧	ઉપશાન્તમોહ	૭	૫૯	૫	૬	૨	૦	૧	૩૯	૧	૫
૧૨	ક્ષીણમોહ	૭	૫૭	૫	૬	૨	૦	૧	૩૭	૧	૫
	ક્ષીણમોહના અંત્યે	૭	૫૫	૫	૪	૨	૦	૧	૩૭	૧	૫
૧૩	સયોગિકેવલી	૪	૪૨	૦	૦	૨	૦	૧	૩૮	૧	૦
૧૪	અયોગિકેવલી	૪	૧૨	૦	૦	૧	૦	૧	૯	૧	૦

બંધાઇલદ્ધ અત્તલાભાણં—બંધાદિ (સંક્રમણ) વડે પ્રાપ્ત કર્યો છે પોતાનો લાભ જેણે એવા.

સંતે અડયાલસયં, જા ઉવસમુ—સત્તામાં ઉપશાંતમોહ ગુણઠાણા સુધી ૧૪૮ હોય.

વિજિણુ બિઅ તઇએ. ૨૫—બીજે (સાસ્વાદને)ત્રીજે (મિશ્રગુણઠાણે) જિનનામ વિના ૧૪૭ પ્રકૃતિ હોય

વિવેચન—બંધાદિ વડે પ્રાપ્ત કર્યો છે પોતાનો લાભ જેણે એવા કર્મોની સ્થિતિ તે સત્તા સંભવસત્તામાં ઉપશાંત મોહ ગુણઠાણા સુધી ૧૪૮, કારણકે ભવિષ્યમાં ઉપશમ શ્રેણિથી પડીને મિથ્યાત્વે આવે, તો તે જીવ નરકાયુ કે તિર્યંચાયુ બાધે એટલે તેને બે આયુષ્યનો સત્તામાં સંભવ થાય. વાસ્તવિક રીતે તો નરકાયુ કે તિર્યંચાયુ બાધ્યા પછી કોઇ પણ જીવ ઉપશમ શ્રેણિ કરે નહિ માટે તેને ઉપશમ શ્રેણિમાં ૮થી૧૧મા ગુણઠાણે ૧૪૬ની સદ્ભાવ (વિદ્યમાન) સત્તા હોય. મિથ્યાત્વે જિનનામની સત્તા કેવી રીતે? મનુષ્યે પૂર્વે મિથ્યાત્વે નરકાયુ બાંધ્યું હોય, પછી ક્ષયોપશમ સમ્યકત્વ પામીને જિનનામ બાધે તે જીવ મરતાં અવશ્ય સમ્યકત્વ વમીને નરકે જાય ત્યાં અંતર્મુહૂર્તે સમ્યકત્વ પામે તે પહેલાં અંતર્મુહૂર્ત સુધી રહેલા મિથ્યાત્વે, પહેલાં બાંધેલ જિનનામની સત્તા અવશ્ય હોય માટે ૧૪૮, જિનનામ બાંધ્યા પછી સ્વભાવથી જ બીજે ત્રીજે ગુણઠાણે ન આવે માટે ૧૪૭ની સત્તા.

અપુવ્વ–અપૂર્વકરણ	નિરયાઉ–નરકાયુ.	સત્તગ–દર્શન સપ્તક.
આઇ–આદિ	વિણુ–વિના.	ખય મિ–ક્ષય થયે
ચઉક્કે–૪ ગુણઠાણે.	બિયાલસયં–૧૪૨.	ઇગચત્તસયં–૧૪૧.
અણુ–અનંતાનુબંધિ ૪	સમ્માઇ–સમ્યકત્વાદિ.	અહવા–અથવા.
તિરિ–તિર્યંચાયુ.	ચઉસુ–૪ ગુણઠાણે.	

સમ્યકત્વી કહેવાય. ક્ષાયિક સમ્યકત્વીને ૪થી૭ મા ગુણઠાણે દર્શન સપ્તક વિના ૧૪૧ ની સત્તા તે જીવ ઉપશમ શ્રેણિ કરે તો નરકાયુ-તિર્યંચાયુ વિના ૧૩૯ની સત્તા ૮-૯-૧૦-૧૧મા ગુણઠાણે હોય, ઉપશમ શ્રેણિ કે ક્ષપક શ્રેણિની શરૂઆત આઠમા ગુણઠાણાથી હોય.

૧ શ્રી શીલાંગાચાર્યે અનંતાનુબંધી-૪ શ્રદ્ધામાં ફેરફાર કરનાર હોવાથી દર્શન સપ્તકમાં ગણી છે.

તદ્ભવ મોક્ષગામી વિનાના ઉપશમ ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિક પામનાર અને પામેલાને **સંભવ સત્તા-૧૪૮.** ઉપશાંત મોહ ગુણઠાણા સુધી. બીજે ત્રીજે ગુણઠાણે ૧૪૭ જિનનામ વિના. **સદ્ભાવ સત્તા ઉપશમ** સમકિત પામનાર અને પામેલાને ૧૪૮ની સત્તા ૭ ગુણઠાણા સુધી અને ૮થી૧૧મા ગુણઠાણા સુધી ૧૪૬ની સત્તા નરકાયુ તિર્યંચાયુ વિના. **ક્ષયોપશમ** સમકિત વાળાને ચોથાથી સાતમા ગુણઠાણા સુધી ૧૪૮ અને અનંતાનુબંધીની વિસંયોજના કરનારને ૧૪૪. તે જીવ વિસંયોજના કરનાર, **ઉપશમ** સમકિત પામીને ઉપશમ શ્રેણિ કરે તો ૧૪૨ની સત્તા નરકાયુ તિર્યંચાયુ અને અનંતાનુબંધી-૪ વિના ૮થી૧૧મા ગુણઠાણા સુધી. **ક્ષાયિક** સમકિતીને ૪થી૭મા ગુણઠાણા સુધી ૧૪૧ દર્શન સપ્તક વિના અને તે જીવ ઉપશમ શ્રેણિ કરે તો ૧૩૯ની સત્તા ૮થી૧૧મા ગુણઠાણા સુધી અનંતાનુબંધી-૪ મિથ્યાત્વ મિશ્ર સમકિત મોહનીય નરકાયુ અને તિર્યંચાયુ વિના.

સામાન્ય જીવોને તો સંભવ સત્તાની અપેક્ષાએ ૩ આયુ કહેલ છે પણ સદ્ભાવસત્તા તો એક જીવને એક સાથે એક ઉદયાયુ કે બે (બધાયુ અને ઉદયાયુની હોય

૧૪ મૂળમાર્ગણાના ૬૨ ઉત્તરભેદ

ગઈ ઇંદિએ ય કાએ—ગતિ-૪ ઇંદ્રિય (જાતિ) ૫ અને કાય-૬

જોએ વેએ કસાય નાણે ય—યોગ-૩ વેદ-૩ કષાય-૪ અને જ્ઞાન-૮

સંજમ દંસણ લેસા—સંયમ-૭ દર્શન-૪ લેશ્યા-૬

ભવ સમ્મે સન્નિ આહારે. ૨—ભવ્ય અભવ્ય બે, સમ્યકત્વ-૬ સંજ્ઞી અસંજ્ઞી બે, આહારી અણાહારી બે.

જિણ-જિનનામ
સુર-સુરદ્વિક
વિઉવ્વ-વૈક્રિયદ્વિક
આહાર-આહારક
દુ-એ ૩ દ્વિક
દેવાઉ-દેવાયુ
નરય-નરકત્રિક
સુહુમ-સૂક્ષ્મત્રિક
વિગલ-વિકલેંદ્રિય
તિગં-એ ત્રણે ત્રિક
એગિંદિ-એકેંદ્રિય
થાવર-સ્થાવર
આયવ-આતપ

નપુ-નપુંસકવેદ
મિચ્છં-મિથ્યાત્વ
હુંડ-હુંડક
છેવટ્ઠં-છેવટ્ઠું

અણ-અનંતાનુબંધિ-૪
મજ્ઝાગિઈ-મધ્યાકૃતિ—૪
સંઘયણ-મધ્યના સંઘયણ—૪
કુખગઈ-અશુભ વિહાયોગતિ
નિય-નીચગોત્ર
ઈત્થિ-સ્ત્રીવેદ
દુહગ-દુર્ભગત્રિક

થીણતિગં-થીણદ્ધિત્રક
ઉજ્જોઅ-ઉદ્યોત
તિરિદુગં-તિર્યંચદ્વિક
તિરિ-તિર્યંચાયુ
નરાઉ-મનુષ્યાયુ
નર-મનુષ્યદ્વિક
ઉરલ-ઔદારિક
દુગ-એ બે દ્વિક
રિસહં-વજ્રઋષભનારાચ સંઘયણ

સંગાક્રમ સંગ્રહ ૫૫ પ્રકૃતિનો

જિણસુર વિઉવ્વાહારદુ,-જિનનામ સુરદ્વિક વૈક્રિય દ્વિક આહારક દ્વિક.

સ-સહિત	ઉચ્ચા-ઉચ્ચગોત્ર	સયરિ-૭૦ પ્રકૃતિ
નરદુગ-મનુષ્યદ્વિક	ચ-અને	મીસદુગે-મિશ્રદ્વિકે

નરકગતિમાં રત્નપ્રભા શર્કરાપ્રભા વાલુકાપ્રભા નારકીઓને વિષે તથા પંકપ્રભા ધુમપ્રભા તમપ્રભા નારકીઓને વિષે બંધ સ્વામિત્વ

રત્નપ્રભાદિ-૩ અને પંકપ્રભાદિ-૩ નુ ઓઘે અને ૪ ગુણઠાણે બંધ	બંધ પ્રકૃતિ	અબંધ પ્રકૃતિ	બંધવિચ્છેદ	જ્ઞાનાવરણ	દર્શનાવરણ	વેદનીય	મોહનીય	આયુ	નામ	ગોત્ર	અંતરાય	મૂલપ્રકૃતિ
ઓઘે	૧૦૧/૧૦૦	૧૯/૨૦	–	૫	૯	૨	૨૬	૨	૫૦/૪૯	૨	૫	૭-૮
મિથ્યાત્વે	૧૦૦	૨૦	૪	૫	૯	૨	૨૬	૨	૪૯	૨	૫	૭-૮
સાસ્વાદને	૯૬	૨૪	૨૬	૫	૯	૨	૨૬	૨	૪૭	૨	૫	૭
મિશ્રે	૭૦	૫૦	–	૫	૬	૨	૨૪	–	૩૨	૧	૫	૭-૮
અવિરતે	૭૨/૭૧	૪૮/૪૯	–	૫	૬	૨	૨૪	૧	૩૩/૩૨	૧	૫	૭-૮

સાતમી નારકીના બંધ

અજિણ મણુઆઉ ઓહે, સત્તમિએ—જિનનામ અને મનુષ્યાયુ વિના ઓઘે સાતમી નારકીએ ૯૯ પ્રકૃતિ બંધાય.

નરદુગુચ્ચ વિણુ મિચ્છે—મનુષ્યદ્વિક અને ઉચ્ચગોત્ર વિના મિથ્યાત્વે ૯૬ બંધાય (તદ્યોગ્ય અધ્યવસાયના અભાવે એ ૩ પ્રકૃતિ ન બાંધે)

ઇગનવઈ સાસાણે, તિરિઆઉ નપુંસચઉ વજ્જં. ૭—તિર્યંચાયુ (તદ્યોગ્ય અધ્યવસાયના અભાવે ન બાંધે) અને નપુંસકાદિ-૪ વિના ૯૧ પ્રકૃતિ સાસ્વાદને બંધાય

તમસ્તમા

ગુણઠાણાના નામ	બંધપ્રકૃતિ	અબંધપ્રકૃતિ	વિચ્છેદપ્રકૃતિ	જ્ઞાનાવરણી	દર્શનાવરણી	વેદનીય	મોહનીય	આયુ	નામ	ગોત્ર	અંતરાય	મૂળપ્રકૃતિ
ઓઘે	૯૯	૨૧	૩	૫	૯	૨	૨૬	૧	૪૯	૨	૫	૬-૮
મિથ્યાત્વે	૯૬	૨૪	૫	૫	૯	૨	૨૬	૧	૪૭	૧	૫	૭-૮
સાસ્વાદને	૯૧	૨૯	૨૧	૫	૯	૨	૨૪	–	૪૫	૧	૫	૭
મિશ્રે	૭૦	૫૦	–	૫	૬	૨	૧૯	–	૩૨	૧	૫	૭
અવિરતે	૭૦	૫૦	–	૫	૬	૨	૧૯	–	૩૨	૧	૫	૭

સતરસઓ–૧૧૭
ઓહિ–ઓઘે
મિચ્છે–મિથ્યાત્વે
પજ્જ–પર્યાપ્તા
તિરિયા–તિર્યંચ
વિણુ–વિના
જિણુ–જિનનામ
આહાર-આહારકદ્વિક
વિણુ વિના

નિરય–નરકાદિ
સોલ–૧૬
સાસણિ–સાસ્વાદને
૧૦૧
ગુણઠાઉ–હેવાયુ
અણુ–અનંતાનુબંધી આદિ
એગતીસ–૩૧ પ્રકૃતિ
વિણુ-વિના

મિસે–મિશ્રે ૬૯
સ–સહિત
સુરાઉ–દેવાયુ
સયરિ–૭૦ પ્રકૃતિ
સમ્મે–સમ્યક્ત્વે
બીઅ–બીજા
કસાએ-કષાય
વિણા–વિના
દેસે દેશવિરતિએ ૬૬

પર્યાપ્તા તિર્યંચનો બંધ

સતરસઓ ઓહિ મિચ્છે, પજ્જતિરિયા વિણુ જિણાહારં.

ગર્ભજ સંજ્ઞી પર્યાપ્તા પંચેન્દ્રિય તિર્યંચગતિ બંધયંત્ર

તિર્યંચગતિ બંધસ્વામિત્વ ગુણઠાણા	બંધ પ્રકૃતિ	અબંધ પ્રકૃતિ	વિચ્છેદ પ્રકૃતિ	જ્ઞાનાવરણીય	દર્શનાવરણીય	વેદનીય	મોહનીય	આયુષ્યકર્મ	નામકર્મ	ગોત્રકર્મ	અંતરાય પ્રકૃતિ	મૂળ પ્રકૃતિ
ઓઘે	૧૧૭	૩	૦	૫	૯	૨	૨૬	૪	૬૪	૨	૫	૭-૮
મિથ્યાત્વે	૧૧૭	૩	૧૬	૫	૯	૨	૨૬	૪	૬૪	૨	૫	૭-૮
સાસ્વાદને	૧૦૧	૧૯	૩૨	૫	૯	૨	૨૪	૩	૫૧	૨	૫	૭-૮
મિશ્રે	૬૯	૫૧	૦	૫	૬	૨	૧૯	૦	૩૧	૧	૫	૭
અવિરતે	૭૦	૫૦	૪	૫	૬	૨	૧૯	૧	૩૧	૧	૫	૭-૮
દેશવિરતે	૬૬	૫૪	૦	૫	૬	૨	૧૫	૧	૩૧	૧	૫	૭-૮

ઈય—એ પ્રમાણે
ચઉગુણેસુવિ—૪ ગુણઠાણાને વિષે પણ
નરા—મનુષ્યો
પરમ્—વિશેષ

અજયા—અવિરતિ
સજિણ—જિનસહિત
ઓહુ—ઓઘે ઓઘ
દેસાઈ—દેશવિરતિ આદિએ
જિણ—જિનાદિ

ઈક્કારસ—૧૧ પ્રકૃતિ
હીણું—હીન, વિના
નવસય—૧૦૯ પ્રકૃતિ
અપજત્ત—અપર્યાપ્તા
તિરિઅ—તિર્યંચો
નરા—મનુષ્યો

પર્યાપ્તા મનુષ્ય અને અપર્યાપ્ત તિર્યંચ મનુષ્યનો બંધ

ઈય ચઉગુણેસુવિ નરા—એ પ્રમાણે(પર્યાપ્તા તિર્યંચની પેઠે) ચાર ગુણઠાણાને વિષે પણ મનુષ્યો બાંધે.

પરમજયા સજિણ ઓહુ દેસાઈ—એટલુ વિશેષ કે અવિરતિ ગુણઠાણાવાળા જિન નામ સહિત (૭૧ પ્રકૃતિ) બાંધે ઓઘે અને દેશવિરતિ આદિ ગુણઠાણે ઓઘ (બીજા કર્મગ્રંથની પેઠે) બંધ કહેવો

જિણઈક્કારસહીણ, નવસય અપજ્જત્ત તિરિઅ નરા. ૧૦—જિનાદિ—૧૧ પ્રકૃતિ વિના અપર્યાપ્તા તિર્યંચ અને મનુષ્યો ૧૦૯ પ્રકૃતિ બાંધે

દેવગતિનો બંધ.

નિરયવ્વ સુરા નવરં—નારકીની જેમ દેવતા બાંધે, એટલું વિશેષ કે.

ઓહે મિચ્છે ઈગિંદિતિગ સહિઆ—ઓઘે અને મિથ્યાત્વે એકેદ્રિય ત્રિક સહિત કહેવો. [૧૦૪-૧૦૩-૯૬-૭૦-૭૨]

કપ્પદુગેવિ ય એવં—બે દેવલોકને વિષે પણ એમ બંધ કહેવો.

જિણહીણો જોઈભવણ વણે. ૧૧—જિનનામ વિના જ્યોતિષી ભવનપતિ અને વ્યંતરને વિષે તે બંધ હોય. [૧૦૩-૧૦૩-૯૬ ૭૦-૭૧]

રયણુવ્વ સણંકુમારાઈ—રત્નપ્રભાની જેમ સનત્કુમારાદિ [સહસ્રાર સુધીના) દેવો બાંધે. (૧૦૧-૧૦૦-૯૬-૭૦-૭૨)

આણયાઈ ઉજ્જોઅ ચઉરહિઆ—આનતાદિ દેવો ઉદ્યોત ચતુષ્ક વિના બાંધે (૯૭-૯૬-૯૨-૭૦-૭૨)

ભવનપતિથી માંડીને ઈશાન સુધીના દેવો બાદર પર્યાપ્તા એકેંદ્રિયમાં ઉપજે તેથી એકેંદ્રિય ત્રિક બાંધે, ભવનપતિ વ્યંતર જ્યોતિષીમા જિન નામની સત્તાવાળો જીવ ન ઉપજે અને ત્યાંનો આવેલો જિન થાય નહિ, કારણકે ભવનપતિ વ્યંતર જ્યોતિષી દેવો પરભવમાં અવધિજ્ઞાન લઈને મનુષ્યમાં ઉપજતા નથી અને તીર્થંકર તો ૩ જ્ઞાન સહિત જ અવતરે છે માટે જિનનામ ન હોય. સનત્કુમારથી સહસ્રાર સુધીના દેવો એકેંદ્રિયમા ન ઉપજે તેથી એકેંદ્રિય ત્રિક ન બાંધે. આનતાદિ-૪ દેવલોક અને ગ્રૈવેયકના દેવો મનુષ્યમાં જ ઉપજે, પણ પંચેદ્રિય તિર્યંચમા ન ઉપજે તેથી ઉદ્યોતાદિ-૪ પ્રકૃતિ ન બાંધે. અનુત્તર દેવો સમ્યકત્વી હોવાથી ચોથે ગુણઠાણે ૭૨ પ્રકૃતિ બાંધે.

અપજ્જ-અપર્યાપ્તા	વિગલે-વિકલેંદ્રિયનેવિષે	ચઉનવઈ-૯૪
તિરિઅવ્વ-તિર્યંચની પેઠે	છનવઈ-૯૬	તિરિઅ-તિર્યંચાયુ
નવસયં-૧૦૯નો બંધ	સાસાણું-સાસ્વાદને	નરાઉહિં-મનુષ્યાયુ
એગિંદિ-એકેંદ્રિય	વિણુ-વિના	વિણા-વિના
પુઢવી-પૃથ્વીકાય	સુહુમતેર-સૂક્ષ્માદિ૧૩	તણુ-શરીર
જલ-અપકાય	કેઇ-કેટલાક	પજ્જત્તિં-પર્યાપ્તિ ને
તરૂ-વનસ્પતિકાય	પુણ-વળી	ન જંતિ-ન પૂરી કરે
	બિંતિ-કહે છે	જઓ-જે માટે

એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિય પૃથ્વી અપ્ અને વનસ્પતિકાયનો બંધ

અપજ્જ તિરિઅવ્વ નવસય—અપર્યાપ્તા તિર્યંચની પેઠે ૧૦૯ પ્રકૃતિનો બંધ

એગિંદિ પુઢવી જલ તરૂ વિગલે ૧૨—એકેંદ્રિય પૃથ્વીકાય અપ્કાય વનસ્પતિકાય અને વિકલેંદ્રિયને વિષે હોય.

છનવઈ સાસણિ વિણુ સુહુમતેર—સૂક્ષ્માદિ ૧૩ પ્રકૃતિ વિના સાસ્વાદને ૯૬ પ્રકૃતિ બાંધે.

કેઇ પુણ બિંતિ ચઉનવઈ—કેટલાક આચાર્યો વળી ૯૪ કહે છે.

તિરિઅ નરાઉહિં વિણા—તિર્યંચાયુ અને મનુષ્યાયુ વિના **તણુ પજ્જત્તિં ન જંતિ જઓ ૧૩**—જે કારણ માટે શરીર પર્યાપ્તિને પૂરી ન કરે.

વિવેચનઃ—એકેંદ્રિયાદિ ૭ માર્ગણાએ સમ્યક્ત્વ-ચારિત્ર નથી, તેમજ દેવગતિ નરકગતિમા ઉપજવું નથી, માટે જિનનામ આહારકદ્વિક અને વૈક્રિયાષ્ટક એ ૧૧ પ્રકૃતિ ન બાંધે. સૂક્ષ્માદિ ૧૩

પંચેંદ્રિય-ત્રસકાય તેઉકાય-વાઉકાય, ૪ મનના ૪ વચનના અને ઔદારિક કાયયોગે બંધ.

ઓહુ પણિંદિ તસે—પંચેંદ્રિય અને ત્રસકાયને વિષે ઓઘ (કર્મસ્તવમાં કહ્યા મુજબ) બંધ જાણવો

ગઈ, તસે જિણિક્કારનરતિગુચ્ચ વિણા—ગતિત્રસ (તેઉકાય વાઉકાય) ને વિષે જિનાદિ-૧૧ મનુષ્યત્રિક અને ઉંચગોત્ર વિના ૧૦૫ પ્રકૃતિનો બંધ હોય

મણ વય જોગે ઓહો—મનના-૪ અને વચનના-૪ યોગને વિષે ઓઘ બંધ જાણવો.

ઉરલે નરભંગુ—ઔદારિક કાયયોગે મનુષ્યનો ભાંગો (૧૩ ગુણઠાણે) કહેવો

વિવેચન—ગતિત્રસ=તેઉકાય વાઉકાય. તેમની ઉંચી નીચી અને તિર્છી ગતિ ત્રસના જેવી છે પણ ઈચ્છાપૂર્વક તેમને ગમન નથી તેઓ દેવ-નારકી અને મનુષ્યમાં ન ઉપજે, તેથી તત્પ્રાયોગ્ય ૧૫ પ્રકૃતિ ન બાંધે. પહેલા છેલ્લા મન વચન યોગને ૧૩ ગુણઠાણાં અને બીજા ત્રીજા મન વચન એ ૪ યોગને ૧૨ ગુણઠાણાં કહેવાં. કારણકે કેવળી અસત્ય કે મિશ્ર ચિંતવે કે બોલે નહિ.

તમ્મિસ્સે-ઔદારિક મિશ્રે	ચઉદસ સઉ-૧૧૪	સાસણિ-સાસ્વાદને
આહાર-આહારક દ્વિકાદિ	મિચ્છિ-મિથ્યાત્વે ૧૦૯	ચઉનવઇ-૯૪
છગવિણા-૬ વિના	જિણ-જિનાદિ	વિણા-વિના
ઓહે-ઓઘે	પણગ-પાંચ પંચક	તિરિઅ-તિર્યંચાયુ
	હીણં-વિના. રહિત	નરાઉ-મનુષ્યાયુ
		સુહુમ-સૂક્ષ્માદિ

પંચેદ્રિય-ત્રસકાય તેઉકાય-વાઉકાય, ૪ મનના ૪ વચનના અને ઔદારિક કાયયોગે બંધ.

ઓહુ પણિંદિ તસે—પંચેંદ્રિય અને ત્રસકાયને વિષે ઓઘ (કર્મસ્તવમાં કહ્યા મુજબ) બંધ જાણવો.

ગઈ, તસે જિણિક્કારનરતિગુચ્ચ વિણા—ગતિત્રસ (તેઉકાય વાઉકાય) ને વિષે જિનાદિ-૧૧ મનુષ્યત્રિક અને ઉંચગોત્ર વિના ૧૦૫ પ્રકૃતિનો બંધ હોય

મણ વય જોગે ઓહો—મનનાં-૪ અને વચનના-૪ યોગને વિષે ઓઘ બંધ જાણવો.

ઉરલે નરભંગુ—ઔદારિક કાયયોગે મનુષ્યનો ભાંગો (૧૩ ગુણઠાણે) કહેવો

વિવેચન—ગતિત્રસ=તેઉકાય વાઉકાય. તેમની ઉંચી નીચી અને તિર્છી ગતિ ત્રસના જેવી છે પણ ઈચ્છાપૂર્વક તેમને ગમન નથી તેઓ દેવ-નારકી અને મનુષ્યમાં ન ઉપજે, તેથી તત્પ્રાયોગ્ય ૧૫ પ્રકૃતિ ન બાંધે પહેલા છેલ્લા મન વચન યોગને ૧૩ ગુણઠાણાં અને બીજા ત્રીજા મન વચન એ ૪ યોગને ૧૨ ગુણઠાણાં કહેવાં. કારણકે કેવળી અસત્ય કે મિશ્ર ચિંતવે કે બોલે નહિ.

તમ્મિસ્સે-ઔદારિક મિશ્રે	ચઉદસ સઉ-૧૧૪	સાસણિ-સાસ્વાદને
આહાર-આહારક દ્વિકાદિ	મિચ્છિ-મિથ્યાત્વે ૧૦૯	ચઉનવઇ-૯૪
છગવિણ-૬ વિના	જિણ-જિનાદિ	વિણા-વિના
ઓહે-ઓઘે	પણગ-પાંચ પંચક	તિરિઅ-તિર્યંચાયુ
	હીણં-વિના. રહિત	નરાઉ-મનુષ્યાયુ
		સુહુમ-સૂક્ષ્માદિ

તેર-૧૩ પ્રકૃતિ	જુઅ-યુક્ત સહિત	નરાઉ-મનુષ્યાય
અણુ-અનંતાનુબંધી	સમ્મિ-સમ્યક્ત્વે	કમ્મેવિ-કાર્મણે પણ
ચઉવીસ-૨૪	૭૦-૭૫ પ્રકૃતિ	એવં-એમજ
આઈ-૨૪ આદિ (૩૧)	જોગિણો-સયોગીએ	આહાર-આહારક
વિણા-વિના	સાયં-સાતા	દુગિ-દ્વિકને વિષે
જિણપણ-જિનાદિ ૫	વિણુ-વિના	ઓહો-ઓઘ બંધ
	તિરિ-તિર્યંચાયુ	

ઔદારિક મિશ્ર-કાર્મણ-આહારક અને આહારક મિશ્ર કાયયોગે બંધ.

તમ્મિસ્સે. ૧૪ આહાર છગ વિણોહે, ચઉદસ સઉ—તેના (ઔદારિકના) મિશ્રને વિષે આહારક ષટ્ક વિના ઓઘે ૧૧૪ **મિચ્છિ જિણપણગ હીણં**—મિથ્યાત્વે જિનપંચક વિના ૧૦૯ **સાસણિ ચઉનવઈ વિણા, તિરિઅનરાઉ સુહુમ તેર. ૧૫**—તિર્યંચાયુ મનુષ્યાયુ અને સૂક્ષ્માદિ-૧૩ (એ ૧૫) વિના સાસ્વાદને ૯૪ બાંધે

અણ ચઉવીસાઈ વિણા. જિણ પણ જુઅ સમ્મિ—અનંતાનુબંધી ૨૪ આદિ (૩૧માથી તિર્યંચાયુ મનુષ્યાયુ રહિત) ૨૯ પ્રકૃતિ વિના અને જિન પંચક યુક્ત સમ્યક્ત્વે ૭૦ પ્રકૃતિ બાંધે

જોગિણો સાયં—સયોગી ગુણઠાણાવાળા શાતાવેદનીય બાંધે. **વિણ તિરિનરાઉ કમ્મેવિ. એવ**—તિર્યંચાયુ અને મનુષ્યાયુ વિના કાર્મણ કાયયોગે પણ એમજ (ઔદારિક મિશ્રની જેમ) કહેવું.

આહાર દુગિ ઓહો. ૧૬—આહારક દ્વિકને વિષે ઓઘ બંધ કહેવો

ગુણા. ૧૭—અનુક્રમે ૩ વેદને ૯ ગુણઠાણાં, પહેલા (અનંતાનુબંધી) કષાયને બે ગુણઠાણાં, બીજા (અપ્રત્યાખ્યાનીય) કષાયને ૪ ગુણઠાણાં અને ત્રીજા (પ્રત્યાખ્યાનીય) કષાયને ૫ ગુણઠાણાં હોય.

વિવેચન—વૈક્રિય કાયયોગે ઓઘે-૧૦૪ મિથ્યાત્વે ૧૦૩. સાસ્વા૦ ૯૬ મિશ્રે ૭૦. સમ્યકત્વે ૭૨. વૈક્રિયમિશ્રે ઓઘે ૧૦૨. મિથ્યા૦ ૧૦૧. સાસ્વા૦ ૯૪. મિશ્ર હોય નહિ. સમ્ય૦ ૭૧. આ બંને યોગ ભવપ્રત્યયી દેવ-નારકીને હોય. તેમાં વૈક્રિયમિશ્ર ઉપજતાં બીજા સમયથી માંડીને શરીર પર્યાપ્તિએ અપર્યાપ્તાને હોય દેવ નારકી પોતાના ભવનું આયુ ૬માસ બાકી રહે ત્યારે બાંધે માટે ઉપજતાં વૈક્રિય મિશ્રે ચોથે ગુણઠાણે આયુબંધ ન હોય. તેમજ મિશ્ર ગુણઠાણે કોઈ કાળ ન કરે. તેથી અપર્યાપ્તા અવસ્થાએ મિશ્રગુણઠાણું ન હોવાથી વૈક્રિય મિશ્ર કાયયોગ તે ગુણઠાણે ન હોય.

સંજલણ તિગે- સંજ્વલન ત્રિકે નવ-૯ ગુણઠાણા દસ-૧૦ ગુણઠાણા લોભે-લોભને વિષે ચઉ-૪ અજઇ-અવિરતિએ	દુતિ-બે અથવા ત્રણ અનાણતિગે- અજ્ઞાન ત્રિકે બારસ-૧૨ ગુણઠાણાં અચક્ખુ-અચક્ષુ દર્શન	ચક્ખુસુ-ચક્ષુદર્શને પઢમા-પહેલાથી અહક્ખાય- યથાખ્યાતે ચરિમ-છેલ્લા ચઊ-૪ ગુણઠાણા

૪ કષાય ૩ અજ્ઞાન બે ચારિત્ર (અવિરતિ યથાખ્યાત)
બે દર્શને બંધ.

સંજલણ તિગે નવ દસ, લોભે—સંજ્વલન ત્રિક (ક્રોધ માન માયા) ને ૯ ગુણઠાણાં. સંજ્વલન લોભને વિષે ૧૦ ગુણઠાણાં.

મણનાણિ–મન:પર્યંવ જ્ઞાને	ચઉ–૪ ગુણઠાણા ૬થી૯	દોચરમા–છેલ્લા બે
સગ–૭ ગુણઠાણા	દુન્નિ–બે ગુણઠાણા ૬-૭	અજયાઇ–અવિરતિ આદિ
જયાઈ–પ્રમત્તાદિ	પરિહારે–પરિહાર વિશુદ્ધિએ	નવ–૯ ગુણઠાણા
સમઇઅ–સામાયિક	કેવલદુગિ–કેવળદ્વિકે	મઇસુઅ–મતિશ્રુત
છેઅ–છેદોપસ્થાપનીયે	(કેવળજ્ઞાન દર્શને)	ઓહિદુગે–અવધિદ્વિકે (અવધિજ્ઞાન-દર્શન)

૫ જ્ઞાન, પહેલાં ૩ સંયમ અને ૨ (અવધિ કેવળ) દર્શને બંધ

મણ નાણિ સગ જયાઈ—મનઃપર્યવજ્ઞાને પ્રમત્તાદિ ૭ ગુણઠાણાં ઓઘે ૬૫.

સમઇઅ છેઅ ચઉ દુન્નિ પરિહારે—સામાયિક અને છેદોપસ્થાપનીયે ચાર, પરિહાર વિશુદ્ધિએ (પ્રમત્તાદિ) બે ઓઘે ૬૫

કેવલદુગિ દો ચરમા—કેવલદ્વિકને વિષે છેલ્લા બે ગુણઠાણાં.

જયાઇ નવ મઇસુ ઓહિદુગે. ૧૯—મતિજ્ઞાન શ્રુતજ્ઞાન અવધિદ્વિકે અવિરતિ આદિ ૯ ગુણઠાણા. ઓઘે ૭૯

અડ–૮	મિચ્છ–મિથ્યાત્વાદિ	તેરસ–૧૩
ઉવસમિ–ઉપશમે	તિગિ–૩ને વિષે	આહારગિ–આહારીએ
ચઉ–૪	દેસે–દેશવિરતિએ	નિયનિય–પોતપોતાના
વેઅગિ-ક્ષયોપશમે	સુહુમિ–સૂક્ષ્મસંપરાયે	ગુણ–ગુણઠાણે
ખઇએ--ક્ષાયિકે	સઠાણ–પોતાનું ગુણઠાણું	ઓહો–ઓઘબંધ
ઇક્કાર–૧૧		

૬ સમ્યક્ત્વ. બે ચારિત્રે (દેશવિરતિ સૂક્ષ્મસંપરાયે) બંધ.

અડ ઉવસમિ ચઉ વેઅગિ, ખઇએ ઇક્કાર—ઉપશમ સમ્યક્ત્વે ૮. ક્ષાયોપશમિકે ૪ અને ક્ષાયિકે ૧૧ ગુણઠાણાં (ચોથા અવિરતિથી)

કાળમા ઉત્પન્ન થયેલાને થાય છે જેમકે—આ અવસર્પિણીમા ઋષભદેવના વિહારથી મહાવીર સ્વામીની હયતીના કાળમા ઉત્પન્ન થયેલા (જન્મેલા) મનુષ્યને થાય. જેમકેઃ—જબૂસ્વામી ૫ ભવ કરનાર ક્ષાયિક સમ્યકત્વી મનુષ્યનો ભવ કરી મરીને દેવ કે નારકીમા જઇ મનુષ્ય થાય પણ તીર્થંકરની સામગ્રીના અભાવવાળા ક્ષેત્ર અને કાળમા ઉત્પન્ન થયેલ હોવાથી મોક્ષે ન જાય પણ મરીને વૈમાનિક દેવ થઇને મનુષ્ય થઇ મોક્ષે જાય જેમકે. દુપ્સહસૂરિ અથવા કૃષ્ણ વાસુદેવ

પરં-પરંતુ	તેણ-તે કારણે	હિણો-હીન બંધ
ઉવસમિ-ઉપશમે	અજય-અવિરતિ	દેસાઇસુ-દેશવિરતિ આદિએ
વટ્ટંતા-વર્તતા જીવો	ગુણે-ગુણઠાણે	પુણ-વળી
આઉ-આયુષ્ય	દેવ-દેવાયુ	સુરાઉ-દેવાયુ
ન બંધંતિ-ન બાંધે	મણુઆઉ-મનુષ્યાયુ	વિણા વિના

ઉપશમ સમ્યકત્વે બંધ.

પરમસુવસમિ વટ્ટંતા, આઉ ન બંધંતિ—પરંતુ ઉપશમ સમ્યકત્વે વર્તતા જીવો આયુ ન બાંધે

તેણ અજયગુણે; દેવમણુઆઉ હીણો—તે કારણે અવિરતિ ગુણઠાણે દેવાયુ અને મનુષ્યાયુ હીન ઓઘ બંધ કહેવો. ઓઘે-૭૭

દેસાઇસુ પુણ સુરાઉ વિણા ૨૧—દેશવિરતિ આદિને વિષે વળી દેવાયુ વિના બંધ કહેવો.

ઉપશમ સમ્યકત્વીને ઓઘે-૭૭, અવિરતિએ-૭૫ દેશ૦ ૬૬ પ્રમત્તે ૬૨ અપ્રમત્તે-૫૮. ૪ ગુણઠાણાં (૮-૯-૧૦-૧૧ મે) બીજા કર્મગ્રંથમા કહ્યા મુજબ બંધ કહેવો.

ઓહે-ઓઘે	લેસતિગે-૩ લેશ્યાએ	સાણાઈસુ-સાસ્વાદના-દિકે
અટ્ઠારસયં--૧૧૮	તં-તે બંધ	સવ્વહિં-સર્વ લેશ્યાએ
આહાર-આહારક	તિત્થ-તીર્થંકર નામ	ઓહો-ઓઘબંધ
દુગૂણ-દ્વિક વિના	ઊણ-વિના	
આઇ-પહેલી	મિચ્છે-મિથ્યાત્વે	

કૃષ્ણ-નીલ-કાપોત લેશ્યાએ બંધ.

ઓહે અટ્ઠારસયં, આહારદુગૂણ માઈલેસ તિગે—પહેલી ૩ લેશ્યા (કૃષ્ણ નીલ કાપોત) ને વિષે ઓઘે આહાર-દ્વિક વિના ૧૧૮

તં તિત્થોણં મિચ્છે—તીર્થંકર નામ વિના તે બંધ ૧૧૭ નો મિથ્યાત્વે હોય

સાણાઈસુ સવ્વહિં ઓહો. ૨૨—સાસ્વાદનાદિ ગુણઠાણે સર્વ લેશ્યાને વિષે ઓઘ બંધ જાણવો

વિવેચન—કૃષ્ણાદિ-૩ લેશ્યાવાળા ગુણઠાણા પામવાની અપેક્ષાએ ૪ ગુણઠાણા પામી શકે અને ૫-૬ ઠું ગુણઠાણુ પામ્યા પછી એ લેશ્યાએ આવે તેથી ૬ ગુણઠાણા સુધી ચોથા કર્મગ્રંથમા કહી છે આહારકદ્વિક ૭ મે ગુણઠાણે બંધાય, પણ આ ૩ લેશ્યાએ તે ગુણઠાણુ નથી માટે ઓઘે ૧૧૮ જિનનામનો બંધ સમ્યક્ત્વે હોય પણ મિથ્યાત્વે ન હોય તેથી મિથ્યા૦ ૧૧૭. સાસ્વા૦ ૧૦૧, મિશ્રે ૭૪, અવિરતિએ ૭૭ કહ્યા છે. પણ સિદ્ધાંતમા દેવાયુ વિના ૭૬ પ્રકૃતિ બાંધે, કારણકે જે લેશ્યાએ આયુ બંધાય તે લેશ્યાવાળામા ઉપજવું જોઈએ સમ્યગ્દૃષ્ટિ દેવ નારકી તો મનુષ્યાયુ બાંધે પણ સમ્યગ્દૃષ્ટિ મનુષ્ય અને તિર્યંચ કૃષ્ણાદિ ૩ લેશ્યાવાળા દેવાયુ ન બાંધે કારણકે સમ્યક્ત્વી મનુષ્ય તિર્યંચ વૈમાનિક દેવમાંજ

(વિવેચન—કેવળીને ભાવ મન (મનથી વિચારવું) નથી, માટે નોસંજ્ઞી નોઅસંજ્ઞી સિદ્ધાંતમાં કહ્યા છે. તે અભિપ્રાયે સંજ્ઞીને ૧૨ ગુણઠાણાં ઘટે, પણ અહીં કેવળીને દ્રવ્યમન (મનો-વર્ગણાનાં પુદ્ગલોને ગ્રહણ કરે) છે. તે વિવક્ષાએ સંજ્ઞીને ૧૪ ગુણઠાણાં, એકેંદ્રિયથી પંચેદ્રિય પર્યંતના અસંજ્ઞી જીવોને વિષે કોઈક સમ્યક્ત્વ વમતાં અવતરે તેથી કરણ અપર્યાપ્તા અવસ્થાએ સાસ્વાદન ગુણઠાણું હોય તે વખતે કાર્મણ અને ઔદારિક મિશ્ર યોગ હોય. તે બે યોગે સાસ્વાદને ૯૪ પ્રકૃતિ કહી છે એટલે સુરત્રિક વૈક્રિયદ્વિક તિર્યંચાયુ અને મનુષ્યાયુ એ ૭ પ્રકૃતિ ૧૦૧-માંથી ઓછી કરવી એટલે સાસ્વાદને ૯૪. અણાહારી માર્ગણાએ કાર્મણ કાયયોગનો બંધ ભાંગો લેવો. ઓઘે ૧૧૨, મિથ્યા૦ ૧૦૭, સાસ્વા૦ ૯૪, અવિરતિએ ૭૫, સયોગીએ ૧ જો કે અણા-હારીને ૧૪મું ગુણઠાણું છે પણ ત્યા અબંધક છે માટે કાર્મણ કાય યોગની જેમ ૧-૨-૪-૧૩મે ગુણઠાણે બંધ કહ્યો

તિસુ-૩ લેશ્યાએ	સગ-૭	રઈઅં-રચ્યું
દુસુ-બે લેશ્યાએ	તેરત્તિ-૧૩ એમ	નેય-જાણવું
સુક્કે-શુક્લ લેશ્યાએ	બંધ-બંધનું	કમ્મત્થયં-કર્મ સ્તવને
આઇ-પહેલેથી	સામિત્તં-સ્વામીપણું	
ગુણા-ગુણઠાણા	દેવિંદસૂરિ-દેવેંદ્ર સૂરિએ	સોઉં-સાંભળીને
ચઉ-૪		

૬ લેશ્યાએ ગુણઠાણાં કર્મગ્રંથ રચનાર અને તેમનો ભલામણ

તિસુ દુસુ સુક્કાઈ ગુણા, ચઉ સગ તેરત્તિ—૩ લેશ્યા (કૃષ્ણ-નીલ કાપોત) ને વિષે પહેલાથી ૪ ગુણઠાણા હોય (પામી શકે) બે લેશ્યાએ (તેજો-પદ્મ) ૭ ગુણઠાણાં હોય. શુકલ લેશ્યાએ ૧૩ ગુણઠાણાં હોય એ પ્રમાણે

ત્રીજા કર્મગ્રંથ બંધસ્વામીત્વના પ્રશ્નો

નીચેની માર્ગણાનો ઓઘે સાસ્વાદને અને અવિરતિએ બંધ અબં
બંધવિચ્છેદ મોહનીય અને નામકર્મની પ્રકૃતિ કેટલી અને કઈકઈ તે કહો
ધૂમપ્રભા તમસ્તમપ્રભા સૌધર્મ અપ્ વાઉકાય ભવનપતિ પ્રાણત એઇંદ્રિ
પ્રત્યાખ્યાન શ્રુતજ્ઞાન મનઃપર્યવ કાર્મણ સામાયિક નીલમ પદ્મલેશ્યા ઉપશ
અસન્ની અણાહારી કઈકઈ માર્ગણાનુ બંધસ્વામીત્વ સરખું છે તે ગણાવો
ત્રીજા કર્મગ્રંથમા મતાતર હોય તે કહો ૧૦૮-૧૦૫-૧૦૦-૯૬-૯૪-૭૫
૭૨-૭૧-૭૦-૬૬ પ્રકૃતિઓ કઈકઈ માર્ગણાએ અને કયા ગુણઠા
છે તે કહો

ઉદયસ્વામિત્વ.

ત્રીજા કર્મગ્રંથમા માર્ગણાસ્થાનને વિષે ગુણસ્થાનકોને આશ્ર
બન્ધસ્વામિત્વનો વિચાર કર્યો, હવે ઉપયોગી હોવાથી અહિ ઉદયસ્વામિ
ઉદીરણાસ્વામિત્વ અને સત્તાસ્વામિત્વ કહીશુ

૧. નરકગતિ. આ માર્ગણાએ મિથ્યાત્વથી માડી અવિરતિસમ્યગ્દ
ગુણસ્થાનક સુધી ચાર ગુણસ્થાનક હોય છે ત્યા જ્ઞાનાવરણ પાચ, દર્શનાવર
ચાર, અન્તરાય પાચ, મિથ્યાત્વમોહનીય, નિર્માણનામ, સ્થિર નામ અસ્થિરના
અગુરુલઘુનામ શુભનામ અને અશુભનામ તૈજસનામ, કાર્મણનામ, વર્ણાદિચતુ
એ સત્તાવીશ પ્રકૃતિઓ ધ્રુવોદયી પોતપોતાની ઉદયભૂમિકા પર્યન્ત અવશ્ય ઉદય
હોય છે તેમા મિથ્યાત્વમોહનીયની ઉદયભૂમિ પ્રથમ ગુણસ્થાનક છે અને
તે ધ્રુવોદયી છે. પાચ જ્ઞાનાવરણીય, ચાર દર્શનાવરણીય અને પાચ અન્તર
એ ચૌદ પ્રકૃતિઓનો ઉદય બારમા ગુણસ્થાનક સુધી અને બાકીની અ
પ્રકૃતિઓનો ઉદય તેરમા ગુણસ્થાનક સુધી સર્વ જીવોને હોવાથી તે ધ્રુવો
છે. એ સત્તાવીશ ધ્રુવોદયી પ્રકૃતિઓ, નિદ્રા, પ્રચલા, વેદનીય ૨, નીચગો
નરકત્રિક, પચેન્દ્રિયજાતિ, વૈક્રિયદ્વિક, હુડકસસ્થાન, અશુભવિહાયોગ
પરાઘાત, ઉચ્છ્વાસનામ, ઉપઘાત, ત્રસચતુષ્ક, દુર્ભગ, દુઃસ્વર, અનાદે
અયશ, સોળ કષાય, હાસ્યાદિષટ્ક, નપુસકવેદ, સમ્યક્ત્વમોહનીય

ઉદ્યોતનો ઉદય વિવક્ષિત હોવાથી દોષ નથી તથા પચસગ્રહને મતે સ્ત્યાનર્દ્ધિત્રિકનો ઉદય દેવોને નહિ હોવાથી તે બાદ કરતા ૮૧ પ્રકૃતિઓ ઉદયમા હોય સમ્યક્ત્વમોહનીય અને મિશ્રમોહનીય સિવાય મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાનકે ૭૯ પ્રકૃતિઓ ઉદયમા હોય. મિથ્યાત્વમોહનીય સિવાય સાસ્વાદને ૭૮ પ્રકૃતિઓ હોય અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક અને દેવાનુપૂર્વી—એ પાચ પ્રકૃતિઓ સિવાય અને મિશ્રમોહનીય મેળવતા મિશ્રગુણસ્થાનકે ૭૪ પ્રકૃતિઓ હોય. મિશ્રમોહનીય બાદ કરતા અને સમ્યક્ત્વમોહનીય અને દેવાનુપૂર્વી—એ બે પ્રકૃતિઓ સહિત કરતા **અવિરતિસમ્યગ્દષ્ટિ** ગુણસ્થાનકે **૭૫** પ્રકૃતિઓ હોય

૫. એકેન્દ્રિય એકેન્દ્રિય માર્ગણામા પ્રથમના બે ગુણસ્થાનક હોય છે વૈક્રિયાષ્ટક, મનુષ્યત્રિક, ઉચ્ચગોત્ર, સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ, દ્વીન્દ્રિયાદિજાતિચતુષ્ક, આહારકદ્વિક, ઔદારિકઅંગોપાગ, છ સઘયણ પાચ સસ્થાન, વિહાયોગતિદ્વિક જિનનામ, ત્રસનામ, દુઃસ્વર, સુસ્વર, સમ્યક્ત્વમોહનીય, મિશ્રમોહનીય સુભગનામ, આદેયનામ એ ૪૨ પ્રકૃતિઓ વિના **ઓઘે** અને **મિથ્યાત્વે** ૮૦ પ્રકૃતિઓ હોય, અને તેમાં વાયુકાયને **વૈક્રિયશરીર** નામનો ઉદય હોવાથી તેને આશ્રયી એકેન્દ્રિય માર્ગણાએ **૮૧** (૫-૯-૨-૨૪-૧-૩૪-૧-૫) પ્રકૃતિઓ ઉદયમા હોય સૂક્ષ્મત્રિક, આતપનામ, ઉદ્યોતનામ, મિથ્યાત્વમોહનીય, પરાઘાતનામ અને શ્વાસોચ્છ્વાસનામ એ આઠ પ્રકૃતિઓ સિવાય સાસ્વાદને ૭૨ પ્રકૃતિઓ ઉદયમા હોય, કારણકે સાસ્વાદન ગુણસ્થાનક એકેન્દ્રિય પૃથિવી, અપ અને વનસ્પતિને અપર્યાપ્તાવસ્થામા શરીરપર્યાપ્તિ પૂરી થયા પૂર્વે હોય છે અને આતપનામ, ઉદ્યોતનામ, પરાઘાતનામ અને ઉચ્છ્વાસનામનો ઉદય શરીરપર્યાપ્તિ અને શ્વાસોચ્છ્વાસ પર્યાપ્તિ પૂરી થયા પછી થાય છે, ઔપશમિકસમ્યક્ત્વ વમતો સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય લબ્ધિઅપર્યાપ્ત અને સાધારણ વનસ્પતિમા ઉપજતો નથી માટે ત્યા તેને સૂક્ષ્મત્રિક ઉદયમા નથી

૬ બેઇંદ્રિય. એકેન્દ્રિયની પેઠે બેઇન્દ્રિયને પણ બેગુણસ્થાનક હોય છે. કારણ કે ઔપશમિક સમ્યક્ત્વ વમતો મનુષ્ય અને તિર્યંચ લબ્ધિપર્યાપ્ત બેઇન્દ્રિયાદિમા ઉપજે છે, તેથી તેઓમા વૈક્રિયાષ્ટક, મનુષ્યત્રિક, ઉચ્ચગોત્ર, સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ, બેઇન્દ્રિય સિવાય એકેન્દ્રિયાદિ જાતિચતુષ્ક, આહારકદ્વિક, પ્રથમના પાચ સઘયણ,

૧૮ કાયયોગ. આ માર્ગણાએ તેર ગુણસ્થાનક હોય છે. ત્યાં ઓઘે **૧૨૨, મિથ્યાત્વે ૧૧૭ સાસ્વાદને ૧૧૧** ઇત્યાદિ સામાન્ય ઉદયાધિકારમાં કહેલી પ્રકૃતિઓનો ઉદય જાણવો

૧૯ પુરૂષવેદ અહિં નવ ગુણસ્થાનકો હોય છે **નરકત્રિક,** જાતિચતુષ્ક, સ્થાવર, સૂક્ષ્મ, સાધારણ, આતપ, જિનનામ, **સ્રીવેદ** અને **નપુંસક** વેદ એ ચૌદ પ્રકૃતિઓ સિવાય **ઓઘે ૧૦૮** પ્રકૃતિઓનો ઉદય હોય છે તેમાંથી આહારકદ્વિક, સમ્યક્ત્વ અને મિશ્ર—એ ચાર પ્રકૃતિ વિના **મિથ્યાત્વે ૧૦૪** પ્રકૃતિઓ, મિથ્યાત્વ અને અપર્યાપ્ત નામ—એ બે પ્રકૃતિ વિના **સાસ્વાદને ૧૦૨** તેમાંથી અનન્તાનુબન્ધિ ચતુષ્ક અને આનુપૂર્વીત્રિક—એ સાત પ્રકૃતિ બાદ કરતા અને મિશ્રમોહનીય સહિત કરતા **મિશ્રે ૯૬** પ્રકૃતિઓ, તેમાંથી મિશ્રમોહનીય કાઢી સમ્યક્ત્વ અને આનુપૂર્વીત્રિક—એ ચાર પ્રકૃતિઓનો પ્રક્ષેપ કરીએ એટલે **અવિરતિ** સમ્યગ્દષ્ટિ ગુણસ્થાનકે **૯૯** પ્રકૃતિઓ હોય આનુપૂર્વીત્રિક, અપ્રત્યાખ્યાનીય-૪, દેવગતિ, દેવાયુષ, વૈક્રિયદ્વિક, દુર્ભગ, અનાદેય અને અયશ—એ ચૌદ પ્રકૃતિઓ વિના **દેશવિરતિએ ૮૫** પ્રકૃતિઓ હોય પ્રત્યાખ્યાનીય-૪ તિર્યંચગતિ, તિર્યંચાયુષ, ઉદ્યોત અને નીચગોત્ર—એ આઠ પ્રકૃતિ ન્યૂન કરીએ અને આહારકદ્વિક મેળવીએ એટલે પ્રમત્તે ૭૯ પ્રકૃતિઓ હોય તેમાંથી સ્ત્યાનર્દ્ધિત્રિક અને આહારકદ્વિક—એ પાચ પ્રકૃતિઓ સિવાય અપ્રમત્તે ૭૪ પ્રકૃતિઓ, સમ્યક્ત્વમોહનીય અને છેલ્લા ત્રણ સંઘયણ—એ ચાર પ્રકૃતિઓ વિના **અપૂર્વકરણે ૭૦** પ્રકૃતિઓ હોય અને હાસ્યાદિ છ પ્રકૃતિ વિના **અનિવૃત્તિએ ૬૪** પ્રકૃતિઓ હોય.

૨૦ સ્રીવેદ અહિં પુરુષવેદની પેઠે નવ ગુણસ્થાનક હોય અને ત્યાં ઓઘે અને પ્રમત્તે આહારકદ્વિક વિના તથા ચોથે ગુણસ્થાનકે આનુપૂર્વીત્રિક સિવાય બાકીની પ્રકૃતિઓનો ઉદય જાણવો કારણકે પ્રાયઃ સ્રીવેદીને પરભવમાં જતાં ચતુર્થ ગુણસ્થાનક ન હોય, પણ મનુષ્યની આનુપૂર્વીનો ઉદય હોય છે અને સ્ત્રી ચતુર્દશપૂર્વધર ન હોય તેથી તેને આહારકદ્વિકનો પણ ઉદય ન હોય, માટે **ઓઘે** તથા **નવ ગુણસ્થાનકે** અનુક્રમે ૧૦૬-૧૦૪ ૧૦૨-૯૬-૯૭-૮૫-૭૭-૭૪-૭૦ અને ૬૪ એ પ્રમાણે ઉદય જાણવો.

૨૧ નપુંસકવેદ અહીં પણ નવ ગુણસ્થાનક હોય ત્યાં દેવત્રિક, જિનનામ, સ્ત્રીવેદ અને પુરુષવેદ–એ ૭ પ્રકૃતિ વિના **ઓઘે ૧૧૬** આહારક દ્વિક, સમ્યક્ત્વમોહનીય અને મિશ્રમોહનીય–એ ચાર પ્રકૃતિ વિના **મિથ્યાત્વે ૧૧૨** પ્રકૃતિઓ ઉદય હોય તેમાંથી સૂક્ષ્મત્રિક, આતપ મિથ્યાત્વ અને નરકાનુપૂર્વી એ ૭ પ્રકૃતિ ન્યૂન કરતા **સાસ્વાદને ૧૦૬** પ્રકૃતિઓ હોય અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક, તિર્યંચાનુપૂર્વી મનુષ્યાનુપૂર્વી સ્થાવર અને જાતિચતુષ્ક એ ૧૧ પ્રકૃતિઓ બાદ કરતા અને મિશ્રમોહનીય મેળવતા **મિશ્રે ૯૬** પ્રકૃતિઓ, નરકાનુપૂર્વી અને સમ્યક્ત્વમોહનીય સહિત કરતા અને મિશ્રમોહનીય સિવાય **અવિરતિસમ્યગ્દષ્ટિ** ગુણસ્થાનકે ૯૭ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય તેમાંથી અપ્રત્યાખ્યાનીય–૪ નરકત્રિક વૈક્રિયદ્વિક, દુર્ભગ અનાદેય અને અયશ–એ બાર પ્રકૃતિઓ વિના **દેશવિરતિએ ૮૫** પ્રકૃતિઓ હોય તિર્યંચગતિ, તિર્યંચાયુષ, નીચગોત્ર, ઉદ્યોત અને પ્રત્યાખ્યાનીય ૪ એ આઠ પ્રકૃતિઓ બાદ કરતા અને આહારકદ્વિક મેળવતા ૭૯ પ્રકૃતિઓ **પ્રમત્તે** હોય ત્યાં [illegible]ત્રિક અને આહારકદ્વિક–એ પાંચ પ્રકૃતિઓ સિવાય **અપ્રમત્ત** ગુણસ્થાનકે ૭૪ પ્રકૃતિ સમ્યક્ત્વ મોહનીય અને છેલ્લા ત્રણ સંઘયણ એ ચાર પ્રકૃતિઓ વિના અપૂર્વકરણે ૭૦ પ્રકૃતિઓ અને હાસ્યાદિષટ્ક વિના અનિવૃત્તિગુણ-સ્થાને ૬૪ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય

૨૦. કષાય આદિ નવ ગુણસ્થાનકો હોય [illegible] ત્યાં **માન ૪, માયા ૪** લોભ ૪ અને જિનનામ–એ તે[illegible] પ્રકૃતિ વિના ઓઘે ૧૦૯ સમ્યક્ત્વ, મિશ્ર અને આહારકદ્વિક–એ ચાર પ્રકૃતિ વિના **મિથ્યાત્વે ૧૦૫**, [illegible], આતપ, મિથ્યાત્વ અને નરકાનુપૂર્વી–એ [illegible] પ્રકૃતિ વિના **સાસ્વાદને ૯૯** પ્રકૃતિઓ [illegible] હોય [illegible] જાતિ[illegible] [illegible] **મિશ્રે** [illegible]

[illegible]

દેશવિરતિએ ૮૧ પ્રકૃતિઓ હોય તિર્યંચગતિ, તિર્યંચાયુષ, ઉદ્યોત, નીચગોત્ર, અને પ્રત્યાખ્યાન ક્રોધ–એ પાંચ પ્રકૃતિઓ કાઢતાં અને આહારકદ્વિક મેળવતાં **પ્રમત્તે ૭૮** પ્રકૃતિઓ હોય સ્ત્યાનર્દ્ધિત્રિક અને આહારકદ્વિક –એ પાંચ પ્રકૃતિઓ બાદ કરતાં **અપ્રમત્તે ૭૩** પ્રકૃતિઓ, સમ્યક્ત્વમોહનીય અને અન્ત્ય ત્રણ સંઘયણ–એ ચાર પ્રકૃતિઓ વિના **અપૂર્વકરણે ૬૯** અને હાસ્યાદિષટ્ક વિના અનિવૃત્તિ ગુણસ્થાનકે **૬૩** પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય છે

૨૩–૨૪–૨૫ માન, માયા અને લોભ. અહિં ઉદયસ્વામિત્વ પૂર્વવત્ કહેવું પરન્તુ માન અને માયાકષાય માર્ગણાએ નવ ગુણસ્થાનક હોય છે, અને લોભમાર્ગણાએ દશ ગુણસ્થાનક હોય છે તેમજ પોતાના સિવાય અન્ય ત્રણ કષાયની બાર પ્રકૃતિઓ વર્જવી જેમકે માનમાર્ગણાએ બાકીના ત્રણ કષાયના અનન્તાનુબન્ધ્યાદિ બાર ભેદ અને જિનનામ–એ તેર પ્રકૃતિ સિવાય **ઓઘે ૧૦૯** પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય છે એવી રીતે બીજા કષાયો માટે પણ સમજવું લોભમાર્ગણાએ **દશમા ગુણસ્થાનકે** ત્રણ વેદ ન્યૂન કરતા **૬૦** પ્રકૃતિઓ હોય

૨૬–૨૭ મતિજ્ઞાન અને શ્રુતજ્ઞાન. અહિં ચોથાથી બારમા સુધી નવ ગુણસ્થાનક હોય છે સ્થાવરચતુષ્ક, જાતિચતુષ્ક, આતપ, અનન્તાનુબન્ધિ ચતુષ્ક, જિનનામ, મિથ્યાત્વ અને મિશ્ર એ સોળ પ્રકૃતિઓ વિના **ઓઘે ૧૦૬** પ્રકૃતિઓ, આહારકદ્વિક સિવાય **અવિરતિગુણસ્થાનકે ૧૦૪** અને **દેશવિરતિ** આદિ ગુણસ્થાનકે સામાન્ય ઉદયાધિકાર પ્રમાણે ૮૭–૮૧–૭૬–૬૯–૬૦–૫૯ અને **૫૭ કે ૫૫** નું ઉદયસ્વામિત્વ જાણવું.

૨૮ અવધિજ્ઞાન ઉપર પ્રમાણે ઉદયસ્વામિત્વ જાણવું પરંતુ એટલો વિશેષ છે કે પૂર્વોક્ત સોળ પ્રકૃતિ અને તિર્યંચાનુપૂર્વી સિવાય **ઓઘે ૧૦૫** પ્રકૃતિઓ હોય છે[1] પ્રજ્ઞાપના સૂત્રની ટીકાનુસારે અવધિજ્ઞાનીને તિર્યંચાનુપૂર્વીનો ઉદય ન હોય તેમ જણાય છે આહારકદ્વિક વિના **અવિરતિ** સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગુણસ્થાનકે **૧૦૩** પ્રકૃતિઓ ઉદયમા હોય બાકીના ગુણસ્થાનકે મતિજ્ઞાનીની પેઠે જાણવું અવધિજ્ઞાન કે વિભંગજ્ઞાન સહિત વક્રગતિએ તિર્યંચ-

પ્રમત્તથી આરંભી ચાર ગુણસ્થાનકો હોય છે ત્યાં સામાન્યે ૮૧-૭૬-૭૨ અને ૬૬ પ્રકૃતિઓનું ઉદયસ્વામિત્વ જાણવું

પરિહારવિશુદ્ધિ અહી છઠ્ઠું અને સાતમુ એ બે ગુણસ્થાનક હોય છે ત્યાં પૂર્વોક્ત ૮૧ પ્રકૃતિઓમાંથી આહારકદ્વિક, સ્ત્રીવેદ, પ્રથમસંહનન સિવાય બાકીના પાચ સંહનન-એ આઠ પ્રકૃતિઓ વિના **ઓઘે** અને **પ્રમત્તે** ૭૩ પ્રકૃતિઓ હોય છે પરિહારવિશુદ્ધિચારિત્રવાળા ચતુર્દશપૂર્વધર ન હોય, તેમજ સ્ત્રીને પરિહારવિશુદ્ધિ ચારિત્ર ન હોય અને વજ્રઋષભનારાચસંઘયણ વાળાને જ પરિહારવિશુદ્ધિ ચારિત્ર હોય માટે અહી પૂર્વોક્ત આઠ પ્રકૃતિઓના ઉદયનો નિષેધ કર્યો છે. સ્ત્યાનર્દ્ધિત્રિક સિવાય **અપ્રમત્ત** ગુણસ્થાનકે ૭૦ પ્રકૃતિઓ ઉદયમા હોય.

૩૭ **સૂક્ષ્મસંપરાય** અહિં એક દશમુ સૂક્ષ્મસપરાય ગુણસ્થાનક હોય છે ત્યાં ઓઘે-સામાન્યે ૬૦ પ્રકૃતિઓનો ઉદય જાણવો

૩૮ **યથાખ્યાત** અહિં છેલ્લા ૧૧, ૧૨, ૧૩ અને ૧૪ એ ચાર ગુણસ્થાનક હોય છે ત્યા જિનનામ સહિત **ઓઘે** ૬૦, જિનનામ વિના **ઉપશાન્તમોહે** ૫૯, ઋષભનારાચ અને નારાચ-એ બે સઘયણ સિવાય **ક્ષીણમોહ**ના દ્વિચરમ સમયે ૫૭ નિદ્રાદ્વિક વિના **છેલ્લા સમયે** ૫૫, સયોગીકેવલીગુણસ્થાનકે ૪૨ અને **અયોગીકેવલી** ગુણસ્થાનકે ૧૨ પ્રકૃતિઓનો ઉદય હોય છે.

૩૯ **દેશાવરતિ** અહિ પાંચમુ એક જ ગુણસ્થાનક હોય છે અને ત્યાં સામાન્ય ૮૭ પ્રકૃતિઓનો ઉદય જાણવો

૪૦ **અવિરતિ** આ માર્ગણાએ પ્રથમના ચાર ગુણસ્થાનક હોય છે ત્યાં જિનનામ અને આહારકદ્વિક એ ત્રણ પ્રકૃતિ સિવાય **ઓઘે ૧૧૯** સમ્યક્ત્વ અને મિશ્રમોહનીય એ બે પ્રકૃતિ વિના **મિથ્યાત્વે ૧૧૭**, સૂક્ષ્મત્રિક, આતપ મિથ્યાત્વ અને નરકાનુપૂર્વી એ છ પ્રકૃતિઓ વિના **સાસ્વાદને ૧૧૧**, અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક, સ્થાવર, જાતિચતુષ્ક અને આનુપૂર્વીત્રિક-એ બાર

પ્રકૃતિઓ બાદ કરતાં અને મિશ્રમોહનીય મેળવતા મિશ્રે ૧૦૦ પ્રકૃતિઓ હોય છે. ત્યાં આનુપૂર્વીચતુષ્ક અને સમ્યક્ત્વમોહનીય એ પાંચ પ્રકૃતિઓ મેળવતા અને મિશ્રમોહનીય બાદ કરતાં અવિરતિ ગુણસ્થાનકે ૧૦૪ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય છે.

૪૧ ચક્ષુદર્શન અહિં બાર ગુણસ્થાનક હોય છે એકેન્દ્રિયાદિજાતિત્રિક, સ્થાવરચતુષ્ક, જિનનામ, આતપ અને ૪ આનુપૂર્વી એ તેર પ્રકૃતિ વિના ઓઘે ૧૦૯, આહારકદ્વિક, સમ્યક્ત્વ અને મિશ્ર–એ ચાર પ્રકૃતિ વિના મિથ્યાત્વે ૧૦૫, મિથ્યાત્વ વિના સાસ્વાદને ૧૦૪, અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક અને ચઉરિન્દ્રિયજાતિ–એ પાચ પ્રકૃતિ વિના અને મિશ્રમોહનીય સહિત કરતાં મિશ્રગુણસ્થાનકે ૧૦૦ મિશ્રમોહનીય બાદ કરતા અને સમ્યક્ત્વમોહનીયનો પ્રક્ષેપ કરતાં અવિરતિગુણસ્થાનકે ૧૦૦ અપ્રત્યાખ્યાનીય–૪ વૈક્રિયદ્વિક, દુર્ભગ અનાદેય, અયશ, દેવગતિ, દેવાયુષ, નરકગતિ અને નરકાયુષ–એ તેર પ્રકૃતિ વિના દેશવિરતિએ ૮૭ પ્રકૃતિઓ હોય. બાકીના ગુણસ્થાનો સામાન્ય ઉદયસ્વામિત્વ જાણવું.

૪૨ અચક્ષુદર્શન આ માર્ગણાએ પણ બાર ગુણસ્થાનક હોય છે ત્યાં જિનનામ વિના ઓઘે ૧૨૧ આહારકદ્વિક, સમ્યક્ત્વ અને મિશ્ર–એ પ્રકૃતિ વિના મિથ્યાત્વે ૧૧૭ પ્રકૃતિઓ હોય બાકીના ગુણસ્થાનો અનુક્રમે ૧૧૧–૧૦૦–૧૦૪–૮૭–૮૧–૭૬–૭૨–૬૬–૬૦–૫૯ અને [illegible] પ્રમાણે સામાન્ય ઉદયસ્વામિત્વ જાણવું

૪૩ અવધિદર્શન અહીં આચાર્યો [illegible]

૪૪ **કેવલદર્શન.** અહીં છેલ્લાં બે ગુણસ્થાનક હોય છે, **સયોગીએ** ૪૨ અને **અયોગીએ ૧૨** પ્રકૃતિઓનો અનુક્રમે ઉદય જાણવો.

૪૫ ૪૬ ૪૭ **કૃષ્ણ, નીલ અને કાપોતલેશ્યા** અહીં પૂર્વપ્રતિપન્નની અપેક્ષાએ પ્રથમથી માંડીને ૭ ગુણસ્થાનક હોય છે ત્યાં જિનનામ વિના ઓઘે **૧૨૧** પ્રકૃતિઓ હોય. પરંતુ પ્રતિપદ્યમાનની અપેક્ષાએ પ્રથમનાં ચાર ગુણસ્થાનક હોય છે, તે અપેક્ષાએ આહારકદ્વિક વિના ઓઘે ૧૧૯ પ્રકૃતિઓ હોય અને **મિથ્યાત્વાદિ** ગુણસ્થાનકે અનુક્રમે **૧૧૭, ૧૧૧,** ૧૦૦, ૧૦૪, ૮૭ અને ૮૧ પ્રકૃતિઓનો ઉદય જાણવો

૪૮ **તેજોલેશ્યા** અહિ પ્રથમથી માડી અપ્રમત્ત સુધી સાત ગુણસ્થાનકો હોય છે ત્યા સૂક્ષ્મત્રિક, વિકલત્રિક, નરકત્રિક, આતપનામ અને જિનનામ એ અગીયાર પ્રકૃતિ વિના **ઓઘે ૧૧૧,** આહારકદ્વિક, સમ્યકત્વ અને મિશ્રમોહનીય સિવાય **મિથ્યાત્વે** ૧૦૭, મિથ્યાત્વ વિના **સાસ્વાદને** ૧૦૬, અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક, સ્થાવરનામ, એકેન્દ્રિય અને આનુપૂર્વીત્રિક—એ નવ પ્રકૃતિ સિવાય અને મિશ્રમોહનીય સહિત કરતા **મિશ્રગુણસ્થાનકે** ૯૮, આનુપૂર્વીત્રિક અને સમ્યકત્વમોહનીયનો પ્રક્ષેપ કરતાં અને મિશ્રમોહનીય બાદ કરતા **અવિરતિસમ્યગ્દષ્ટિ** ગુણસ્થાનકે **૧૦૧,** અપ્રત્યાખ્યાનીય-૪ આનુપૂર્વીત્રિક, વૈક્રિયદ્વિક, દેવગતિ, દેવાયુષ, દુર્ભગનામ, અનાદેય અને અયશ—એ ચૌદ પ્રકૃતિ વિના **દેશવિરતિએ** ૮૭, **પ્રમત્તે** ૮૧ અને **અપ્રમત્તે** ૭૬ પ્રકૃતિઓ હોય છે.

૪૯ **પદ્મલેશ્યા.** અહીં સાત ગુણસ્થાનકો હોય છે ત્યા સ્થાવરચતુષ્ક, જાતિચતુષ્ક, નરકત્રિક, જિનનામ અને આતપ એ તેર પ્રકૃતિ વિના **ઓઘે** ૧૦૯ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય છે. સનત્કુમાર, માહેન્દ્ર અને બ્રહ્મલોકના દેવોને પદ્મલેશ્યા હોય છે અને તેઓ મરીને એકેન્દ્રિયાદિમાં જતા નથી, તથા નરકમા તો પ્રથમની ત્રણ જ લેશ્યાઓ હોય છે, ઇ.ને જિનનામનો ઉદય શુક્લલેશ્યાવાળાને જ હોય છે માટે સ્થાવરચતુષ્કાદિ તેર પ્રકૃતિઓનુ વર્જન

મતે ઉપશમસમ્યગ્દષ્ટિ આયુષ પૂર્ણ થવાથી મરીને અનુત્તર સુર તરીકે ઉપ તે વખતે તેને અવિરતિગુણસ્થાનકે દેવાનુપૂર્વીનો ઉદય હોય, તે અપેક્ષાં **ઓઘે** અને **અવિરતિ** ગુણસ્થાનકે ૧૦૦ પ્રકૃતિઓ હોય અપ્રત્યાખ્યતીય દેવગતિ, દેવાનુપૂર્વી, દેવાયુષ, નરકગતિ, નરકાયુષ, વૈક્રિયદ્વિક, દુર્ભગ, અન દેય અને અયશ–એ ચૌદ પ્રકૃતિ વિના **દેશવિરતિએ** ૮૬ પ્રકૃતિઓ હો તિર્યંચગતિ, તિર્યંચાયુષ, નીચગોત્ર, ઉદ્યોત અને પ્રત્યાખ્યાનીય-૪ એ આ પ્રકૃતિ વિના **પ્રમત્તે** ૭૮, સ્ત્યાનર્દ્ધિત્રિક વિના **અપ્રમત્તે ૭૫** અને છેલ્લાં ત્ર સઘયણ વિના **અપૂર્વકરણે** ૭૨ પ્રકૃતિઓ હોય છે. ત્યાર પછી આગળ ગુણસ્થાનકે અનુક્રમે ૬૬–૬૦–૫૯ પ્રકૃતિઓ ઉદયમા હોય

૫૪ ક્ષાયિક. અહીં ચોથાથી ચૌદમા સુધી અગીયાર ગુણસ્થા હોય ત્યાં જાતિચતુષ્ક, સ્થાવરચતુષ્ક, અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક, **સમ્યક** મિશ્ર, મિથ્યાત્વ, આતપ, અને ઋષભનારાચાદિ **પાંચ સઘયણ** એ એક પ્રકૃતિ વિના **ઓઘે** ૧૦૧ આહારકદ્વિક અને જિનનામ–એ ત્રણ પ્રકૃતિ **અવિરતિએ** ૯૮, અપ્રત્યાખ્યાનીય-૪, વૈક્રિયાષ્ટક, નરાનુપૂર્વી, તિર્યંચા નીચગોત્ર, દુર્ભગ, અનાદેય, અયશ અને ઉદ્યોત–એ એકવીશ પ્રકૃતિ **દેશવિરતિએ** ૭૭ પ્રકૃતિ હોય ક્ષાયિકસમ્યદષ્ટિને પાચમા ગુણસ્થાનકે નીચગો ઉદય નથી, કારણકે પાચમા ગુણસ્થાકથી મનુષ્યને ઉચ્ચગોત્રનો ઉદય છે, અને તે ગુણસ્થાનકે વર્તતો ક્ષાયિક સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્ય જ હોય છે અહી નીચગોત્રના ઉદયનુ વર્જન કર્યું યદ્યપિ ક્ષાયિકસમ્યગ્દષ્ટિને વજ્રઋ નારાચ સઘયણ સિવાય બીજા પાચ સઘયણના ઉદયનો નિષેધ કર્યો છે, પરન્તુ ભવિષ્યમા થનાર ક્ષાયિકસમ્યગ્દષ્ટિ દુપ્પસહ સૂરિને કયુ સંઘયણ માનવુ ? માટે આ વાત વિચારણીય છે. પ્રત્યાખ્યાનાવરણચતુષ્ક કાઢી આહા રકદ્વિક મેળવતા **પ્રમત્તગુણસ્થાનકે** ૭૫ પ્રકૃતિઓ હોય સ્ત્યાનર્દ્ધિત્રિક અને આહારકદ્વિક–એ પાચ પ્રકૃતિ વિના **અપ્રમત્તે** ૭૦, **અપૂર્વકરણે** ૭૦, હાસ્યાદિ ૭ પ્રકૃતિ વિના **અનિવૃત્તિ** ગુણસ્થાનકે ૬૪ વેદત્રિક અને સજ્વ લનત્રિક–એ ૭ પ્રકૃતિ વિના **સૂક્ષ્મસંપરાયે** ૫૮ સંજ્વલન લોભ વિના **ઉપશાન્તમોહે** ૫૬, **ક્ષીણમોહના** દ્વિચરમ સમય સુધી ૫૭ નિદ્રા અને

મિથ્યાત્વે ૯૦ સૂક્ષ્મ, અપર્યાપ્ત, મિથ્યાત્વ અને નરકત્રિક—એ છ પ્રકૃતિ સિવાય સાસ્વાદને ૮૪ પ્રકૃતિઓ હોય છે મિશ્રે કોઇ અનાનુપૂર્વી ન હોય અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક, સ્થાવર અને જાતિચતુષ્ક—એ નવ પ્રકૃતિ વિના અને સમ્યક્ત્વમોહનીય અને નરકત્રિક—એ ચાર પ્રકૃતિઓ મેળવતાં અવિરતિએ ૭૯ પ્રકૃતિઓ હોય. વર્ણાદિચતુષ્ક, તૈજસ કાર્મણ, અગુરુલઘુ નિર્માણ સ્થિર, અસ્થિર, શુભ, અશુભ, મનુષ્યગતિ પંચેન્દ્રિયજાતિ, જિનનામ ત્રસત્રિક, સુભગ આદેય, યશ, મનુષ્યાયુષ, વેદનીયદ્વિક અને ઉચ્ચગોત્ર—એ ૨૫ પ્રકૃતિઓ સયોગિએ કેવલિસમુદ્‌ઘાત કરતાં ત્રીજા, ચોથા અને પાંચમા સમયે ઉદયમાં હોય ત્રસત્રિક, મનુષ્યગતિ, મનુષ્યાયુષ, ઉચ્ચગોત્ર, જિનનામ સાતા કે અસાતામાંથી એક વેદનીય, સુભગ, આદેય, યશ અને પંચેન્દ્રિયજાતિ—એ ૧૨ પ્રકૃતિઓ અયોગીએ ઉદયમાં હોય અહીં સર્વત્ર ઉદયમાં ઉત્તરવૈક્રિયની વિવક્ષા કરી નથી સિદ્ધાન્તમાં પૃથિવી, અપ્ અને વનસ્પતિને સાસ્વાદન કહ્યું નથી, સાસ્વાદનીને મતિશ્રુતજ્ઞાની કહ્યા છે, વિભંગજ્ઞાનીને અવધિદર્શન કહ્યું છે અને વૈક્રિયમિશ્ર અને આહારકમિશ્રે ઔદારિકમિશ્ર કહ્યું છે, પણ તે કર્મગ્રન્થમાં વિવક્ષિત નથી

ઉદીરણાસ્વામિત્વ.

ઉદયસમયથી આરંભી એક આવલિકા સુધીના કાળને ઉદયાવલિકા કહે છે ઉદયાવલિકાપ્રવિષ્ટ કર્મપુદ્‌ગલને કોઈ પણ કરણ લાગુ પડતું નથી, ઉદયાવલિકાની બહાર રહેલા કર્મપુદ્‌ગલને ઉદયાવલિકાગત કર્મપુદ્‌ગલ સાથે [illegible] ભોગવવા તેને ઉદીરણા કહે છે [illegible] વતના કર્મનો ઉદય [illegible] તે [illegible] વતના કર્મની જ ઉદીરણા થાય છે, એટલે સામાન્ય રીતે [illegible] કર્મપ્રકૃતિઓનો ઉદય હોય છે, [illegible] પ્રકૃતિઓની ઉદીરણા [illegible] [illegible]

૧૦૦ પ્રકૃતિઓ હોય. અને અવિરત્યાદિગુણસ્થાનકે સામાન્ય ઉદયસ્વામિત્વ જાણવુ

૬૦ **અસંજ્ઞી.** અહીં પ્રથમના બે ગુણસ્થાનકો હોય છે ત્યાં વૈક્રિયાષ્ટક, જિનનામ, આહારકદ્વિક, સમ્યક્ત્વ, મિશ્ર, ઉચ્ચગોત્ર, સ્ત્રીવેદ અને પુરુષવેદ-એ સોળ પ્રકૃતિ વિના **ઓઘે** અને **મિથ્યાત્વે ૧૦૬** પ્રકૃતિઓ હોય. તેમાથી સૂક્ષ્મત્રિક, આતપ, ઉદ્યોત, મનુષ્યત્રિક, મિથ્યાત્વ, પરાઘાત, ઉચ્છ્વાસ, સુસ્વર દુઃસ્વર, શુભવિહાયોગતિ અને અશુભવિહાયોગતિ-એ ૫ દર પ્રકૃતિ વિના **સાસ્વાદને ૯૧** પ્રકૃતિઓ હોય છે. સપ્તતિમા ઉદયસ્થાનકમાં અસંજ્ઞીને આશ્રયી ૭ સંઘયણ અને ૭ સંસ્થાનના ભાગા કર્યા છે તેથી તેને ૭ સંઘયણ અને ૭ સંસ્થાનની પ્રકૃતિઓ તેમજ સુભગ, આદેય અને શુભવિહાયોગતિનો ઉદય પણ હોય છે

૬૧ **આહારી.** અહીં તેર ગુણસ્થાનક હોય આનુપૂર્વીચતુષ્ક વિના ઓઘે ૧૧૮. આહારકદ્વિક, જિનનામ, સમ્યક્ત્વમોહનીય અને મિશ્રમોહનીય-એ પાચ પ્રકૃતિ વિના **મિથ્યાત્વે ૧૧૩** સૂક્ષ્મત્રિક, આતપ અને મિથ્યાત્વ-એ પાંચ પ્રકૃતિ સિવાય **સાસ્વાદને ૧૦૮**, તેમાથી અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક, સ્થાવર નામ અને જાતિચતુષ્ક-એ નવ પ્રકૃતિ બાદ કરતા અને મિશ્રમોહનીય મેળવતાં **મિશ્રગુણસ્થાનકે ૧૦૦**, તેમાથી મિશ્રમોહનીય કાઢી સમ્યક્ત્વ-મોહનીયનો પ્રક્ષેપ કરતાં **અવિરતિગુણસ્થાનકે ૧૦૦**, અપ્રત્યાખ્યાનીય-૪ વૈક્રિયદ્વિક, દેવગતિ, દેવાયુષ, નરકગતિ, નરકાયુષ, દુર્ભગ, અનાદેય અને અયશ-એ તેર પ્રકૃતિ વિના **દેશવિરતિએ** ૮૭ પ્રકૃતિઓ હોય આગળના ગુણસ્થાનકે સામાન્ય ઉદયસ્વામિત્વ જાણવું

૬૨ **અણાહારી** આ માર્ગણાએ ૧-૨-૪-૧૩ અને ૧૪મુ-એ પાચ ગુણસ્થાનક હોય છે ત્યા ઔદારિકદ્વિક, વૈક્રિયદ્વિક, **આહારકદ્વિક** સહનન ૬ સંસ્થાન ૬ વિહાયોગતિદ્વિક, ઉપઘાત, પરાઘાત, ઉચ્છ્વાસ, આતપ, ઉદ્યોત, પ્રત્યેક, સાધારણ, સુસ્વર, દુઃસ્વર, અને મિશ્રમોહનીય એ ૩૦ પ્રકૃતિ વિના **ઓઘે ૯૨**, જિનનામ અને સમ્યક્ત્વમોહનીય-એ બે પ્રકૃતિ વિના

મિથ્યાત્વે ૯૦ સૂક્ષ્મ, અપર્યાપ્ત, મિથ્યાત્વ અને નરકત્રિક—એ ૭ પ્રકૃતિ સિવાય **સાસ્વાદને ૮૪** પ્રકૃતિઓ હોય છે **મિશ્રે** કોઇ અનાહારક ન હોય અનન્તાનુબન્ધિચતુષ્ક, સ્થાવર અને જાતિચતુષ્ક—એ નવ પ્રકૃતિ વિના અને સમ્યક્ત્વમોહનીય અને નરકત્રિક—એ ચાર પ્રકૃતિઓ મેળવતા અવિરતિએ ૭૯ પ્રકૃતિઓ હોય વર્ણાદિચતુષ્ક, તૈજસ, કાર્મણ, અગુરુલઘુ, નિર્માણ, સ્થિર, અસ્થિર, શુભ, અશુભ, મનુષ્યગતિ પંચેન્દ્રિયજાતિ, જિનનામ ત્રસત્રિક, સુભગ, આદેય, યશ, મનુષ્યાયુષ, વેદનીયદ્વિક અને ઉચ્ચગોત્ર—એ ૨૫ પ્રકૃતિઓ સયોગિએ કેવલિસમુદ્ઘાત કરતા ત્રીજા, ચોથા અને પાંચમા સમયે ઉદયમાં હોય ત્રસત્રિક, મનુષ્યગતિ, મનુષ્યાયુષ, ઉચ્ચગોત્ર, જિનનામ સાતા કે અસાતામાંથી એક વેદનીય, સુભગ, આદેય, યશ અને પંચેન્દ્રિયજાતિ—એ ૧૨ પ્રકૃતિઓ અયોગીએ ઉદયમા હોય અહીં સર્વત્ર ઉદયમાં ઉત્તરવૈક્રિયની વિવક્ષા કરી નથી સિદ્ધાન્તમા પૃથિવી, અપ્ અને વનસ્પતિને સાસ્વાદન કહ્યું નથી, સાસ્વાદનીને મતિશ્રુતજ્ઞાની કહ્યા છે, વિભંગજ્ઞાનીને અવધિદર્શન કહ્યું છે અને વૈક્રિયમિશ્ર અને આહારકમિશ્રે ઔદારિકમિશ્ર કહ્યુ છે, પણ તે કર્મગ્રન્થમાં વિવક્ષિત નથી

ઉદીરણાસ્વામિત્વ.

ઉદયસમયથી આરંભી એક આવલિકા સુધીના કાળને ઉદયાવલિકા કહે છે ઉદયાવલિકાપ્રવિષ્ટ કર્મપુદ્ગલને કોઈ પણ કરણ લાગુ પડતું નથી, ઉદયાવલિકાની બહાર રહેલા કર્મપુદ્ગલને ઉદયાવલિકાગત કર્મપુદ્ગલ સાથે ભોગવવા તેને ઉદીરણા કહે છે જે કાળના કર્મનો ઉદય [illegible] તે કાળના કર્મની જ ઉદીરણા થાય છે, એટલે સામાન્ય રીતે જે [illegible] જેટલી કર્મપ્રકૃતિઓનો ઉદય હોય છે, [illegible] પ્રકૃતિઓના ઉદીરણા [illegible] [illegible]

બાંધેલુ કર્મ કોઇપણ ફેરફાર થયા સિવાય અવશ્ય ભોગવવું પડે છે. આ બધે ફેરફારો આત્માના શુભાશુભ પરિણામને લીધે કર્મની ઉદિત અને અનુદિત અવસ્થામાં થાય છે બળવાન આત્મા પુરુષાર્થથી કર્મના નિમિત્તથી છૂટી જાય છે. અને નિર્બળ આત્મા કર્મથી બંધાઇ કર્મની પરંપરા ઉત્પન્ન કરે છે. જેમ કોઇ આત્મા લોભ મોહનીયના ઉદયથી ધનાદિ પદાર્થ ઉપર લુબ્ધ વૃત્તિથી મમત્વ ભાવ ધારણ કરે, પરંતુ તે આત્મા શુદ્ધ પરિણામથી લુબ્ધવૃત્તિનો ત્યાગ કરી ધનાદિ પદાર્થ ઉપર પોતાનો મમત્વ ભાવ છોડી દે ત્યારે તે કર્મ ઉદિત થઇ ખલાસ થઇ જાય અને તેથી નવીન દ્રવ્ય કર્મ ન બંધાય જ્ઞાની અને અજ્ઞાની આત્મામાં એટલો તફાવત છે કે જ્ઞાની ઉદિત કર્મના નિમિત્તને આધીન થવાની નવી ભૂલ કરતા નથી. સોનીએ મેતાર્યમુનિને સુવર્ણ જવના ચોર ગણી વાધરથી વીંટી તડકે રાખી ક્રોધનુ નિમિત્ત મેળવી આપ્યુ પરંતુ મેતાર્યમુનિએ સમભાવ રાખી કર્મ પરિણામને સમજી સોનીને નિર્દોષ જાણી ક્રોધના નિમિત્તને આધીન ન થતા તે કર્મને નિષ્ફળ કર્યું અને નવી ભૂલ ન કરી. કદાચ અનુભાગના બાહુલ્યથી તેવી ભૂલ કરે તો પણ જ્ઞાની પોતાની ભૂલને સુધારી લે છે પ્રસન્નચદ્ર રાજર્ષિની જેમ. પરંતુ અજ્ઞાની આત્મા કર્મ પરિણામને આધીન થઇ રાગ દ્વેષથી નવીન કર્મ ગ્રહણ કરવા રૂપ પોતાની ભૂલને સુધારી શકતા નથી.

षडशीति चतुर्थ कर्मग्रंथ

નમિઅ-નમીને
જિણં-જિનેશ્વરને
જિઅ-જીવસ્થાનક
મગ્ગણ-માર્ગણા
ગુણઠાણ-ગુણઠાણા.
ઉવઓગ-ઉપયોગ
જોગ-યોગ
લેસાઓ-લેશ્યા
બંધ-બંધ
અપ્પબહુ-અલ્પબહુત્વ
ભાવે-ભાવ
સંખિજ્જાઇ-સંખ્યાતાદિ
કિમવિ-કાંઈક
વુચ્છં-કહીશ

મંગળ અને અભિધેય

નમિઅ જિણં જિઅ મગ્ગણ—જિનેશ્વરને નમીને (૧) જીવસ્થાનક (જીવના ૧૪ ભેદ) (૨) ગત્યાદિ ૬૨ માર્ગણા

ગુણઠાણુવઓગ જોગલેસાઓ—(૩) ૧૪ ગુણઠાણા (૪) ૧૨ ઉપયોગ (૫) ૧૫ યોગ (૬) ૬ લેશ્યા.

બંધપ્પબહુ ભાવે—(૭) બંધ (૮) અલ્પ બહુત્વ (૯) ભાવ (ઉપશમાદિ ૫).

સંખિજ્જાઈ કિમવિ વુચ્છં. ૧—(૧૦) સંખ્યાતાદિ. કાંઈક કહીશ

[illegible] | જિઅઠાણ[illegible] | લેસા-[illegible]
[illegible] | [illegible] | બંધ-[illegible]
[illegible] | ગુણઠાણા-[illegible] | [illegible]
[illegible] | જોગ-[illegible] | [illegible]
| ઉવઓગા-[illegible] | સત્તા-[illegible]

પ્રક્ષેપ ૩ ગાથાનાં ૨૬ દ્વાર. ૧૪ જીવભેદને વિષે ૮ દ્વાર.

નમિઅ જિણં વત્તવ્વા—જિનેશ્વરને નમીને કહેવાં. (૮ દ્વાર)

ચઉદસ જિઅઠાણએસુ ગુણઠાણા—૧૪ જીવભેદને વિષે ગુણઠાણાં

જોગુવઓગોલેસા—યોગ. ઉપયોગ. લેશ્યા

બંધુદઓદીરણા સત્તા ૧—બંધ. ઉદય. ઉદીરણા સત્તા

જિનેશ્વરને નમીને ૧૪ જીવના ભેદોને વિષે ૧ ગુણઠાણું. ૨. યોગ ૩. ઉપયોગ. ૪. લેશ્યા. ૫. બંધ ૬. ઉદય ૭. ઉદીરણા. ૮ સત્તા એ ૮ દ્વાર કહેવાના છે.

જીવભેદ જાણ્યા વિના પછી જ ગુણઠાણાદિ જાણી શકાય માટે પ્રથમ જીવભેદ તે પછી જ ગુણઠાણાં. ગુણઠાણે રહેલા જીવો મન વચન કાયના વ્યાપાર રૂપ યોગે કરીને કર્મ બાંધે માટે તે પછી યોગ યોગે કરીને જીવના શુભાશુભ ઉપયોગ હોય માટે તે પછી ઉપયોગ. શુભાશુભ ઉપયોગે જ લેશ્યા પ્રવર્તે, માટે તે પછી લેશ્યા. અને તે લેશ્યાએ કરીને જીવ કર્મ બંધ કરે માટે તે પછી બંધ ઉદય ઉદીરણા અને સત્તા. એમ જીવભેદ ઉપર ૮ દ્વાર કહીશું.

તહ–તેમજ
મૂલ–મૂળ
ચઉદ મગ્ગણ–૧૪ માર્ગણા
ઠાણેસુ–સ્થાનોને વિષે
બાસટ્ઠી–બાસઠ

ઉત્તરેસુ–ઉત્તર ભેદને વિષે
જિઅ–જીવ સ્થાનક
ગુણ–ગુણસ્થાનક
જોગ–યોગ
ઉવયોગા–ઉપયોગ

લેસ–લેશ્યા
અપ્પબહું–અલ્પ બહુત્વ
ચ–અને
છઠ્ઠાણા–૬ સ્થાનક

અપજ્જત્તા પજ્જત્તા—એ ૭ અપર્યાપ્તા અને ૭ પર્યાપ્તા.
કમેણ ચઉદસ જિઅટ્ઠાણા ૨—અનુક્રમે ૧૪ (સંસારી) જીવના ભેદો છે.

બાયર—બાદર	સન્નિ—સંજ્ઞી	પજ્જે—પર્યાપ્તાને વિષે
અસન્નિ—અસંજ્ઞી	અપજ્જત્તે—અપર્યાપ્તાને વિષે	સવ્વ—સર્વ
વિગલે—વિકલેંદ્રિયને વિષે	અજય જુઅ—અવિરતિ યુક્ત	ગુણા—ગુણઠાણા
અપજ્જિ—અપર્યાપ્ત	સન્નિ—સંજ્ઞી	મિચ્છ—મિથ્યાત્વ
પઢમ બિઅ—પહેલું બીજું		સેસેસુ—બાકીનાને વિષે

૧૪ જીવભેદોને વિષે ગુણઠાણા

બાયર અસન્નિ વિગલે. અપજ્જિ પઢમ બિઅ—(સં. ૫.) અપર્યાપ્તા એવા બાદર એકેંદ્રિય અસંજ્ઞી અને વિકલેંદ્રિય (બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય અને ચઉરિંદ્રિય) ને વિષે પહેલું (મિથ્યાત્વ) અને બીજું (સાસ્વાદન) ગુણઠાણું હોય.

સન્નિ અપજ્જત્તે. અજયજુઅ—સંજ્ઞી અપર્યાપ્તાને વિષે અવિરતિ સહિત (મિથ્યાત્વ અને સાસ્વાદન સાથે) ૩ ગુણઠાણા હોય

સન્નિપજ્જે. સવ્વગુણા- સંજ્ઞી પર્યાપ્તાને વિષે સર્વ (૧૪) ગુણઠાણા હોય

મિચ્છ સેસેસુ—બાકીના (સૂક્ષ્મ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) ને વિષે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણું હોય

બંધાઇચઉ અપ્પાબહું-બધાદિ-૪ (૬ બંધ ૭ ઉદય ૮ ઉદીરણા ૯ સત્તા) ૧૦ અલ્પ બહુત્વ

ચ તો ભાવ સંખાઈ. ૩.-તે પછી ૧૧ ભાવ અને ૧૨ સંખ્યાતાદિનો વિચાર (એમ ૩ પ્રક્ષેપ ગાથા વડે ૮+૬+૧૨=૨૬ દ્વાર કહીશું.)

માર્ગણાને વિષે રહેલા જીવો ગુણઠાણા વિના ન હોય તે માટે ગુણઠાણાની વિશુદ્ધ વર્તતા જીવો વિશુદ્ધ યોગે કરી વિશુદ્ધ ઉપયોગ પામે માટે ગુણઠાણાને વિષે પ્રથમ જીવભેદ પછી યોગ અને ઉપયોગ કહ્યા. વિશુદ્ધ ઉપયોગે વિશુદ્ધ લેશ્યા હોય માટે તે પછી લેશ્યા લેશ્યાએ કર્મના બંધ હેતુ હોય. ૫૭ બંધ હેતુએ કરી કર્મનો બંધ તે પછી સત્તા. તે પછી અબાધા કાળ ગયા પછી સંક્રમણે કરીને કે સ્વભાવિક ઉદય કે બળાત્કારે ઉદય (ઉદીરણા). ગુણઠાણાને વિષે વર્તતા જીવોનું અલ્પબહુત્વ. તે પછી ગુણઠાણે ભાવ અને તેનું જ્ઞાન સંખ્યાતાદિકે થાય માટે તે કહેશે.

ઈહ-અહીં-લોકને વિષે
સુહુમ-સૂક્ષ્મ
બાયર-બાદર,
એગિંદિ-એકેંદ્રિય
બિ-બેઈંદ્રિય
તિ-તેઇંદ્રિય.
ચઉ-ચઉરિંદ્રિય
અસન્નિ-અસંજ્ઞી
સન્નિ-સંજ્ઞી.
પચિંદી-પંચેંદ્રિય
અપજ્જત્તા-અપર્યાપ્તા
પજ્જત્તા-પર્યાપ્તા.
કમેણ-અનુક્રમે
ચઉદ્દસ-ચૌદ
જિઅઠ્ઠાણા-જીવના ભેદો

જીવના ૧૪ ભેદો.

ઈહ સુહુમ બાયરેગિંદિ-અહીં (આ જગતને વિષે) સૂક્ષ્મ એકેંદ્રિય બાદર એકેંદ્રિય

બિ તિ ચઉ અસન્નિ સન્નિ પચિંદી-બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિય અને સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય.

સંકિલષ્ટ પરિણામી સૂક્ષ્મ એકેંદ્રિય બાદર તેઉકાય વાઉકાય અને સર્વ લબ્ધિ અપર્યાપ્તાને મિથ્યાત્વ જ ગુણઠાણું હોય કરણ અપર્યાપ્તાને મિથ્યાત્વ, ઉપશમ સમ્યકત્વ વમીને ઉપજતાં શરીર પર્યાપ્તિ પૂર્ણ થયા પહેલા સાસ્વાદન અને સમ્યકત્વ સહિત ઉપજતાં ચોથું ગુણઠાણુ હોય પ્રાય· ચોથા કર્મગ્રંથમાં અપર્યાપ્તા શબ્દથી કરણ અપર્યાપ્તા લેવા અને બાકીના ૫ કર્મગ્રંથમાં લબ્ધિ અપર્યાપ્તા સમજવા દેવ નારકી લબ્ધિ અપર્યાપ્તા હોતા નથી

અપજત્ત–અપર્યાપ્તા.	અપજ્જ–અપર્યાપ્તા.	એસુ–એ ૭ ને વિ
છક્કિ–૬ જીવને વિષે.	સન્નિસુ–સન્નીને વિષે	તણુ–શરીર પર્યાપ્તિએ
કમ્મ–કાર્મણ	તે–તે બે યોગ.	પજ્જેસુ–પર્યાપ્તા
ઉરલમીસ–ઔદારિક મિશ્ર	સ–સહિત.	ઉરલં–ઔદારિક કાય· યોગને.
જોગા–યોગ	વિઉવ્વમિસ–વૈક્રિય મિશ્ર	અન્ને–અન્ય આચાર્યો

૭ અપર્યાપ્તા જીવભેદને વિષે યોગ.

અપજત્ત છક્કિ કમ્મુરલ, મીસ જોગા—અપર્યાપ્તા ૬ જીવ ભેદને વિષે કાર્મણ અને ઔદારિક મિશ્ર યોગ હોય.

અપજ્જ સન્નિસુ; તે સવિઉવ્વમિસ—અપર્યાપ્તા સંજ્ઞી પંચેંદ્રિયને વિષે તે બે યોગ અને વૈક્રિયમિશ્ર સહિત (એમ ૩ યોગ) હોય.

એસુ, તણુપજ્જેસુ ઉરલ મન્ને. ૪—શરીર પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તા એ ૭ જીવ ભેદને વિષે ઔદારિક કાય યોગને પણ અન્ય આચાર્યો માને છે.

અને અસંજ્ઞી પચેંદ્રિય) ને વિષે ભાષા (અસત્યામૃષા વચન યોગ) સહિત તે ઓદારિક કાયયોગ (એમ બે યોગ) હોય બાયરિ સવિઉવ્વિદુગં—બાદર (એકેંદ્રિય) પર્યાપ્તાને વિષે વૈક્રિયદ્વિક સહિત તે (ઔદારિક કાય યોગ એમ ૩) યોગ હોય.

વિવેચન—કાર્મણ અને ઓદારિકમિશ્ર કેવળી સમુદ્ઘાતે હોય. વૈક્રિયદ્વિક મનુષ્ય અને તિર્યંચને ઉત્તરવૈક્રિય કરતાં તથા દેવ નારકીને હોય. આહારકદ્વિક ૧૪ પૂર્વધર સાધુને આહારક કરતાં હોય. બાકીના ૪ મનના ૪ વચનના અને ઔદારિક કાય-યોગ તો યથાયોગ્ય હોય તેથી સંજ્ઞીને ૧૫ યોગ હોય

પજ–પર્યાપ્તા	દુદંસ–બે દર્શન	અપજ્જે–અપર્યાપ્તાને વિષે
સન્નિસુ–સંજ્ઞીનેવિષે	દુઅનાણ–બે અજ્ઞાન	
બાર–બાર	દસસુ–દશને વિષે	મણ–મન. પર્યવ
ઉવઓગા–ઉપયોગ	ચક્ખુ–ચક્ષુ દર્શન.	નાણ–જ્ઞાન.
પજ–પર્યાપ્તા.	વિણા–વિના	ચક્ખુ–ચક્ષુ દર્શન
ચઉરિંદિ–ચઉરિંદ્રિય	સન્નિ–સંજ્ઞી	કેવલ–કેવળ
અસન્નિસુ–અસંજ્ઞીને વિષે.		દુગ–દ્વિક
		વિહૂણા–વિના

૧૪ જીવભેદે ઉપયોગ.

પજ સન્નિસુ બાર ઉવઓગા. ૫–પર્યાપ્તા સંજ્ઞીને વિષે ૧૨ ઉપયોગ હોય છે.

પજ ચઉરિંદિ અસન્નિસુ, દુદંસ દુઅનાણ–પર્યાપ્તા ચઉરિંદ્રિય અને પર્યાપ્તા અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિયને વિષે બે દર્શન (ચક્ષુ–અચક્ષુ) બે અજ્ઞાન (મતિ અજ્ઞાન–શ્રુત અજ્ઞાન) એમ ૪ ઉપયોગ હોય છે.

વિવેચન-કરણ અપર્યાપ્તા બાદર એકેંદ્રિય (પૃથ્વીકાય અપકાય અને વનસ્પતિ કાય) મા દેવતા મરીને ઉપજે તેને અપર્યાપ્ત પણે તેજો લેશ્યા પણ હોય. સન્ની પર્યાપ્ત વર્જીને બાકીના ૧૩ જીવભેદને વિષે ૭ કે ૮ કર્મનો બંધ અને ઉદીરણા હોય ૭ કર્મ તો જીવ હમેશા સમયે [illegible] બાંધે [illegible] જ્યારે આયુ બાંધે ત્યારે ૮ કર્મ બાંધે [illegible] ભવના આયુ [illegible] વખત અંતર્મુહૂર્ત સુધી બંધાય ભોગવતા ભવનું આયુ ૧ આવલિકા બાકી રહે ત્યારે ૭ કર્મની ઉદીરણા [illegible] ઉદયાવલિકા ઉપર દલિક નથી માટે અન્યથા ૮ કર્મની ઉદીરણા [illegible] સુધી ૮ કર્મનો ઉદય હોય [illegible] સુધી ૮ કર્મની સત્તા હોય છે અને આ ૧૩ જીવભેદોમાં તો વધુમાં વધુ ૧-૨-૪થુ ગુણઠાણ હોય માટે ૮ કર્મનો [illegible] અને સત્તા હોય

[illegible]- [illegible]	સત્તાદિ-૨ [illegible]	[illegible]
[illegible]	સત્તરૂડ-[illegible]	[illegible]
[illegible]	પમ્રણ-પ [illegible]	
[illegible]	ઉદીરણા-[illegible]	

[illegible]

[illegible] પર્યાપ્તાને [illegible]

[illegible]

[illegible]

અપજ્જ બાયરે પઢમ ચઉ–અપર્યાપ્તા બાદર એકેંદ્રિયં વિષે પ્રથમની ૪ લેશ્યા હોય.

તિ સેસેસુ–બાકીના ૧૧ જીવ ભેદ (સૂક્ષ્મના ૨. બાદર પર્યાપ્તા. ૬ વિકલેંદ્રિય–૨ અસન્નીના) ને વિષે પ્રથમની ૩ લેશ્યા હોય

લેશ્યાના પરિણામની માહોમાહે તરતમતા જણાવવા માટે જાંબુ ફળ ખાનારા ૭ પુરૂષનુ દ્રષ્ટાંત આ પ્રમાણે જાણવું—કોઈ ૭ પુરૂષો જાંબુ ફળ ખાવા માટે તે વૃક્ષ પાસે ગયા ત્યા પહેલાનો વિચાર મળથી વૃક્ષ ઉખેડવાનો થયો, બીજાએ શાખા કાપવાનુ જણાવ્યુ, ત્રીજાએ નાની ડાળી કાપવાનુ કહ્યુ, ચોથાએ ફળવાળા ગુચ્છા તોડવા કહ્યુ, પાચમાએ ફળો તોડવા કહ્યુ અને છઠ્ઠાએ ભોંય ઉપર પડેલા ફળો ખાવા જણાવ્યુ, એ ૭ પુરૂષના અધ્યવસાયો મુજબ અનુક્રમે કૃષ્ણાદિ ૭ લેશ્યાવાળાના અધ્યવસાય જાણવા બીજુ ગામનો નાશ કરવાને નીકળેલા ૭ પુરૂષનુ દ્રષ્ટાંત આ પ્રમાણે જાણવુ—કોઈ ૭ પુરૂષ ગામ નાશ કરવાને નીકળ્યા તેમા પહેલાએ મનુષ્ય ઢોર વગેરે સર્વને મારવાનો વિચાર દર્શાવ્યો, બીજાએ મનુષ્યોને મારવા જણાવ્યું, ત્રીજાએ પુરૂષોને મારવા જણાવ્ય, ચોથાએ હથીયારબધ પુરૂષોને મારવા જણાવ્યુ, પાંચમાએ લડવાને તૈયાર હોય–લડતા હોય તેવાને મારવા જણાવ્યુ અને છઠ્ઠાએ ફક્ત ધન લુટી લેવા જણાવ્યુ. એ ૭ પુરૂષના અધ્યવસાય મુજબ કૃષ્ણાદિ ૭ લેશ્યાવાળાના અધ્યવસાયો જાણવા

૧૩ જીવભેદે બધ–ઉદીરણા–ઉદય–સત્તા.

સત્તટ્ઠ બંધુદીરણ, સંતુદયા અટ્ઠ તેરસસુ. ૭–૧૩ જીવ ભેદને વિષે ૭ કે ૮ કર્મનો બંધ અને ઉદીરણા હોય તથા સત્તા અને ઉદય ૮ કર્મનો હોય.

૬૨ માર્ગણામાંથી વેદ ૩ કષાય ૪ જ્ઞાન ૫ અજ્ઞાન ૩

વેઅ નરિત્થિ નપુંસા—પુરૂષવેદ સ્ત્રીવેદ અને નપુંસક વેદ
કસાય કોહ મય માય લોભત્તિ—ક્રોધ માન માયા અને લોભ એમ ૪ કષાય

મઇ સુઅ વહિ મણ કેવલ, વિભંગ મઇ સુઅનાણ સાગારા. ૧૧—મતિજ્ઞાન શ્રુતજ્ઞાન અવધિજ્ઞાન મનઃપર્યવજ્ઞાન કેવળજ્ઞાન વિભગ જ્ઞાન મતિ અજ્ઞાન શ્રુત અજ્ઞાન એ ૮ સાકારોપયોગ (વિશેષ ઉપયોગ) જાણવા

વિ–વિપરીત ભંગ–બોધવાળું જ્ઞાન તે વિભંગ જ્ઞાન

સામાઇઅ–સામાયિક	**સુહુમ**–સૂક્ષ્મસંપરાય	**અચક્ખુ**–અચક્ષુ દર્શન
છેઅ-છેદોપસ્થાપનીય	**અહક્ખાય**–યથાખ્યાત	**ઓહી**–અવધિદર્શન
પરિહાર–પરિહાર વિશુદ્ધિ	**દેસ**–દેશવિરતિ	**કેવલદસણ**–કેવળ દર્શન
	જય–સર્વવિરતિ	**અણાગારા**-અનાકાર ઉપયોગ.
	અજયા–અવિરતિ	
	ચક્ખુ–ચક્ષુદર્શન.	

૬૧ માર્ગણામાંથી સયમ. ૭ દર્શન. ૪

સામાઇઅ છેઅ પરિહાર, સુહુમ અહક્ખાય દેસ જય

---

* સાધુને વીશ વિશ્વાની દયા હોય તે અપેક્ષાએ ગૃહસ્થને સવા વિશ્વાની દયા હોય તે આ પ્રમાણે–સાધુ સૂક્ષ્મ (સ્થાવર) અને બાદર (ત્રસ) બને પ્રકારના જીવોનો વધ ન કરે પરંતુ ગૃહસ્થો સૂક્ષ્મ જીવોની દયા પાળી શકે નહિ તેથી દશ વિશ્વા બાકી રહ્યા બાદર જીવની વિરાધનાના સંકલ્પથી અને આરંભથી એવા બે ભેદ છે, તેમા આરંભથી દયા ગૃહસ્થ પાળી શકે નહિ માટે પાંચ વિશ્વા રહ્યા સંકલ્પ બે પ્રકારે છે–અપરાધી અને નિરપરાધી તેમા અપરાધીની દયા ગૃહસ્થ પાળી શકે નહિ તેથી રા વિશ્વા બાકી રહ્યા નિરપરાધીના બે ભેદ સાપેક્ષ અને નિરપેક્ષ તેમાં સાપેક્ષની દયા ગૃહસ્થ પાળી શકતા નથી તેથી સવા વિશ્વાની દયા રહી

સન્નિયરે. ૧૩—સંજ્ઞી (દીર્ઘકાલિકી સંજ્ઞાવંત મનસહિત) અને અસંજ્ઞી [મન રહિત]
આહારેઅર ભેઆ—આહારી અને અણાહારી (એમ ૧૪ માર્ગણાના ૬૨) ભેદો છે

સુર-દેવગતિ	ઓહિ-અવધિ.	સુક્કા-શુક્લ લેશ્યા.
નિરય-નરકગતિ	દુગે-દ્વિકને વિષે	સન્નીસુ-સંજ્ઞીને વિષે
વિભંગ-વિભંગજ્ઞાન.	સમત્તતિગે- ૩ સમ્યકત્વે	સન્નિદુગં-સંજ્ઞીદ્વિક (સંજ્ઞી અપર્યાપ્તો પર્યાપ્તો)
મઇ-મતિજ્ઞાન	પમ્હા-પદ્મલેશ્યા	
સુઅ-શ્રુતજ્ઞાન		

૬૨ માર્ગણામાંથી ૧૩ માર્ગણાએ જીવભેદ.

સુરનિરય વિભંગ મઈ સુઓહિ દુગે-દેવગતિ નરકગતિ વિભંગજ્ઞાન મતિજ્ઞાન શ્રુતજ્ઞાન અવધિદ્વિક (અવધિજ્ઞાન અને અવધિદર્શન) ને વિષે (એ ૭ માર્ગણા અને)
સમ્મત્ત તિગે પમ્હા, સુક્કા સન્નીસુ સન્નિદુગં. ૧૪-૩ સમ્યકત્વ (ઉપશમ ક્ષાયિક ક્ષયોપશમ) પદ્મલેશ્યા શુક્લ લેશ્યા અને સંજ્ઞી (એ ૧૩ માર્ગણા) ને વિષે સંજ્ઞી દ્વિક (સંજ્ઞી પર્યાપ્તો અને સંજ્ઞી (કરણ) અપર્યાપ્તો એમ બે જીવ ભેદ) હોય છે.

અસંજ્ઞીમાંથી આવેલા દેવ નારકીને અપર્યાપ્તા અવસ્થા એ વિભંગજ્ઞાન ન હોય એમ પંચ સંગ્રહમાં કહ્યું છે. શ્રેણિ રહિત ઉપશમ સમ્યકત્વી મરે નહિ, પણ ઉપશમ શ્રેણિમાં કાળ કરે તો અનુત્તર દેવમાં ઉપશમ સમ્યકત્વ સહિત ઉપજે પછી ક્ષયોપશમ પામે. બીજા આચાર્યો કહે છે કે ક્ષાયિક હોય અન્ય કહે છે કે ક્ષયોપશમ સમ્યકત્વ લઇને અનુત્તરમાં ઉપજે.

૬૨ માર્ગણામાંથી ૧૯ માર્ગણાએ જીવભેદ.

દસ ચરિમ તસે—ત્રસકાયને વિષે છેલ્લા ૧૦ જીવભેદ હોય. (બેઈંદ્રિય તેઈંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિય અને સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય એ ૫ પર્યાપ્તા અને ૫ અપર્યાપ્તા)

અજયા હારગ, તિરિ તણુ કસાય દુઅનાણે—અવિરતિ ચારિત્ર આહારી તિર્યંચગતિ કાયયોગ, ૪ કષાય બે અજ્ઞાન (એ ૧૦ માર્ગણા અને)

પઢમ તિલેસા ભવિઅર, અચક્ખુ નપુ મિચ્છિ સવ્વેવિ ૧૬—પ્રથમની ૩ લેશ્યા (કૃષ્ણ નીલ કાપોત) ભવ્ય અભવ્ય અચક્ષુદર્શન નપુંસક વેદ અને મિથ્યાત્વ (એ ૧૮ માર્ગણા) ને વિષે સર્વ (૧૪) જીવભેદ હોય.

અહીં ૧૮ માર્ગણાએ લબ્ધિ અપર્યાપ્તા અને કરણ અપર્યાપ્તા એમ બંને પ્રકારના અપર્યાપ્તા લેવા. અહીં ઇંદ્રિય પર્યાપ્તિ પૂરી કર્યા વિના પણ વિગ્રહ ગતિએ વાટે વહેતાં કાર્મણ કાયયોગે અણાહારી અવસ્થામાં અપર્યાપ્તાને સામાન્ય અવબોધ રૂપ અચક્ષુ દર્શન હોય, માટે અચક્ષુ દર્શનને વિષે અપર્યાપ્તા જીવભેદ હોય

પજ્જ–પર્યાપ્તા	નાણ–જ્ઞાન.	વયણે–વચનયોગે.
સન્ની–સંજ્ઞી.	દેસ–દેશવિરતિ.	તિયછ્ચ–૩ અપ
કેવલ દુગે–કેવળ દ્વિકને વિષે	મણ–મન યોગ.	પજ્જ–પર્યાપ્તા
સંજમ–૫ સયમ.	મીસે–મિશ્રને વિષે	ઇઅર–અપર્યાપ્તા
મણ–મનઃપર્યવ.	પણ ચરિમ–૫ છેલ્લા	ચક્ખુમિ–ચક્ષુ દર્શનને વિષે.
	પજ્જ–પર્યાપ્તા.	

૬૨ માર્ગણામાંથી ૧૩ માર્ગણાએ જીવભેદ

પજસન્ની કેવલદુગે, સંજમ મણનાણ દેસ મણ મીસે

૪ જીવભેદ હોય (અસંજ્ઞી પર્યાપ્તો અને અપર્યાપ્તો, સંજ્ઞી પર્યાપ્તો કરણ અપર્યાપ્તો.) લબ્ધિ અપર્યાપ્તા અને અસંજ્ઞીને નપુંસક વેદ સિદ્ધાંતમાં કહ્યો છે, પણ અહીં લિંગાકાર માત્રને આશ્રયીને અસંજ્ઞીને સ્ત્રી વેદ અને પુરૂષવેદ કહ્યો છે. અણાહારી માર્ગણા એ ૮ જીવભેદ હોય ૭ અપર્યાપ્તા વિગ્રહ ગતિએ અને સંજ્ઞી પર્યાપ્તો કેવળી સમુદ્‌ઘાતે અણાહારી હોય. તેમાંથી અતિ સંકિલષ્ટ પરિણામી સૂક્ષ્મ એકેંદ્રિય વિના ૭ જીવભેદ સાસ્વાદને હોય.

પણ–૫ ગુણઠાણાં.
તિરિ–તિર્યંચ ગતિએ.
ચઉ–૪ ગુણઠાણાં
સુર–દેવગતિ
નિરએ–નરક ગતિએ.
નર–મનુષ્ય ગતિ
સન્નિ–સંજ્ઞી
પણિંદિ–પંચેદ્રિય
ભવ્વ–ભવ્ય.
તસિ–ત્રસકાયને વિષે.
સવ્વે–સર્વ ગુણઠાણા.
ઇગ–એકેંદ્રિય
વિગલ–વિકલેંદ્રિય
ભૂ–પૃથ્વીકાય
દગ–અપ્‌કાય
વણે–વનસ્પતિને વિ.
દુ દુ–બે બે ગુણઠાણાં
એગં–૧ ગુણઠાણું
ગઈતસ–ગતિત્રસ
અભવ્વે–અભવ્યને વિષે.

૬૨માંથી ૧૮ માર્ગણાએ ગુણઠાણાં

પણ તિરિ ચઉ સુર નિરએ—તિર્યંચ ગતિને વિષે (પહેલા) ૫ ગુણઠાણાં હોય. દેવતા અને નારકીને વિષે (પહેલા) ૪ ગુણઠાણાં હોય.

નર સન્નિ પણિંદી ભવ્વ તસિ સવ્વે—મનુષ્યગતિ સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય ભવ્ય અને ત્રસકાયને વિષે સર્વ ગુણઠાણાં હોય.

ઇગ વિગલ ભૂ દગ વણે, દુ દુ—એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિય (બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય) પૃથ્વીકાય અપકાય અને વનસ્પતિ કાય. એ ૭ ને વિષે બે બે (મિથ્યાત્વ અને સાસ્વાદન ગુણઠાણાં) હોય

વિશુદ્ધિએ કેવલ–કેવલ દુગિ–બે (જ્ઞાનદર્શને)	દો ચરિમા–છેલ્લા બે. જયાઈ–અવિરતાદિ નવ–૯ ગુણઠાણા	મઈ–મતિજ્ઞાન સુઅ–શ્રુતજ્ઞાન ઓહિ–અવધિ દુગે–બે (જ્ઞાનદર્શને)

૬૨ માર્ગણામાંથી ૧૦ માર્ગણાએ ગુણઠાણાં

મણનાણિ સગ જયાઇ—મન· પર્યવજ્ઞાને પ્રમત્તાદિ ૭ ગુણઠાણા હોય.

સમઇઅ છેઅ ચઉ દુન્નિ પરિહારે—સામાયિક અને છેદો·પસ્થાપનીય ચારિત્રે [પ્રમત્તાદિ] ૪ ગુણઠાણા હોય. પરિહાર વિશુદ્ધિએ [પ્રમત્તાદિ) બે ગુણઠાણાં હોય.

કેવલદુગિ દો ચરિમા—કેવળ દ્વિકે (કેવળ જ્ઞાન–કેવળ દર્શને) છેલ્લાં બે ગુણઠાણાં હોય.

જયાઇ નવ મઇ સુઓહિદુગે. ૨૧—મતિજ્ઞાન શ્રુતજ્ઞાન અને અવધિદ્વિકે (અવધિજ્ઞાન અવધિ દર્શને) અવિરતાદિ ૯ ગુણઠાણાં (બારમા સુધી) હોય.

અડ–૮ ગુણઠાણા ઉવસમિ–ઉપશમે ચઉ–૪ ગુણઠાણાં. વેઅગિ–ક્ષયોપશમે ખઇએ–ક્ષાયિકે ઇક્કાર–૧૧ ગુણઠાણા.	મિચ્છ–મિથ્યાત્વ. તિગિ–ત્રિકે. દેસે–દેશવિરતિએ સુહુમે–સૂક્ષ્મસ પરાયે અ–અને.	સઠાણં–પોતાનું ગુણઠાણુ તેર–૧૩ ગુણઠાણા જોગ–૩ યોગ આહાર–આહારી સુક્કાએ–શુક્લલેશ્યાએ.

૬૨ માર્ગણામાંથી ૧૩ માર્ગણાએ ગુણઠાણાં.

અડ ઉવસમિ 'ચઉ વેઅગિ', ખઇએ ઇક્કાર–ઉપશમ સમ્યકત્વે (અવિરતાદિથી ઉપશાંત મોહસુધી) ૮ ગુણઠાણાં ક્ષયોપશમે (અવિરતાદિથી અપ્રમત્ત સુધી) ૪ ગુણઠાણાં, ક્ષાયિક

જ્યાં તે પ્રાપ્ત થયા પછી પણ એ ગુણઠાણે (દેશવિરતિ અને પ્રમત્તે) કૃષ્ણાદિ લેશ્યા આવે અણાહારી માર્ગણાએ ૧-૨-૪થું ગુણઠાણું વિગ્રહ ગતિએ, ૧૩મું કેવળી સમુદ્ઘાતે કાર્મણયોગે અને અયોગી ગુણઠાણે જીવ અણાહારી હોય.

સચ્ચ-સત્ય.	મણ-મનયોગ	મીસા-એ ૩ના મિશ્ર
ઈઅર-અસત્ય	વય-વચનયોગ	કમ્મ-કાર્મણ
મીસ-સત્યાસત્ય	વિઉવ્વિ-વૈક્રિય.	ઇઅ-એ પ્રમાણે
અસચ્ચ મોસ-અસત્યામૃષા.	આહારા-આહારક	જોગા-જોગો
	ઉરલં-ઔદારિક.	કમ્મણ-કાર્મણ.
		અણહારે-અણાહારી.

૧૫ યોગનાં નામ. અને ૬૨ માંથી ૧ માર્ગણાએ યોગ.

સચ્ચેઅર મીસ અસચ્ચ,-મોસ મણ વય—સત્ય અસત્ય સત્યાસત્ય અસત્યામૃષા (એ ૪) મનયોગ અને ૪ વચન યોગ **વિઉવ્વિ આહારા; ઉરલં**—વૈક્રિય કાયયોગ આહારક કાયયોગ અને ઔદારિક કાયયોગ

મીસા કમ્મણ, ઇઅ જોગા—એ ૩ મિશ્રયોગો (વૈક્રિયમિશ્ર આહારક મિશ્ર ઔદારિક મિશ્ર) અને કાર્મણ એ પ્રમાણે ૧૫ યોગો છે **કમ્મ અણહારે.** ૨૪—કાર્મણ કાયયોગ (વિગ્રહગતિએ અને કેવળી સમુદ્ઘાતે) અણહારી જાણવો અણાહારી માર્ગણાએ પણ કાર્મણ હોય અથવા ન હોય (કારણકે કાર્મણ કાયયોગે વિગ્રહ ગતિમાં જીવ અણાહારી હોય અને ઉત્પત્તિના પ્રથમ સમયે જીવ આહારી અવસ્થાએ કાર્મણ કાયયોગે હોય અથવા અયોગીએ જીવ અણહારી હોય પણ ત્યાં કાર્મણ કાયયોગ નથી)

નરગઈ-મનુષ્ય ગતિ	તસ-ત્રસકાય	અચક્ખુ-અચક્ષુ દર્શન
પણિંદિ-પંચેન્દ્રિય.	તણુ-કાયયોગ.	

અહખાએ-યથાખ્યાતે	નાણતિગં-૩ જ્ઞાન	અનાણ-અજ્ઞાન
દંસણ-૩ દર્શન	દેસિ-દેશવિરતિએ	મીસં-મિશ્રિત.
	મીસિ-મિશ્રે	ત-તે ૬ ઉપયોગ

૬૨ માંથી ૬ માર્ગણાએ ઉપયોગ

કેવલદુગે નિઅ દુગં—કેવળ દ્વિકે (કેવળજ્ઞાન-દર્શને) પોતાનું દ્વિક (કેવળજ્ઞાન-કેવળ દર્શન) હોય.

નવ તિ અનાણ વિણુ ખઈઅ અહખાએ—ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ અને યથાખ્યાત ચારિત્રે ૩ અજ્ઞાન વિના ૯ ઉપયોગ હોય. (કારણ કે પહેલા ૩ ગુણઠાણા સુધી જ અજ્ઞાન છે) ક્ષાયિક અને યથાખ્યાતને પહેલાં ૩ ગુણઠાણા નથી.

દંસણ નાણતિગં દેસિ—દેશવિરતિએ ૩ દર્શન અને ૩ જ્ઞાન હોય

મીસિ અન્નાણ મીસં તં. ૩૩—મિશ્રે તે ૬ ઉપયોગ અજ્ઞાને મિશ્રિત હોય. (સિદ્ધાંતના મતે મિશ્રે અવધિ દર્શન કહ્યું છે.)

મણ-મન પર્યવ	તિન્નિદંસ-૩ દર્શન	ઉવસમ-ઉપશમ
નાણ-જ્ઞાન.	ચઉનાણા-૪ જ્ઞાન	વેઅગે-ક્ષયોપશમે
ચક્ખુ-ચક્ષુ દર્શન.	ચઉનાણ-૪ જ્ઞાન.	ઓહિદંસે-અવધિ દર્શને
વજ્જા-વિના	સંજમ-૪ સંજમ.	
અણહારે-અણાહારીએ		

૬૨ માંથી ૧૨ માર્ગણાએ ઉપયોગ. (૪+૨૪+૧૬+૬+૧૨)

મણનાણ ચક્ખુવજ્જા, અણહારે—અણાહારીને વિષે મનઃપર્યવજ્ઞાન અને ચક્ષુદર્શન વિના ૧૦ ઉપયોગ હોય. (કારણ કે વિગ્રહગતિએ અને કેવળી સમુદ્ઘાતે અણાહારી હોય. ત્યાં મનઃપર્યવ જ્ઞાન અને ચક્ષુ દર્શન ન હોય)

તિન્નિદંસ ચઉનાણા; ચઉનાણ સંજમોવસમ, વેઅગે ઓહિ દંસે અ. ૩૪—૪ જ્ઞાન (મતિ શ્રુત અવધિ મનઃપર્યવ)

ઔદારિક મિશ્ર વિના. એ બે યોગ વિગ્રહ ગતિએ ઉપજતાં અને કેવળી સમુદ્દ્ઘાતે હોય ત્યાં મન ન હોય.) ઉપયોગ ૧૨. મન પર્યાપ્તિ પૂરી કરે ત્યારે મન થાય તો સંજ્ઞી પર્યાપ્તો ૧ જીવભેદ કહેવો જોઇએ. કદાચ કરવા માંડયું તેને કર્યું કહીએ તો જીવભેદ ૨. પણ યોગ ૧૫ કહેવા જોઇએ, કારણ કે અપર્યાપ્તાને કાર્મણ અને ઔદારિક મિશ્ર હોય જ. વચનયોગીને જીવભેદ, ૮ (બેઇંદ્રિયના-૨, તેઇંદ્રિયના-૨ ચઉરિંદ્રિયના-૨ અસંજ્ઞીના-૨) અહીં પણ ભાષા પર્યાપ્તિ પૂરી થયે વચનયોગ થાય ત્યારે જીવભેદ ૪ પર્યાપ્તા જ હોય પણ ભવિષ્યમાં પર્યાપ્તિ પૂરી કરવાના જ તે અપેક્ષાએ અપર્યાપ્તાને વચનયોગ કહ્યો છે. ગુણઠાણું-૨ યોગ ૪ કાર્મણ ઔદારિકદ્વિક અસત્યામૃષા વચન) ઉપયોગ-૪ (મતિ શ્રુત અજ્ઞાન ચક્ષુ અચક્ષુ દર્શન) કાય યોગીને જીવભેદ-૪. (સૂક્ષ્મના ૨ અને બાદર એકેંદ્રિયના. ૨, પર્યાપ્તો અપર્યાપ્તો) ગુણઠાણું-૨ યોગ ૫ (કાર્મણ-ઔદારિકદ્વિક અને વૈક્રિયદ્વિક.) ઉપયોગ ૩ (મતિશ્રુત અજ્ઞાન અને અચક્ષુ દર્શન.)

છસુ લેસાસુ-૬ લેશ્યાએ
સઠાણ-પોતાનુ સ્થાન
એગિ દિ-એકે દ્રિય.
અસન્નિ-અસંજ્ઞી.
ભૂ-પૃથ્વીકાય
દગ-અપ્કાય.
વણેસુ-વનસ્પતિ કાયને વિષે.

પઢમા-પહેલી
ચઉરો-૪ લેશ્યા.
તિન્નિઉ-૩ લેશ્યા વળી
નારય-નારકી
વિગલ-વિકલે દ્રિય
અગ્ગિ-અગ્નિકાય.
પવણેસુ-વાયુકાયને વિષે.

અહખાય-યથાખ્ય
સુહુમ-સૂક્ષ્મ સં૫
કેવલદુગિ-કેવળદ્વિકે
સુક્કા-શુકલ લેશ્યા
છાવિ-૭ લેશ્યા
સેસ-બાકીના.
ઠાણેસુ-સ્થાને ૪૧ માર્ગણાએ

મનુષ્ય થોડા હોય, તેથી નારકી અને દેવ અનુક્રમે અસંખ્યાત ગુણા હોય અને તિર્યંચો અનંત ગુણા હોય.

વિવેચન—સર્વથી થોડા મનુષ્ય (પણ અસંખ્યાતા) મનુષ્ય બે ભેદે ગર્ભજ અને સમૂચ્છિંમ. તેમાં ગર્ભજના મળમૂત્રાદિ ૧૪ અશુચિ સ્થાનોમાં ઉત્પન્ન થનારા સમૂચ્છિંમ મનુષ્ય કોઈ વાર હોય અને કોઈવાર ન પણ હોય. હોય ત્યારે ઉત્કૃષ્ટા અસંખ્યાતા હોય અને ન હોય ત્યારે તેનો વિરહકાળ જઘન્ય ૧ સમય અને ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ મુહૂર્ત. તેઓ અંતર્મુહૂર્તના આયુવાળા અને આંખથી ન દેખાય તેવા હોય છે અને ગર્ભજ મનુષ્યો સદાએ સંખ્યાતા (એકડાને છન્નુવાર ઠાણ બમણો કરીએ તો ૨૯ આંક આવે) [૭, ૯૨, ૨૮, ૧, ૬૨, ૫૧, ૪૨, ૬, ૪૩, ૩૭, ૫૯, ૩, ૫૪, ૩૯, ૫૦, ૩, ૩૬] તેટલા જઘન્યથી ગર્ભજ મનુષ્ય હોય અને સમૂચ્છિંમ મનુષ્ય હોય તો અસંખ્યાતા. કાળથી અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીના સમય જેટલા ક્ષેત્રથી અંગુલ પ્રમાણ ક્ષેત્રના પહેલા વર્ગમૂળને ત્રીજા વર્ગમૂળ સાથે ગુણીએ (અસત્કલ્પનાએ અંગુલ પ્રમાણ ક્ષેત્રના ૨૫૬ આકાશ પ્રદેશ તેનું પહેલું વર્ગમૂળ ૧૬ બીજું વર્ગમૂળ ૪ અને ત્રીજું વર્ગમૂળ ૨ પહેલા વર્ગમૂળ ૧૬ ને ત્રીજા વર્ગમૂળ બે સાથે ગુણતાં ૩૨ તેટલા પ્રદેશના ખંડુકે એકેક માણુસ સ્થાપીએ તો એક માણુસ અધિક હોત તો ઘનીકૃત લોકની ૧ પ્રદેશની શ્રેણિ પૂરી થાત. એટલા ગર્ભજ અને સમૂચ્છિંમ મળીને મનુષ્યો છે. તેથી નારકી અસંખ્યાત ગુણા છે. કાળથી અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીના સમય જેટલા ક્ષેત્રથી પ્રતરના અસંખ્યાતમે ભાગે (પહેલા વર્ગમૂળને બીજા વર્ગમૂળ સાથે ગુણતાં) અસંખ્યાતી શ્રેણિ

ગુણા–પંચેંદ્રિય થોડા હોય ચઉરિંદ્રિય તેઇંદ્રિય અને બેઇંદ્રિય એ ત્રણે એકેકથી અનુક્રમે અધિક હોય. તેથી એકેંદ્રિય અનંતગુણા હોય.

જેનુ પુણ્ય વધારે તેવા જીવો ઓછા હોવાથી પચેંદ્રિય થોડા (પણ અસંખ્યાતા) તેથી ચઉરિંદ્રિય અધિક. તેથી તેઇંદ્રિય અધિક. તેથી બેઇંદ્રિય અધિક. આ ચારે જાતિવાળા જીવો અસંખ્યાત કોડા કોડી યોજન પ્રમાણ શ્રેણિના આકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ છે. તેથી એકેંદ્રિય અનંતગુણા, કારણકે વનસ્પતિ અનંતા છે

તસ થોવ અસંખગ્ગી, ભૂજલ નિલ અહિઅ વણુંતા-૩૮.

ત્રસકાય થોડા હોય અગ્નિકાય અસંખ્યાતગુણા હોય. પૃથ્વીકાય અપ્કાય અને વાયુકાય એકેકથી અનુક્રમે અધિક હોય અને વનસ્પતિકાય અનંતગુણા હોય

ત્રસકાય થોડા (પણ અસંખ્યાતા) કારણકે અસંખ્યાતા કોડાકોડી યોજન પ્રમાણ શ્રેણિના આકાશ પ્રદેશ જેટલા છે. તેથી તેઉકાય અસંખ્યાતગુણા. અસંખ્યાત લોકના આકાશ પ્રદેશ જેટલા છે. સૂક્ષ્મ તેઉકાય ૧૪ રાજલોકમા અને બાદર તેઉકાય અઢી દ્વીપમાં છે માટે. તેથી પૃથ્વીકાય અધિક સૂક્ષ્મ જીવો ૧૪ રાજલોકમાં અને બાદર પૃથ્વીકાય ૭ નરક પૃથ્વીઓ અસંખ્યાત દ્વીપો ભવનો અને વિમાનો તથા સિદ્ધશિલામાં હોવાથી અધિક. તેથી અપ્કાય અધિક. (ઘનોદધિ-દ્વીપ કરતાં બમણા વિસ્તારે સમુદ્રો, સરોવરો વિગેરેમાં પાણી હોવાથી) તેથી વાઉકાય સૂક્ષ્મ અને બાદર ૧૪ રાજલોકમાં છે માટે અધિક. તેથી વનસ્પતિકાય અનંતગુણા સાધારણ વનસ્પતિકાયના જીવો અનંતા લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ છે

અહિઅ-અધિક.	કેવલિણો-કેવળી	મતિ શ્રુત અજ્ઞાની.
સમ-સરખા.	અણંતગુણા-અનંત ગુણા.	અણંતગુણ-અનંત ગુણ
અસંખ-અસંખ્યાત.	મઇ સુઅનાણિ-	તુલ્લા-સરખા
વિબ્ભંગા-વિભંગ જ્ઞાની		

૪ કષાય અને ૮ જ્ઞાને અલ્પબહુત્વ

માણી કોહી માયી, લોભી અહિઅ—માની ક્રોધી માયી અને લોભી એક એકથી અનુક્રમે અધિક હોય

સર્વથી માની થોડા (પણ અનંતા) તેથી ક્રોધી અધિક (ક્રોધના પરિણામનો કાળ અધિક છે તેથી માયી અધિક, બહુ કાળ સુધી રહે માટે. તેથી લોભી અધિક પ્રાયઃ સર્વને સદા હોય માટે. મનુષ્યને માન, નારકીને ક્રોધ, તિર્યંચને માયા અને દેવને લોભ વધારે હોય.

મણનાણિણો થોવા—મનઃપર્યવ જ્ઞાની થોડા હોય.

ઓહિ અસંખા મઈ સુઅ, અહિઅ સમ અસંખ વિબ્ભંગા. ૪૦—અવધિજ્ઞાની અસંખ્યાતગુણા. તેથી મતિ અને શ્રુતજ્ઞાની અધિક અને માંહોમાંહે સરખા હોય. તેથી વિભંગજ્ઞાની અસંખ્યાતગુણા હોય.

કેવલિણો ણંતગુણા—કેવળજ્ઞાની અનંતગુણા હોય

મઈ સુઅન્નાણિ ણંતગુણ તુલ્લા—મતિઅજ્ઞાની અને શ્રુત અજ્ઞાની અનંતગુણા અને માહોમાંહે સરખા હોય.

મન.પર્યવજ્ઞાની થોડા (પણ સંખ્યાતા) કોઈક લબ્ધિવંત સાધુને હોય. તેથી અવધિ જ્ઞાની અસંખ્યાતગુણા સમ્યગ દૃષ્ટિ દેવ નારકીને તથા કોઈક મનુષ્ય તિર્યંચને હોય. તેથી મતિ શ્રુતજ્ઞાની અધિક છે. મનુષ્ય તિર્યંચમાં અવધિ વિના સમ્યગ્ દૃષ્ટિ હોય માટે અને માંહોમાંહે બંને સરખા છે તેથી વિભંગજ્ઞાની અસંખ્યાત ગુણા

સૂક્ષ્મ સંપરાયી સર્વથી થોડા ઉત્કૃષ્ટથી શતપૃથકત્વ. તેથી પરિહાર વિશુદ્ધિ સંખ્યાતગુણા. જઘન્યથી ૩ ગણુ અને ઉત્કૃષ્ટા સહસ્રપૃથકત્વ પામીએ. તેથી યથાખ્યાત ચારિત્રી સંખ્યાત ગુણા. ૨ ક્રોડથી ૯ ક્રોડ કેવળી સદાય હોય તેથી છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રી સખ્યાત ગુણા. ૨૦૦ ક્રોડથી ૯૦૦ ક્રોડ પામીએ. તેથી સામાયિક ચારિત્રી સંખ્યાતગુણા. ૨૦૦૦ ક્રોડથી ૯૦૦૦ ક્રોડ સદાયે હોય. તેથી દેશવિરતિ અસંખ્યાતગુણા. તિર્યંચમાં અસંખ્યાતા પામીએ. તેથી અવિરતિ અનંતગુણા. મિથ્યાદષ્ટિ અનંતા છે માટે.

થોવ અસંખ દુણંતા, ઓહિ નયણ કેવલ અચક્ખુ.

૪૨—અવધિદર્શની થોડા (૪ ગતિમાં છે) તેથી ચક્ષુદર્શની અસખ્યાત ગુણા (ચઉરિંદ્રિય પંચેંદ્રિયમાં હોય માટે. કેવળ દર્શની અનંતગુણા (સિદ્ધ અનંતા છે માટે) તેથી અચક્ષુ દર્શની અનંતગુણા. (સર્વ સંસારી જીવને હોય.)

અવધિદર્શની થોડા (પણ અસંખ્યાતા) દેવ નારકી અને કોઈક મનુષ્ય તિર્યંચમાં હોય. તેથી ચક્ષુદર્શની અસંખ્યાત ગુણા. ચઉરિંદ્રિય પંચેંદ્રિયમાં હોય. તેથી કેવળ દર્શની અનંતગુણા. સિદ્ધોને હોય. તેથી અચક્ષુદર્શની અનંતગુણા. સર્વ સંસારી જીવોને હોય.

પચ્છાણુપુવ્વિ-છેલ્લે-થી પહેલી સુધી.	અસંખ-અસખ્યાત ગુણા	અભવ-અભવ્યો
લેસા-લેશ્યા.	અણત-અનંત	ઈઅર-ઈતર ભવ્યો
થોવા-થોડા	દો-બે લેશ્યાવાળા	થોવ-થોડા
દો-બે લેશ્યાવાળા	અહિઆ-અધિક	અણંતા-અનંત ગુણા

દુ-(એ) બે.	થોવ-થોડા.	ઈઅર-આહારી
અણુંતા-અનંત ગુણા.	અણુંતા-અનંતગુણા.	અસંખા-અસંખ્યાત ગુણા
સન્નિ-સંજ્ઞી.	અણુહાર-અણુહારી.	
ઈઅર-અસંજ્ઞી	થોવ-થોડા.	

૬ સમ્યક્ત્વ ૨ સંજ્ઞીમાર્ગણા અને ૨ આહારી માર્ગણાએ અલ્પબહુત્વ

સાસણ થોવોવસમ સંખા. ૪૩—સાસ્વાદની સર્વથી થોડા હોય. તેથી ઉપશમ સમ્યક્ત્વી સંખ્યાતગુણા હોય.

મીસા સંખા વેઅગ, અસંખગુણ—મિશ્રદષ્ટિ સંખ્યાતગુણા તેથી ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વી અસંખ્યાતગુણા હોય.

ખઈઅ મિચ્છ દુણંતા—ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વી અને મિથ્યાત્વી એ બે અનુક્રમે અનંતગુણા હોય

સાસ્વાદની થોડા (પણ અસંખ્યાતા) ઉપશમ સમકિત વમતાં કોઇકને હોય. તેને કાળ અલ્પ (૬ આવલિકા) છે. તેથી ઉપશમ સમકિતી સંખ્યાતગુણા. તેને કાળ વધારે (અંતર્મુહૂર્ત) છે. તેથી મિશ્રદષ્ટિ સંખ્યાત ગુણા. તેને કાળ અંતર્મુહૂર્ત ચડતાં અને પડતાં મિશ્ર ગુણઠાણું હોય માટે. તેથી ક્ષાયોપશમિક અસંખ્યાતગુણા. તેને કાળ વધારે (૬૬ સાગરોપમથી અધિક) છે તેથી ક્ષાયિક સમકિતી અનંતગુણા. સર્વસિદ્ધોને હોય તેથી મિથ્યાદ્રષ્ટિ અનંતગુણા. વનસ્પતિમાં હોય તે માટે.

સન્નિઅર થોવ ણંતા—સંજ્ઞી થોડા અને તેથી અસંજ્ઞી અનંત ગુણા હોય. સંજ્ઞી થોડા (પણ અસંખ્યાતા) પંચેંદ્રિયમાં હોય. તેથી અસંજ્ઞી અનંતગુણા. એકેંદ્રિય આદિમાં હોય.

ણુહાર થોવેઅર અસંખા. ૪૪—અણાહારી થોડા અને તેથી આહારી અસંખ્યાતગુણા હોય.

૩૦	કેવળ જ્ઞાની	૧	૨	૭	૨	૧	અનંતગુણા	[illegible]
૩૧	મતિ અજ્ઞાની	૧૪	[illegible]	૧૩	૫	૬	અનંતગુણા	[illegible]
૩૨	શ્રુત અજ્ઞાની	૧૪	[illegible]	૧૩	૫	૬	સરખા	[illegible]
૩૩	વિભંગ જ્ઞાની	૨	[illegible]	૧૩	૫	૬	અસંખ્યાતગુણા	[illegible]
૩૪	સામાયિક	૧	૪	૧૩	૭	૬	સંખ્યાતગુણા	[illegible]
૩૫	છેદોપસ્થાપનીય	૧	૪	૧૩	૭	૬	સંખ્યાતગુણા	૪
૩૬	પરિહારવિશુદ્ધિ	૧	૨	૯	૭	૬	સંખ્યાતગુણા	૨
૩૭	સૂક્ષ્મસંપરાય	૧	૧	૯	૭	૧	સર્વથી થોડા	૧
૩૮	યથાખ્યાત	૧	૪	૧૧	૯	૧	સંખ્યાતગુણા	૩
૩૯	દેશવિરતિ	૧	૧	૧૧	૬	૬	અસંખ્યાતગુણા	૬
૪૦	અવિરતિ	૧૪	૪	૧૩	૯	૬	અનંતગુણા	૭
૪૧	ચક્ષુદર્શની	૩–૬	૧૨	૧૩	૧૦	૬	અસંખ્યાતગુણા	૨
૪૨	અચક્ષુદર્શની	૧૪	૧૨	૧૫	૧૦	૬	અનંતગુણા	૪
૪૩	અવધિદર્શની	૨	૯	૧૫	૭	૬	સર્વથી થોડા	૧
૪૪	કેવળદર્શની	૧	૨	૭	૨	૧	અનંતગુણા	૩
૪૫	કૃષ્ણલેશી	૧૪	૬	૧૫	૧૦	૧	વિશેષાધિક	૬
૪૬	નીલલેશી	૧૪	૬	૧૫	૧૦	૧	વિશેષાધિક	૫
૪૭	કાપોતલેશી	૧૪	૬	૧૫	૧૦	૧	અનંતગુણા	૪
૪૮	તેજોલેશી	૩	૭	૧૫	૧૦	૧	અસંખ્યાતગુણા	૩
૪૯	પદ્મલેશી	૨	૭	૧૫	૧૦	૧	અસંખ્યાતગુણા	૨
૫૦	શુક્લલેશી	૨	૧૩	૧૫	૧૨	૧	સર્વથી થોડા	૧
૫૧	ભવ્ય	૧૪	૧૪	૧૫	૧૨	૬	અનંતગુણા	૨
૫૨	અભવ્ય	૧૪	૧	૧૩	૫	૬	સર્વથી થોડા	૧
૫૩	ક્ષાયોપશમિક	૨	૪	૧૫	૭	૬	અસંખ્યાતગુણા	૪
૫૪	ક્ષાયિકસમ્યક્ત્વ	૨	૧૧	૧૫	૯	૬	અનંતગુણા	૫
૫૫	ઔપશમિક	૨	૮	૧૩	૭	૬	સંખ્યાતગુણા	૨
૫૬	મિશ્રદષ્ટિ	૧	૧	૧૦	૫-૬	૬	સંખ્યાતગુણા	૩
૫૭	સાસ્વાદન	૭	૧	૧૩	૫	૬	સર્વથી થોડા	૧
૫૮	મિથ્યાત્વી	૧૪	૧	૧૩	૫	૬	અનંતગુણા	૬
૫૯	સંજ્ઞી	૨	૧૪	૧૫	૧૨	૬	સર્વથી થોડા	૧
૬૦	અસંજ્ઞી	૧૨	૨	૬	૪	૪	અનંતગુણા	૨
૬૧	આહારી	૧૪	૧૩	૧૫	૧૨	૬	અસંખ્યાતગુણા	૨
૬૨	અણાહારી	૮	૫	૧	૧૦	૬	સર્વથી થોડા	૧

આહારક કાયયોગ હોય. સયોગીએ ૭ યોગ કાર્મણ અને ઔદારિકમિશ્ર કેવળી સમુદ્ઘાતે હોય, મન યોગે અનુત્તર સુરે પૂછેલા પ્રશ્નનો ઉત્તર દે. વચન યોગે દેશના આપે અને ઔદારિક કાય યોગ તો ઔદારિક શરીરને લીધે સહેજે હોય. અયોગીએ યોગનો રોધ કરવાથી એકે યોગ ન હોય

તિઅનાણ–૩ અજ્ઞાન.	નાણ–૩ જ્ઞાન.	સહિત ૭
દુદંસ–૨ દર્શન.	દંસતિગં–૩ દર્શન	જયાઇ–પ્રમત્તાદિ
આઈમદુગે–પહેલા	તે–તે ૬ ઉપયોગ	૭ ગુણઠાણે
બે ગુણઠાણે	મીસિ–મિશ્ર ગુણઠાણે	કેવલદુ–કેવળ-દ્વિક
અજઇ–અવિરતિ	મીસા–અજ્ઞાને મિશ્ર.	અંતદુગે–છેલ્લા બે
દેસિ–દેશવિરતિએ	સમણા–મન.પર્યવ	ગુણઠાણે

ગુણઠાણે ઉપયોગ.

તિઅનાણ દુદંસાઇમિ, દુગે—પહેલા બે (મિથ્યાત્વ સાસ્વાદન) ગુણઠાણે ૩ અજ્ઞાન અને ૨ દર્શન (ચક્ષુ–અચક્ષુ) એમ ૫ ઉપયોગ હોય.

અજઇ દેસિ નાણ દંસતિગં—અવિરતિ અને દેશવિરતિ ગુણઠાણે ૩ જ્ઞાન અને ૩ દર્શન એમ ૬ ઉપયોગ હોય.

તે મીસિ મીસા—મિશ્રગુણઠાણે તે ૬ ઉપયોગ ૩ અજ્ઞાને કરી મિશ્રિત હોય.

સમણા, જયાઇ—પ્રમત્તાદિ ૭ ગુણઠાણે (તે ૬ ઉપયોગ) મનઃપર્યવજ્ઞાન સહિત ૭ ઉપયોગ હોય

કેવલદુ અંતદુગે ૪૮—છેલ્લા બે (સયોગી અયોગી) ગુણઠાણે કેવલદ્વિક (કેવળજ્ઞાન–કેવળદર્શન એમ બે ઉપયોગ) હોય. (બાકીના ૧૦ ઉપયોગ તો છદ્મસ્થને હોય.)

અપેક્ષાએ સિદ્ધાંતકાર માને છે. અને કર્મગ્રંથકાર ઉપશમ સમ્યક્ત્વથી પડીને સાસ્વાદને આવીને કાળ કરી એકેંદ્રિયમાં ઉપજતી વખતે વર્તમાન કાળની અપેક્ષાએ સાસ્વાદન ગુણઠાણું માને છે. વળી વિભંગજ્ઞાનીને પણ સામાન્ય ઉપયોગ એટલે અવધિ દર્શન હોય તેથી અવધિ દર્શને પહેલેથી ૧૨ ગુણઠાણાં હોય અને કર્મ ગ્રંથકાર સમ્યગ્દૃષ્ટિને અવધિ દર્શન હોય, તેથી ચોથા ગુણઠાણાથી બારમા ગુણઠાણા સુધી અવધિ દર્શન હોય એમ માને છે.

છસુ-૬ ગુણઠાણે	આદિ ૩.	સુક્કા-શુક્લ લેશ્યા
સવ્વા-સર્વ લેશ્યા	ઇગિ-એક અપ્રમત્તે.	અજોગિ-અયોગી.
તેઉતિગં-તેજો	છસુ-૬ ગુણઠાણે	અલ્લેસા-લેશ્યા રહિત

ગુણઠાણે લેશ્યા.

છસુ સવ્વા—૬ ગુણઠાણે (પહેલેથી) ૬ લેશ્યા હોય.
તેઉતિગં, ઈગિ—૧ અપ્રમત્ત ગુણઠાણે તેજો આદિ ૩ (તેજો પદ્મ શુકલ) લેશ્યા હોય.

છસુ સુક્કા—૬ (અપૂર્વકરણાદિ) ગુણઠાણે શુકલલેશ્યા હોય.
અજોગિ અલ્લેસા—અયોગિ ગુણઠાણાવાળા લેશ્યા રહિત હોય.

દરેક લેશ્યાના અસંખ્યાતા લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ અધ્યવસાય સ્થાનક છે, તેથી પ્રમત્તે પણ કૃષ્ણલેશ્યાના અધ્યવસાય હોય.

બંધસ્સ-બંધના	અવિરઈ-અવિરતિ	જોગત્તિ-યોગ એમ.
મિચ્છ-મિથ્યાત્વ	કસાય-કષાય	ચઉ હેઉ-૪ હેતુ

કર્મબંધના મૂળ ૪ હેતુ.

બંધસ્સ મિચ્છ અવિરઈ, કસાય જોગત્તિ ચઉ હેઉ. ૫૦—
મિથ્યાત્વ અવિરતિ કષાય અને યોગ એમ બંધના ૪ હેતુઓ છે

એકેંદ્રિયને અનભિગ્રહિક મિથ્યાત્વ હોય એમ પંચ સંગ્રહમાં કહ્યું છે. કારણ કે એણે કોઈ દેવ ગુરૂ ધર્મને અંગીકાર કર્યો નથી. અનભિગ્રહિક મિશ્ર અને વીતરાગમા શું તફાવત? અનભિગ્રહિક મિથ્યાત્વી થોડુ જાણ્યા જોયા કે સાંભળ્યા પછી ભદ્રક પરિણામથી ખોટા દર્શનને પણ સારૂં કહે એટલે સર્વ દર્શન સારાં છે એમ માને મિશ્ર ગુણઠાણાવાળો જાણ્યા જોયા કે સાંભળ્યા વિના રાગ દ્વેષ કરતો નથી. અને વીતરાગ જાણ્યા જોયા છતાં રાગ દ્વેષ કરતા નથી.

ઇગ ચઉ-૧-૪	મિચ્છ-મિથ્યાત્વ	તિ-૩ બંધ હેતુ
પણ તિ-૫-૩	મિચ્છ અવિરતિ- મિથ્યાત્વ અવિર્તિ.	પચ્ચઇઆ-પ્રત્યયિક
ગુણેસુ-ગુણઠાણે		આહારગ-આહારક દ્રિક.
ચઉ તિ-૪-૩	પચ્ચઇઆ-પ્રત્યયિક	
દુગ ઇગ-૨-૧	સાય-શાતા.	જિણવજ્જ-જિન વર્જીને.
પચ્ચઓ-પ્રત્યયિક	સોલ-૧૬ પ્રકૃતિ	
બંધો-બંધ	પણતીસા-૩૫ પ્રકૃતિ	
ચઉ-૪ પ્રત્યયિક.	જોગવિણુ-યોગ-વિના	સેસાઓ-બાકીની

ગુણઠાણાને વિષે મૂળ બંધ હેતુ.

ઈગ ચઉ પણ તિ ગુણેસુ, ચઉ તિ દુગ ઈગ પચ્ચઓ બંધો. ૫૨—૧-૪-૫-૩ ગુણઠાણે અનુક્રમે ૪-૩-૨-૧ હેતુ પ્રત્યયિક બંધ હોય

૧૨૦ ઉત્તર-પ્રકૃતિને વિષે મૂળબંધ હેતુ

ચઉ મિચ્છ મિચ્છઅવિરઈ, પચ્ચઈઆ સાય સોલ પણતીસા—શાતા વેદનીય ૪ બંધહેતુ પ્રત્યયિકી, ૧૬ પ્રકૃતિ મિથ્યાત્વ પ્રત્યયિકી, ૩૫ પ્રકૃતિ મિથ્યાત્વ અને અવિરતિ પ્રત્યયિકી છે. (કુલ-૫૨)

છ ચઉ દુગવીસા- ૨૬-૨૪-૨૨ સોલસ દસ-૧૬-૧૦	નવ નવ-૯-૯. સત્ત હેઉણો-૭ હેતુઓ	ન ઉ-ન વળી અજોગિમ્મિ- અયોગીએ

૧૪ ગુણઠાણે ઉત્તરબંધ હેતુ.

પણપન્ન પન્ના તિઅ છહિઅ, ચત્ત—મિથ્યાત્વે ૫૫, સાસ્વાદને ૫૦, મિશ્રે ૪૩, અવિરતિએ ૪૬

ગુણચત્ત છ ચઉ દુગ વીસા—દેશવિરતિએ ૩૯, પ્રમત્તે ૨૬, અપ્રમત્તે ૨૪, અપૂર્વકરણે ૨૨

સોલસ દસ નવ નવ સત્ત, હેઉણો નઉ અજોગિમ્મિ. ૫૪—અનિવૃત્તિ એ ૧૬, સૂક્ષ્મસંપરાયે ૧૦, ઉપશમે ૯, ક્ષીણ મોહે ૯ સયોગીએ ૭ હેતુઓ હોય અયોગી ગુણઠાણે વળી બંધ હેતુ ન હોય.

પણપન્ન-૫૫	મીસે-મિશ્રે	મુત્તુ-મૂકીને
મિચ્છિ-મિથ્યાત્વે	અહ-હવે	ગુણચત્ત-૩૯
આહારગદુગૂણ-આહારકદ્વિક વિના.	છ ચત્તા-૪૬	દેસે-દેશવિરતિએ.
સાસાણિ-સાસ્વાદને.	સદુમીસ-બે મિશ્ર સહિત	છવીસ-૨૬
પન્ન-૫૦	કમ્મ-કાર્મણ.	સાહારદુ-આહારકદ્વિક સહિત.
મિચ્છ વિણા-મિથ્યાત્વ પાંચ વિના	અજએ-અવિરતિએ	પમત્તે-પ્રમત્તે
મીસ દુગ-બે મિશ્ર	અવિરઈ-અવિરતિ	અવિરઇ ઈગાર-૧૧ અવિરતિ
કમ્મ-કાર્મણ	કમ્મ-કાર્મણ	તિકસાય-ત્રીજો કષાય
અણ-અનંતાનુબંધી	ઉરલમીસ-ઔદારિક મિશ્ર	વજ્જ-વર્જીને
વિણુ-વિના	બિકસાએ-બીજો કષાય	અપમત્તિ-અપ્રમત્તે
તિચત્ત-૪૩		

અપુવ્વે પુણ, દુવીસ અવિઉવ્વિ આહારે. ૫૭—અપૂર્વ કરણે વળી વૈક્રિય અને આહારક કાયયોગ વિના ૨૨ હેતુઓ હોય.

વિવેચન—મિથ્યાત્વે આહારક દ્વિકનો ઉદય ન હોય તે માટે ૫૫ બંધ હેતુ હોય. સાસ્વાદને ૫ મિથ્યાત્વ વિના ૫૦ બંધ હેતુ હોય, કારણકે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ૫ મિથ્યાત્વ હોય. ઔદારિક મિશ્ર, વૈક્રિય મિશ્ર અને કાર્મણ એ ૩ યોગ તો ઉપજતી વેળાએ અને વિગ્રહ ગતિએ હોય, પણ મિશ્ર ગુણઠાણે કોઈ મરે નહિ તેથી વિગ્રહગતિ કે અપર્યાપ્ત અવસ્થા આવે નહિ માટે હોય, તેમજ અનંતાનુબંધીનો ઉદય તો સાસ્વાદન લગેજ હોય તેથી મિશ્ર ૪૩ બંધ હેતુ હોય અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ મરીને ચાર ગતિમાં જાય માટે વિગ્રહગતિએ અને ઉપજવાના પહેલા સમયે કાર્મણ અને બીજા સમયથી શરીર પર્યાપ્તિ પૂર્ણ ન કરે ત્યાં સુધી ઔદારિક મિશ્ર અને વૈક્રિય મિશ્ર હોય, તેથી ચોથે ગુણઠાણે ૪૬ બંધ હેતુ હોય. તે મધ્યે ત્રસકાયની અવિરતિ કાર્મણ ઔદારિક મિશ્ર અને અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ કષાય એ ૭ વિના ૩૯ બંધ હેતુ દેશવિરતિ ગુણઠાણે હોય પ્રમત્ત ગુણઠાણે ૨૬ બંધ હેતુ હોય. ત્યાં આહારકદ્વિકનો ઉદય હોય માટે તે બે યોગ સહિત કરીએ અને ૧૧ અવિરતિ અને પ્રત્યાખ્યાનીય ૪ એ ૧૫ વિના ૨૬ બંધ હેતુ હોય તેમાંથી વૈક્રિય મિશ્ર અને આહારક મિશ્ર વિના અપ્રમત્તે ૨૪ બંધ હેતુ હોય. અપ્રમત્ત થકો વૈક્રિય કે આહારકનો પ્રારંભ ન કરે અપૂર્વકરણે વૈક્રિય અને આહારક વિના ૨૨ બધ હેતુ હોય.

અછહાસ—હાસ્યાદિ ૬ વિના.	સોલ—૧૬ બાયરિ—બાદરસંપરાયે	સુહુમે—સૂક્ષ્મ સંપરાયે દસ—૧૦

વેઅ-૩ વેદ.	ખીણ-ક્ષીણ મોહ	સજોગિ-સયોગીએ
સંજલણ-સંજ્વલન.	ઉવસંતિ-ઉપશાંતે.	પુવ્વુત્ત-પૂર્વે કહેલા.
તિ વિણા-૩ વિના.	અલોભા-લોભ વિના	સગ જોગા-૭ યોગ.

૯ થી ૧૩મા ગુણઠાણા સુધી ઉત્તર બંધ હેતુ.

અછહાસ સોલ બાયરિ—બાદર સંપરાયે (અનિવૃત્તિએ) હાસ્યાદિ ૬ વિના ૧૬ બંધ હેતુઓ હોય.

સુહુમે દસ વેઅ સંજલણ તિ વિણા—સૂક્ષ્મ સંપરાયે ૩ વેદ અને સંજ્વલન ત્રિક (ક્રોધ-માન-માયા) વિના ૧૦ હેતુઓ હોય.

ખીણુવસંતિ અલોભા—ક્ષીણમોહ અને ઉપશાંત મોહે સંજ્વલન લોભ વિના ૯ હેતુઓ હોય.

સજોગિ પુવ્વુત્ત સગ જોગા. ૫૮—સયોગી ગુણઠાણે પૂર્વે કહેલ (કાર્મણ ઔદારિક દ્વિક છેલ્લા-પહેલા મન અને વચનના બે બે એમ) ૭ યોગ હોય.

અહીં ચૌદ ગુણઠાણે ઉત્તર બંધહેતુ કહ્યા, તે સર્વ જીવ આશ્રયીને ભેગા કહ્યા, પણ એકેક જીવ આશ્રયીને વિવક્ષીએ ત્યારે તેના ૪૭૦૨૯૩૦ ભાગા થાય. ત્યાં પ્રથમ મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ૩૪૭૭૬૦૦ ભાગા થાય, તે આ પ્રમાણે-મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે આહારકદ્વિક વિના ૫૫ હેતુ ભેગા કહ્યા, પણ એક જીવને તો જઘન્યથી ૧૦, મધ્યમથી ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, અને ઉત્કૃષ્ટથી ૧૮ હેતુ, એમ નવ વિકલ્પ હોય. ત્યાં પાંચ મિથ્યાત્વમાંથી એક જીવને એક સમયે એક જ મિથ્યાત્વ હોય, પાંચ ઈંદ્રિય મધ્યે એક ઈંદ્રિયનો વિષય હોય અને મનની અવિરતિ તો યોગ મધ્યે જ ગણી છે માટે અહીંઆ ગણવી નહી. તથા છ કાય મધ્યે કોઈક જીવ કોઈવારે એક કાયનો વધ કરે એટલે પૃથ્વીનો જ વધ કરે અથવા અપ્નોજ વધ કરે, એવં છ કાયના ૬ ભાગા થાય કોઈક જીવ બે કાયનો વધ કરે, તેના દ્વિસંયોગી ૧૫ ભાગા થાય કોઈક જીવ ત્રણ કાયનો વધ કરે, તેના ત્રિસંયોગી ૨૦ ભાગા થાય

હવે પૂર્વોક્ત ૧૦ મધ્યે ભય કુચ્છા અને બે કાય ગણીએ ત્યારે **૧૩ હેતુ** થાય, ત્યા ૯૦૦૦૦ ભાંગા થાય **ભય** અને ત્રણ કાય ગણીએ ત્યારે ૧૨૦૦૦૦ ભાંગા થાય. **કુચ્છા** અને ત્રણ કાયે પણ ૧૨૦૦૦૦ ભાંગા થાય ૪ કાય ગણીએ ત્યારે ૯૦૦૦૦ ભાગા થાય તથા **અનંતાનુબંધીને** ઉદયે ભય, કુચ્છા ભેળવીએ ત્યારે યોગ ૧૩ હોય, તેથી ૪૬૮૦૦ ભાંગા થાય. **અનંતાનુબંધી ભય** અને બે કાય ગણતા ૧૧૭૦૦૦ ભાગા થાય; તેમજ **અનંતાનુબંધી** કુચ્છા અને **બે** કાય ભેળવતા ૧૧૭૦૦૦ ભાગા થાય **અનંતાનુબંધી** અને ત્રણ કાય લઇએ ત્યારે ૧૫૬૦૦૦ ભાગા થાય એ ૧૩ હેતુના આઠ વિકલ્પે થઇને ૮૫૬૮૦૦ ભાંગા થયા

હવે પૂર્વોક્ત ૧૦ મધ્યે ભય, કુચ્છા અને ત્રણ કાય ગણીએ ત્યારે **૧૪ હેતુ** થાય, ત્યા ૧૨૦૦૦૦ ભાગા થાય **ભયને** ૪ કાય ગણીએ ત્યારે ૯૦૦૦૦ ભાગા થાય **પાંચ** કાય ગણીયે ત્યારે ૩૬૦૦૦ ભાગા થાય. **અનંતાનુબંધીને** ઉદયે **ભય** કુચ્છા અને બે કાય ગણીયે ત્યારે યોગ ૧૩ હોય, ત્યારે ૧૧૭૦૦૦ ભાંગા થાય **અનંતાનુબંધી ભય** અને ત્રણ કાય ગણતા ૧૫૬૦૦૦ ભાગા થાય **અનંતાનુબંધી** કુચ્છા અને ત્રણ કાય ભેળવીએ ત્યારે ૧૫૬૦૦૦ ભાગા થાય **અનંતાનુબંધી** અને ચાર કાય ભેળવીએ ત્યારે ૧૧૭૦૦૦ ભાગા થાય એ ચૌદ હેતુના આઠ વિકલ્પે થઇને ૮૮૨૦૦૦ ભાગા થયા.

હવે પૂર્વોક્ત ૧૦ મધ્યે **ભય,** કુચ્છા અને ૪ કાય ગણીએ ત્યારે **૧૫ હેતુ** હોય, ત્યા ૯૦૦૦૦ ભાગા થાય **ભય** અને **૫** કાયના ૩૬૦૦૦ ભાંગા થાય કુચ્છા અને **૫** કાયના ૩૬૦૦૦ ભાગા થાય અને છ કાય ભેળવાયે ત્યારે ૬૦૦૦ ભાગા થાય. **અનંતાનુબંધીને** ઉદયે યોગ ૧૩ હોય તેથી **અનંતાનુબંધી ભય** કુચ્છા અને ત્રણ કાય ગણીએ ત્યારે

* એક કાય પ્રથમના દશ હેતુમા ગણાયેલ છે તેથી બે કાય ગણતાં ફક્ત એક હેતુ વધ્યો એમ બધે સમજવુ

૧૫૬૦૦૦ ભાંગા થાય અનંતાનુબંધી ભય અને ૪ કાય ગણીયે ત્યારે ૧૧૭૦૦૦ ભાંગા થાય અનંતાનુબંધી કુચ્છા અને ૪ કાય ભેળવીએ ત્યારે ૧૧૭૦૦૦ ભાગા થાય અનતાનુબંધી અને ૫ કાય ગણીયે ત્યારે ૪૬૮૦૦ ભાગા થાય એ ૧૫ હેતુના આઠ વિકલ્પે થઇને ૬૦૪૮૦૦ ભાગા થયા.

હવે પૂર્વોક્ત ૧૦ મધ્યે ભય, કુચ્છા અને ૫ કાય ભેળવીએ એટલે ૧૬ હેતુ થાય. ત્યા ૩૬૦૦૦ ભાગા થાય. ભય અને ૭ કાયના ૬૦૦૦ ભાગા થાય કુચ્છા અને ૭ કાયના ૬૦૦૦ ભાગા થાય અનતાનુબંધીને ઉદયે ભાગ ૧૩ હોય તેથી અનંતાનુબંધી, ભય, કુચ્છા અને ૪ કાય ગણીએ ત્યા ૧૧૭૦૦૦ ભાગા થાય અનંતાનુબંધી, ભય અને ૫ કાય ગણીએ ત્યારે ૪૬૮૦૦ ભાગા થાય અનતાનુબંધી, કુચ્છા અને ૫ કાય ભેળવીયે, ત્યારે ૪૬૮૦૦ ભાગા થાય, અનંતાનુબંધી અને ૬ કાય ભેળવીએ ત્યારે ૭૮૦૦ ભાગા થાય એ સોળ હેતુના ૭ વિકલ્પે થઇને ૨૬૬૪૦૦ ભાગા થયા

હવે પૂર્વોક્ત ૧૦ મધ્યે ભય, કુચ્છા અને ૭ કાય લઇએ ત્યારે ૧૭ હેતુ હોય, ત્યા ૬૦૦૦ ભાગા થાય અનંતાનુબંધીને ઉદયે ભય કુચ્છા અને ૫ કાય ગણીએ ત્યારે ૪૬૮૦૦ ભાગા થાય અનંતાનુબંધી. ભય અને કાય ૬ હોય, ત્યા ૭૮૦૦ ભાગા થાય અનતાનુબંધી, કુચ્છા અને ૬ કાય હોય ત્યારે ૭૮૦૦ ભાગા થાય એ ૧૭ હેતુના ચાર વિકલ્પે થઇને ૬૮૪૦૦ ભાગા થયા.

હવે ૬ કાય, ૧ મિથ્યાત્વ, ૧ ઇંદ્રિય, ૪ કષાય, ૨ યુગલ હાસ્યાદિ, ૧ વેદ, ૧ યોગ, ભય અને કુચ્છા, એ ૧૮ હેતુના ૭૮૦૦ ભાગા થાય એવ મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ૧૦ થી ૧૮ હેતુના ૯ વિકલ્પે થઇને ૩૪૭૭૬૦૦ ભાગા થાય

હવે બીજા સાસ્વાદન ગુણઠાણે ૩૮૩૦૪૦ ભાગા ઉપજે, તે આ પ્રમાણે- પાચ મિથ્યાત્વ ટાળતા સાસ્વાદન ગુણઠાણે સર્વ જીવ આશ્રયીને ૫૦ હેતુ કહ્યા પણ એક જીવને તો જઘન્ય ૧૦, મધ્યમ ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬

અને ઉત્કૃષ્ટા ૧૭ હેતુ એક સમયે હોય, એ આઠ વિકલ્પ હોય અનંતાનુબંધ ... ઉદયે અવશ્ય હોય, મિથ્યાત્વ પાંચે ન હોય, જઘન્યપદે કાય ૧નો વધ ... ઇંદ્રિય ૧, કષાય ૪, હાસ્યાદિ યુગલ ૨, વેદ ૧ અને યોગ ૧૩ માંહેલ એક; એ દશ હેતુ હોય એક કાયના ભાગા ૬ તેને પાંચ ઈંદ્રિય સાથે ગુણતાં ૩૦ થાય, તેને ચાર કષાય સાથે ગુણતા ૧૨૦ થાય તેને બે યુગલ સાથે ગુણીએ ત્યારે ૨૪૦ થાય, તે એક વેદના ભાંગા થાય તેને ૩ વેદ સાથે ગુણીએ ત્યારે ૭૨૦ થાય, તેને ૧૩ યોગ સાથે ગુણીએ ત્યારે ૯૩૬૦ થાય સાસ્વાદને નપુંસકવેદે વૈક્રિય મિશ્ર યોગ ન હોય, કેમકે સાસ્વાદની નારકીમાં ન ઉપજે તે માટે ૯૩૬૦ માંથી ૨૪૦ ભાગા ઓછા કરીએ ત્યારે ૯૧૨૦ ભાંગા ૧૦ હેતુના થાય તે ૧૦ હેતુ માહે ભય ભેળવીએ ત્યારે ૧૧ હેતુના ૯૧૨૦ ભાગા અથવા કુચ્છા ભેળવીએ ત્યારે પણ ૧૧ હેતુના ૯૧૨૦ ભાંગા થાય. તથા કાય ૨ લઇએ ત્યારે ત્યા ભાંગા ૨૨૮૦૦ થાય એમ ૧૧ હેતુના ત્રણ વિકલ્પે ૪૧૦૪૦ ભાગા થયા

હવે પૂર્વોક્ત ૧૦ હેતુ માહે ભય અને કુચ્છા ભેળવીએ ત્યારે ૧૨ હેતુ થાય, ત્યારે ૯૧૨૦ ભાગા થાય. ભય અને ૨ કાય લઇએ ત્યારે ભાંગા ૨૨૮૦૦ થાય, કુચ્છા અને ૨ કાય લઈએ ત્યારે ૨૨૮૦૦ ભાંગા થાય ફક્ત ૩ કાય લેતાં ૩૦૪૦૦ ભાગા થાય એ ૧૨ હેતુના ૪ વિકલ્પે ૮૫૧૨૦ ભાગા થાય

હવે પૂર્વોકત ૧૦ હેતુ માહે ભય અને કુચ્છા અને ૨ કાય લઇએ ત્યારે ૧૩ હેતુ થાય, ત્યાં ૨૨૮૦૦ ભાગા. ભય અને ૩ કાય લઇએ ત્યારે ૩૦૪૦૦ ભગા ફક્ત ૩૦૪૦૦ ભાગા કુચ્છા અને ૩ કાય લઇએ ત્યારે ૩૦૪૦૦ ભાગા ૪ કાય જ લઇએ ત્યારે ૨૨૮૦૦ ભાગા થાય એ ૪ વિકલ્પે ૧૩ હેતુ ૧૦૬૪૦૦ ભાગા થયા

હવે પૂર્વોકત ૧૦ હેતુ માહે ભય, કુચ્છા અને ૩ કાય ભેળવે ત્યારે ૧૪ હેતુ થાય, ત્યા ૩૦૪૦૦ ભાગા. ભય અને ૪ કાય લઇએ ત્યારે ૨૨૮૦૦ ભા ત્યારે ૨૨૮૦૦ ભાગા કુચ્છા અને ૪ કાય લઇએ ત્યારે ૨૨૮૦૦ ભા

પૂર્વોક્ત ૯ માંહે ભય અને કુચ્છા ભેળવીએ ત્યારે ૧૧ હેતુ થાય ત્યારે ૭૨૦૦ ભાગા ભય અને ૨ કાય લઇએ ત્યારે ૧૮૦૦૦ ભાંગા કુચ્છા અને ૨ કાય લઇએ ત્યારે ૧૮૦૦૦ ભાગા ૩ કાય જ લઇએ ત્યારે ૨૪૦૦૦ ભાંગા થાય. એ ૧૧ હેતુના ૪ વિકલ્પે ૬૭૨૦૦ ભાગા થયા.

હવે પૂર્વોક્ત ૯ માંહે ભય કુચ્છા અને ૨ કાય લઇએ ત્યારે ૧૨ હેતુના ૧૮૦૦૦ ભાગા. ભય અને ૩ કાય લઇએ ત્યારે ૨૪૦૦૦ ભાગા કુચ્છા અને ૩ કાય લઇએ ત્યારે ૨૪૦૦૦ ભાંગા ૪ કાય લઈએ ત્યારે ૧૮૦૦૦ ભાંગા થાય. એ ૧૨ હેતુના ચાર વિકલ્પે ૮૪૦૦૦ ભગા થયા

પૂર્વોકત ૯ માહે ભય કુચ્છા અને ૩ કાય લઈએ ત્યારે ૧૩ હેતુના ૨૪૦૦૦ ભાગા ભય અને ૪ કાય લઈએ ત્યારે ૧૮૦૦૦ ભાગા. કુચ્છા અને ૪ કાય લઇએ ત્યારે ૧૮૦૦૦ ભાગા, પાંચ કાય જ લઈએ ત્યારે ૭૨૦૦ ભાગા; એ ૧૩ હેતુના ૪ વિકલ્પે ૬૭૨૦૦ ભાગા થયા

હવે પૂર્વોકત ૯ માહે ભય, કુચ્છા અને ૪ કાય ભેળવીએ ત્યારે ૧૪ હેતુના ૧૮૦૦૦ ભાગા. ભય અને ૫ કાય લઇએ ત્યારે ૭૨૦૦ ભાગા કુચ્છા અને ૫ કાય લઇએ ત્યારે પણ ૭૨૦૦ ભાગા, ૬ કાય જ લઈએ ત્યારે ૧૨૦૦ ભાગા, એ ૪ વિકલ્પે ૧૪ હેતુના ૩૩૬૦૦ ભાગા થયા

હવે પૂર્વોકત ૯ માહે ભય, કુચ્છા અને ૫ કાય ભેળવીએ ત્યારે ૧૫ હેતુના ૭૨૦૦ ભાગા. ભય અને ૬ કાય લઇએ ત્યારે ૧૨૦૦ ભાગા. કુચ્છા અને ૬ કાય લઇએ ત્યારે ૧૨૦૦ ભાગા એ ૧૫ હેતુના ૩ વિકલ્પે ૯૬૦૦ ભાગા થયા ૬ કાય, ૧ ઇંદ્રિય, ૩ કષાય, ૨ હાસ્યાદિ, ૧ વેદ, ૧ યોગ, ભય અને કુચ્છા, એ પ્રકારે ૧૬ હેતુના ૧૨૦૦ ભાગા થાય એ આઠ વિકલ્પે થઇને મિશ્ર ગુણઠાણે ૩૦૨૪૦૦ ભાંગા થયા

હવે ચોથે અવિરતિ ગુણઠાણે ૩૭૨૯૬૦ ભાગા ઉપજે તે, આ પ્રમાણે—અવિરતિ ગુણઠાણે યોગ તેર હોય તેથી ૪૬ હેતુ હોય એક જીવને જઘન્ય ૯, મધ્યમ ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫ અને ઊત્કૃષ્ટા ૧૬ હેતુ હોય ત્યા જઘન્યથી ૧ કાય, ૧ ઇંદ્રિય, ૩ કષાય, ૨ હાસ્યાદિ, ૧ વેદ અને ૧ યોગ; એ નવ હેતુ હોય. સમ્યગ્દૃષ્ટિ મનુષ્ય અને તિર્યંચ વૈમાનિકમા દેવ

જ થાય માટે વૈક્રિય મિશ્રે સ્ત્રીવેદ ન હોય તથા સમ્યગ્દૃષ્ટિ દેવ અને નારકી મનુષ્યમા નપુંસક વેદે ન અવતરે, તેથી ઔદારિક મિશ્રે નપુંસકવેદ ન હોય. ત્યારે તેના ભાગા પણ ઓછા થાય ૬ કાય × ૫ ઇંદ્રિય×૪ કષાય×૨ યુગલ× ૩ વેદ = ૭૨૦ તેમા પુરૂષવેદના ૨૪૦ × ૧૩ યોગ = ૩૧૨૦ + સ્ત્રીવેદના ૨૪૦ × ૧૨ યોગ = ૨૮૮૦ + નપુંસક વેદના ૨૪૦ × ૧૨ યોગ = ૨૮૮૦ કુલ ૮૮૮૦ ભાગા ૯ હેતુના એ ૯ હેતુમા ભય ભળ્યે ૮૮૮૦ ભાગા **જુગુપ્સા** નાખીએ તો ૮૮૮૦ અથવા **બે કાય** ગણીએ તો ૨૨૨૦૦ ભાગા. એમ **૧૦ હેતુના ૩ વિકલ્પના** ભાગા ૩૯૯૬૦ થાય એ ૯ હેતુમા **ભય કુચ્છા** નાખીએ તો ૧૧ હેતુના ૮૮૮૦ ભાગા+**ભય** અને **૨ કાય** નાખીએ તો ૨૨૨૦૦ ભાગા+**કુચ્છા** અને **બે કાય** નાખીએ તો ૨૨૨૦૦ ભાગા+ફક્ત **૩ કાય** નાખીએ તો ૨૯૬૦૦ ભાગા એ પ્રમાણે **૧૧ હેતુના ૪** વિકલ્પના =૮૨૮૮૦ ભાગા પૂર્વોક્ત ૯ હેતુમા **ભય કુચ્છા** અને **૨ કાય** નાખીએ તો ૧૨ હેતુના ૨૨૨૦૦ ભાગા+**ભય** અને **૩ કાય** ગણીએ તો ૨૯૬૦૦ ભાગા+**કુચ્છા** અને **૩ કાય** ગણીએ તો ૨૯૬૦૦ ભાગા+**૪ કાય** નાખીએ તો ૨૨૨૦૦ ભાગા એ પ્રમાણે **૧૨ હેતુના ૪** વિકલ્પના ૧૦૩૬૦૦ ભાગા એ પૂર્વોક્ત ૯ હેતુમા **ભય કુચ્છા** અને **૩ કાય** નાખીએ તો ૧૩ હેતુના ૨૯૬૦૦ ભાગા+**ભય** અને **૪ કાય**ના ૨૨૨૦૦ ભાગા+**કુચ્છા** અને **૪ કાય**ના ૨૨૨૦૦ ભાગા+**૫ કાય** નાખીએ તો ૮૮૮૦ ભાગા. એ પ્રમાણે **૧૩ હેતુના ૪ વિકલ્પના** ૮૨૮૮૦ ભાગા થાય પૂર્વોક્ત ૯ હેતુમાં **ભય કુચ્છા** અને **૪ કાય** નાખીએ તો ૧૪ હેતુના ૨૨૨૦૦ ભાગા+**ભય** અને **૫ કાય** નાખીએ તો ૮૮૮૦ ભાગા+**કુચ્છા** ને **૫ કાય**ના ૮૮૮૦ ભાગા +**૬ કાય** નાખીએ તો ૧૪૮૦ ભાગા. એ પ્રમાણે **૧૪ હેતુના ૪** વિકલ્પના ભાગા ૪૧૪૪૦ થાય પૂર્વોક્ત ૯ હેતુમા **ભય કુચ્છા** અને **૫ કાય** નાખીએ તો ૧૫ હેતુના ૮૮૮૦ ભાગા+**ભય** અને **૬ કાય** તો ૧૪૮૦ ભાગા+**કુચ્છા** અને **૬ કાય**ના ૧૪૮૦ ભાગા એ પ્રમાણે **૧૫ હેતુના ૩ વિકલ્પના** ૧૧૮૪૦ ભાગા એ પૂર્વોક્ત ૯ હેતુમા **ભય કુચ્છા** અને **૬ કાય** નાખીએ તો **૧૬ હેતુના ૧૪૮૦ ભાંગા** કુલ અવિરતિ ગુણઠાણે ૩૭૨૯૬૦ ભાગા થાય.

ગુણસ્થાને	ઓઘહેતુ	વિકલ્પ	સ્થાનક	સર્વ વિકલ્પના ભાગા	૨ હેતુ	૩ હેતુ	૫ હેતુ	૬ હેતુ	૭ હેતુ
પ્રમત્ત	૨૬	૩	૫-૬-૭	૧૧૮૪	૦	૦	૨૯૬	૫૯૨	૨૯૬
અપ્રમત્તે	૨૪	૩	૫-૬-૭	૧૦૨૪	૦	૦	૨૫૬	૫૧૨	૨૫૬
અપૂર્વકરણે	૨૨	૩	૫-૬-૭	૮૬૪	૦	૦	૨૧૬	૪૩૨	૨૧૬
અનિવૃત્તી	૧૬	૨	૨-૩	૧૪૪	૩૬	૧૦૮	૦	૦	૦
સૂક્ષ્મસંપરાયે	૧૦	૧	૨	૯	૦	૦	૦	૦	૦
ઉપશાંતમોહે	૯	૧	૧	૯	૦	૦	૦	૦	૦
ક્ષીણમોહે	૯	૧	૧	૯	૦	૦	૦	૦	૦
સયોગી	૭	૧	૧	૭	૦	૦	૦	૦	૦

ગુણસ્થાને	મૂળહેતુ	વિકલ્પ	સ્થાનક	સર્વ વિકલ્પના ભાંગા	૨ હેતુ	૩ હેતુ	૫ હેતુ	૬ હેતુ	૭ હેતુ
પ્રમત્ત	૨૬	૩	૫-૬-૭	૧૧૮૪	૦	૦	૨૯૬	૫૯૨	૨૯૬
અપ્રમત્તે	૨૪	૩	૫-૬-૭	૧૦૨૪	૦	૦	૨૫૬	૫૧૨	૨૫૬
અપૂર્વકરણે	૨૨	૩	૫-૬-૭	૮૬૪	૦	૦	૨૧૬	૪૩૨	૨૧૬
અનિવૃત્તો	૧૬	૨	૨-૩	૧૪૪	૩૬	૧૦૮	૦	૦	૦
સૂક્ષ્મસંપરાયે	૧૦	૧	૨	૯	૦	૦	૦	૦	૦
ઉપશાંતમોહે	૯	૧	૧	૯	૦	૦	૦	૦	૦
ક્ષીણમોહે	૯	૧	૧	૯	૦	૦	૦	૦	૦
સયોગી	૭	૧	૧	૭	૦	૦	૦	૦	૦

અપમત્તતા–અપ્રમત્ત ગુણઠાણા સુધી	અપુવ્વ–અપૂર્વકરણ.	એગં–૧ કર્મ
સત્તટ્ઠ–૭ કે ૮ કર્મનો બંધ	બાયરા–અનિવૃત્તિએ	ઉવરિમગા–ઉપરના ૩ ગુણઠાણે
મીસ–મિશ્ર	સત્ત–૭ કર્મ.	અબંધગા–અબંધ
	બંધઈ–બાંધે	અજોગી–અયોગી
	છ–૬ કર્મ	
	સુહુમો–સૂક્ષ્મ સંપરાયે	

ગુણઠાણે મૂળ કર્મનો બંધ.

અપમત્તંતા સત્તટ્ઠ—મિથ્યાત્વથી અપમત્ત ગુણઠાણા સુધી ૭ ૮ કર્મ બાંધે છે. (આયુ બાંધે ત્યારે ૮ કર્મ અને ન બાં ત્યારે ૭ કર્મ)

મીસ અપુવ્વ બાયરા સત્ત—મિશ્ર અપૂર્વકરણ અને બાદ સંપરાયે (આયુ વિના) ૭ કર્મ બાંધે.

બંધઈ છ સુહુમો—સૂક્ષ્મ સંપરાયી (મોહનીય અને આ વિના) ૬ કર્મ બાંધે.

એગ, સુવરિમા બંધગા જોગી. ૫૯—ઉપરના (૧૧-૧૨-૧ મા ગુણઠાણે) ૧ વેદનીય કર્મ બાંધે અયોગી ગુણઠાણાવા અબંધક હોય

આસુહુમં–સૂક્ષ્મ સંપરાય સુધી	વિણુ–વિના.	અટ્ઠઉ–૮ કર્મ
સંત–સત્તા	સત્ત–૭ કર્મ.	સંતે–સતામા.
ઉદએ–ઉદયમા.	ખીણંમિ–ક્ષીણમોહે	ઉવસંતિ–ઉપશાતમોહે
અટ્ઠવિ–૮ કર્મ પણ	ચઉ–૪ કર્મ	સત્ત–૭ કર્મ
મોહ–મોહનીય	ચરિમદુગે–છેલ્લા બે ગુણઠાણે	ઉદએ–ઉદયમા

ગુણઠાણે મૂળકર્મની સત્તા અને ઉદય

આસુહુમં સંતુદએ, અટ્ઠવિ—મિથ્યાત્વથી સૂક્ષ્મસંપરાય સુધી સત્તા અને ઉદયમાં ૮ કર્મ હોય પણ.

મોહ વિણુ સત્ત ખીણંમિ—ક્ષીણ મોહે મોહનાય વિના ૭ કર્મ ઉદય અને સત્તામાં હોય.

ચઉ ચરિમ દુગે—છેલ્લા બે (૧૩-૧૪મા) ગુણઠાણે ૪ અઘાતી (વેદનીય આયુ નામ ગોત્ર) કર્મ હોય.

અટ્ઠુઉ, સંતે ઉવસંતિ સત્તુદએ. ૬૦—ઉપશાત મોહે સત્તામાં વળી ૮ કર્મ અને ઉદયમા ૭ કર્મ હોય.

ઉઇરંતિ-ઉદીરે છે	વિણા-વિના	મોહવાળો.
પમત્તંતા-પ્રમત્ત સુધીના	છગ-૬ કર્મને	પણ દો-૫ કે ૨ કર્મને
સગટ્ઠ-૭-૮ કર્મને.	અપમત્તાઈ-અપ્રમત્તાદિ	ખીણ-ક્ષીણ મોહવાળો.
મીસ-મિશ્રદૃષ્ટિ	તઓ-તે પછી	દુજોગી-સયોગી ૨ કર્મને
અટ્ઠ-૮ કર્મને.	છ પંચ-૬-૫ કર્મને.	અણુદીરગુ-અનુદીરક
વેઅ-વેદનીય	સુહુમો-સૂક્ષ્મસંપરાયી	અજોગિ-અયોગી
આઉ-આયુષ્ય.	પણુ-૫ કર્મને	
	ઉવસંતો-ઉપશાત	

ગુણઠાણે મૂળ કર્મની ઉદીરણા.

ઉઇરંતિ પમત્તંતા, સગટ્ઠ—પ્રમત્ત ગુણઠાણા સુધી ૭ કે ૮ કર્મને ઉદીરે.

મીસટ્ઠ—મિશ્ર ગુણઠાણે ૮ કર્મને ઉદીરે

વેઅ આઉ વિણા, છગ અપમત્તાઇ—અપ્રમત્તાદિ ૩ ગુણઠાણાવાળા વેદનીય અને આયુ વિના ૬ કર્મને ઉદીરે

તઓ, છ પંચ સુહુમો પણુવસંતો. ૬૧—તે પછી સૂક્ષ્મ સંપરાયવાળો ૬ કે ૫ કર્મને ઉદીરે અને ઉપશાંત મોહવાળા ૫ કર્મને ઉદીરે

પણ દો ખીણ દુ જોગી, ણુદીરગુ અજોગિ—ક્ષીણ મોહવાળા

૨૧ ભેદમાંથી કયા ભેદમાં આવે ૫ ભાવના સાનિપાતિક ભાગામા ૧-૨-૩ ૧-૨-૪ ૨-૫ ૧-૨-૫ ૨-૩-૪ ૨-૩-૫ ૨-૩-૪-૫ ૧-૨-૩-૪-૫ કયા કયા જીવને કયા કયા ગુણઠાણે કયો ભાગો લાભે અને કયા ભાગા શૂન્ય અધ્રુવ ગુણઠાણાના એક અનેક જીવને આશ્રયી ભાગા કેટલા અને કેવી રીતે થઇ શકે

ગુણસ્થાનેષુ જીવભેદાદિનુ યંત્ર

૧૪ ગુણઠાણાને વિષે	જીવ ભેદ	યોગ	ઉપયોગ	લેશ્યા	મૂળ બંધહેતુ	ઉત્તર બંધહેતુ	મિથ્યાત્વ	અવિરતિ	કષાય	યોગ	મૂળ બંધ	મૂળ ઉદય	મૂળ ઉદીરણા	મૂળ સત્તા	અલ્પ બહુત્વ
મિથ્યાત્વે	૧૪	૧૩	૫	૬	૪	૫૫	૫	૧૨	૨૫	૧૩	૭ ૮	૮	૭ ૮	૮	અનંતગુ૦
સાસ્વાદને	૭	૧૩	૫	૬	૩	૫૦	૦	૧૨	૨૫	૧૩	૭ ૮	૮	૭ ૮	૮	અસં૦ગુ
મિશ્રે	૧	૧૦	૬	૬	૩	૪૩	૦	૧૨	૨૧	૧૦	૭	૮	૮	૮	અસં૦ગુ
અવિરતે	૨	૧૩	૬	૬	૩	૪૬	૦	૧૨	૨૧	૧૩	૭ ૮	૮	૭ ૮	૮	અસં૦ગુ
દેશવિરતે	૧	૧૧	૬	૬	૩	૩૯	૦	૧૧	૧૭	૧૧	૭ ૮	૮	૭ ૮	૮	અસં૦ગુ
પ્રમત્તે	૧	૧૩	૭	૬	૨	૨૬	૦	૦	૧૩	૧૩	૭ ૮	૮	૭ ૮	૮	સંખ્યાત ગુણા
અપ્રમત્તે	૧	૧૧	૭	૩	૨	૨૪	૦	૦	૧૩	૧૧	૭ ૮	૮	૬	૮	સંખ્યાત ગુણા
અપૂર્વક૦	૧	૯	૭	૧	૨	૨૨	૦	૦	૧૩	૯	૭	૮	૬	૮	તુલ્ય
અનિવૃત્તિ બાદરે	૧	૯	૭	૧	૨	૧૬	૦	૦	૭	૯	૭	૮	૬	૮	તુલ્ય
સૂક્ષ્મ સંપરાયે	૧	૯	૭	૧	૨	૧૦	૦	૦	૧	૯	૬	૮	૬ ૫	૮	વિશેષાધિક
ઉપશાંત મોહે	૧	૯	૭	૧	૧	૯	૦	૦	૦	૯	૧	૭	૫	૮	સર્વથી થોડા
ક્ષીણમોહે	૧	૯	૭	૧	૧	૯	૦	૦	૦	૯	૧	૭	૫ ૨	૭	સં૦ગુ
સયોગી કેવલી	૧	૭	૨	૧	૧	૭	૦	૦	૦	૭	૧	૪	૨	૪	સંખ્યાત ગુણા
અયોગી કેવલી	૧	૦	૨	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૪	૦	[illegible]	અનંત ગુણા

૧ સાસ્વાદન ૨ મિશ્ર, ૩ અપૂર્વકરણ ૪ અનિવૃત્તિ, ૫ સૂક્ષ્મસંપરાય ૬ ઉપશાંતમોહ, ૭ ક્ષીણમોહ, અને ૮ અયોગી એ આઠ ગુણસ્થાને નિપજતા એક જીવ આશ્રયી અને એક અનેક આશ્રયી ભાગાની સંખ્યાનુ કોષ્ટક

સંયોગી ભાગા	એક જીવ આશ્રયી ભાંગા	એક જીવ આશ્રયી ના દરેક ભાગાએ નીપજતા એક અનેક આશ્રયી ભાગા	એક અનેક આશ્રયી કુલ ભાગા
અસંયોગી	૧	૧	૧
એક સયાગી	૮	૨	૧૬
દ્વિસંયોગી	૨૮	૪	૧૧૨
ત્રિસંયોગી	૫૬	૮	૪૪૮
ચતુઃસંયોગી	૭૦	૧૬	૧૧૨૦
પંચસંયોગી	૫૬	૩૨	૧૭૯૨
ષટ્ સંયોગી	૨૮	૬૪	૧૭૯૨
સપ્ત સયોગી	૮	૧૨૮	૧૦૨૪
અષ્ટ સયોગી	૧	૨૫૬	૨૫૬
કુલ ભાગા	૨૫૬	૫૧૧	૬૫૬૧

દ્વિસંયોગી ભાંગા ૨૮

૧–૨	૧–૭	૨–૬	૩–૬	૪–૭	૬–૭
૧–૩	૧–૮	૨–૭	૩–૭	૪–૮	૬–૮
૧–૪	૨–૩	૨–૮	૩–૮	૫–૬	૭–૮
૧–૫	૨–૪	૩–૪	૪–૫	૫–૭	
૧–૬	૨–૫	૩–૫	૪–૬	૫–૮	

ત્રિસંયોગી ભાંગા ૫૬.

૧-૨-૩	૧-૪-૬	૨-૩-૬	૨-૬-૮	૩-૭-૮
૧-૨-૪	૧-૪-૭	૨-૩-૭	૨-૭-૮	૪-૫-૬
૧-૨-૫	૧-૪-૮	૨-૩-૮	૩-૪-૫	૪-૫-૭
૧-૨-૬	૧-૫-૬	૨-૪-૫	૩-૪-૬	૪-૫-૮
૧-૨-૭	૧-૫-૭	૨-૪-૬	૩-૪-૭	૪-૬-૭
૧-૨-૮	૧-૫-૮	૨-૪-૭	૩-૪-૮	૪-૬-૮
૧-૩-૪	૧-૬-૭	૨-૪-૮	૩-૫-૬	૪-૭-૮
૧-૩-૫	૧-૬-૮	૨-૫-૬	૩-૫-૭	૫-૬-૭
૧-૩-૬	૧-૭-૮	૨-૫-૭	૩-૫-૮	૫-૬-૮
૧-૩-૭	૨-૩-૪	૨-૫-૮	૩-૬-૭	૫-૭-૮
૧-૩-૮	૨-૩-૫	૨-૬-૭	૩-૬-૮	૬-૭-૮
૧-૪-૫				

---

* આ આઠ ગુણઠાણાના સંયોગી ભાગા કરવામા સંક્ષેપને તેની ૧, ૨, ૩ ૪, ૫, ૬, ૭, અને ૮, એવી સજ્ઞા રાખવામા છે. આ આઠ ગુણઠાણે કયારેક કોઇ જીવ હોય અને કયારેક ન પણ કયારેક એક ગુણઠાણે હોય અને કયારેક એકથી વધારે ગુણઠાણે હોય, તેના ૨૫૬ ભાગા થયા વળી તે ૨૫૬ ભાગામા કોઈ ભાગે એક જીવ અને કોઇ ભાગે અનેક જીવ હોય તેથી તેના એક અનેક જીવ આ ૬૫૬૦ ભાગે જીવ વર્તે છે આ આઠ સિવાય બાકીના ૭ ગુણઠાણે અનેક જીવો હોય જ. તેથી તેના ભાગા પડ્યા નથી. એક જીવ આ દ્વિસંયોગી આદિ ભાંગાની સંખ્યા જે ઉપર ગણાવી છે તે ભાગા આ સાથે જુદા જુદા કોષ્ટકોમા બતાવ્યા છે, તથા તે દરેક ભાગા દીઠ એક અને અને જીવ આશ્રયી જેટલા જેટલા ભાગા પડે તે પણ બતાવેલ છે આ આઠ ગુણઠાણે કોઈ જીવ ન હોય તેનો અસયોગી એક ભાગો જણાવ્યો છે

ચતુ:સચોગી ભાંગા ૭૦

-૨-૩-૪	૧-૨-૭-૮	૧-૪-૬-૭	૨-૩-૬-૭	૩-૪-૫-૭
-૨-૩-૫	૧-૩-૪-૫	૧-૪-૬-૮	૨-૩-૬-૮	૩-૪-૫-૮
-૨-૩-૬	૧-૩-૪-૬	૧-૪-૭-૮	૨-૩-૭-૮	૩-૪-૬-૭
-૨-૩-૭	૧-૩-૪-૭	૧-૫-૬-૭	૨-૪-૫-૬	૩-૪-૬-૮
-૨-૩-૮	૧-૩-૪-૮	૧-૫-૬-૮	૨-૪-૫-૭	૩-૪-૭-૮
-૨-૪-૫	૧-૩-૫-૬	૧-૫-૭-૮	૨-૪-૫-૮	૩-૫-૬-૭
-૨-૪-૬	૧-૩-૫-૭	૧-૬-૭-૮	૨-૪-૬-૭	૩-૫-૬-૮
-૨-૪-૭	૧-૩-૫-૮	૨-૩-૪-૫	૨-૪-૬-૮	૩-૫-૭-૮
-૨-૪-૮	૧-૩-૬-૭	૨-૩-૪-૬	૨-૪-૭-૮	૩-૬-૭-૮
-૨-૫-૬	૧-૩-૬-૮	૨-૩-૪-૭	૨-૫-૬-૭	૪-૫-૬-૭
-૨-૫-૭	૧-૩-૭-૮	૨-૩-૪-૮	૨-૫-૬-૮	૪-૫-૬-૮
-૨-૫-૮	૧-૪-૫-૬	૨-૩-૫-૬	૨-૫-૭-૮	૪-૫-૭-૮
-૨-૬-૭	૧-૪-૫-૭	૨-૩-૫-૭	૨-૬-૭-૮	૪-૬-૭-૮
-૨-૬-૮	૧-૪-૫-૮	૨-૩-૫-૮	૩-૪-૫-૬	૫-૬-૭-૮

પંચસંચોગી ભાંગા ૫૬.

-૨-૩-૪-૫	૧-૨-૪-૬-૮	૧-૩-૫-૭-૮	૨-૩-૫-૬-૮
-૨-૩-૪-૬	૧-૨-૪-૭-૮	૧-૩-૬-૭-૮	૨-૩-૫-૭-૮
-૨-૩-૪-૭	૧-૨-૫-૬-૭	૧-૪-૫-૬-૭	૨-૩-૬-૭-૮
-૨-૩-૪-૮	૧-૨-૫-૬-૮	૧-૪-૫-૬-૮	૨-૪-૫-૬-૭
-૨-૩-૫-૬	૧-૨-૫-૭-૮	૧-૪-૫-૭-૮	૨-૪-૫-૬-૮
-૨-૩-૫-૭	૧-૨-૬-૭-૮	૧-૪-૬-૭-૮	૨-૪-૫-૭-૮
-૨-૩-૫-૮	૧-૩-૪-૫-૬	૧-૫-૬-૭-૮	૨-૪-૬-૭-૮
-૨-૩-૬-૭	૧-૩-૪-૫-૭	૨-૩-૪-૫-૬	૨-૫-૬-૭-૮
-૨-૩-૬-૮	૧-૩-૪-૫-૮	૨-૩-૪-૫-૭	૩-૪-૫-૬-૭
-૨-૩-૭-૮	૧-૩-૪-૬-૭	૨-૩-૪-૫-૮	૩-૪-૫-૬-૮
-૨-૪-૫-૬	૧-૩-૪-૬-૮	૨-૩-૪-૬-૭	૩-૪-૫-૭-૮
-૨-૪-૫-૭	૧-૩-૪-૭-૮	૨-૩-૪-૬-૮	૩-૪-૬-૭-૮
-૨-૪-૫-૮	૧-૩-૫-૬-૭	૨-૩-૪-૭-૮	૩-૫-૬-૭-૮
-૨-૪-૬-૭	૧-૩-૫-૬-૮	૨-૩-૫-૬-૭	૪-૫-૬-૭-૮

ઉવસમ--ઔપશમિક.	મિક	પાતિક
ખય-ક્ષાયિક	દુનવટ્ઠાર-૨ ૯, ૧૮	સમ્મ-સમ્યક્ત્વ
મીસ-ક્ષયોપશમ	ઇગવીસા-૨૧	ચરણ-ચારિત્ર
ઉદય-ઔદયિક	તિઅ ભેઅ-૩ ભેદો	પઢમ-પહેલા
પરિણામા-પારિણા-	સન્નિવાઇઅ-સાનિ·	ભાવે-ભાવને વિ

ઉપશમાદિ ભાવ અને તેના ભેદ.

ઉવસમ ખય મીસોદય, પરિણામા દુ નવટ્ઠાર ઇગવીસા; **તિઅ ભેઅ**—ઓપશમિક ભાવ ક્ષાયિક ક્ષાયોપશમિક ઔદયિક અને પારિણામિક ભાવ (સ્વભાવ) ના અનુક્રમે ૨-૯-૧૮-૨૧ અને ૩ ભેદો છે (કુલ ૫૩ ભેદો.)

સન્નિવાઇઅ,—૬ઠ્ઠો સાંનિપાતિક (બે ત્રણ ચાર પાંચ ભેગા) ભાવ.

સમ્મં ચરણં પઢમ ભાવે. ૬૪—પહેલા (ઔપશમિક) ભાવને વિષે ઉપશમ સમ્યક્ત્વ અને ઉપશમ ચારિત્ર હોય. મોહનીય કર્મમાં દર્શન સપ્તકના ઉપશમે ઉપશમ સમ્યક્ત્વ અને બાકીની ૨૧ પ્રકૃતિના ઉપશમે (વિપાક [રસ] અને પ્રદેશ ઉદયના અભાવે) ઉપશમ ચારિત્ર.

બીએ-બીજા ક્ષાયિક ભાવમા	દાણાઇ-દાનાદિ	ઉવઓગા-ઉપયો
કેવલ-કેવળ	લદ્ધિ પણ-૫ લબ્ધિ	પણ લદ્ધિ-૫ લ
જુઅલ-યુગલ	ચરણ-ચારિત્ર	સમ્મ-સમ્યક્ત્વ
સમ્મં-સમ્યક્ત્વ	તઇએ-ત્રીજા ભાવમા	વિરઈ-વિગત
	સેસ-બાકીના	દુગ-બે (દેશ વિ સર્વ વિરતિ)

ક્ષાયિક અને ક્ષયોપશમ ભાવના ભેદો.

બીએ કેવલ જુઅલં, સમ્મં દાણાઈ લદ્ધિ પણ ચરણં-બીજા ક્ષાયિક ભાવમાં કેવળ યુગલ, (કેવળજ્ઞાન-કેવળ દર્શ

અભવ્ય ન થાય અભવ્ય તે ભવ્ય ન થાય જીવ તે અજીવ ન થાય અને અજીવ તે જીવ ન થાય.

---

* ઔપશમિકાદિ ભાવોના ઉત્તર ભેદની સંખ્યા ગુણઠાણે કહે છે-પ્રથમ ઔપશમિક ભાવના ભેદો આ પ્રમાણે-સમ્યકત્વ ચોથાથી અગ્યારમા ગુણઠાણા પર્યંત હોય અને ચારિત્ર ૯—૧૦—૧૧ એ ત્રણ ગુણઠાણે હોય

ક્ષાયિક ભાવના ઉત્તર ભેદ આ પ્રમાણે-ચોથાથી અગ્યારમા ગુણઠાણા સુધી સમ્યકત્વ હોય, બારમે ગુણઠાણે સમ્યકત્વ અને ચારિત્ર હોય. તેરમે તથા ચૌદમે ગુણઠાણે સમ્યકત્વ, ચારિત્ર, જ્ઞાન, દર્શન અને પાચ લબ્ધિ હોય

ક્ષાયોપશમિક ભાવના ઉત્તરભેદ આ પ્રમાણે-પહેલા બે ગુણઠાણે ત્રણ અજ્ઞાન, ચક્ષુ-અચક્ષુદર્શન, અને પાચ લબ્ધિ હોય ત્રીજે ગુણઠાણે ત્રણ મિશ્રજ્ઞાન, ત્રણ દર્શન, પાચ લબ્ધિ અને મિશ્રમોહનીય એ બાર ભેદ હોય ચોથે ગુણઠાણે મિશ્ર મોહનીય સિવાયના ૧૧ ભેદ અને સમ્યકત્વ એ બાર ભેદ હોય પાચમે ગુણઠાણે દેશવિરતિ સહિત તેર ભેદ હોય છઠા સાતમા ગુણઠાણે મન પર્યવ જ્ઞાન સહિત ચૌદ હોય ૮—૯—૧૦ એ ત્રણે ગુણઠાણે સમ્યકત્વ વિના તેર ભાવ હોય અગ્યારમે તથા બારમે ગુણઠાણે ચારિત્ર વિના બાર ભાવ હોય તેરમે ચૌદમે ગુણઠાણે ઘાતી કર્મનો ક્ષય થવાથી મિશ્ર ભાવ હોય નહિ

ઔદયિક ભાવના ઉત્તરભેદ આ પ્રમાણે—મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ચાર ગતિ, ચાર કષાય, ત્રણ વેદ, ૭ લેશ્યા, અજ્ઞાન, અસિદ્ધત્વ અવિરતિ અને મિથ્યાત્વ એ ૨૧ ભેદ હોય બીજે ગુણઠાણે મિથ્યાત્વ વિના ૨૦ ભાવ હોય. ત્રીજે ચોથે ગુણઠાણે અજ્ઞાન વિના ૧૯ ભાવ હોય પાચમે ગુણઠાણે નરક ગતિ અને દેવ ગતિ વિના ૧૭ ભાવ હોય છઠ્ઠે ગુણઠાણે તિર્યંચ ગતિ અને અસયમ વિના ૧૫ ભાવ હોય સાતમે ગુણઠાણે પ્રથમની ત્રણ લેશ્યા

	વડે	વા ચઉ—અથવા ૪ ભેદ
ચઉ—૪ ભેદ	ચઉ—૪ ભેદ	કેવલિ—કેવળી.
ચઉગઇસુ—૪ ગતિમાં	સખઇએહિ—ક્ષાયિક ભાવ સહિત.	પરિણામ—પારિણામિક
મીસગ—ક્ષયોપશમ.	ઉવસમ—ઓપશમિક ભાવે	ઉદય—ઔદયિક
પરિણામ—પારિણામિક.	જુએહિ—સહિત	ખઇએ—ક્ષાયિક ભાવે
ઉદએહિ—ઔદયિક		

સાંનિપાતિકના ભેદો મૂળ ૬ અને ગતિને આશ્રયીને ૧૫.

ચઉ ચઉ ગઇસુ મીસગ, પરિણામુદએહિ—ક્ષયોપશમ પારિણામિક અને ઔદયિક (સાનિપાતિક) ભાવ વડે ૪ ગતિ આશ્રયી ૪ ભેદ.

ચઉ સખઇએહિં—એ ૩ ભાવ ક્ષાયિક ભાવ સહિત ૪ ગતિ આશ્રયી ૪ ભેદ

ઉવસમ જુએહિં વા ચઉ—અથવા એ ૩ ભાવ ઉપશમ ભાવ સહિત ૪ ગતિ આશ્રયી ૪ ભેદ.

સિવાય બાકીના ૧૨ ભાવ હોય આઠમે નવમે ગુણઠાણે પદ્મ અને તેજો લેશ્યા વિના ૧૦ ભાવ હોય. દશમે ગુણઠાણે ત્રણ વેદ અને ત્રણ કષાય વિના ચાર ભાવ હોય ૧૧-૧૨-૧૩ એ ત્રણ ગુણઠાણે લોભ વિના મનુષ્ય ગતિ, શુક્લ લેશ્યા અને અસિદ્ધત્વ એ ત્રણ ભાવ હોય ચૌદમે ગુણઠાણે અસિદ્ધત્વ અને મનુષ્ય ગતિ એ બે ભાવ હોય

પારિણામિક ભાવના ઉત્તરભેદ આ પ્રમાણે—

મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ભવ્યત્વ, અભવ્યત્વ અને જીવત્વ એ ત્રણ ભેદ હોય. બીજાથી બારમા ગુણઠાણા સુધી ભવ્યત્વ અને જીવત્વ એ બે ભેદ હોય. તેરમે ચૌદમે ગુણઠાણે આસન્ન સિદ્ધાવસ્થા ભણી તથા ઘાતીકર્મ ખપાવ્યા તેથી કે બીજા કોઇ કારણે ભવ્યત્વને પૂર્વાચાર્યે વિવક્ષ્યું નથી તેથી જીવત્વ પારિણામિક ભાવે હોય એમ ગુણઠાણે જેટલા જેટલા ઉત્તર ભાવના ભેદ છે તેને સંબંધે અનંતા સાન્નિપાતિક ભેદો યથાસંભવ વિચારી લેવા

૬૨ માર્ગણા	મૂળ હેતુ	મિથ્યાત્વ	અવિરતિ	કષાય	યોગ	કુલ હેતુ	ઉપશમ	ક્ષાયિક	ક્ષાયોપશમ	ઔદયિક	પારિ	કુલ	ઔદયિકવિના
દેવગતિ	૪	૫	૧૨	૨૪	૧૧	૫૨	૧	૧	૧૫	૧૫	૩	૩૫	
મનુષ્યગતિ	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭	૨	૯	૧૮	૧૮	૩	૫૦	
તિર્યંચગતિ	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૩	૫૫	૧	૧	૧૬	૧૬	૩	૩૭	
નરકગતિ	૪	૫	૧૨	૨૩	૧૧	૫૧	૧	૧	૧૫	૧૧	૩	૩૧	
એકેંદ્રિય	૪	૧	૭	૨૩	૫	૩૬	—	—	૮	૧૨	૩	૨૩	
બેઇંદ્રિય	૪	૧	૮	૨૩	૪	૩૬	—	—	૮	૧૧	૩	૨૨	
તેઇંદ્રિય	૪	૧	૯	૨૩	૪	૩૭	—	—	૮	૧૧	૩	૨૨	
ચઉરિંદ્રિય	૪	૧	૧૦	૨૩	૪	૩૮	—	—	૯	૧૧	૩	૨૩	
પંચેંદ્રિય	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭	૨	૯	૧૮	૨૧	૩	૫૩	
પૃથ્વીકાય }	૪	૧	૭	૨૩	૩	૩૪	—	—	૮	૧૨	૩	૨૩	અસિદ્ધત્વ
અપકાય }	૪	૧	૭	૨૩	૩	૩૪	—	—	૮	૧૨	૩	૨૩	૨ લેશ્યા
તેઉકાય	૪	૧	૭	૨૩	૩	૩૪	—	—	૮	૧૧	૩	૨૨	૩ ગતિ ૨
વાઉકાય	૪	૧	૭	૨૩	૫	૩૬	—	—	૮	૧૧	૩	૨૨	૩ લેશ્યા
વનસ્પતિ	૪	૧	૭	૨૩	૩	૩૪		—	૮	૧૨	૩	૨૩	
ત્રસકાય	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭	૨	૯	૧૮	૨૧	૩	૫૩	
મનયોગ }	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૩	૫૫	૨	૯	૧૮	૨૧	૩	૫૩	
વચનયોગ }	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૩	૫૫	૨	૯	૧૮	૨૧	૩	૫૩	
કાયયોગ	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭	૨	૯	૧૮	૨૧	૩	૫૩	
પુરૂષવેદ	૪	૫	૧૨	૨૩	૧૫	૫૫	૨	૧	૧૮	૧૭	૩	૪૧	૧ ગતિ ૨
સ્ત્રીવેદ	૪	૫	૧૨	૨૩	૧૩	૫[illegible]	૨	૧	૧૮	૧૭	૩	૪૧	અસિદ્ધત્વ
નપુંસકવેદ	૪	૫	૧૨	૨૩	૧૫	૫૫	૨	૧	૧૮	૧૭	૩	૪૧	
ક્રોધ માન માયા-લોભ }	૪	૫	૧૨	૧૩	૧૫	૪૫	૨	૧	૧૮	૧૭	૩	૪૧	અસિદ્ધત્વ વિના
મતિ-શ્રુત અવધિજ્ઞાન }	૩	—	૧૨	૨૧	૧૫	૪૮	૨	૨	૧૫	૧૮	૨	૩૯	અજ્ઞાન મિ વિના
મનઃપર્યવ	૨	—	—	૧૩	૧૩	૨૬	૨	૨	૧૪	૧૫	૨	૩૫	
કેવળજ્ઞાન	૧	—	—	—	૭	૭	-	૯	—	૩	૧	૧૩	

અજ્ઞાન-૩	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૩	૫૫	—	—	૧૦	૧	૩	૩૪	
સામાયિક છેદોપસ્થાપનીય	૨	—	—	૧૩	૧૩	૨૬	૨	૧	૧૪	૧૫	૨	૩૪	
પરિહાર વિશુદ્ધિ	૨	—	—	૧૨	૯	૨૧	—	૧	૧૪	૧૩	૨	૩૦	
સૂક્ષ્મ સંપરાય	૨	—	—	૧	૯	૧૦	૨	૧	૧૩	૪	૨	૨૨	
યથાખ્યાત	૧	—	—	—	૧૧	૧૧	૨	૯	૧૨	૩	૨	૨૮	
દેશવિરતિ	૩	—	૧૧	૧૭	૧૧	૩૯	૧	૧	૧૩	૧૭	૨	૩૪	
અવિરતિ	૪	ઃ	૧૨	૨૫	૧૩	૫૫	૧	૧	૧૫	૨૧	૩	૪૧	
ચક્ષુ દર્શન	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૩	૫૫	૨	૨	૧૮	૨૧	૩	૪૬	
અચક્ષુ ,,	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭							
અવધિ ,,	૩	—	૧૨	૨૧	૧૫	૪૮	૨	૨	૧૫	૧૯	૨	૪૦	
કેવળ ,,	૧	—	—	—	૭	૭	—	૯	—	૩	૧	૧૩	
કૃષ્ણ નીલ કાપોત							૧	૧	૧૮	૧૫	૩	૩૮	અસિ૫ લેશ્યા વિના
તેજો પદ્મ	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭	૧	૧	૧૮	૧૪	૩	૩૭	,, ૧ ગતિ વિના
શુક્લ							૨	૯	૧૮	૧૪	૩	૪૬	,, ,, ,, ,,
ભવ્ય	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭	૨	૨	૧૮	૨૧	૨	૪૫	
અભવ્ય	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૩	૫૫	—	—	૧૦	૨૧	૨	૩૩	
ક્ષયોપશમ							—	—	૧૫	૧૯	૨	૩૬	
ક્ષાયિક	૩	—	૧૨	૨૧	૧૫	૪૮	૧	૯	૧૪	૧૯	૨	૪૫	
ઉપશમ	૩	—	૧૨	૨૧	૧૩	૪૬	૨	૧	૧૪	૧૯	૨	૩૮	
મિથ્યાત્વ	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૩	૫૫	—	—	૧૦	૨૧	૩	૩૪	
સાસ્વાદન	૩	—	૧૨	૨૫	૧૩	૫૦	—	—	૧૦	૨૦	૨	૩૨	
મિશ્ર	૩	—	૧૨	૨૧	૧૦	૪૩	—	—	૧૨	૧૯	૨	૩૩	
સંજ્ઞી	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭	૨	૨	૧૮	૨૧	૩	૪૬	
અસંજ્ઞી	૪	૧	૧૧	૨૩	૬	૪૧	—	—	૯	૧૩	૩	૨૫	૨ ગતિ ૨ વેદ ૨ લેશ્યા
આહારી	૪	૫	૧૨	૨૫	૧૫	૫૭	૨	૯	૧૮	૨૧	૩	૫૩	અસિદ્ધત્વ અસંયમ
અણાહારી	૪	૫/૬	૧૨/૬	૨૫	૧	૪૩/૬૭	૧/૦	૯	૧૪	૨૧	૩	૪૬/૬૭	મનઃપર્યવ વિરતિ ૨ ચક્ષુ વિના

સાંનિપાતિક ભાવના ભાંગાનું યંત્ર.

૧	ઉપશમ, ક્ષાયિક૦	૧૪	ઉપ૦, મિશ્ર૦, ઔદ૦
૨	ઉપ૦, મિશ્ર (ક્ષાયોપશમિક)	૧૫	ઉપ૦, મિશ્ર૦, પારિણામિક
૩	ઉપશમ, ઔદયિક	૧૬	ઉપ૦, ઔદ૦, પારિ૦
૪	ઉપશમ, પારિણામિક.	૧૭	ક્ષા૦, મિશ્ર, ઔદ૦
૫	ક્ષાયિક, મિશ્ર.	૧૮	ક્ષા૦, મિશ્ર, પારિ૦
૬	ક્ષા૦, આદયિક	૧૯	ક્ષા૦, ઔદ૦, પારિ૦[૨]
૭	ક્ષા૦, પારિણામિક[૧]	૨૦	મિશ્ર૦, ઔદ૦, પારિ૦[૩]
૮	મિશ્ર૦, ઔદયિક	૨૧	ઉપ૦, ક્ષા૦, મિશ્ર, ઔદ૦
૯	મિશ્ર૦, પારિણામિક	૨૨	ઉપ૦ ક્ષા૦, મિશ્ર, પારિ૦
૧૦	ઔદ૦, પારિણામિક.	૨૩	ઉપ૦, ક્ષા૦, ઔદ૦, પારિ૦.
૧૧	ઉપ૦, ક્ષાયિક મિશ્ર	૨૪	ઉપ૦, મિશ્ર, ઔદ૦, પારિ૦.[૪]
૧૨	ઉપ૦, ક્ષા૦, ઔદ૦	૨૫	ક્ષા૦, મિશ્ર, ઔદ૦. પારિ૦[૫]
૧૩	ઉપ૦, ક્ષા૦, પારિણામિક	૨૬	ઉપ૦, ક્ષા૦, મિશ્ર, ઔદ[૬] પારિ૦

૧ આ ભાગો સિદ્ધોને હોય.

૨ આ ભાગો કેવળીને હોય

૩—૪—૫ આ ત્રણ ભાગા ચારે ગતિના જીવને હોય

૬ આ ભાગો ઉપશમ શ્રેણીએ ચડેલા મનુષ્યોને હોય

૮ કર્મ અને અજીવદ્રવ્ય ૫ ને વિષે ભાવ.

મોહેવસમો મીસો, ચઉઘાઈસુ—મોહનીય કર્મને વિષેજ ઔપશમિક ભાવ હોય. ચાર ઘાતી કર્મ (જ્ઞાનાવરણ-દર્શનાવરણ-મોહનીય અને અંતરાયને વિષે ક્ષયોપશમ ભાવ હોય.

અટ્ઠકમ્મસુ અ સેસા—અને આઠે કર્મને વિષે બાકીના (ક્ષાયિક ઔદયિક પારિણામિક એ) ૩ ભાવ હોય,

ધમ્માઈ પારિણામિઅ, ભાવે-ધર્માસ્તિકાયાદિ ૫ અજીવ દ્રવ્યો પારિણામિક ભાવે હોય.

ખંધા ઉદઈએવિ. ૬૯—પુદ્‌ગલાસ્તિકાયના બે પ્રદેશાદિ સ્કંધો ઔદયિક ભાવે પણ હોય.

ભાવે મનુષ્ય ગત્યાદિ અને પારિણામિક ભાવે ભવ્યત્વાદિ એ ૫ ભાવ. અપૂર્વ કરણે ૪ ભાવ ઉપશમ કે ક્ષાયિક સમ્યકત્વ અને ૩ ભાવ (ક્ષયોપશમ ઔદયિક અને પારિણામિક). ક્ષીણમોહે ઉપશમ વિનાના ૪ ભાવ. તેમાં ક્ષાયિક સમ્યકત્વ અને યથાખ્યાત ચારિત્ર ક્ષાયિક ભાવે સમજવું. બાકીના ૧-૨-૩જા ગુણઠાણે ક્ષયોપશમ ઔદયિક અને પારિણામિક તથા સયોગી અને અયોગીએ ક્ષાયિક ઔદયિક અને પારિણામિક આ પ્રમાણે એક જીવ આશ્રયી ગુણઠાણે ભાવો કહ્યા અને જુદા જુદા જીવો આશ્રયી પાંચે ભાવો હોય.

ગુણસ્થાનેષુ ઔપશમિકાદિ ભાવાનાં યંત્ર.

ગુણઠાણાના નામ	એકજીવે ભાવ. ૫	સર્વજીવે ભાવ: ૫	ઔપશમિક ૨	ક્ષાયિક ૯	ક્ષયોપશમિક ૧૮	ઔદયિક ૨૧	પારિણામિક ૩	કુલ ઉત્તર ભેદ ૫૩
૧ મિથ્યાત્વે	૩	૩	૦	૦	૧૦	૨૧	૩	૩૪
૨ સાસ્વાદને	૩	૩	૦	૦	૧૦	૨૦	૨	૩૨
૩ મિશ્રે	૩	૩	૦	૦	૧૨	૧૯	૨	૩૩
૪ અવિરતિ સમ્ય૦	૩-૪	૫	૧	૧	૧૨	૧૯	૨	૩૫
૫ દેશવિરતે	૩-૪	૫	૧	૧	૧૩	૧૭	૨	૩૪
૬ પ્રમત્ત સયતે	૩-૪	૫	૧	૧	૧૪	૧૫	૨	૩૩
૭ અપ્રમત્ત સયતે	૩-૪	૫	૧	૧	૧૪	૧૨	૨	૩૦
૮ અપૂર્વકરણે	૪	૫	૧	૧	૧૩	૧૦	૨	૨૭
૯ અનિવૃત્તિ બાદરે	૪-૫	૫	૨	૧	૧૩	૧૦	૨	૨૮
૧૦ સૂક્ષ્મ સપરાયે	૪-૫	૫	૨	૧	૧૩	૪	૨	૨૨
૧૧ ઉપશાંતમોહે	૪-૫	૫	૨	૧	૧૨	૩	૨	૨૦
૧૨ ક્ષીણમોહે	૪	૪	૦	૨	૧૨	૩	૨	૧૯
૧૩ સયોગી કે૦	૩	૩	૦	૯	૦	૩	૧	૧૩
૧૪ અયાગી કે૦	૩	૩	૦	૯	૦	૨	૧	૧૨

આ યંત્રમા ગુણસ્થાનકે ભાવોના ઉત્તર ભેદ બતાવ્યા છે તે સર્વ જીવ આશ્રયી જાણવા.

સંખિજ્જ-સંખ્યાતુ.	અસંખ્યાતા વડે	જહન્ન-જઘન્ય.
એગં-એક	જુઅં-યુક્ત.	મજ્ઝ-મધ્યમ.
અસંખં-અસખ્યાતુ.	તિવિહં-૩ પ્રકારે.	ઉક્કસા-ઉત્કૃષ્ટ
પરિત્ત-પ્રત્યેક.	એવં-એ રીતે.	સવ્વે-સર્વે (૭)
જુત્ત-યુક્ત.	અણંતંપિ-અનંતુ પણ	
નિયપય-પોતાના પદ.	તિહા-૩ પ્રકારે.	

સંખિજ્જેગ મસંખં, પરિત્ત જુત્ત નિયપયજુઅં તિવિહં-સંખ્યાતુ ૧ હોય, અસંખ્યાતુ પરિત્ત યુક્ત અને અસંખ્યાતાસંખ્યાતુ એમ ૩ પ્રકારે હોય.

એવમણંતંપિ તિહા—એવી રીતે અનંતુ પણ ૩ પ્રકારે હોય. પરિત્ત અનંતુ, યુક્ત અનંતુ, અનતાનતુ.

જહન્ન મજ્ઝુક્કસા સવ્વે. ૭૧—એ સર્વે (૭ ભેદો) જઘન્ય મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ ભેદવાળા છે.

સંખ્યાતાદિના ભેદો.

૧	જઘન્ય સખ્યાતુ	૧૨	ઉત્કૃષ્ટ અસખ્યાત અસખ્યાતુ
૨	મધ્યમ સખ્યાતુ	૧૩	જઘન્ય પરિત્ત અનતુ
૩	ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતુ	૧૪	મધ્યમ પરિત્ત અનતુ
૪	જઘન્ય પરિત્ત અસંખ્યાતુ	૧૫	ઉત્કૃષ્ટ પરિત્ત અનંતુ
૫	મધ્યમ પરિત્ત અસં૦	૧૬	જઘન્ય યુક્ત અનતુ
૬	ઉત્કૃષ્ટ પરિત્ત અસ૦	૧૭	મધ્યમ યુક્ત અનતુ
૭	જઘન્ય યુક્ત અસં૦	૧૮	ઉત્કૃષ્ટ યુક્ત અનંતુ
૮	મધ્યમ યુક્ત અસ૦	૧૯	જઘન્ય અનંતાનતુ
૯	ઉત્કૃષ્ટ યુક્ત અસં૦	૨૦	મધ્યમ અનંતાનતુ
૧૦	જઘન્ય અસખ્યાત અસંખ્યાતુ	૨૧	ઉત્કૃષ્ટ અનતાનંતુ
૧૧	મધ્યમ અસખ્યાત અસખ્યાતુ		

લહુ-જઘન્ય.
સ ખિજજં-સખ્યાતુ
દુચ્ચિઅ-બે જ.
અઓ પર-એ ઉપરાંત.
મજિઝમં તુ-મધ્યમ સંખ્યાતુ વળી.
જા-યાવત્ સુધી
ગુરૂઅં-ઉત્કૃષ્ટ
જંબુદ્દીવ-જંબૂદ્વીપના
પમાણય-પ્રમાણના.
ચઉ પલ્લ-૪ પાલાની.
પરૂવણાઇ-પ્રરૂપણાએ કરીને
ઇમં-આ ઉત્કૃષ્ટ સખ્યાતુ

લહુ સંખિજજં દુચ્ચિઅ—જઘન્ય સંખ્યાતુ બે જ હોય. (એક વ્યવહારમાં બોલવામાં વપરાતો નથી, જેમકે ચોપડી)
અઓ પરં મજિઝમં તુ જા ગુરૂઅં—એ ઉપરાંત મધ્યમ સંખ્યાતુ વળી ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતુ ન થાય ત્યાં સુધી જાણવું.
જંબુદ્દિવ પમાણય, ચઉ પલ્લ પરૂવણાઈ ઇમં. ૭૨—જંબૂદ્વીપના પ્રમાણના ૪ પાલાની પ્રરૂપણાએ કરીને આ ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતુ થાય (કહેવાશે)

પલ્લા-પાલા
અવટ્ઠિઅ-અવસ્થિત.
અણવટ્ઠિઅ-અનવસ્થિત
સલાગ-શલાકા
પડિ સલાગ-પ્રતિશલાકા
મહાસલાગક્ખા-મહા શલાકા નામના
જોયણ-યોજન.
સહસ્સ-હજાર.
ઓગાઢા-ઊંડા.
સવેઇઅંતા-વેદિકા અંત સહિત
સસિહ-શિખા સુધી
ભરિઆ-ભરેલા

પલ્લાણવટ્ઠિઅ સલાગ, પડિસલાગ મહાસલાગક્ખા—અનવસ્થિત બનાવવા માટે અવસ્થિત શલાકા પ્રતિશલાકા અને મહાશલાકા નામના ૪ પાલા કલ્પીએ.
જોયણ સહસોગાઢા—૧ હજાર યોજન ઊંડા
સવેઇઅંતા સસિહ ભરિઆ. ૭૩—વેદિકાના અંત સહિત શિખા (ટોચ) સુધી ભરેલા કરવા (ભરવા)

વિવેચન—રત્નપ્રભાના ખરકાંડ સુધી ૧ હજાર યોજન ઉંડા. ૮ યોજનની જગતી અને તેની ઉપર બે ગાઉ ઉંચી પદ્મવર વેદિકા સહિત ચારે પાલા લેવા. અનવસ્થિત=અનિશ્ચિત પ્રમાણવાળો લંબાઇ પહોળાઈમાં, ઉંડાઇ અને ઉંચાઈમાં અવસ્થિત પ્રમાણે ૧ હજાર યોજન અને જગતી ૮ યોજન અને તેની ઉપર બે ગાઉ ઉંચી પદ્મવર વેદિકાવાળો.

તો–તે પછી
દીવ–દ્વીપ
ઉદહિસુ–સમુદ્રને વિષે.
ઇક્કિક્ક–એકેક
સરિસવં–સરસવ
ખિવિઅ–નાખીને
નિટ્ઠિએ–ખાલી થયે છતે
પઢમે–પહેલો
પઢમં–પહેલા પાલાની
વ–જેમ
તદંતં–તેના અંત સુધી
ચિયપુણ–નિશ્ચે વળી
ભરિએ–ભરીએ
તંમિ–તે પાલો
તહ–તેમજ
ખીણે–ખાલી કરે છતે

ખિપ્પઇ–નાખીએ
સલાગ–સલાકા
પલ્લે–પાલામા
એગુ–૧ એક
સરિસવો–સરસવ
ઇઅ–એ પ્રમાણે
સલાગ–શલાકામા
ખવણેણં–નાખવા વડે
પુણ્ણો–પૂર્ણ
બીઓ–બીજો પાલો
તઓ–તે વાર પછી
પુવ્વંપિ–પૂર્વની પેઠે
તમ્મિ–તેને
ઉદ્ધરિએ–ઉદ્ધરે (ઉપાડે) છતે
ખીણે–ખાલી થયે છતે
સલાગ–શલાકા સરસવ
તઇએ–ત્રીજા પાલામા
એવ–એવી રીતે
પઢમેહિ–પહેલા વડે
બીઅયં–બીજો શલાકા
ભરસુ–ભરવો
તેહિં–તે બે પાલા વડે
તઇઅં–ત્રીજો
તેહિ–તે ૩ પાલા વડે
તુરીયં–ચોથો
જા કિર–યાવત્ નિશ્ચે
ફુડા–સ્ફુટશિખા સહિત
ચઉરો–ચારે પાલા

તો દીવુદહિસુ ઇક્કિક્કં, સરિસવં ખિવિઅ નિટ્ઠિએ પઢમે—તે પછી (તે અવસ્થિત પાલો ઉપાડીને) દ્વીપ અને સમુદ્રમાં એકેક સરસવ નાખીને પહેલો પાલો ખાલી થયે છતે

પઢમંવ તદંતં ચિય, પુણ ભરિએ તંમિ તહ ખીણે ૭૪—પહેલા પાલાની જેમ તે (અવસ્થિત પાલો ખાલી થયો હોય તે દ્વીપ કે સમુદ્ર)ના અંત સુધી અનવસ્થિત પાલો વળી (સરસવે) ભરીએ. તેને પણ તેમજ (બાકીના દ્વીપ સમુદ્રે એકેક સરસવ નાંખીને,) ખાલી કરે છતે.

ખિપ્પઈ સલાગ પલ્લેગુ, સરિસવો—શલાકા પાલામાં ૧ સરસવ નાખીએ.

ઈઅ સલાગ ખવણેણં; પુણ્ણો બીઓ અ તઓ—એ પ્રમાણે (શલાકા પાલામાં સાક્ષી રૂપ) સરસવ નાખવા વડે બીજો પાલો પૂર્ણ થાય. તે પછી

પુવ્વંપિ વ તમ્મિ ઉદ્ધરિએ. ૭૫—પૂર્વની (અનવસ્થિતની) પેઠે તે શલાકા પાલો ઉપાડીને (ત્યાંથી આગળના દ્વીપ કે સમુદ્રે એકેક સરસવ મૂકીને)

ખીણે સલાગ તઈએ—તે શલાકા પાલો ખાલી થયે છતે ત્રીજા (પ્રતિશલાકા પાલા)માં અનેરો ૧ સરસવ નાખીએ

એવં પઢમેહિં બીઅયં ભરસુ—એવી રીતે પહેલા (અનવસ્થિત) પાલાઓ વડે શલાકા પાલો ભરવો

તેહિં તઈઅં—તે (વારંવાર) અનવસ્થિત અને શલાકા પાલાઓ વડે ત્રીજો પ્રતિશલાકા પાલો ભરવો.

તેહિ ય, તુરિઅં—તે (વારંવાર) અનવસ્થિત શલાકા અને પ્રતિશલાકા વડે ચોથો મહાશલાકા પાલો ભરવો.

જા કિર ફુડા ચઉરો. ૭૬—યાવત્ નિશ્ચયે શિખા સહિત ભરેલ ૪ પાલા થાય. (મહાશલાકા ભર્યા પછી પ્રતિશલાકા ભરીએ તે પછી શલાકા પાલો ભરીએ. એ ત્રણે જ્યાં ભરાઈ રહ્યા તે દ્વી

સમુદ્ર જેટલી ભૂમિ ખણીને તેવડો અનવસ્થિત પાલો કલ્પીને તેને સરસવે ભરીએ એટલે ચારે પાલા પૂર્ણ ભરાણા.)

પઢમ–પહેલા	ઢના સરસવો	એગરાસી–એક ઢગલો
તિ પલ્લ–૩ પાલાથી.	પલ્લ ચઉ–૪ પાલાના	રૂવુણો–૧ રૂપ ઉણુ.
ઉદ્ધરિઆ–ઉધરેલા	સરિસવા–સરસવો	પરમ–ઉત્કૃષ્ટ
દીવુદહી–દ્વીપ સમુ-	સવ્વોવિ–સર્વે પણ	સંખિજ્જ–સંખ્યાતુ.

પઢમ તિ પલ્લુદ્ધરિઆ—પહેલા ૩ પાલાઓ વડે ઉધરેલા= દ્વીપ સમુદ્રોમાં નાખીને કાઢેલા સરસવો

પલ્લ ચઉ સરિસવા ય—અને ૪ પાલાના સરસવો

સવ્વોવિ એગરાસી; રૂવૂણો પરમસંખિજ્જં ૭૭—એ સર્વે પણ એક રાશિ (સરસવનો સમુહ એકત્ર કરીએ તેમાંથી) એક સરસવ ઓછો કરીએ તો ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતુ થાય.

રૂવ–એક રૂપ	અસ્સ–એનો.	ખ્યાતુ
જુઅં તુ–યુક્ત વળી.	રાસિ–રાશિ	લહુ–જઘન્ય.
પરિત્ત–પ્રત્યેક	અબ્ભાસે–અભ્યાસ	આવલિઆ–આવલિકાના.
અસંખં–અસંખ્યાતુ	જુત્ત–યુક્ત	સમય–સમયનું
લહુ–જઘન્ય	અસંખિજ્જ–અસં-	પરિમાણં–પરિમાણ.

રૂવજુઅં તુ પરિત્તા, સંખં લહુ—(ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતુ) વળી એક રૂપ યુક્ત કરીએ તો જઘન્ય પ્રત્યેક અસંખ્યાતુ થાય.

અસ્સ રાસિ અબ્ભાસે; જુત્તા સંખિજ્જં લહુ—એનો રાશિ અભ્યાસ (તેટલી સંખ્યાવાળા તેટલા ઢગલાનો પરસ્પર ગુણાકાર) કરીએ, તો જઘન્ય યુક્ત અસંખ્યાતુ થાય

આવલિઆ સમય પરિમાણં. ૭૮—(તે જઘન્ય યુક્ત અસંખ્યાતુ) આવલિકાના સમયનું પરિમાણ છે એટલે ૧ આવલિકામાં તેટલા સમય હોય.

વિવેચન—જઘન્ય પરિત્ત અસંખ્યાતામાં એકાદિ સરસવ નાખીએ તો મધ્યમ પરિત્ત અસંખ્યાતુ, ઉત્કૃષ્ટ પરિત્ત અસંખ્યાતુ ન થાય ત્યાં સુધી જાણવું. જેમકે ચારનો રાશિ અભ્યાસ કરવો હોય તો ચાર ચાર સરસવના ૪ ઢગલા કરીને પરસ્પર ગુણીએ પહેલા ૪ને બીજા ૪ વડે ગુણતાં ૧૬ થાય તેને ત્રીજા ૪ વડે ગુણતાં ૧૬×૪=૬૪ થાય તેને ચોથા ચાર વડે ગુણતાં ૬૪×૪=૨૫૬ થાય.

બી–બીજા
તિ–ત્રીજા
ચઉ–ચોથા
પંચમ–પાંચમાનો.
ગુણણે–રાશિ અભ્યાસ કરતાં.
કમા–અનુક્રમે
સગાસંખ–સાતમુ અસંખ્યાતુ
પઢમ–પહેલુ
ચઉ–ચોથુ.
સત્તા–સાતમુ.
ણંતા–અનંતુ
તે–તે.
રૂવજુઆ–૧ રૂપ યુક્ત
મજ્ઝા–મધ્યમ.
રૂવૂણ–૧ રૂપ ઉણ
ગુરૂ–ઉત્કૃષ્ટ
પચ્છા–પાછલુ

બિતિચઉ પંચમગુણણે, કમા સગાસંખ પઢમ ચઉ સત્તા; ણંતા—તે જઘન્ય યુકત અસંખ્યાતાનો બીજી ત્રીજી ચોથી અને પાંચમી વાર રાશિ અભ્યાસ કરતાં અનુક્રમે સાતમું અસંખ્યાતુ. પહેલુ અનંતુ, ચોથુ અનંતુ અને સાતમું અનંતુ થાય. **તે રૂવજુઆ, મજ્ઝા**—તે (૩ અસંખ્યાતાં અને ૩ અનંતા)ને એકાદિ રૂપ સહિત કરતાં (૬એ) મધ્યમ થાય.

રૂવૂણ ગુરૂ પચ્છા. ૭૯—તે (જઘન્ય ૬)માથી ૧ રૂપ ઉણુ કરતાં પાછળનું ઉત્કૃષ્ટ થાય.

વિવેચન–તે જઘન્ય યુકત અસંખ્યાતાનો (બીજી વાર) રાશિ અભ્યાસ કરતાં જઘન્ય અસંખ્યાત અસંખ્યાતુ થાય તેનો વળી(ત્રીજી વાર,) રાશિ અભ્યાસ કરતાં જઘન્ય પરિત્ત અનંતુ થાય

તેનો (ચોથી વાર) રાશિ અભ્યાસ કરતાં જઘન્ય યુક્ત અનંતુ થાય તેનો વળી (પાંચમી વાર) રાશિ અભ્યાસ કરતાં જઘન્ય અનંતાનંતુ થાય. ઉત્કૃષ્ટ અનંતાનંતુ નથી

ઇઅ-એ પ્રમાણે
સુત્તુત્ત-સૂત્રમાં કહેલુ
અન્ને-બીજા આચાર્યો
વગ્ગિઅ-વર્ગ કરતા.
ઈક્કસિ-એક વાર
ચઉત્થયં-ચોથા.
અસંખ-અસંખ્યાતાને
હોઈ-હોય.
અસંખાસંખ-અસંખ્યાતાસંખ્યાતુ
લહુ-જઘન્ય.
રૂવજુઅં-૧ રૂપ યુક્ત.
તુ તં-તો તે
મજ્ઝં-મધ્યમ અસંખ્યાતાસંખ્યાતુ

ઇઅ સુત્તુત્તં અન્ને—એ પ્રમાણે સૂત્રમાં કહેલું છે. બીજા આચાર્યો કહે છે કે

વગ્ગિઅ સિક્કસિ ચઉત્થય મસંખં—ચોથા અસંખ્યાતા (જઘન્ય યુક્ત અસંખ્યાતા)નો એક વાર વર્ગ કરીએ=તે રાશિને તેજ રાશિ સાથે ગુણીએ તો

હોઇ અસંખાસંખં લહુ—જઘન્ય અસંખ્યાત અસંખ્યાતુ થાય

રૂવજુઅં તુ તં મજ્ઝં. ૮૦—એક રૂપ યુક્ત કરતાં વળી મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાતુ થાય

તે સંખ્યાને તેજ સંખ્યાએ ગુણીએ તે વર્ગ કહેવાય જેમકે ૫ નો વર્ગ કરવો હોય તો ૫ ને પાંચે ગુણતાં ૫×૫=૨૫ થાય.

રૂવૂણં-૧ રૂપ હીન
આઈમં-પહેલુ
ગુરૂ-ઉત્કૃષ્ટ.
તિવગ્ગિઉં-ત્રણ વાર વર્ગ કરીને
તત્થ-તેમા
ઇમે-આ
દસ-૧૦ વસ્તુ
ખેવે-નાખીએ
લોગાગાસ-લોકાકાશના
પએસા-પ્રદેશો
ધમ્મા-ધર્માસ્તિકાયના
અધમ્મ-અધર્માસ્તિકાયના
એગજિઅ-એક જીવના
દેસા-પ્રદેશો.

ઠિઇબંધ-સ્થિતિ બંધના

પઢમ બિઆ ધુવ ઉદઇસુ—ધ્રુવોદયીને વિષે પહેલો (અનાદિ અનંત અભવ્યને) અને બીજો (અનાદિ સાંત ભવ્યને એ) ભાંગો હોય.

ધુવબંધિસુ તઇઅ વજ્જ ભંગ તિગં—ધ્રુવબંધી ૪૭ પ્રકૃતિને વિષે ત્રીજો વર્જીને ૩ ભાંગા (પહેલો બીજો અને ચોથો) હોય.

મિચ્છંમિ તિન્નિ ભંગા-મિથ્યાત્વ ધ્રુવોદયીને વિષે ૩ ભાંગા હોય.

દુહાવિ અધુવા તુરિઅ ભંગા. ૫. બને પ્રકારે પણ અધ્રુવ (અધ્રુવબંધી. ૭૩ અને અધ્રુવોદયી. ૯૫) પ્રકૃતિઓ ચોથા (સાદિ-સાંત) ભાંગાવાળી છે.

અભવ્યને ૨૭ ધ્રુવોદયી પ્રકૃતિનો અનુદય કોઈવારે નહિ થાય માટે અનાદિ અનંત ભાંગો. ભવ્યને અનાદિનો ઉદય છે પણ આગળ બારમે તેરમે ગુણઠાણે ઉદય ટળશે તે માટે અનાદિ સાંત ભાંગો હોય ધ્રુવબંધી ૪૭ પ્રકૃતિનો બંધ અભવ્યને અનાદિનો છે અને અનંતકાળ સુધી રહેશે. માટે અનાદિ અનંત ભાંગો. ભવ્યને એ ધ્રુવબંધીનો બંધ અનાદિનો છે પણ ગુણઠાણે ચઢતા બંધ ટળશે તે માટે અનાદિ સાંત તથા તેજ ગુણઠાણે ચઢતાં અબંધક થઈને પડતાં બાંધે તે વારે સાદિ બંધ તે વળી કાળાન્તરે ગુણઠાણે ચઢતાં અબંધક થશે તે માટે પતિતને સાદિ સાંત ભાંગો હોય. અને પૂર્વે બંધની આદિ છે પણ આગળ અંત નથી એવો સાદિ અનંત ભાગો તો કોઈ પ્રકૃતિનો નજ હોય મિથ્યાત્વ ધ્રુવોદયીને વિષે ૩ ભાંગા. અભવ્યને અનાદિ અનંત કાળ સુધી મિથ્યાત્વનો ઉદય છે. ભવ્યને અનાદિ સાત અને સમકિતથી

પડેલાને આદિ સાંત. ઉપર કહેલી ધ્રુવબંધી ૧ પ્રકૃતિના ૩×૪૭= ધ્રુવબંધીના ૧૪૧ ભાંગા. મિથ્યાત્વ ધ્રુવોદયીના ૩. બાકીની ધ્રુવોદયી ૨૬ ના ૧ પ્રકૃતિના ૨ ભાંગા ૨૬×૨=૫૨ તથા મિથ્યાત્વના ૩ ભાંગા ઉમેરતાં ૫૫ ભાંગા ધ્રુવોદયી ૨૭ પ્રકૃતિના. ૭૩ અધ્રુવબંધી-ના ભાંગા ૭૩ અને ૯૫ અધ્રુવોદયીના ૯૫ ભાંગા થાય છે.

ધ્રુવોદયી ૨૭ પ્રકૃતિઓ.

નિમિણ થિર અથિર અગુરૂઅ, સુહ અસુહ તેઅ કમ્મ ચઉ વન્ના- નિર્માણ સ્થિર અસ્થિર અગુરૂલઘુ શુભ અશુભ તૈજસ કાર્મણ વર્ણાદિ-૪ (એ નામ કર્મની ૧૨ પ્રકૃતિઓ ૧૩ મા ગુણઠાણા સુધી)

નાણંતરાય દંસણ, મિચ્છં ધ્રુવ ઉદય સગવીસા.૬— જ્ઞાનાવરણીય-૫ અંતરાય-૫ દર્શનાવરણીય-૪ (એ ૧૪ પ્રકૃતિઓ બારમા ગુણઠાણા સુધી) અને મિથ્યાત્વ (પહેલા ગુણઠાણા સુધી) એ ૨૭ ધ્રુવોદયી (જે પ્રકૃતિનો જેટલા ગુણઠાણા સુધી, કરવાની શક્તિની અપેક્ષાએ ઉદય કહ્યો હોય તેટલા ગુણઠાણા સુધી દરેક જીવને અવશ્ય ઉદયે હોય) છે.

અધ્રુવોદયી ૯૫ પ્રકૃતિઓ.

થિર સુભિઅર વિણુ અધ્રુવબંધી,—સ્થિર શુભ અને તેથી ઈતર અસ્થિર અને અશુભ વિના અધ્રુવબંધી-૬૯ (૩ શરીર, ૩ ઉપાંગ ૬ સંસ્થાન ૬ સંઘયણ ૫ જાતિ ૪ ગતિ ૨ વિહાયોગતિ ૪ આનુપૂર્વી જિનનામ ઉચ્છ્વાસ ઉદ્યોત આતપ પરાઘાત ત્રસ ચતુષ્ક સ્થાવર ચતુષ્ક, સુભગ ચતુષ્ક દુર્ભગ ચતુષ્ક ગોત્ર-૨ વેદનીય-૨ હાસ્યાદિ બે યુગલ ૩ વેદ ૪ આયુ.

મિચ્છ વિણુ મોહ ધ્રુવબંધી,—મિથ્યાત્વ વિના મોહનીયની ધ્રુવબંધી. ૧૮ (ભય જુગુપ્સા ૧૬ કષાય)

નિદ્દોવઘાય મીસં, સમ્મં પણનવઈઅધુવુદયા. ૭—૫ નિદ્રા ઉવઘાત મિશ્ર મોહનીય અને સમ્યકત્વ મોહનીય એ ૯૫ પ્રકૃતિઓ અધ્રુવોદયી (જે પ્રકૃતિનો જેટલા ગુણઠાણા સુધી ગુણ પ્રત્યયે ઉદય કહ્યો હોય, છતાં તે ગુણઠાણે કોઈક જીવને કયારેક દ્રવ્ય ક્ષેત્રની અપેક્ષાએ ઉદયે આવે અથવા ન પણ આવે તેવી) છે.

ગુણઠાણે ધ્રુવોદયી ૨૭ અને અધ્રુવોદયી ૯૫													
	જ્ઞા.	દ.	મો	ના	અ	કુલ	દ.	વે	મો.	આ.	ના	ગો.	કુલ
મિથ્યાત્વ	૫	૪	૧	૧૨	૫	૨૭	૫	૨	૨૫	૪	૫૨	૨	૯૦
સાસ્વાદન	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૫	૨	૨૫	૪	૪૭	૨	૮૫
મિશ્ર	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૫	૨	૨૨	૪	૩૯	૨	૭૪
અવિરત	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૫	૨	૨૨	૪	૪૩	૨	૭૮
દેશવિરત	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૫	૨	૧૮	૨	૩૭	૨	૬૬
પ્રમત્ત	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૫	૨	૧૪	૧	૩૨	૧	૫૫
અપ્રમત્ત	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૨	૨	૧૪	૧	૩૦	૧	૫૦
અપૂર્વકરણ	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૨	૨	૧૩	૧	૨૭	૧	૪૬
અનિવૃત્તિ	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૨	૨	૭	૧	૨૭	૧	૪૦
સૂક્ષ્મ સંપ૦	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૨	૨	૧	૧	૨૭	૧	૩૪
ઉપશાંત	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૨	૨	—	૧	૨૭	૧	૩૩
ક્ષીણમોહ	૫	૪	—	૧૨	૫	૨૬	૨	૨	—	૧	૨૫	૧	૩૧
,, ના અંતે							—	૨	—	૧	૨૫	૧	૨૯
સયોગી	—	—	—	૧૨	—	૧૨	—	૨	—	૧	૨૬	૧	૩૦
અયોગી	—	—	—	—	—	—	—	૧	—	૧	૯	૧	૧૨

ધ્રુવસત્તાની ૧૩૦ પ્રકૃતિઓ.

તસ વન્ન વીસ સગતેઅ, કમ્મ—ત્રસ વીશક વર્ણવીશક (ત્રસાદિ. ૧૦ સ્થાવરાદિ ૧૦, ૫ વર્ણ ૫ રસ ૨ ગંધ ૮ સ્પર્શ) તૈજસ કાર્મણ સપ્તક (તૈજસ શરીર. કાર્મણ શરીર, તૈજસ સંઘાતન, કાર્મણ સંઘાતન, તૈજસ તૈજસ બંધન. કાર્મણ કાર્મણ બંધન, તૈજસ કાર્મણ બંધન)

ધ્રુવબંધિ સેસ વેઅતિગં,—(વર્ણાદિ-૪ તૈજસ કાર્મણ શરીર
એ ૬ વિના) બાકીની ધ્રુવબંધી. ૪૧ (અગુરૂલઘુ નિર્માણ ઉપઘાત
ાય જુગુપ્સા મિથ્યાત્વ ૧૬ કષાય જ્ઞાનાવરણ-૫ દર્શનાવરણ-૯
અને અંતરાય-૫) ૩ વેદ.

આગિઈ તિગ વેઅણિઅં,—આકૃતિ (સંસ્થાન) થી ૩ (૬-
સંસ્થાન ૬ સંઘયણ ૫ જાતિ) ૨ વેદનીય.

જુઅલ સગ ઉરલુસાસ ચઊ. ૮.—હાસ્યાદિ ૨ યુગલ
ઔદારિક સપ્તક (ઔદારિક શરીર ઔદારિક ઉપાંગ ઔદારિક
ંઘાતન, ઔદારિક ઔદારિક બંધન. ઔદારિક તૈજસ બંધન,
ઔદારિક કાર્મણ બંધન, ઔદારિક તૈજસ કાર્મણ બંધન) ઉચ્છવાસ
ચતુષ્ક (ઉચ્છવાસ ઉદ્યોત આતપ પરાઘાત.)

ખગઈ તિરિદુગ નીઅં, ધુવસંતા—૨ વિહાયોગતિ તિર્યંચ-
દ્વિક (તિર્યંચગતિ તિર્યંચાનુપૂર્વી) નીચગોત્ર (એ ૧૩૦ પ્રકૃતિઓ)
ધ્રુવસત્તા (અનાદિ મિથ્યાત્વીને નિરંતર સત્તાએ) હોય.

અધ્રુવસત્તાની ૨૮ પ્રકૃતિઓ

સમ્મ મીસ મણુઅ દુગં,—સમ્યકત્વ મોહનીય મિશ્ર મોહનીય,
મનુષ્ય દ્વિક (મનુષ્ય ગતિ મનુષ્યાનુપૂર્વી)

વિઉવ્વિક્કાર જિણાઊ,—વૈક્રિય એકાદશ (દેવદ્વિક નરકદ્વિક
વૈક્રિય સપ્તક=વૈક્રિય શરીર, વૈક્રિય ઉપાંગ, વૈક્રિય સંઘાતન, વૈક્રિય
વૈક્રિય બંધન, વૈક્રિય તૈજસ બંધન, વૈક્રિય કાર્મણ બંધન, વૈક્રિય
તૈજસ કાર્મણ બંધન) જિનનામ ૪ આયુ

હારસગુચ્ચા અધુવસંતા. ૯.—આહારક સપ્તક (આહારકશરીર,
આહારક ઉપાંગ, આહારક સંઘાતન, આહારક આહારક બંધન,
આહારક તૈજસ બંધન, આહારક કાર્મણ બંધન, આહારક તૈજસ

કાર્મણ બંધન) ઉંચગોત્ર એ (૨૮ પ્રકૃતિઓ) અધ્રુવસત્તા (જ્યાં કહી છે ત્યાં પણ કોઇ વારે હોય અને કોઈ વારે ન) હોય જે પ્રકૃતિની સત્તા ભવ પ્રત્યયે તથા ગુણ પ્રત્યયે જ હોય અન્યથા ન હે તે અધ્રુવસત્તા.=જે પ્રકૃતિ ઉવેલે થકે તથા અબંધે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે કે જીવને કોઇવાર સત્તાએ હોય અને કોઇકને ન હોય.

ગુણઠાણાને વિષે ધ્રુવસત્તા ૧૩૦

સંભવસત્તા ૧ થી ૧૧ ગુણઠાણે	૫-૯-૨-૨૬-૦-૮૨-૧-૫=૧૩
૪ થી ૭ ગુણઠાણે અનંતાનુબંધી વિસંયોજના કરનારને.	૧૨
,, ,, ,, તદ્દભવ મોક્ષગામી ક્ષાયિકને અનંતા૦ મિથ્યા૦વિના	૧૨
૮ થી ૧૧ ગુણઠાણે ઉપશમ સમ્યક્ત્વીને સદ્દભાવ સત્તા	૧૩
,, ,, ક્ષયોપશમે અનંતા૦ વિસંયોજના કરી ઉપશમ સમકિત પામી ઉપશમ શ્રેણિએ ચઢનારને	૧૨
૮ થી ૯ ભાગે તદ્દભવ મોક્ષગામીને	૫-૯-૨-૨૧-૦-૮૨-૧-૫=૧૨૫
૯ ગુણઠાણે ૨ ભાગે ,, ,,	૫-૬-૨-૨૧-૦-૭૧-૧-૫=૧૧૧
,, ૩ ભાગે ,, ,,	૫-૬-૨-૧૩-૦-૭૧-૧-૫=૧૦૩
,, ૪ ભાગે ,, ,,	૫-૬-૨-૧૨-૦-૭૧-૧-૫=૧૦૨
,, ૫ ભાગે ,, ,,	૫-૬-૨-૧૧-૦-૭૧-૧-૫=૧૦૧
,, ૬ ભાગે ,, ,,	૫-૬-૨—૫-૦-૭૧-૧-૫=૯૫
,, ૭ ભાગે ,, ,,	૫-૬-૨—૪-૦-૭૧-૧-૫=૯૪
,, ૮ ભાગે ,, ,,	૫-૬-૨—૩-૦-૭૧-૧-૫=૯૩
,, ૯ ભાગે ,, ,,	૫-૬-૨—૨-૦-૭૧-૧-૫=૯૨
સૂક્ષ્મ સંપરાયે ,, ,,	૫-૬-૨—૧-૦-૭૧-૧-૫=૯૧
ક્ષીણમોહના દ્વિચરમ સમયે	૫-૬-૨—૦-૦-૭૧-૧-૫=૯૦
,, અંત્ય સમયે	૫-૪-૨—૦-૦-૭૧-૧-૫=૮૮
સયોગી અયોગીના દ્વિચરમ સમયે	૦-૦-૨—૦-૦-૭૧-૧-૦=૭૪
અયોગીના અંત્ય સમયે	૦-૦-૧—૦-૦- ૭-૦-૦= ૮

સમ્યક્ત્વ અને મિશ્ર મોહનીયની સત્તા અભવ્ય અને બહુકાળીન ભવ્યને ન હોય અને કેટલાએક અલ્પકાલીન ભવ્યને હોય. મનુષ્યદ્વિક અને ઉંચગોત્રની સત્તા તેઉ વાઉમાં ગયે અને ઉદ્વલના (સત્તામાંથી સ્થિતિનો ક્ષય) કરે તેને તથા તેઉ વાયુમાંથી નીકળી અન્ય તિર્યંચમાં ગયે છતે (શરીર પર્યાપ્તિએ) અપર્યાપ્તાને સત્તામાં ન હોય, અનેરા (બીજા) ને હોય. વૈક્રિય એકાદશની સત્તા ત્રસપણું ન પામ્યોજ હોય તેને બંધના અભાવથી અથવા બંધ કરીને સ્થાવરમાં ગયે તે સ્થિતિના ક્ષયે એકેંદ્રિયમાં સત્તા ન પામીએ અનેરાને સત્તામાં હોય. સમ્યક્ત્વ હેતુએ જિન નામ જેણે બાંધ્યુ હોય તેને સત્તામાં હોય અને ન બાંધ્યુ હોય તેને ન હોય સ્થાવરને નરકાયુ અને દેવાયુની, આનતાદિ દેવોને તિર્યંચાયુની, તેજો વાયુ અને સાતમી નારકીને મનુષ્યાયુની સત્તા બાંધવાના અભાવથી સર્વથા ન હોય, અનેરાને હોય. સંયમ હેતુએ આહારકદ્વિક જેણે બાંધ્યુ હોય તેને સત્તામાં આહારક સપ્તક હોય અને ન બાંધ્યુ હોય તેને ન હોય.

અધ્રુવસત્તા ૧ થી ૧૧ ગુણઠાણે–૨૮. સાસ્વાદન મિશ્રે ૨૭ ૪ થી ૭ ગુણ૦ બદ્ધાયુ ક્ષયોપશમ ઉપશમને ૨૮ અને ક્ષાયિકને ૨૬. સમ્યક્ત્વ મિશ્ર વિના. ૮ થી ૧૧ ગુણઠાણે ઉપશમશ્રેણિએ ૨૬. નરકાયુ તિર્યંચાયુ વિના અને ક્ષાયિકને ૨૪. નરકાયુ–તિર્યંચાયુ સમ્યક્ત્વ મિશ્ર વિના. ૪ થી ૭ ગુણઠાણે તદ્ભવ મોક્ષગામી ઉપશમ ક્ષયોપશમને ૩ આયુ વિના–૨૫ તેમાથી ક્ષયોપશમને મિશ્ર વિના ૨૪. ૪ થી ૯ ના ૧ ભાગ સુધી ક્ષાયિકને ૨૩. મિશ્ર સમકિત ૩ આયુ વિના અનિવૃત્તિના બીજા ભાગથી સયોગીના દ્વિચરમ સમય સુધી ૨૧ નરકદ્વિક વિના (મનુષ્યાયુ ઊંચગોત્ર નામની ૧૯) છેલ્લા સમયે ૫ મનુષ્યત્રિક જિનનામ–ઊંચગોત્ર

ગુણઠાણે મિથ્યાત્વની સત્તા.

પ્રથમ તિગુણેસુ મિચ્છં, નિઅમા—પહેલા ૩ ગુણઠાણે મિથ્યાત્વ મોહનીય સત્તામાં નિશ્ચે હોય.

અજયાઇ અટ્ઠગે ભજ્જં,—અવિરતિ આદિ ૮ ગુણઠાણે ભજના (વિકલ્પે) સત્તામાં હોય.

ગુણઠાણે સમ્યકત્વની સત્તા.

સાસાણે ખલુ સમ્મં, સંતં મિચ્છાઇ દસગે વા. ૧૦ સાસ્વાદને નિશ્ચે સમકિત મોહનીય હોય અને મિથ્યાત્વાદિ ૧૦ ગુણઠાણે સત્તામાં વિકલ્પે હોય.

મિથ્યાત્વે ૨૮,૨૭,૨૬,ની સત્તા, સાસ્વાદને–૨૮, મિશ્રે-૨૮, ૨૭,૨૪, અવિરતિ આદિ-૪ ગુણઠાણે ૨૮,૨૪,૨૩,૨૨,૨૧, અપૂર્વ કરણે ૨૮,૨૪,૨૧, અનિવૃત્તિએ ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૧૩, ૧૨, ૧૧, ૫, ૪, ૩, ૨, ૧, સૂક્ષ્મ સંપરાયે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૧, ઉપશાંત મોહે ૨૮, ૨૪, ૨૧, મોહનીયની સર્વ પ્રકૃતિ એટલે ૨૮ તેમાંથી સમ્યકત્વ ઉવેલે ૨૭, મિશ્ર ઉવેલે ૨૬ અથવા અનાદિ મિથ્યાત્વીને ૨૬, ૨૮ પ્રકૃતિમાંથી અનંતાનુબંધીના ક્ષયે ૨૪ તેમાંથી મિથ્યાત્વના ક્ષયે ૨૩. તેમાંથી મિશ્રના ક્ષયે ૨૨. તેમાંથી સમ્યકત્વ મોહનીયના ક્ષયે ૨૧ની સત્તા ક્ષાયિક સમ્યગ્દૃષ્ટિને હોય, તેમાંથી અનિવૃત્તિના ત્રીજા ભાગે અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ અને પ્રત્યાખ્યાનીય ૪ના ક્ષયે ૧૩, તેમાંથી નપુસંકવેદના ક્ષયે ૧૨, સ્ત્રીવેદના ક્ષયે ૧૧, હાસ્યાદિ-૬ના ક્ષયે ૫, પુરૂષવેદના ક્ષયે ૪, સંજ્વલન ક્રોધના ક્ષયે ૩, સંજ્વલન માનના ક્ષયે ૨, સંજ્વલન માયાના ક્ષયે ૧ સંજ્વલન લોભની સત્તા હોય, પહેલા ૩ ગુણઠાણામાં ૨૮, ૨૭, ૨૬, ૨૪ની સત્તા યથા સંભવે

છે. તેમાં મિથ્યાત્વ મોહનીય નિશ્ચે સત્તામાં છે. બાકીના ૮ ગુણુઠાણામાં ૨૮, ૨૪ની સત્તામાં મિથ્યાત્વ મોહનીય છે અને ૨૩, ૨૨, ૨૧, ૧૩, ૧૨, ૧૧, ૫, ૪, ૩, ૨, ૧,માં મિથ્યાત્વ સત્તામાં નથી, સાસ્વાદને ૨૮ની સત્તામાં સમ્યકત્વ મોહનીય છે અને મિથ્યાત્વે ૨૮માં સમકિત મોહનીય છે અને ૨૭, ૨૬,માં નથી મિશ્રે ૨૮, ૨૪,માં છે અને ૨૭માં નથી. ઉપરના ૮ ગુણુઠાણામાં ૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨,માં છે અને ૨૧, ૧૩, ૧૨, ૧૧, ૫, ૪, ૩, ૨, ૧માં નથી.

ગુણઠાણે મિશ્રની સત્તા.

સાસણ મીસેસુ ધુવં, મીસં મિચ્છાઈ નવસુ ભયણાએ,—
સાસ્વાદન અને મિશ્રે નિશ્ચે મિશ્ર મોહનીય હોય અને મિથ્યાત્વાદિ ૯ ગુણઠાણે સત્તામાં વિકલ્પે હોય.

ગુણઠાણે અનંતાનુબંધીની સત્તા.

આઇદુગે અણ નિયમા, ભઈઆ મીસાઇ નવગંમિ. ૧૧.—
પહેલા બે ગુણઠાણે અનંતાનુબંધી નિશ્ચે હોય અને મિશ્રાદિ ૯ ગુણઠાણે સત્તામાં વિકલ્પે હોય.

સાસ્વાદન અને મિશ્રે ૨૮, ૨૭, ૨૪,ની સત્તા યથા સંભવે છે. તેમાં મિશ્રમોહનીય નિશ્ચે છે. બાકીના ગુણઠાણા ૯માંથી મિથ્યાત્વે ૨૮, ૨૭,માં મિશ્ર મોહનીય છે અને ૨૬માં મિશ્ર સત્તામાં નથી અવિરતાદિ-૮ ગુણઠાણામાં ૨૮, ૨૪, ૨૩,ની સત્તા યથા સભવે છે તેમાં મિશ્ર મોહનીય નિશ્ચે છે અને બાકીનાં ૨૨, ૨૧, ૧૩. ૧૨, ૧૧, ૫, ૪, ૩, ૨, ૧,માં મિશ્રમોહનીય સત્તામાં નથી. મિથ્યાત્વ અને સાસ્વાદન ગુણઠાણે યથા સંભવે ૨૮, ૨૭, ૨૬ની સત્તામાં અનંતાનુબંધી નિશ્ચે છે. બાકીનાં ૯

ગુણઠાણામાંથી મિશ્રે ૨૮, ૨૭,ની સત્તામાં અનંતાનુબંધી છે અને ૨૪ ની સત્તામાં નથી. અવિરતાદિ ૮ ગુણઠાણામાં ૨૮માં અનંતાનુબંધી છે. ૨૪ આદિ (૨૩, ૨૨, ૨૧, ૧૩, ૧૨, ૧૧, ૫, ૪, ૩, ૨, ૧,માં અનંતાનુબંધી સત્તામાં નથી.

ગુણઠાણાને વિષે આહારક સપ્તક અને તીર્થંકર નામકર્મની સત્તા.

આહાર સત્તગં વા, સવ્વગુણે' બિતિ ગુણેવિણા તિત્થં,— આહારક સપ્તક સર્વ ગુણઠાણે સત્તામાં વિકલ્પે હોય. બીજા ત્રીજા ગુણઠાણા વિના તીર્થંકર નામની સત્તા વિકલ્પે હોય.

નોભય સંતે મિચ્છો,—ઉભય (આહારક અને જિનનામ) ની સત્તા છતે મિથ્યાત્વ ન હોય.

અંતમુહુત્તં ભવે તિત્થે. ૧૨—તીર્થંકર નામની સતા છતે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણું અંતર્મુહૂર્ત હોય.

જે અપ્રમત્તથી અપૂર્વકરણના છટ્ઠા ભાગ સુધી આહારક સપ્તક બાંધીને ઉપર ગુણઠાણે ચઢે અથવા હેઠો પડે તેને સર્વ ગુણઠાણે સત્તા પામીએ અને જે તે (આહારક)નો બંધ કરે નહિ તેને ન હોય. તથા બીજા ત્રીજા ગુણઠાણા વિના શેષ સર્વ ગુણઠાણે તીર્થંકર નામની સત્તા વિકલ્પે હોય. સમ્યક્ત્વપ્રત્યયિક તીર્થંકર નામ બાંધીને ઊંચો ચઢે ત્યારે ઉપરલે સર્વ ગુણઠાણે સત્તા પામીએ અને કોઇક જીવે પૂર્વે નરકાયુ બાંધ્યુ હોય અને પછી ક્ષાયોપશમિક સમ્યકત્વ પામીને તથાવિધ અધ્યવસાયે તીર્થંકર નામ બાંધીને મરતાં સમ્યક્ત્વ વમી મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે આવી નરકે જાય; ત્યારે મિથ્યાત્વે જિનનામની સત્તા પામીએ અને જે શુદ્ધ સમ્યક્ત્વ છતે પણ જિનનામ ન બાંધે તેને સર્વ ગુણઠાણે જિન નામની સત્તા ન હોય અને જિનનામની સત્તાવંત સાસ્વાદન

મિશ્રે તો સ્વભાવેજ ન આવે તે માટે તે નિષેધ્યાં. જિનનામ ૧, આહારકસપ્તક ૨, એ બેની ભેગી સત્તાવંત જીવ મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ન જાય=મિથ્યાત્વી ન હોય. નિકાચિત તીર્થંકર નામની સત્તાવંત જીવને મિથ્યાત્વ આવે તો અંતર્મુહૂર્તજ રહે, તે આ પ્રમાણે-પૂર્વે નરકનું આયુ બાંધીને પછી ક્ષાયોપશમિક સમ્યકત્વ પામીને તીર્થંકરનામ બાંધે તે જીવ મરતાં સમ્યકૃત્વ વમીને મિથ્યાત્વે આવી નરકે ઉપજે, ત્યાં અપતિત પરિણામી વળી પર્યાપ્ત થઈને તરત સમ્યકત્વ પામે. એટલે અંતર્મુહૂર્તજ મિથ્યાત્વ રહે અને પતિત પરિણામી હોય તો અંતર્મુહૂર્તે જિનનામ ઉવેલે તેને સત્તાએ ન હોય.

સર્વઘાતી ૨૦. દેશઘાતી ૨૫. અઘાતી ૭૫

કેવલ જુઅલા વરણા, પણ નિદ્દા બારસાઇમ કસાયા, મિચ્છં તિ સવ્વઘાઈ—કેવળ યુગલ (કેવળ જ્ઞાન કેવળ દર્શન)ના આવરણ ૫ નિદ્રા પહેલા ૧૨ કષાય (અનંતાનુબંધી—૪ અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ પ્રત્યાખ્યાનીય-૪) મિથ્યાત્વ એ ૨૦ સર્વઘાતી છે.

ચઉનાણ તિદંસણાવરણા. ૧૩. સંજલણ નોકસાયા, વિગ્ઘં ઇઅ દેસઘાઇય—૪ જ્ઞાનાવરણીય ૩ દર્શનાવરણીય સંજ્વલન-૪ નોકષાય-૯ અંતરાય-૫ એ પ્રમાણે ૨૫ દેશઘાતી છે. ઉદયની અપેક્ષાએ સમકિત અને મિશ્ર મોહનીય દેશઘાતી છે.

અઘાઈ; પત્તેઅ તણુટ્ઠાઉ,તસવીસા ગોઅદુગ વન્ના. ૧૪.—પ્રત્યેકની ૮. શરીરાદિ—૮ (૫ શરીર ૩ ઉપાંગ ૬ સંઘયણ ૬ સંસ્થાન જાતિ—૫ ગતિ—૪ વિહાયોગતિ—૨ આનુપૂર્વી—૪ આયુ ૪ ત્રસાદિ—૨૦ ગોત્રદ્વિક (૨ ગોત્ર ૨ વેદનીય) વર્ણાદિ—૪ એ ૭૫ પ્રકૃતિઓ અઘાતી છે એ વીશ પ્રકૃતિ સર્વ પોતાના સ્વવિષયી

ગુણને હણે તે માટે એ સર્વઘાતી કહીએ. તે કેમ ? કેવળ દ્વિકાવરણ તે કેવળદ્વિકને સર્વથા આવરે, ઉપજવા ન દે અને તે આવરણ સર્વથા ટળ્યેજ કેવળદ્વિક ઉપજે તે માટે સર્વઘાતી નિદ્રાપંચક પણ સર્વ ઈદ્રિયના અવબોધને આવરે તે માટે સર્વઘાતી. કષાયની ત્રણ ચોકડી પણ અનુક્રમે સમ્યક્ત્વ, દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિ રૂપ ગુણને હણે તે માટે સર્વઘાતી. મિથ્યાત્વ પણ સમ્યકત્વને હણે તે માટે સર્વઘાતી કહીએ. એ પચીશ પ્રકૃતિ દેશથકી પોતાના વિષયને હણે તે માટે દેશઘાતી કહીએ. એની ભાવના સુગમજ છે. સંજ્વલન કષાય અને નવ નોકષાય તે ચારિત્રમાં અતિચાર ઉપજાવે, તે માટે દેશઘાતી એ પંચોતેર પ્રકૃતિ જ્ઞાનાદિ ગુણનો ઘાત ન કરે તે માટે અઘાતીની કહીએ તે દેશઘાતિની સાથે વેદાતી તેના સરખીજ થાય અને સર્વઘાતિની સાથે વેદાતી તેના સરખીજ થઇ જાય, જેમ પોતે ચોર ન હોય પણ ચોર સંઘાતે મળ્યો થકો ચોર સરખોજ થાય.

કેવળજ્ઞાનાવરણે આચ્છાદિત નહી થયેલ એવા જ્ઞાનાંશને મતિ જ્ઞાનાવરણચતુષ્ક હણે–આવરે તેથી તેને દેશ ઘાતી કહીએ મત્યાદિ જ્ઞાન ચતુષ્કના વિષયભૂત અર્થોને ન જાણે તેજ મતિજ્ઞાનાદિના આવરણનો ઉદય જાણવો અને તેના અવિષયભૂત (કેવળ જ્ઞાનના વિષયભૂત) અનંત ગુણોને જે ન જાણે તે કેવળ જ્ઞાનાવરણનો ઉદય જાણવો. દર્શનત્રિક માટે પણ તે પ્રકારે જાણવું. સજ્વલન કષાય અને નોકષાય પણ ચારિત્રવાળાને તેના ચારિત્રના દેશને હણે એટલે ચારિત્રના મૂળ અને ઉત્તરગુણમા અતિચાર ઉપજાવે, તે માટે દેશઘાતી કહીએ. દાન, લાભ, ભોગ અને ઉપભોગને ગ્રહણ ધારણ યોગ્ય પુદ્ગલ દ્રવ્યો સર્વ પુદ્ગલાસ્તિકાયના અનન્તમા ભાગરૂપ એક દેશરૂપે છે. તેથી પુદ્ગલાસ્તિકાયના દેશરૂપ પુદ્ગલ દ્રવ્યોને દાનાદિ ક્રિયામાં આવરે માટે તે દાનાંતરાયાદિને દેશઘાતી કહીએ, વીર્યાંતરાય પણ દેશઘાતી જ

છે કેમકે તે સર્વ વીર્યને હણતી નથી સૂક્ષ્મનિગોદ જીવને પણ વીર્યાંતરાય કર્મનો ઉદય વર્તતે છતે આહાર પરિણમન, કર્મદલિકગ્રહણ અને ગત્યંતરગમન હોય છે તે વીર્યાંતરાયનો ક્ષયોપશમ જાણવો. નિગોદથી માંડીને ક્ષીણ મોહ ગુણસ્થાનવર્તિ જીવો પર્યંત વીર્યની તરતમતા જાણવી. આ સર્વ કેવળીના વીર્યનો એક દેશ જાણવો તે માટે દેશઘાતી કહીએ સર્વઘાતી હોય તો એટલો જઘન્ય ગુણ પણ ન હોઈ શકે.

સંજ્વલન કષાયોના ઉદયથી ચારિત્રમાં અતિચારો ઉત્પન્ન થાય અને પહેલા બાર કષાયનો ઉદય તો મૂળ ગુણને છેદ કરનારો હોય.

ગુણઠાણે સર્વઘાતી ૨૦ દેશઘાતી ૨૫ અને અઘાતી ૭૫

	જ્ઞા	દ.	મો.	કુલ	ના	દ	મો	અ	કુલ	વે.	આ.	ના.	ગો	કુલ
મિથ્યાત્વ	૧	૬	૧૩	૨૦	૪	૩	૧૩	૫	૨૫	૨	૪	૬૪	૨	૭૨
સાસ્વાદન	૧	૬	૧૨	૧૯	૪	૩	૧૨	૫	૨૪	૨	૩	૫૧	૨	૫૮
મિશ્ર	૧	૩	૮	૧૨	૪	૩	૧૧	૫	૨૩	૨	૦	૩૬	૧	૩૯
અવિરત	૧	૩	૮	૧૨	૪	૩	૧૧	૫	૨૩	૨	૨	૩૭	૧	૪૨
દેશવિરત	૧	૩	૪	૮	૪	૩	૧૧	૫	૨૨	૨	૧	૩૨	૧	૩૬
પ્રમત્ત	૧	૩	—	૪	૪	૩	૧૧	૫	૨૩	૨	૧	૩૨	૧	૩૬
અપ્રમત્ત	૧	૩	—	૪	૪	૩	૯	૫	૨૧	૧	૦૧	૩૧	૧	૩૪/૩૬
અપૂર્વકરણ-૧	૧	૩	—	૪	૪	૩	૯	૫	૨૧	૧	—	૩૧	૧	૩૩
૨-૩-૪-૫-૬	૧	૧	—	૨	૪	૩	૯	૫	૨૧	૧	—	૩૧	૧	૩૩
ભાગ-૭	૧	૧	—	૨	૪	૩	૯	૫	૨૧	૧	—	૧	૧	૩
અનિવૃત્તિ-૧	૧	૧	—	૨	૪	૩	૫	૫	૧૭	૧	—	૧	૧	૩
ભાગ-૨	૧	૧	—	૨	૪	૩	૪	૫	૧૬	૧	—	૧	૧	૩
ભાગ-૩	૧	૧	—	૨	૪	૩	૩	૫	૧૫	૧	—	૧	૧	૩
ભાગ-૪	૧	૧	—	૨	૪	૩	૨	૫	૧૪	૧	—	૧	૧	૩
ભાગ-૫	૧	૧	—	૨	૪	૩	૧	૫	૧૩	૧	—	૧	૧	૩
સૂક્ષ્મ સં૫૦	૧	૧	—	૨	૪	૩	—	૫	૧૨	૧	—	૧	૧	૩
ઉપશાંત	—	—	—	—	—	—	—	—	—	૧	—	—	—	૧
ક્ષીણમોહ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	૧	—	—	—	૧
સયોગી	—	—	—	—	—	—	—	—	—	૧	—	—	—	૧

કર્મ પ્રકૃતિ	ધ્રુવબંધી	અધ્રુવબંધી	ધ્રુવોદયી	અધ્રુવોદયી	ધ્રુવસત્તા	અધ્રુવસત્તા	સર્વઘાતી	દેશઘાતી	અઘાતી	પુણ્ય	પાપ	અપરાવર્તમાન	પરાવર્તમાન	ક્ષેત્રવિપાકી	ભવવિપાકી	જીવવિપાકી	પુદ્ગલવિ૦
ઓઘે ૧૫૮	૪૭	૭૩	૨૭	૯૫	૧૩૦	૨૮	૨૦	૨૫	૭૫	૪૨	૮૨	૨૯	૯૧	૪	૪	૭૮	૩૬
જ્ઞાના૦ ૫	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૧	૪	૦	૦	૫	૫	૦	૦	૦	૫	૦
દર્શ૦ ૯	૯	૦	૪	૫	૯	૦	૬	૩	૦	૦	૯	૪	૫	૦	૦	૯	૦
વેદ૦ ૨	૦	૨	૦	૨	૨	૦	૦	૦	૨	૧	૧	૦	૨	૦	૦	૨	૦
મોહ૦ ૨૮	૧૯	૭	૧	૨૭	૨૬	૨	૧૩	૧૩	૦	૦	૨૬	૩	૨૩	૦	૦	૨૮	૦
આયુ ૪	૦	૪	૦	૪	૦	૪	૦	૦	૪	૪	૧	૦	૪	૦	૪	૦	૦
નામ ૧૦૩	૯	૫૮	૧૨	૫૫	૮૨	૨૧	૦	૦	૬૭	૩૭	૩૪	૧૨	૫૫	૪	૦	૨૭	૩૬
ગોત્ર ૨	૦	૨	૦	૨	૧	૧	૦	૦	૨	૧	૧	૦	૨	૦	૦	૨	૦
અંત૦ ૫	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૦	૫	૦	૦	૫	૫	૦	૦	૦	૫	-

૪ પ્રકારે બંધ. મૂલકર્મને વિષે ભૂયસ્કારાદિ.

બંધો. પયઇ ઠિઈ રસ પએસત્તિ. ૨૧.—પ્રકૃતિબંધ સ્થિતિબંધ રસબંધ અને પ્રદેશબંધ એ પ્રમાણે (૪ ભેદે) બંધ છે.

મૂલ પયડીણુ અડ સત્ત, છેગ બંધેસુ તિન્નિ ભૂગારા—અપ્પતરા તિઅ 'ચઉરો, અવટ્ઠિઆ' નહુ અવત્તવ્વો ૨૨—મૂલપ્રકૃતિના ૮, ૭, ૬ અને ૧ ના બંધને વિષે ૩ ભૂયસ્કાર ૩ અલ્પતર ૪ અવસ્થિત અને અવક્તવ્ય નિશ્ચે ન હોય.

આયુબંધ કાલે ૮ કર્મનો બંધ, આયુબંધ કાળ વિના ૭ કર્મનો બંધ, સૂક્ષ્મ સંપરાયે ૬ કર્મનો બંધ અને ૧૧-૧૨-૧૩મે ગુણઠાણે ૧નો બંધ એ ૪ બંધ સ્થાનકને વિષે ૩ ભૂયસ્કાર. ઉપશાંત મોહે ૧ શાતા વેદનીયનો બંધક થઇને પડતો સૂક્ષ્મ સંપરાયે ૬ કર્મનો બંધક થાય, ત્યાં પ્રથમ સમયે પહેલો ભૂયસ્કાર. ત્યાંથી પડતો અનિવૃત્તિએ ૭ કર્મનો બંધક થાય તથા ઉપશાંત મોહે કાળ કરી ચોથે ગુણઠાણે આવે ત્યારે ૭ કર્મનો બંધક થાય ત્યા પહેલે સમયે બીજો ભૂયસ્કાર. તે પછી આયુબંધકાળે ૮ કર્મનો બંધક થાય, ત્યાં પહેલે સમયે ત્રીજો ભૂયસ્કાર. ૩ અલ્પતર હોય તે કેમ? આયુ બંધ કાળે ૮ કર્મનો બંધક હોય. આયુ બાંધી રહ્યા પછી ૭ કર્મનો બંધક થાય, ત્યા પહેલે સમયે પહેલો અલ્પતર. અનિવૃત્તિએ ૭ કર્મનો બંધક ચડતાં સૂક્ષ્મ સંપરાયે ૬ કર્મનો બંધક થાય, ત્યા પહેલે સમયે બીજો અલ્પતર બંધ. ત્યાંથી ચડતો ઉપશાંત મોહે અથવા ક્ષીણ મોહે ૧ કર્મને બંધક થાય ત્યા પહેલે સમયે ત્રીજો અલ્પતર બંધ તથા ચારે બંધ સ્થાનકે દ્વિતીયાદિ સમયે સર્વત્ર અવસ્થિત બંધ જાણવો. તથા સર્વથા અબંધક થઈને ફરી બંધક થાય તે અવક્તવ્ય. મૂલકર્મનો

સર્વથા અબંધક અજોગી કે સિદ્ધ હોય, તે તો ફરી કર્મ બાંધે નહિ, માટે અવક્તવ્ય બંધ મૂળ કર્મમા ન હોય.

ભૂયસ્કાર અલ્પતર અવસ્થિત અને અવક્તવ્ય એ ૪ બંધનો અર્થ.

એગાદહિગે ભૂઓ,—એકાદિ અધિક પ્રકૃતિ બાંધે તે ભૂયસ્કાર (પહેલે સમયે)

એગાઈ ઊણુગંમિ અપ્પતરો,—એકાદિ ઓછી પ્રકૃતિ બાંધે તે અલ્પતર (પહેલે સમયે)

તમ્મત્તોઽવટ્ઠિયઓ—તેટલોજ (તેટલીજ પ્રકૃતિનો) બંધ તે અવસ્થિત (બીજા આદિ સમયે.)

પઢમે સમયે અવત્તવ્વો ૨૩—(સર્વથા અબંધક થયા પછી) પહેલા સમયે અવક્તવ્ય (આ ઉપરના ૩ બંધમાં નહિ કહેવા યોગ્ય) બંધ.

* હવે સામાન્યે ઉત્તર પ્રકૃતિના બંધસ્થાનક ઓગણત્રીશ છે, તેના નામ કહે છે—એક, સત્તર, અઢાર, ઓગણીશ, વીશ, એકવીશ, બાવીશ, છવ્વીશ, ત્રેપન, ચોપન, પંચાવન, છપ્પન, સત્તાવન, અઠાવન, ઓગણસાઠ, સાઠ, એકસઠ, ત્રેસઠ, ચોસઠ, પાસઠ, છાસઠ, સડસઠ, અડસઠ, ઓગણોત્તેર, સીત્તેર, એકોત્તેર, બહોત્તેર, તહોત્તેર અને ચુમ્મોત્તેર, એ ઓગણત્રીશ બંધસ્થાનક છે, ત્યાં ભૂયસ્કાર બંધ, અઠાવીશ હોય તે કહે છે—

ઉપશાંતમોહ ગુણઠાણે એક વેદનીય બાધીને પડતો દશમે ગુણઠાણે જ્ઞાનાવરણ પાંચ દર્શનાવરણ ચાર, અંતરાય પાંચ, ઊચૈગોત્ર • અને યશકીર્તિ સાથે વેદનીય બાંધતાં ૧૭ પ્રકૃતિને બંધે પ્રથમ સમયે પ્રથમ ભૂયસ્કાર બંધ. ત્યાંથી પડતો નવમે ગુણઠાણે સંજ્વલન લોભ સાથે ૧૮ પ્રકૃતિ બાંધતા બીજો ભૂયસ્કાર બંધ તે સંજ્વલની માયા સાથે ૧૯ બાંધતા ત્રીજો ભૂયસ્કાર બંધ તે સંજ્વલનમાન સાથે ૨૦ બાંધતા ચોથો ભૂયસ્કાર બંધ. તે સંજ્વલન

ક્રોધ સાથે ૨૧ બાંધતા પાંચમો ભૂયસ્કાર બંધ તે પુરૂષવેદ સાથે ૨૨ બાંધતાં છટ્ઠો ભૂયસ્કાર, તે મધ્યે હાસ્ય, રતિ, ભય અને જુગુપ્સા એ ૪ સાથે બાંધતાં અપૂર્વકરણને સાતમે ભાગે ૨૬ બાંધતા ૭ મો ભૂયસ્કાર તે મધ્યે આઠમાને છટ્ઠે ભાગે દેવપ્રાયોગ્ય નામ કર્મની ૨૮ પ્રકૃતિ બાંધતા ૫૩નો બંધ અહીંયાં યશઃકીર્તિ પૂર્વે છવ્વીશ પ્રકૃતિ મધ્યે આવી છે તેથી દેવપ્રાયોગ્ય સત્તાવીશ ઉમેરતા ૫૩ પ્રકૃતિ હોય, એ આઠમો ભૂયસ્કાર તે મધ્યે જિન નામ બાંધતા ૫૪ ના બંધે નવમો ભૂયસ્કાર તે ૫૩ આહારકદ્વિક સાથે બાંધતા ૫૫ ના બંધે દશમો ભૂયસ્કાર તે ૫૫ જિન નામ સહિત બાંધતા ૫૬ ના બંધે અગીઆરમો ભૂયસ્કાર અપૂર્વકરણના પ્રથમ ભાગે ૫૬ ને જિન નામ હીન તથા નિદ્રા અને પ્રચલા સાથે બાંધતા ૫૭ ના બંધે બારમો ભૂયસ્કાર તે વળી જિનનામ સહિત ૫૮ના બંધે તેરમો ભૂયસ્કાર તે દેવાયુ સાથે અપ્રમત્તે ઓગણસાઠ બાંધતા ચૌદમો ભૂયસ્કાર દેશવિરતિ ગુણઠાણે દેવપ્રાયોગ્યની અઠ્ઠાવીશ પ્રકૃતિ બાંધતા જ્ઞાના૦ પાંચ, દર્શના૦ છ, વેદનીય એક, મોહનીય તેર, દેવાયુ એક, નામની અઠ્ઠાવીશ, ગોત્રની એક અને અંતરાયની પાંચ, એવં ૬૦ પ્રકૃતિ બાંધતા પંદરમો ભૂયસ્કાર તે જિનનામ સહિત ૬૧ ને બંધે સોળમો ભૂયસ્કાર, અહીંયા કોઈ પ્રકારે એક જીવને એક સમયે બાસઠ પ્રકૃતિનો બંધ સંભવે નહી તેથી તેનો ભૂયસ્કાર પણ ન કહ્યો ચોથે ગુણઠાણે આયુ અબંધકાળે દેવપ્રાયોગ્ય નામની અઠ્ઠાવીશ પ્રકૃતિ બાંધતા જ્ઞાના૦ પાંચ, દર્શના૦ છ, વેદનીય એક, મોહનીય ૧૭, ગોત્રની એક, નામની ૨૮ અને અંતરાયની ૫, એ ૬૩ પ્રકૃતિ બાંધતા સત્તરમો ભૂયસ્કાર દેવાયુના બંધ સહિત ૬૪ પ્રકૃતિ બાંધતા અઢારમો ભૂયસ્કાર જિનનામ સહિત ૬૫ બાંધતા ઓગણીશમો ભૂયસ્કાર ચોથે ગુણઠાણે દેવતા હોય, તેને મનુષ્યપ્રાયોગ્ય ૩૦ પ્રકૃતિ બાંધતા ૬૬ ના બંધે વીશમો ભૂયસ્કાર મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે જ્ઞાના૦ પાંચ, દર્શના૦ નવ, વેદનીય એક, મોહનીય બાવીશ, આયુની એક, નામની ત્રેવીશ, ગોત્રની એક અને અંતરાયની પાંચ, એ ૬૭ પ્રકૃતિ બાંધતા એકવીશમો ભૂયસ્કાર. ત્યાં નામકર્મની પચ્ચીશ અને આયુરહિત ૬૮ બાંધતાં બાવીશમો ભૂયસ્કાર. આયુસહિત ૬૯ બાંધતા ત્રેવીશમો ભૂયસ્કાર તે વળી નામ નામકર્મની છવ્વીશ પ્રકૃતિ

સાથે ૭૦ બાંધતાં ચોવીશમો ભૂયસ્કાર. તે આયુ રહિત અને નામકર્મની ૨૮ સાથે ૭૧ બાંધતાં પચ્ચીશમો ભૂયસ્કાર. તે ૨૯ નામકર્મની સાથે ૭૨ના બંધે છવીશમો ભૂયસ્કાર. આયુ સહિત ૭૩ બાંધતાં સત્તાવીશમો ભૂયસ્કાર તે વળી નામકર્મની ત્રીશ બાધતા જ્ઞાના૦ પાંચ, દર્શના૦ નવ, વેદનીય એક મોહનીય બાવીશ, આયુ એક, નામની ત્રીશ, ગોત્રની એક અને અંતરાયની પાંચ, એવં ૭૪ બાધતાં અઠ્ઠાવીશમો ભૂયસ્કાર. અહીયાં પ્રકારાંતરે અનેક બંધસ્થાનક સંભવે તે આપણી બુદ્ધિથી વિચારી લેવા એમ અઠ્ઠાવીશ અલ્પતર બંધ પણ વિપરીતપણે લેવા અને ઓગત્રીશ બંધ સ્થાનક ભણી અવસ્થિત બંધ પણ ઓગણત્રીશ લેવા અહીયાં અવક્તવ્યબંધ ન સંભવે, જે ભણી સર્વત્ર ઉત્તર પ્રકૃતિનો અબંધક અયોગી ગુણઠાણે જીવ હોય; ત્યાંથી પડવું નથી માટે અવક્તવ્ય બંધ ન હોય

ગુણઠાણે ૮ કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ. ઉપશાંતમોહાદિ-૩ ગુણઠાણે ૧ શાતા, સૂક્ષ્મસંપરાયે-૧૭, અનિવૃત્તિએ ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨ અપૂર્વકરણના સાતમા ભાગે ૨૬, છઠ્ઠા ભાગે ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬ પહેલા ભાગે ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮ અપ્રમત્તે ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, પ્રમત્તે ૫૫, ૫૬, ૫૭, દેશવિરતિએ ૫૯, ૬૦, ૬૧, અવિરતિએ ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, મિશ્રે ૬૩, ૬૪, સાસ્વાદને ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, મિથ્યાત્વે ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪

મૂલ પ્રકૃતિમા જઘન્યથી ૧ અને ઉત્કૃષ્ટથી ૮ કર્મનો બંધ છે તેને વિષે સાદિ સાંત ભાગો હોય કારણકે ભવભવને વિષે એક જ વાર આયુ બાંધે ત્યારે ૮ કર્મનો બંધ થાય ત્યારે અને બાકીના કાળે ૭ કર્મનો બંધ હોય ત્યારે બંધકાળે સાદિ અને પછી સાંત ઉત્તર પ્રકૃતિ ઉત્તર પ્રકૃતિમા મિથ્યાત્વે જ્ઞાના૦ ૫ દર્શના૦ ૯ વેદનીય-૧ મોહનીય-૨૨ આયુ-૧ ગોત્ર-૧ અંતરાય-૫નો બંધ અભવ્યને અનાદિ અનંત તથા ભવ્યને અનાદિ સાંત અને સાદિ સાંત એમ ૩ ભાગા હોય

દર્શનાવરણીયની ઉત્તર પ્રકૃતિનાં બંધસ્થાનક અને ભૂયસ્કારાદિબંધ

નવ છ ચ્ચઉ દંસે દુ દુ, તિ દુ—દર્શનાવરણીયના ૯, ૬ અને ૪ના બંધને વિષે, ૨ ભૂયસ્કાર, ૨ અલ્પતર, ૩ અવસ્થિત અને ૨ અવક્તવ્ય છે.

દર્શનાવરણીય કર્મનાં ૩ બંધ સ્થાનક. પહેલે બીજે ગુણઠાણે ૯નો બંધ. થીણદ્ધિત્રિક ટળે ત્રીજાથી આઠમાના પહેલા ભાગ સુધી ૬નો બંધ. તેમાંથી નિદ્રાદ્વિક ટળે ૪નો બંધ, સૂક્ષ્મ સંપરાય સુધી. ત્યાં શ્રેણિથી પડતાં ૪ બાંધતો ૬ બાંધે પહેલો ભૂયસ્કાર ત્રીજે ચોથે ૬ બાંધતો પડતા પહેલે ૯ બાંધે અથવા ચોથે ગુણઠાણે ૬ બાધતો સાસ્વાદને ૯ બાધે તે બીજો ભૂયસ્કાર તથા મિથ્યાત્વે ૯ બાંધતો ત્રીજે ચોથે ગુણઠાણે ૬ બાધે તે પહેલે સમયે પહેલો અલ્પતર. અપૂર્વકરણના પહેલા ભાગે ૬ બાધતો ચડતાં બીજા ભાગે ૪ બાધે તે પ્રથમ સમયે બીજો અલ્પતર. દ્વિતીયાદિ સમયે ત્રણે બંધ સ્થાનકે ૩ અવસ્થિત બંધ હોય. ઉપશાંત મોહે સર્વથા અબંધક થઈને પડતાં સૂક્ષ્મસંપરાયે ૪ બાધે તે પહેલે સમયે પહેલો અવક્તવ્ય. ઉપશાતમોહે સર્વથા અબંધક થઈને કાળ કરી અનુત્તર-વાસી દેવ થાય ત્યા ચોથે ગુણઠાણે પ્રથમ સમયે ૬ બાધે એ બીજો અવક્તવ્ય.

મોહનીય કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિનાં બંધસ્થાનક અને ભૂયસ્કારાદિ બંધ

મોહે દુઇગવીસ સત્તરસ—મોહનીયને વિષે ૨૨, ૨૧, ૧૭ તેરસ નવ પણ ચઉ તિ દુ, ઇક્કો—૧૩, ૯, ૫, ૪, ૩, ૨ અને ૧ (એમ ૧૦) બંધ સ્થાનકને વિષે.

નવ અટ્ઠ દસ દુન્નિ. ૨૪—૯ ભૂયસ્કાર, ૮ અલ્પતર, ૧૦

સેસેસુય ઠાણુ મિક્કિક્કં. ૨૫–બાકીનાં (૫ કર્મ) ને વિષે એકેક બંધસ્થાનક હોય.

નામકર્મનાં ૮ બંધસ્થાનક ૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૧, તેમાં એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૩ બંધ સ્થાનક ૨૩, ૨૫, ૨૬, અપર્યાપ્તા એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૩ પ્રકૃતિ. ૯ ધ્રુવબંધી, દુઃસ્વર વિના સ્થાવરાદિ ૯, ઔદારિક શરીર હુંડક એકેન્દ્રિય જાતિ તિર્યંચદ્વિક (પ્રતિપક્ષીમાથી બાદર પ્રત્યેક લેવી) તેના બંધક મિથ્યાદૃષ્ટિ મનુષ્ય અને તિર્યંચગતિવાળા. એ ૨૩ પ્રકૃતિમાં અપર્યાપ્તાને બદલે પર્યાપ્તા તથા પરાઘાત અને ઉચ્છ્વાસ નાખીએ તો ૨૫ પ્રકૃતિના બંધક ૩ ગતિવાળા (તિર્યંચ મનુષ્ય અને દેવ) એ ૨૫ માં આતપ કે ઉદ્યોત નાખીએ, તો ૨૬ પ્રકૃતિના બંધક ૩ ગતિવાળા. બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય પંચેંદ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩ બંધ સ્થાનક ૨૫, ૨૯, ૩૦, ધ્રુવબંધી ૯ ત્રસ બાદર પ્રત્યેક અપર્યાપ્ત અસ્થિરાદિ-૫ (દુઃસ્વર વિના) ઔદારિકદ્વિક, હુંડક, છેવટ્ઠું બેઇન્દ્રિયાદિ-૧ જાતિ તિર્યંચદ્વિક (અથવા મનુષ્યદ્વિક) એ ૨૫ પ્રકૃતિના બંધક તિર્યંચ મનુષ્ય ગતિવાળા. એ ૨૫ પ્રકૃતિમાં અપર્યાપ્તને બદલે પર્યાપ્ત તથા પરાઘાત ઉચ્છ્વાસ વિહાયોગતિ અને સ્વર નાખીએ તો ૨૯ પ્રકૃતિના બંધક વિકલેદ્રિયમાં ૨ ગતિવાળા અને તિર્યંચ મનુષ્યમાં ૪ ગતિવાળા. એ ૨૯ માં તિર્યંચગતિમાં ઉદ્યોત નાખીએ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્યમાં જિનનામ નાખીએ તો ૩૦ પ્રકૃતિના બંધક વિકલેદ્રિયમાં ૨ ગતિવાળા તિર્યંચમાં ૪ ગતિવાળા અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ પ્રકૃતિના બંધક સમ્યગ્દૃષ્ટિ દેવ અને નારકી. દેવ પ્રાયોગ્ય ૪ બંધસ્થાનક ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧,

ધ્રુવબંધી ૯, ત્રસ દશક વૈક્રિયદ્વિક સમચતુરસ્ર પંચેંદ્રિય જાતિ દેવદ્વિક પરાઘાત ઉચ્છવાસ શુભવિહાયોગતિ. એ ૨૮ પ્રકૃતિના બંધક પંચેંદ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્ય. એ ૨૮મા જિનનામ નાખીએ તો ૨૯ પ્રકૃતિના બંધક અવિરતિથી અપૂર્વ કરણના છઠ્ઠા ભાગ સુધીના મનુષ્ય. એ ૨૮ માં આહારકદ્વિક નાખીએ તો ૩૦ પ્રકૃતિના બંધક અપ્રમત્ત અપૂર્વકરણવાળા એ ૩૦ માં જિન-નામ નાખીએ તો ૩૧ પ્રકૃતિના બંધક અપ્રમત્ત અપૂર્વકરણવાળા. તથા નરક ગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ પ્રકૃતિનું ૧ બંધસ્થાનક. ધ્રુવબંધી-૯ ત્રસાદિ–૪ અસ્થિરાદિ –૬ વૈક્રિયદ્વિક હુંડક પંચેંદ્રિય નરકદ્વિક પરાઘાત ઉચ્છવાસ અશુભ વિહાયોગતિ, એ ૨૮ પ્રકૃતિના બંધક પંચેંદ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્ય તથા અપૂર્વકરણના સાતમા ભાગથી સૂક્ષ્મસંપરાય સુધી ૧ યશ:કીર્તિ બાંધતાં ૧ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાનક.

હવે એ ૮ બંધસ્થાનકને વિષે ૭ ભૂયસ્કાર હોય, સાત અલ્પતર હોય, આઠ અવસ્થિત હોય અને ત્રણ અવક્તવ્ય હોય. તે કેમ ? કોઈક જીવ અપર્યાપ્ત એકેંદ્રિય યોગ્ય ૨૩ બાંધીને તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિપણે ૨૫ બાંધે, ત્યારે પહેલે સમયે પહેલો ભૂય-સ્કાર હોય તે વાર પછી ૨૬ બાંધતે બીજો ભૂયસ્કાર. ૨૮ બાંધતે ત્રીજો. ૨૯ બાંધતે ચોથો. ત્રીસ બાંધતે પાંચમો. આહારક-દ્વિક યુક્ત ૩૦ બાંધીને ૩૧ બાંધતે પહેલે સમયે છઠ્ઠો ભૂયસ્કાર. અથવા એક યશકીર્તિ બાધતો શ્રેણિથી પડતો અપૂર્વકરણે ૩૧, અથવા ૩૦, અથવા ૨૯, અથવા ૨૮ બાધે. ત્યાં પહેલે સમયે ભૂયસ્કાર હોય એ પણ છઠ્ઠો જ, પણ સાતમો નહીં. જે ભણી એકત્રીસાદિક અપિછી બાંધે તે તેજ છે, નવી નથી તે માટે. એ

સો વર્ષનો અબાધાકાળ (અનુદય કાળ) મૂલ કર્મ અને ઉત્તર પ્રકૃતિનો સ જવો. તેને અનુસારે જ્ઞાનાવરણીય દર્શનાવરણીય વેદનીય અને અંતરાયનો ૩ હજાર વર્ષ, મોહનીયનો ૭ હજાર વર્ષ, નામ અને ગોત્રકર્મનો ૨ હજાર વર્ષ અને આયુષ્યનો પૂર્વકોડીનો ત્રીજો ભાગ. સ્થિતિમાંથી અબાધાકાળ બાદ કરતાં શેષ રહે તે નિષેકકાળ (ભોગ્યકાળ અથવા ઉદય સમયે કર્મદલિકની રચના વિશેષ) તેમાં પ્રથમ સમયે બહુ, બીજે સમયે હીન, ત્રીજે સમયે હીનતર, ચોથે સમયે હીનતમ એમ એનુક્રમે ઓછા ઓછા કર્મદલિકની રચના કરે એ પ્રમાણે અબાધાકાળ (બાંધ્યા પછી તે કર્મ ઉદયે ન આવે તે) ઉત્તર પ્રકૃતિમાં સમજી લેવો. અહીં જઘન્ય સ્થિતિ બંધનો જઘન્ય અબાધાકાળ (અંતર્મુહૂર્ત) સમજવો. તે પછી જઘન્ય અબાધાકાળમા ૧ સમય વધારો અને જઘન્ય સ્થિતિમા પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ ઉમેરવો એવી રીતે વારંવાર ઉમેરતા ઉત્કૃષ્ટ અબાધા અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ દરેક પ્રકૃતિની આવે.

ગુરૂ કોડિકોડિ અંતો, તિત્થાહારાણ—તીર્થંકરનામ અને આહારકદ્વિકની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ અંતઃ કોડાકોડી

ભિન્નમુહુ બાહા—(એ ઉપર કહેલી ૩ પ્રકૃતિનો) અબાધાકાળ અંતર્મુહૂર્ત

લહુઠિઈ સંખગુણુણા—(એ ૩ પ્રકૃતિની) જઘન્ય સ્થિતિ ઘણા સંખ્યાતા ભાગ હીન (તે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમાંથી) કરવી

નરતિરિઆણાઉ પલ્લતિગં ૩૩—મનુષ્ય અને તિર્યંચનું (ઉત્કૃષ્ટ) આયુષ્ય ૩ પલ્યોપમ.

વિવચન:—જિનનામ અને આહારકસપ્તક એ આઠ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ અંત: કોડાકોડી સાગરોપમની હોય. જિનનામનો એટલો કાળ તો તિર્યંચગતિ વિના પૂરો ન પડે અને તિર્યંચગતિ

માહે તો જિનનામની સત્તા નિષેધી છે તો તે કેમ ઘટે ? જિનનામની સત્તા નિષેધી છે તે ત્રીજે ભવેજ બંધાય એવા નિકાચિતની અપેક્ષાએ જાણવું તે નિકાચિત કર્મ તો સકલ કરણને અસાધ્ય હોય અને જે નિકાચ્યુ ન હોય તે કર્મ્મની અપવર્ત્તના (સ્થિતિ રસનુ ઘટાડવુ) ઉદ્વર્ત્તના (સ્થિતિ રસનુ વધારવુ) તથા સંક્રમણ તે પર પ્રકૃતિ માહે સંક્રમાવવું ઈત્યાદિ કરણ સાધ્ય હોય તે જિનનામ ઘણા ભવ પહેલા પણ બંધાય તથા અંત. કોડાકોડિ સાગરોપમની સ્થિતિ પણ અપવર્તનાએ ઘટતા તથા પરપ્રકૃતિ માહે સંક્રમાવતા કાંઈ દૂષણ નહી. તથા એ આઠ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્ય અબાધાકાળ ભિન્ન મુહૂર્તનો હોય. જે ભણી જિનનામ બાંધ્યા પછી અંતર્મુહૂર્તે કોઈકને તેનો પ્રદેશોદય અવશ્ય હોય તેણે કરી તેને અન્ય જીવની અપેક્ષાએ વિશેષ મહિમા પૂજા આજ્ઞા ઐશ્વર્ય આદિ મહત્ત્વ વૃદ્ધિ હોય તથા અપૂર્વકરણ સુધી જિનનામનો નિરંતર બંધ કરી પછી અબંધક થઈને અંતર્મુહૂર્તે તેરમે ગુણઠાણે જિનનામનો ઉદય થાય અને આહારક તો અપ્રમત્તે બાંધીને અંતર્મુહૂર્ત્તે પ્રમત્ત ઉદય આવે તે માટે એ અબાધાકાળ ઘટે તથા એ આઠ પ્રકૃતિની જઘન્ય સ્થિતિ પણ અંત· કોડાકોડિ સાગરોપમ પ્રમાણ હોય. પણ એટલું વિશેષ જે ઉત્કૃષ્ટી અંત કોડાકોડી થકી જઘન્ય અંત· કોડાકોડી તે સંખ્યાત ગુણે (ઘણા સંખ્યાતા ભાગ) ઓછી જાણવી જે ભણી અંતર્મુહૂર્ત્તની પરે અંત કોડાકોડીના પણ અસંખ્યાતા ભેદ હોય. તે માટે ઈહાં વિરૂદ્ધ નહી. મનુષ્યાયુ તિર્યંચાયુની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ ત્રણ પલ્યોપમની હોય. અહિં ગ્રંથે ન કહી તો પણ પૂર્વ કોડીને ત્રીજે ભાગે અધિક જાણવી. તેટલે આયુ થાકતે પરભવાયુ બાંધે તે માટે

વિગલ-અસન્નિસુ (જટ્ઠો—બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિં
અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિયને વિષે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ જાણવો.

કણિટ્ઠઓ પલ્લસંખભાગૂણો—તે ચારેને પોતા
ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમાંથી પલ્યોપમને સંખ્યાતમે ભાગે ઓછો જઘ
સ્થિતિબંધ જાણવો.

સુરનિરયાઉ સમા દસ, સહસ્સ—દેવ અને નારકી
જઘન્ય આયુષ્ય ૧૦ હજાર વર્ષ.

સેસાઉ ખુડ્ડભવં. ૩૮—બાકીના (મનુષ્ય અને તિર્યંચ
જઘન્ય આયુષ્ય ક્ષુલ્લક ભવ છે.

એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિય જિન એકાદશ વિના ૧૦૯ પ્રકૃતિ
પરંતુ સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તાની જે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિ
કહી છે, તેને મિથ્યાત્વની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ૭૦ કો
કોડીએ ભાગતાં એકેંદ્રિયની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ આવે. જેમકે વજ્રઋ
નારાચ સમચતુરસ્ર (મૃદુ, લઘુ, સ્નિગ્ધ, ઉષ્ણ, સુરભિ, શ્વેત, મધુ
શુભ વિહાયોગતિ ઉંચગોત્ર (સુરદ્વિક વિના) સ્થિરાદિ-૬ પુરુ
રતિ. હાસ્ય. તેનો ૧/૭ સાગરોપમ (૧૩ પ્રકૃતિ બંધમા અને
સત્તામા ૧૦ કોડા કોડી સાગરોપમવાળી કુલ ૧૫ કે ૨૨ પ્રકૃ
છેવટ્ઠું હુંડક, ભય જુગુપ્સા, અરતિ શોક (વૈક્રિયદ્વિક કે સ
અને નરકદ્વિક વિના) તિર્યંચદ્વિક ઔદારિકદ્વિક (કે સપ્તક)
ગોત્ર તૈજસ કાર્મણ શરીર (તૈજસ સપ્તક) અગુરૂ લઘુ નિ
ઉપઘાત અસ્થિર ષટ્ક ત્રસ ચતુષ્ક સ્થાવર એકેન્દ્રિય પંચે
નપુંસકવેદ અશુભ વિહાયોગતિ ઉચ્છ્વાસ ચતુષ્ક વર્ણચ
(કાળો કડવો ગુરૂ કર્કશ રૂક્ષ શીત દુર્ગંધ) ૩૯ પ્રકૃતિ બં

ાને સત્તામા ૫૨ તેનો ૨/૭ સા૦૨૦ કોઠાકોડી સાગરોપમવાળી કુલ ૩ બંધમાં ૬૧ સત્તામા. અંતરાય ૫ જ્ઞાનાવરણુ ૫, દર્શના-ૃરણુ ૯. અશાતા એ ૨૦ પ્રકૃતિની ૩૦ કોડાકોડી સાગરોપમ ાટે ૩/૭ સાગરો૦ ૧૬ કષાયની ૪૦ કોડાકોડી સાગરોપમ માટે સાગરો૦ મિથ્યાત્વની ૭૦ કોડાકોડી સાગરો૦ તેની ૧ સાગરો-ૃમ રૂષભનારાચ અને ન્યગ્રોધની ૧૨ કોડાકોડી સાગરો૦ની ૬/૩૫ ા૦ નારાચ અને સાદિની ૧૪ કોડાકોડી સાગરો૦ની ૭/૩૫સા૦ અર્ધ નારાચ અને કુબ્જની ૧૬ કોડાકોડી સા૦ની ૮/૩૫સા૦ કીલિકા ાામન સૂક્ષ્મત્રિક અને વિકલત્રિકની ૧૮ કોડાકોડી સા૦ની ૯/૩૫સા૦ (રક્તઅને કષાયેલ) મનુષ્યદ્વિક સ્રી વેદ અને શાતાની ૧૫ કોઠા-કોડી સા૦ની ૬/૨૮સા૦ મનુષ્યાયુ તિર્યંચાયુ પોતાના આયુના ત્રાજા ભાગે અધિક) પૂર્વ કોડી વર્ષનું એકેન્દ્રિય વિકલેન્દ્રિય ઉત્કૃષ્ટથી બાંધે. ૧૩+૩૯+૨૦+૧૬+૧+૧૪+૨+૪=૧૦૯ પ્રકૃતિ એકેન્દ્રિય બાંધે. હાલિદ્ર અને આમ્લની ૧૨ાા કોડાકોડી સા૦ની ૫/૨૮સા૦ નીલ અને તીખાની ૧૭ાા કોડાકોડી સા૦ની ૭/૨૮ સા૦ કુલ સત્તામાં ૨૦+૫૨+૨૦+૧૬+૧+૧૪+૬+૨+૪=૧૩૫ પ્રકૃતિ સત્તામાં એકે-ન્દ્રિયને હોય તે ઉત્કૃષ્ટમાંથી પલ્યો૦ અસંખ્યાતપે ભાગે હીન જઘન્ય સ્થિતિબંધ એકેન્દ્રિયને કહેવો તે એકેન્દ્રિયના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધને ૨૫ ગુણો કરવાથી બેઇન્દ્રિયનો, ૫૦ ગુણો કર-વાથી તેઇન્દ્રિયનો, સો ગુણો કરવાથી ચઉરિન્દ્રિયનો અને હજાર ગુણો કરવાથી અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિય ઉત્કૃષ્ટથી બાંધે. તેમાથી પલ્યો૦ નો સખ્યાતમો ભાગ હીન કરવાથી એ ચારેની જઘન્ય સ્થિતિ વિકલેન્દ્રિય પણુ એકેન્દ્રિયની જેમ ૧૦૯ પ્રકૃતિ બાધે. અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિય ચારે આયુષ્ય પોતાના ભવના આયુના ત્રીજા ભાગે

અધિક પલ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગનું બાંધે. દેવદ્વિકનો $\frac{1000}{3}$ સાગરો૦ નરકદ્વિક અને વૈક્રિયદ્વિકનો $\frac{2000}{3}$ સા૦ કુલ બંધમાં અસંજ્ઞીને ૧૫+૪૩+૨૦+૧૬+૧+૧૪+૪+૪=૧૧૭ પ્રકૃતિ હોય અને સત્તામાં ૨૨+૬૧+૨૦+૧૬+૧+૧૪+૬+૪+૪=૧૪૮ પ્રકૃતિ હોય સંજ્ઞી પચેંદ્રિયને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ બંધ કહ્યો છે તે પ્રમાણે હોય દેવાયુ નરકાયુની બંધમાં ૧૨૦ અને સત્તામાં ૧૫૮ પ્રકૃતિ હોય દેવાયુ નરકાયુની સ્થિતિ પોતાના ભવના ત્રીજે ભાગે અધિક ૩૩ સાગરો૦ મનુષ્યાયુ તિર્યંચાયુની સ્થિતિ પૂર્વ કોડીના ત્રીજા ભાગે અધિક ૩ પલ્યોપમ જિનનામ આહારકદ્વિક (કે સપ્તક સત્તામા મિશ્ર અને સમકિત મોહનીયની) અંત. કોડા કોડી સાગરોપમ સ્થિતિ હોય.

સવ્વાણવિ લહુ બંધે, ભિન્નમુહુ અબાહ આઉ જિટ્ઠેવિ-

સર્વ પ્રકૃતિના પણ જઘન્ય સ્થિતિબંધને વિષે અંતર્મુહૂર્ત અબાધા (અનુદય) કાળ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્યને વિષે પણ અબાધાકાળ અંતર્મુહૂર્ત હોય

કેઈ સુરાઉ સમં જિણ, મંતમુહુ બિંતિ આહારં. ૩૯—

કેટલાક આચાર્યો જિન નામને દેવાયુની તુલ્ય અને આહારકને અંતર્મુહૂર્ત (જઘન્ય સ્થિતિવાળું) કહે છે.

અહી જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ આયુને વિષે જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ અબાધા કાળ હોય તેના ૪ ભાગા. ૧ જઘન્ય આયુ ક્ષુલ્લક ભવનું અને જઘન્ય અબાધા અંતર્મુહૂર્ત ૨. જઘન્ય આયુ ક્ષુલ્લક ભવનુ અને ઉત્કૃષ્ટ અબાધા પૂર્વ કોડીનો ત્રીજો ભાગ. ૩. ઉત્કૃષ્ટ આયુ ૩૩ સાગરોપમનું અને જઘન્ય અબાધા અંતર્મુહૂર્ત અને ૪. ઉત્કૃષ્ટ આયુ ૩૩ સાગરોપમનું અને ઉત્કૃષ્ટ અબાધા પૂર્વકોડીનો ત્રીજો ભાગ જિનનામ બાંધ્યા પછી દેવતાનો ૧ પલ્યોપમનો જઘન્ય ભવ

૧૨૦ પ્રકૃતિનો ઉ૦ જ૦ સ્થિતિબંધ		સન્ની		એ	બે	તેઈ	ચઉ	અસન્ની	
		ઉ.	જ	ઉ	ઉ	ઉ	ઉ	ઉ	જ
				સા	સા	સા	સા	સા	
વજ્રઋષભનારાચ સમચતુરસ્ર, શુભ વિહાયો૦ સ્થિરાદિ-૫, રતિ-હાસ્ય, ઉચ્ચગોત્ર-યશ, પુરુષવેદ	૧૩	૧૦ કોડાકોડી સા	અંતર્મુ, ૮ મુહૂ, ૮ વર્ષ	૧/૭	૨૫/૭	૫૦/૭	૧૦૦/૭	૧૦૦૦/૭	[illegible]
દેવદ્વિક	૨								
ઋષભનારાચ-ન્યગ્રોધ	૨	૧૨	કોડાકોડી સાગ	૬/૩૫	૧૫૦/૩૫	૩૦૦/૩૫	૬૦૦/૩૫	૬૦૦૦/૩૫	[illegible]
નારાચ-સાદિ	૨	૧૪		૭/૩૫	૧૭૫/૩૫	૩૫૦/૩૫	૭૦૦/૩૫	૭૦૦૦/૩૫	
અર્ધનારાચ-કુબ્જ	૨	૧૬		૮/૩૫	૨૦૦/૩૫	૪૦૦/૩૫	૮૦૦/૩૫	૮૦૦૦/૩૫	
કીલિકા-વામન, સૂક્ષ્મત્રિ--વિકલત્રિક	૮	૧૮		૯/૩૫	૨૨૫/૩૫	૪૫૦/૩૫	૯૦૦/૩૫	૯૦૦૦/૩૫	
મનુષ્યદ્વિક-સ્ત્રીવેદ, સાતા	૪	૧૫	૧૨ મુ	૬/૨૮	૧૫૦/૨૮	૩૦૦/૨૮	૬૦૦/૨૮	૬૦૦૦/૨૮	
[illegible] ૪, [illegible] અરતિ શોક, તિર્યંચદ્વિક [illegible], નીચગોત્ર-તૈજસાદિ ૫, અસ્થિરાદિ ૬ [illegible], સ્થાવર એકેન્દ્રિ પંચેન્દ્રિય, નપુંસક [illegible] વિહા૦, [illegible] ૪, [illegible]	૭૯	૨૦ કોડાકોડી સાગરો	[illegible]	૨/૭	૫૦/૭	૧૦૦/૭	૨૦૦/૭	૨૦૦૦/૭	[illegible]
[illegible] ૪	૪								
[illegible] ૫ [illegible] ૫, નિદ્રા ૫ અસાતા	૨૦	૩૦		૩/૭	૭૫/૭	૧૫૦/૭	૩૦૦/૭	૩૦૦૦/૭	
[illegible]	૨	૪૦		૪/૭	૧૦૦/૭	૨૦૦/૭	૪૦૦/૭	૪૦૦૦/૭	
[illegible]	૧	૭૦	[illegible]						
[illegible]	૧		[illegible]	૧	૨૫	૫૦	૧૦૦	૧૦૦૦	[illegible]
[illegible]	૨	[illegible]	[illegible]						
[illegible]	૨	[illegible]	[illegible]						
[illegible]	૩	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	

કરીને અથવા નારકીનો જઘન્ય ભવ ૧૦ હજાર વર્ષનો કરીને જિન થાય તે માટે તેટલો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અને આહારકદ્વિકનો અપૂર્વકરણના છટ્ઠા ભાગને અંતે ચરિમબંધ અંતર્મુહૂર્તનો કહે છે.

ક્ષુલ્લક ભવનું સ્વરૂપ

સત્તરસ સમહિઆ કિર, ઇગાણુપાણુંમિ હુંતિ ખુડ્ડભવા.–
૧ શ્વાસોશ્વાસમાં નિશ્ચે ૧૭થી અધિક ક્ષુલ્લકભવો થાય છે.

સગતીસ સય તિહુત્તર, પાણુ પુણ ઇગમુહુત્તંમિ. ૪૦—
વળી ૧ મુહૂર્તમાં ૩૭ સોને ૭૩ શ્વાસોશ્વાસ થાય છે

પણસટ્ઠિ સહસ પણસય, છત્તીસા ઇગમુહુત્ત ખુડ્ડભવા–
૧ મુહૂર્ત (બે ઘડી)મા ૬૫ હજાર પાંચસો ૩૬ ક્ષુલ્લક ભવો થાય છે.

આવલિઆણ દોસય, છપ્પન્ના એગખુડ્ડભવે. ૪૧ —
૧ ક્ષુલ્લક ભવમા ૨૫૬ આવલિકા થાય છે.

૭ શ્વાસોશ્વાસે = ૧ સ્તોક

૭ સ્તોકે = ૧ લવ

૭૭ લવે = ૧ મુહૂર્ત

૭ × ૭ = ૪૯ × ૭૭ = ૩૭૭૩ શ્વાસોશ્વાસે ૧ મુહૂર્ત.

૬૫૫૩૬ ક્ષુલ્લક ભવે = ૧ મુહૂર્ત.

૧ ક્રોડ ૬૭ લાખ ૭૭ હજાર બસે સોળ આવલિકાએ ૧ મુહૂર્ત.

૨૫૬ આવલિકાએ = ૧ ક્ષુલ્લક ભવ તો ૧૬૭૭૭૨૧૬ આવલિકાએ કેટલા ભવ? ૧૬૭૭૭૨૧૬ આવલિકાને ૨૫૬ આવલિકાએ ભાગવાથી ૬૫૫૩૬ ક્ષુલ્લક ભવ થાય ૩૭૭૩ શ્વાસોશ્વાસે ૬૫૫૩૬ ક્ષુલ્લક ભવ, તો ૧ શ્વાસોશ્વાસે કેટલા ક્ષુલ્લક ભવ? ૬૫૫૩૬ ક્ષુલ્લકભવને ૩૭૭૩ શ્વાસોશ્વાસે ભાગવાથી ૧૭ ક્ષુલ્લકભવ અને ૧૩૯૫ અંશ વધે એટલે ૧ શ્વાસોશ્વાસમાં ૧૭ થી અધિક ક્ષુલ્લક ભવ થાય. ૩૭૭૩ શ્વાસોશ્વાસની ૧૬૭૭૭૨૧૬ આવલિકા, તો ૧ શ્વાસોશ્વાસની કેટલી આવલિકા? ૧૬૭૭૭૨૧૬ આવલિકાને ૩૭૭૩ શ્વાસોશ્વાસે ભાગવાથી ૪૪૪૬ આવલિકા અને ૨૪૫૮ અંશ વધે તેની અર્ધ આવલિકા આશરે થાય. ૨૫૬ આવલિકાએ ૧ ક્ષુલ્લકભવ, તો ૪૪૪૬ આવલિકાએ કેટલા ક્ષુલ્લકભવ? ૪૪૪૬ આવલિકાને ૨૫૬ આવલિકાએ ભાગતાં ૧૭ ક્ષુલ્લકભવ અને નીચે ૯૪ આવલિકા વધે તેમા અર્ધ આવલિકા ઉમેરવાથી ૯૪ાા આવલિકા ઝાઝેરી વધે. એ ક્ષુલ્લકભવ ઔદારિક શરીરી મનુષ્ય તિર્યંચમા હોય એમ ભગવતીસૂત્ર અને કર્મ-પ્રકૃતિમાં કહ્યુ છે અન આવશ્યકની ટીકામાં ક્ષુલ્લકભવ વનસ્પતિમા હોય એમ કહ્યુ છે એ મતાતર જાણવું.

ગુણઠાણાને વિષે ૧૨૦ પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ બંધના સ્વામી

અવિરય સમ્મો તિત્થં—અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ તીર્થંકર નામને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ પડતા મિથ્યાત્વે જતાં) બાધે

આહારદુગામરાઉ અપમત્તો—આહારકદ્વિકને અપ્રમત્ત (પડતાં -પ્રમત્તે જતા) અને દેવાયુને પ્રમત્ત (ચડતા-અપ્રમત્તે જતા) ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાધે આહારકદ્વિક તો અપ્રમત્તેજ બંધાય છે. પ્રમત્તે દેવાયુનો બંધ આરંભીને અપ્રમત્તે વિશુદ્ધિએ દેવાયુ બાંધે.

મિચ્છદિટ્ઠી બંધઇ, જિટ્ઠટ્ઠિઈ સેસપયડીણું. ૪૨—અને બાકીની ૧૧૬ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિને મિથ્યાદૃષ્ટિ બાંધે

વિગલ-સુહુમાઉગતિગં, તિરિમણુઆ સુર-વિઉવ્વિ-નિરય-દુગં—વિકલેંદ્રિયત્રિક સૂક્ષ્મત્રિક દેવાયુવર્જીને ૩ આયુષ્ય દેવદ્વિક વૈક્રિયદ્વિક અને નરકદ્વિકને મનુષ્ય અને તિર્યંચ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાંધે.

એગિંદિ થાવરાયવ, આઈસાણા સુરુક્કોસં. ૪૩—એકેંદ્રિય સ્થાવર અને આતપને (ભવનપતિ વ્યંતર જ્યોતિષી સૌધર્મ અને) ઇશાન સુધીના દેવો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાંધે.

તિરિ-ઉરલ દુગુજ્જોઅં, છિવટ્ઠ સુરનિરય—તિર્યંચદ્વિક ઔદારિકદ્વિક ઉદ્યોત અને છેવટ્ઠા સંઘયણને દેવતા અને નારકી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાંધે

સેસ ચઉ ગઇઆ—બાકીની (૯૨ પ્રકૃતિઓ) ને ચારે ગતિના મિથ્યાદ્રષ્ટિ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાંધે

જઘન્ય સ્થિતિબંધના સ્વામી.

આહાર જિણમપુવ્વો—આહારકદ્વિક અને જિનનામને અપૂર્વ કરણ (ક્ષપક શ્રેણિ) વાળો જઘન્ય સ્થિતિએ બાંધે.

નિઅટ્ટી સંજલણ પુરિસ લહું ૪૪—પુરૂષવેદ અને સંજ્વલન ક્રોધ માન માયા અને લોભને અનિવૃત્તિ (ના ૧, ૨, ૩, ૪, ૫ મા ભાગે ક્ષપક) જઘન્ય સ્થિતિએ બાંધે

સાય જસુચ્ચાવરણા, વિગ્ઘં સુહુમો—શાતા યશ ઉચ્ચગોત્ર ૫ જ્ઞાનાવરણીય ૪ દર્શનાવરણીય અને ૫ અંતરાય (એ ૧૭ પ્રકૃતિ)ને સુક્ષ્મ સંપરાય ક્ષપક જઘન્ય સ્થિતિએ બાંધે.

ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ બંધના સ્વામી ગાથા ૪૨થી ૪૮

જ્ઞા.	દ	વે	મોહ	આ	નામ	ગો	અં
			—	—	૧	—	—
—	—	—	—	૧	૨	—	—
—	—	—		૩	૧૨	—	—
—	—	—	—				
			—	—	૩	—	—
—	—	—	—	—	૬	—	—
—	—	—	—	—	૨૪	૧	૫
૫	૯	૧ ૧	૨૨ ૪	—	૧૯	૧	

સ્વામી — **પરિણામ**

અવિરતિ મિથ્યાત્વે જતા તદ્યોગ્ય સંક્લેશે
અવિરતિ મિથ્યાત્વે જતા તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધ ૧
{ પ્રમત્તથી અપ્રમત્તે જતા તદ્યોગ્ય સંક્લેશે ૨
અપ્રમત્તથી પ્રમત્તે જતા તદ્યોગ્ય સંક્લેશે } તિર્યંચાયુ મનુષ્યાયુ
{ મિથ્યાત્વી તિર્યંચ મનુષ્ય વૈક્રિય દ્વિક અતિ સંક્લેશે
તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધ નરકદ્વિક નરકાયુ દેવદ્વિક તદ્યોગ્ય સંક્લેશે
વિગલત્રિક સૂક્ષ્મત્રિક } અતિ સંક્લેશે
ઇશાન સુધીના દેવ અતિ સંક્લેશે ઔદારિક અંગોપાંગ
{ દેવ નારકો અતિ સંક્લેશે / ઇશાન સુધીના
અને સનત્કુમારથી આઠમા સુધીના દેવ ગાઢ અતિ સંક્લેશે
સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્ત } ૬૭ અતિ સંક્લેશે
મિથ્યાત્વી ચાર ગતિના } ૨૫ તદ્યોગ્ય સંક્લેશે

જ્ઞાના૦ દર્શના૦ અશાતા ૧૬ કષાય મિથ્યાત્વ ભય જુગુપ્સા અરતિ શોક નપુંસક (૨૨ મોહ૦) કાર્મણ તૈજસ પંચક અગુરુલઘુ ઉપઘાત પરાઘાત વર્ણ ચતુષ્ક વર્ણાદિ ચતુષ્ક પંચેન્દ્રિય અશુભ વિહાયોગતિ ઉચ્છ્વાસ પ્રત્યેક સ્થાવર હુંડક (૨૮) નીચગોત્ર અંતરાય ૫ એ ૬૭ પ્રકૃતિઓ શાતા સ્ત્રીવેદ પુરુષવેદ હાસ્ય રતિ
૫ સંઘયણ ૫ સંસ્થાન સ્થિરષટ્ક શુભવિહાયો૦ મનુષ્યદ્વિક (૧૯) ઉચ્ચગોત્ર (૨૫)

વિઉવ્વિ છ અસન્ની—વૈક્રિયષટ્ક (દેવદ્વિક નરકદ્વિક અને વૈક્રિયદ્વિક) ને અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિય પર્યાપ્તા જઘન્ય સ્થિતિએ બાંધે.
સન્નીવિ આઉ—સંજ્ઞી પણ (એટલે અસંજ્ઞી) ૪ આયુષ્યને જઘન્ય સ્થિતિએ બાંધે.
બાયર, પજ્જેગિંદીઉ સેસાણં. ૪૫—બાકીની (૮૫ પ્રકૃતિઓ) ને તો લબ્ધિ પર્યાપ્તા બાદર એકેંદ્રિય બાંધે.

જઘન્ય સ્થિતિબંધના સ્વામી ગાથા ૪૮–૪૫

જ્ઞા	દ.	વે	મો	આ	નામ	ગો	અં	સ્વામી	પરિણામ
—	—	—	—	—	૭	—	—	અપૂર્વકરણના ૬ઠ્ઠા ભાગે ક્ષપક અતિ	વિશુદ્ધે
—	—	—	૫	—	—	—	—	અનિવૃત્તિ ગુણઠાણે ક્ષપક શ્રેણિવાળો	,,
૫	૪	૧	—	—	૧	૧	૫	સૂક્ષ્મસંપરાયી ક્ષપક શ્રેણિવાળો	,,
—	—	—	—	—	૬	—	—	અસંજ્ઞી પર્યાપ્તો તિર્યંચ તદ્યોગ્ય	વિશુદ્ધે
—	—	—	—	૪	—	—	—	અસંજ્ઞી સંજ્ઞી ૩ તદ્યોગ્ય સંક્લેશે ૧ ,	,,
—	૫	૧	૨૧	—	૫૭	૧	—	લબ્ધિ પર્યાપ્તો બાદર એકેંદ્રિય ,,	,,

જિન સુરદ્વિક વૈક્રિયદ્વિક આહારકદ્વિક નરકદ્વિક યશ એ ૧૦ વિના ૫૭. મનુષ્યદ્વિક તિર્યંચદ્વિક ૫ જાતિ ઔદારિકદ્વિક તૈજસ કાર્મણ ૬ સંઘયણ ૬ સંસ્થાન વર્ણચતુષ્ક ૨ વિહાયોગતિ ૭ પ્રત્યેકની (જિન વિના) ત્રસનવક સ્થાવરદશક ૫૭

મૂલ કર્મને વિષે સ્થિતિ બંધના ભાંગા

ઉક્કોસ-જહન્નેઅર,-ઉત્કૃષ્ટબંધ, જઘન્ય બંધ, અનુત્કૃષ્ટ બંધ અને અજઘન્યબંધ એમ ૪ બંધ છે

ભંગા સાઈ અણાઇ ધ્રુવ અધુવા,–સાદિ અનાદિ ધ્રુવ અને અધ્રુવ એ ૪ ભાંગા છે.

ચઉહા સગ અજહન્નો,–૭ કર્મનો અજઘન્ય બંધ ૪ પ્રકારે (ભાંગે) છે

સેસતિગે આઉ ચઉસુ દુહા ૪૬–બાકીના ૭ કર્મના ૩ બંધ અને આયુષ્યના ચારે બંધ ૨ પ્રકારે (સાદિ અને અધ્રુવ ભાગે) છે

વિવેચન—હવે સ્થિતિબંધને વિષે ચાર ભાગા કહે છે—ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્ય બંધ, ઈતર તે તેના પ્રતિપક્ષી એટલે અનુત્કૃષ્ટ અને અજઘન્ય બંધ, એ ચાર. ત્યા સર્વને ઉપરિવર્તી તે ઉત્કૃષ્ટ બંધ ૧, તે ઉત્કૃષ્ટથી માંડીને સમય સમયની હાનિ જ્યાં લગે જઘન્ય થાય ત્યાં લગે સર્વે અનુત્કૃષ્ટ બંધ ૨, એ બે ભેદ માહે સર્વ સ્થિતિ વિશેષ આવ્યા. સર્વ થકી અધોવર્તી તે જઘન્ય બંધ ૧, તે જઘન્યથી માડીને સમય સમયની વૃદ્ધિ જ્યા લગે ઉત્કૃષ્ટ થાય ત્યા લગે સર્વ અજઘન્ય બંધ ૨; એ બે ભેદમાહિ પણ સર્વ સ્થિતિના ભેદ આવ્યા. તે બંધને વિષે ભાગા સાદિ ૧, અનાદિ ૨, ધ્રુવ ૩ અને અધ્રુવ ૪. ત્યા જે વ્યુચ્છેદ પામીને ફરી બધાય તે સાદિ ૧, અનાદિકાળનો અવ્યુચ્છિન્ન હોય તે અનાદિ ૨, જે આગળ કોઇ વારે વ્યુચ્છેદ નહિ પામે તે અભવ્ય સંબધી ધ્રુવ ૩ અને જે આગળ કોઇવારે વિચ્છેદ પામશે તે ભવ્ય સંબંધી અધ્રુવ ૪. આયુવર્જીને સાત મૂલ પ્રકૃતિનો અજઘન્યબંધ તે ચાર ભેદે હોય–સાદિ ૧, અનાદિ ૨, ધ્રુવ ૩. અને અધ્રુવ ૪. તે કેમ? સાત મૂલ પ્રકૃતિમાહે ક્ષપકને મોહનીયનો અનિવૃત્તિ બાદરે છેલ્લો સ્થિતિબંધ તે જઘન્યસ્થિતિ બંધ અને શેષ ૬ પ્રકૃતિનો

એ ત્રણ બંધને વિષે સાદિ ૧, અધ્રુવ ૨, એ બે ભાંગા હોય. તે કેમ? ક્ષપક શ્રેણિએ પોતપોતાના બંધના ઉચ્છેદ સમય અગાઉ જઘન્ય બધ હોય તે પ્રથમ જ બાંધવા માડયો તે માટે સાદિ ૧, આગળ અબંધક થશે તે માટે અધ્રુવ ૨. ઉત્કૃષ્ટ બંધ તો સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય મિથ્યાત્વી કરે તે તો અંતર્મુહૂર્ત રહે પછી વળી અનુત્કૃષ્ટ કરે, એમ આરોહણ (ચડવું) અવતરણ (ઉતરવું) કરીને એ બેને સાદિ અધ્રુવપણું હોય. શેષ ૧૦૨ પ્રકૃતિનો ચારે પ્રકારનો બંધ તે પણ એમ જ સાદિ ૧, અધ્રુવ ૨, એ બે ભાંગે હોય તે કેમ? નિદ્રાપંચક ૫, મિથ્યાત્વ ૬. બાર કષાય ૧૮, ભય ૧૯ જુગુપ્સા ૨૦, તૈજસ ૨૧, કાર્મણ ૨૨, વર્ણચતુષ્ક ૨૬, ઉપઘાત ૨૭, અગુરૂલઘુ ૨૮ અને નિર્માણ ૨૯, એ ૨૯ ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ સર્વ વિશુદ્ધ બાદર એકેંદ્રિય પર્યાપ્તો કરે, તે અંતર્મુહૂર્ત પછી સકિલષ્ટ થઇને અજઘન્ય બંધ કરે વળી તે અંતર્મુહૂર્ત્તાંતરે તથા ભવાતરે શુદ્ધિ પામીને જઘન્ય સ્થીતિ બંધ કરે, એમ જઘન્ય અજઘન્યની પરાવૃત્તિએ-ફેરફારે) એ જઘન્ય અજઘન્ય બધ સાદિ અધ્રુવ હોય અને એ ૨૯નો ઉત્કૃષ્ટ બંધ તો સર્વ સંકિલષ્ટ સજ્ઞી પંચેંદ્રિય પર્યાપ્તો જ કરીને વળી અંતર્મુહૂર્તે અનુત્કૃષ્ટ બધ કરે, વળી કોઇવાર ઉત્કૃષ્ટ કરે, એમ એ બે પણ સાદિ અધ્રુવ હોય અને શેષ ૭૩ પ્રકૃતિ તે તો અધ્રુવબંધી છે તેના જઘન્ય ૧, અજઘન્ય ૨, ઉત્કૃષ્ટ ૩ અને અનુત્કૃષ્ટ ૪, એ ચારે બંધ તે અધ્રુવબધી છે માટે સાદિ અને અધ્રુવ એ બે ભેદે હોય પૂર્વોકત ૧૮ પ્રકૃતિના એકેકીના દશ દશ એવં ૧૮૦ ભાંગા થાય અને ૧૦૨ પ્રકૃતિના એકેકીના આઠ આઠ એવં ૮૧૬ ભાંગા થાય, એ બે મળીને ૯૯૬ ઉત્તર પ્રકૃ-

તિના ભાંગા થાય અને મૂળ પ્રકૃતિના ૭૮ ભાંગા. એ સર્વ મળીને એક હજાર ચુમ્મોત્તેર (૧૦૭૪) સ્થિતિ બંધના ભાંગા થાય.

ગુણઠાણાને વિષે સ્થિતિબંધ

સાણાઈ અપુવ્વંતે, અયરંતો કોડિકોડિઓ—સાસ્વાદનથી અપૂર્વકરણ ગુણઠાણા સુધી અંતઃ કોડાકોડી સાગરોપમનો બંધ હોય તેથી.

ન હિગો, બંધો નહુ હીણો નય, મિચ્છે ભવ્વિઅર સન્નિંસિ. ૪૮—અધિક બંધ ન હોય તેમજ તેનાથી ઓછો બંધ ન જ હોય મિથ્યાદ્રષ્ટિ ભવ્ય સંજ્ઞી અને અભવ્ય સંજ્ઞીને વિષે ઓછો બંધ ન જ હોય.

સંજ્ઞી પંચેંદ્રિયને વિષે ગુણઠાણે કર્મનો સ્થિતિબંધ કહે છે. મિથ્યાત્વે ૭૦, ૩૦, અને ૨૦ કોડાકોડી સાગરોપમનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ હોય. સાસ્વાદનથી અપૂર્વકરણ સુધી અંતઃ કોડાકોડી સાગરોપમ પ્રમાણજ બંધ હોય પણ તેથી અધિક કે હીનબંધ ન હોય. ગ્રંથીભેદ કર્યા પછી મિથ્યાત્વે આવે તો પણ અંતઃ કોડાકોડીથી અધિક સ્થિતિ ન બાંધે એમ આવશ્યમાં કહ્યુ છે અને કર્મગ્રંથના મતે ગ્રંથીભેદ કર્યા પછી મિથ્યાત્વે આવે તો અધિકી સ્થિતિ એટલે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સુધી બાંધે, પણ તીવ્ર રસે ન બાંધે. અનિવૃત્તિએ જ્ઞાનાવરણીયાદિની અંત. કોડી સાગરોપમ જઘન્ય સ્થિતિ બાંધે અને પુરૂષવેદ અને સંજ્વલન ૪ની કહ્યા પ્રમાણે જઘન્ય સ્થિતિ બાંધે સૂક્ષ્મસંપરાયે ૮ મુહૂર્ત, ૧૨ મુહૂર્ત, અંતર્મુહૂર્ત બાંધે. સ્થિતિબંધ કષાયથી બંધાય માટે સૂક્ષ્મસંપરાય સુધી કષાયનો ઉદય છે માટે ત્યા સુધીજ સ્થિતિબંધ હોય

૩૬ ભેદે સ્થિતિબંધનું અલ્પબહુત્વ.

જઇ લહુ બંધો—યતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ સૂક્ષ્મસંપરાયે સર્વથી થોડો (અંતમુહૂર્ત) હોય તેથી.

બાયર, પજ્જ અસંખગુણુ—બાદર પર્યાપ્તા એકેંદ્રિયનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અસંખ્યાત ગુણો.

સુહુમ પજ્જ હિગો,—તેથી સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તા એકેંદ્રિયનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અધિક

એસિ અપજ્જાણ લહુ—તેથી એ બંને (બાદર અને સૂક્ષ્મ) અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અનુક્રમે અધિક

સુહુમેઅર અપજ્જ પજ્જ ગુરૂ. ૪૯—તેથી સૂક્ષ્મ અને બાદર અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અનુક્રમે અધિક. તે થકી સૂક્ષ્મ અને બાદર પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અનુક્રમે અધિક.

બાદર એકેંદ્રિય પર્યાપ્તા થકી સૂક્ષ્મ એકેંદ્રિય પર્યાપ્તાનાં યોગસ્થાન મંદ છે. તેથી અધ્યવસાય સ્થાન થોડાં હોય, તેથી સ્થિતિ સ્થાનક થોડાં હોય એટલે બાદર પર્યાપ્તાની જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિની વચ્ચે સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તાનાં જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિસ્થાનક આવે. સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તાની જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિસ્થાનકની અંદર બાદર અપર્યાપ્તાનાં સ્થિતિસ્થાનક આવે. બાદર અપર્યાપ્તાના જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિસ્થાનકની અંદર સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તાનાં જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિસ્થાનક આવે, કારણકે યોગને આશ્રયીને સ્થિતિસ્થાનક છે.

લહુ બિઅ પજ્જ અપજ્જે—તે થકી બેઇંદ્રિય પર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ સંખ્યાત ગુણો. તે થકી બેઇંદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અધિક.

અપજ્જેઅર બિઅ ગુરૂ હિગો—તે થકી અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા બેઇંદ્રિયનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અધિક

એવં, તિ ચઉ અસન્નિસુ—એવી રીતે (૪માંથી પહેલો છેલ્લો પર્યાપ્તો અને બીજો ત્રીજો અપર્યાપ્તો લેવો તથા પહેલા બીજાનો જઘન્ય અને ત્રીજા ચોથાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ સમજવો. તેઇંદ્રિય પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અધિક તેથી તેઇંદ્રિય અપર્યાપ્તા પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અધિક. તે થકી ચઉરિંદ્રિય પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અધિક. તેથી ચઉરિંદ્રિય અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અધિક. તે થકી અસંજ્ઞી પર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ સંખ્યાત ગુણો. તે થકી અસંજ્ઞી અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ અધિક. તે થકી અસંજ્ઞી અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અનુક્રમે દરેકમાં અધિક કહેવો.

નવરં, સંખગુણો બિઅ અમણ પજ્જે. ૫૦—પરંતુ એટલું વિશેષ છે કે બેઇંદ્રિય પર્યાપ્તા અને અસંજ્ઞી પર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિબધ સંખ્યાતગુણો કહેવો. કારણકે બમણું કે તેથી અધિક હોય તો સંખ્યાતગુણું થાય. જેમકે એકેંદ્રિય કરતાં બેઇન્દ્રિયનો ૨૫ ગુણો અને ચઉરિંદ્રિય કરતાં અસંજ્ઞીનો ૧૦ ગુણો છે માટે સંખ્યાતગુણો કહ્યો, તેઇન્દ્રિયના પહેલા બોલથી ચઉરિંદ્રિયનો પહેલો બોલ બમણો છે પરંતુ તેમા ૪ બોલ આવવાથી સંખ્યાત-ગુણો ન કહેતાં અધિક કહ્યો આ સ્થિતિબંધનું અલ્પબહુત્વ યોગને આશ્રયીને છે

તો જઈ જિટ્ઠો બંધો, સંખગુણો—તે થકી યતિનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબધ સંખ્યાતગુણો.

દેસવિરય હસ્સિઅરો—તે થકી દેશવિરતિનો જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અનુક્રમે સંખ્યાતગુણો.

સમ્મચઉ સન્નિ ચઉરો, ઠિઇબંધાણુકમ સંખગુણા. ૫૧—તે થકી સમ્યગ્દ્રષ્ટિના ૪ સ્થિતિબંધ (પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય અને અપર્યાપ્તા પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો. તે થકી સંજ્ઞીના ૪ સ્થિતિબંધ (પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય અને અપર્યાપ્તા પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ સંખ્યાતગુણો (૭૦ કોડાકોડી સાગરોપમ પ્રમાણ) છે. અહી યતિના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધથી ૧૦ બોલ અંતઃ કોડાકોડી સાગરોપમ પ્રમાણ છે. તેમાં નાનામોટી અંત કોડાકોડી લેવાથી સંખ્યાતગુણા થઈ શકે.

ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્ય સ્થિતિબંધને વિષે પરિણામ

સવ્વાણવિ જિટ્ઠઠિઈ, અસુહા—સર્વ પ્રકૃતિ (૧૧૭) નો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ અશુભ છે.

જં સાઇસંકિલેસેણં,—જે માટે તે (ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ) અતિ સંક્લેશે (તીવ્ર કષાયના ઉદયે) બંધાય.

ઇઅરા વિસોહિઓ પુણ —(૧૧૭ પ્રકૃતિની) જઘન્ય સ્થિતિ વળી વિશુદ્ધિથી બંધાય.

મુત્તું નરઅમરતિરિઆઉં. ૫૨—મનુષ્ય દેવ અને તિર્યંચના આયુષ્યને મૂકીને.

આ ૧૧૭ પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધમાં જે પ્રકૃતિની સ્થિતિ ૨૦ કોડાકોડી કે તેથી વધુ સ્થિતિ હોય તો અતિસંક્લેશે કહેવી. અને ૨૦ કોડાકોડીથી ઓછી સ્થિતિ હોય તો તદ્યોગ્ય સંક્લેશે કહેવી. ૩ આયુમાં તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિ કહેવી અને નરકા-

ગુમા તદ્યોગ્ય સંક્લેશે કહેવી કારણકે અતિવિશુદ્ધિએ કે અતિ-સંક્લેશે કોઇ પણ આયુ બંધાતું નથી. આયુષ્ય ડામાડોળ પરિણામે બંધાય છે. જઘન્ય સ્થિતિ બંધમાં જે પ્રકૃતિ ક્ષપક શ્રેણિમાં જનારી ૩+૫+૧૭=૨૫ પ્રકૃતિમાં અતિવિશુદ્ધિ કહેવી અને બાકીની ૩ આયુ વર્જીને ૯૨ પ્રકૃતિમાં ક્ષપક શ્રેણિ નહિ હોવાથી તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિ કહેવી મનષ્યાયુ દેવાયુ અને તિર્યંચાયુની જઘન્ય સ્થિતિમાં તદ્યોગ્ય સંક્લેશે કહેવી.

અપર્યાપ્તા પર્યાપ્તા જીવના જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ યોગ તથા ૧૪ જીવભેદે સ્થિતિ સ્થાનનું અલ્પ બહુત્વ.

સુહુમ નિગોઆઈ ખણપ્પ, જોગ—સૂક્ષ્મ નિગોદ (લબ્ધિ અપર્યાપ્તા)નો ઉત્પત્તિના પહેલા સમયે અલ્પ યોગ.

બાયર ય વિગલ અમણ મણા, અપજ્જ લહુ—તેથી બાદર એકેંદ્રિય બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય અસંજ્ઞી અને સંજ્ઞી (એ ૬) અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય યોગ અનુક્રમે અસંખ્યાતગુણો.

પઢમ દુગુરૂ,—પહેલા બે (સૂક્ષ્મ અને બાદર) અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણો.

પજહસ્સિઅરો અસંખગુણો. પઉ—તેથી સૂક્ષ્મ અને બાદર પર્યાપ્તાનો જઘન્ય યોગ અનુક્રમે અસંખ્યાતગુણો. તેથી સૂક્ષ્મ અને બાદર એકેંદ્રિય પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અનુક્રમે અસખ્યાત ગુણો.

અપજત્ત તસુક્કોસો,—તે થકી અપર્યાપ્તા ત્રસ (બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય અસંજ્ઞી અને સંજ્ઞી) નો અનુક્રમે ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણો.

પજ્જ જહન્નિઅરુ—તે થકી પર્યાપ્તા ત્રસ (પાંચ) નો જઘન્ય

યોગ અસંખ્યાતગુણો અનુક્રમે કહેવો. તે થકી પર્યાપ્તા ત્રસ (પાંચ) નો અનુક્રમે ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણો કહેવો.

સંજ્ઞી પર્યાપ્તામાં ૫ બોલ ગ્રંથાતરથી કહે છે. તેથી અનુત્તરવાસી દેવતાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણો; તેથી ગ્રવેયક દેવતાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાત ગુણો, તે થકી યુગલિક તિર્યંચ મનુષ્યનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણો, તે થકી આહારક શરીરીનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણો, તે થકી શેષ નારકી તિર્યંચ દેવ અને મનુષ્યનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસખ્યાતગુણો.

+ મનોયોગ, વચનયોગ અને કાયયોગ એમ યોગ ત્રણ પ્રકારે છે આ યોગરૂપ વીર્ય પરિણામ, આલબન અને ગ્રહણનું સાધન છે, તે આ પ્રમાણે–યોગરૂપ વીર્ય વડે ઔદારિકાદિ શરીર પ્રાયોગ્ય પુદ્દગલો જીવ પ્રથમ ગ્રહણ કરે છે, ગ્રહણ કરીને પ્રાણાપાનાદિરૂપે પરિણમાવે છે અને પરિણમાવીને સામર્થ્ય વિશેષની સિદ્ધિને માટે તેજ પુદ્દગલોનુ અવલબન કરે છે (જેમ મંદ શકિતવાળો કોઇ મનુષ્ય નગરમાં ફરવા માટે લાકડીનુ આલંબન લે છે તેમ.) તે પછી તેના આધારથી શકિત પ્રાપ્ત થયે છતે તે પુદ્દગલોને છોડી દે છે કાર્યની નિકટતા અને જીવ પ્રદેશોનો શૃખલાના અવયવ (સાકળના અંકોડા) ની પેઠે પરસ્પર સંબંધને લીધે વીર્યનુ ઓછા વત્તાપણુ હોય છે. જેમકે હસ્તાદિગત આત્મપ્રદેશોનું ઘટાદિ ઉપાડવાના કાર્યમા નજીકપણું છે તેની ચેષ્ટા વધારે, ખભા વિગેરેની તેથી ઓછી અને પગ વિગેરેની તેથી પણ ઓછી હોય છે, આ વાત અનુભવ સિદ્ધ છે. જોકે પત્થર વગેરે વાગવાથી સર્વ પ્રદેશમાં એક સાથે વેદના થાય છે તોપણુ જે આત્મ પ્રદેશોએ ઘા વાગ્યો હોય, ત્યા તીવ્રતર વેદના અને તે પછીના પ્રદેશોમા અનુક્રમે મદ, મંદતર વેદના જાણવી

એવ ઠિઇઠાણા. અપજેઅર સંખગુણા,—એ પ્રમાણે (સૂક્ષ્મ બાદર અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા આદિ ૧૪ જીવભેદને વિષે સ્થિતિ સ્થાનો સંખ્યાતગુણાં કહેવાં.

પરમ પજ બિએ અસંખગુણા. ૫૪—પરંતુ અપર્યાપ્તા બેઇંદ્રિયને વિષે અસખ્યાતગુણાં સ્થિતિ સ્થાન કહેવા.

અસંજ્ઞી સુધીના જીવોના સ્થિતિ સ્થાનકો સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર પલ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગના સમય જેટલાં છે. અપર્યાપ્તા બેઇંદ્રિયમાં અસંખ્યાતગુણાં અને બાકીનામાં સંખ્યાતગુણાં સ્થિતિ સ્થાનક કહેવાં.

૧૪ જીવસ્થાનેષુ સ્થિતિસ્થાનાઽલ્પબહુત્વયંત્રકમ્	
૧	એકેંદ્રિય સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ સ્થાનક સર્વ સ્તોક
૨	તે થકી એકેંદ્રિય બાદર અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૩	તે થકી એકેંદ્રિય સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૪	તે થકી એકેંદ્રિય બાદર પર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૫	તે થકી બેઇંદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ અસખ્યાતગુણ
૬	તે થકી બેઇંદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૭	તે થકી તેઇંદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૮	તે થકી તેઇંદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૯	તે થકી ચઉરિંદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સંખ્યાતગુણ
૧૦	તે થકી ચઉરિંદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૧૧	તે થકી અસજ્ઞી પચેંદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૧૨	તે થકી અસજ્ઞી પંચેંદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિ૰ સખ્યાતગુણ
૧૩	તે થકી સજ્ઞી પચેંદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિસ્થાન સંખ્યાતગુણ
૧૪	તે થકી સજ્ઞી પચેંદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિસ્થા૰ સંખ્યાતગુણ

પ્રતિ સમય અપર્યાપ્તાને યોગવૃદ્ધિ અને સ્થિતિબંધને વિષે અધ્યવસાય

પઇખણમસંખ ગુણ વિરિઅ, અપજ—શરીર પર્યાપ્તિએ અપર્યાપ્તા જીવો પ્રત્યેક સમયે અસખ્યાત ગુણવીર્યવાળા હોય. પર્યાપ્તા થયા પછી વીર્ય વધે, ઘટે કે સરખુ રહે.

પઇઠિઈ મસંખ લોગસમા, અજ્ઝવસાયા—હરેક સ્થિતિબંધે અસંખ્યાત લોકાકાશ પ્રમાણ અધ્યવસાય હોય.

અહિઆ, સત્તસુ—૭ કર્મને વિષે જઘન્ય સ્થિતિબંધથી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ સુધી અનુક્રમે અધ્યવસાયો અધિક કહેવા.

આઉસુ અસંખગુણા. ૫૫—આયુષ્યને વિષે જઘન્ય સ્થિતિ બંધથી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ બંધ સુધી અનુક્રમે વધતા સમયે અસંખ્યાત-ગુણા અધ્યવસાયો કહેવા

એકેક સ્થિતિબંધે તેના હેતુભૂત સર્વ જીવોના મળીને અધ્યવસાય અસંખ્યાતા લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ હોય. આયુવર્જીને ૭ કર્મની જઘન્ય સ્થિતિ બંધે અધ્યવસાય અસંખ્યાતા લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ છે તે થકી સમયાધિક બીજી સ્થિતિએ વિશેષાધિક. એમ સમય સમય અધિક કરતાં ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સુધી કહેવું. અને આયુને વિષે જઘન્ય સ્થિતિબંધે અસંખ્યાત લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ અધ્યવસાય તે થકી સમયાધિક બીજી સ્થિતિએ અસંખ્યાત-ગુણા. તે થકી સમયાધિક ત્રીજી સ્થિતિએ અસંખ્યાતગુણા. એમ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સુધી કહેવું.

પંચેંદ્રિયને વિષે ૧૨૦ પ્રકૃતિનો અબંધ કાળ.

તિરિ નિરયતિ જોઆણં, નરભવજુઅ સચઉપલ્લ તેસટ્ઠં- તિર્યંચત્રિક નરકત્રિક અને ઉદ્યોત નામકર્મ (એ ૭ પ્રકૃતિ) નો અબંધકાળ ૧૬૩ સાગરોપમ, ૪ પલ્યોપમ (૩ પલ્યો૦ યુગલિકનાં અને ૧ પલ્યો. સૌધર્મના મળીને) અને મનુષ્યના ૭ ભવયુક્ત છે

થાવર ચઉ ઇગવિગલા, યવેસુ પણસીઈ સયમયરા. ૫૬-

સ્થાવર ચતુષ્ક એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિય અને આતપ (એ ૯ પ્રકૃતિ) નો અબંધકાળ ૧૮૫ સાગરોપમ ૪ પલ્યોપમ સૌધર્મનાં અને મનુષ્યના ૮ ભવ સહિત છે

વિવેચન—હવે ઉત્તર પ્રકૃતિનો અબંધકાળ કહે છે. ત્યાં સર્વ પ્રકૃતિનો જઘન્યથી તો એક સમય અબંધકાળ હોય અને ઉત્કૃષ્ટપણે મિથ્યાત્વ સાસ્વાદને છેદ પામતી ૪૧ પ્રકૃતિનો પંચેંદ્રિયને વિષે અબંધકાળ કહે છે. તિર્યંચત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩ અને ઉદ્યોતનામ ૧, એ સાત પ્રકૃતિનો મનુષ્યના પૂર્વકોડીના ૭ ભવોએ યુક્ત ચાર પલ્યોપમ અને એકસો ત્રેસઠ સાગરોપમ એટલો અબંધકાળ હોય. એટલા કાળલગે એ સાત પ્રકૃતિ બાંધે જ નહિ, તે આ પ્રમાણે–કોઇક ત્રણ પલ્યોપમના આઉખાવાળો યુગલિક મનુષ્ય તે ભવે એ ૭ પ્રકૃતિ[1] ન બાંધે, નરક તિર્યંચમાં ઉપજવું નથી તે માટે. તે ભવને અંતે સમ્યક્ત્વ પામીને એક પલ્યની સ્થિતિનો સૌધર્મ કલ્પે દેવતા ઉપજે ત્યાં પણ સમ્યક્ત્વ પ્રત્યયે એ ૭ પ્રકૃતિ ન બાંધે. ત્યાંથી મનુષ્યમા ઉપજી દીક્ષા પાળી નવમે ગ્રૈવેયકે ૩૧ સાગરોપમની સ્થિતિએ દેવપણે ઉપજે ત્યાં અંતર્મુહૂર્ત પછી મિથ્યાત્વ[1] પામે. પણ ભવ પ્રત્યયેજ એ ૭ પ્રકૃતિ ત્યા ન બાંધે અંતે સમ્યક્ત્વ પામી મરીને મનુષ્યમાં ઉપજી દીક્ષા અથવા દેશવિરતિપણું પાળી, ત્રણ વાર અચ્યુતે જઇને ૬૬ સાગરોપમ પૂરા કરીને મનુષ્યમાં અંતર્મુહૂર્ત મિશ્રપણું અનુભવી, પાછું સમ્યક્ત્વ પામી. બેવાર અનુત્તર વિમાને ૬૬ સાગરોપમ સમ્યક્ત્વકાળ ફરીથી પૂરે. ત્યાં સમ્યક્ત્વ પ્રત્યયેજ એ ૭ પ્રકૃતિ ન બાંધે એટલે ત્રણ પલ્યોપમે અધિક અને અંતરે ૭ ભવ મનુષ્યના કર્યા તેનો પણ અધિક ૧૬૩ સાગરોપમ કહે

મિથ્યાત્વ સાસ્વાદનના અભાવ થકી તથા ભવસ્વભાવથકી એ ૭ પ્રકૃતિ ન બાંધે. તથા સ્થાવર ચતુષ્ક ૪, એકેંદ્રિયજાતિ ૫, વિકલેંદ્રિય ૮ અને આતપનામ ૯, એ નવ પ્રકૃતિનો ૪ પલ્યોપમ સહિત એકસો પંચાશી (૧૮૫) સાગરોપમનો અબંધકાળ હોય. તે આ પ્રમાણેઃ—કોઈક જીવ તમઃપ્રભાએ ૨૨ સાગરને આઉખે નારકી થઈ, અંતે સમ્યક્ત્વ પામી, મનુષ્ય થઈ, સૌધર્મ કલ્પે ૪ પલ્યને આઉખે દેવતા થઇ, મનુષ્ય થઈ સંયમ પાળી પૂર્વોક્ત પેઠે નવમા ગ્રૈવેયકાદિકે ૧૬૩ સાગરોપમ પૂરે, એવં ૧૮૫ સાગરોપમ ૪ પલ્યોપમ અને ૮ ભવ સુધી એ ૯ પ્રકૃતિ ભવ પ્રત્યયે તથા સમ્યક્ત્વ પ્રત્યયે ન બાંધે.

૧ આ સાત પ્રકૃતિ નારક તિર્યંગ પ્રાયોગ્યજ બંધાય છે અને તે ગતિમા યુગલિક જાયજ નહિ માટે.

અપઢમ સંઘયણાગિઈ, ખગઈ—પહેલા વિના ૫ સંઘયણ, ૫ સંસ્થાન અશુભ વિહાયોગતિ.

અણ મિચ્છદુહગથીણ તિગં—અનંતાનુબંધી.-૪ મિથ્યાત્વ દુર્ભગ ત્રિક થીણદ્ધિત્રિક

નિઅ નપુ ઇત્થિ દુતીસં—નીચગોત્ર નપુંસકવેદ સ્રીવેદ (એ ૨૫ પ્રકૃતિ)નો ૧૩૨ સાગરોપમ મનુષ્યના ૬ ભવ યુક્ત **પણિંદિસુ અબંધઠિઈ પરમા. ૫૭**—ઉત્કૃષ્ટ અબંધકાળ પંચેંદ્રિયને વિષે જાણવો.

વિજયાઇસુ ગેવિજ્જે, તમાઈ દહિસય દુતીસ તેસટ્ઠં. પણસીઈ—વિજયાદિને વિષે, ગ્રૈવેયક અને વિજયાદિને વિષે, તમપ્રભા ગ્રૈવેયક અને વિજયાદિને વિષે ગયેલ જીવનો

ઉત્કૃષ્ટ અબંધકાળ અનુક્રમે ૧૩૨ સાગરોપમ, ૧૬૩ સાગરોપમ અને ૪ પલ્યો. અને ૧૮૫ સાગરોપમ ૪ પલ્યોપમ અનુક્રમે નરભવો ૬, ૭, ૮. (વડે) યુક્ત હોય.

એ ૨૫ પ્રકૃતિનો અબંધકાળ ૧૩૨ સાગરોપમ. તે આ પ્રમાણે અહીં મનુષ્ય ભવે સમ્યક્ત્વ સહિત ચારિત્ર પાળી ૩ વાર અચ્યુતે જઈ ૬૬ સાગરોપમ સાધિક ક્ષયોપશમ સમકિતનો કાળ પૂર્ણ કરી મનુષ્ય ભવમાં અંતર્મુહૂર્ત મિશ્રપણું અનુભવી, સમ્યક્ત્વ પામી ચારિત્ર પાળી બે વાર વિજયાદિમાં જઈ ૬૬ સાગરોપમ પૂર્ણ કરી કુલ ૧૩૨ સાગરોપમ સુધી મિશ્રાદિ

પંચેંદ્રિયને વિષે ઉત્કૃષ્ટ અબંધ કાળ. ગાથા ૫૬ થી ૫૮

જ્ઞા.	દ.	વે	મો.	આ.	ના	ગો.	અં.	ઉત્કૃષ્ટ અબંધકાળ
...	..	..		૨	૫	. .	...	૧૬૩ સાગરો૦ ૪ પલ્યો૦ (૩ પલ્યો૦ યુગલિક. ૧ પલ્યો૦ સૌધર્મ) પૂર્વક્રોડી વર્ષના ૭ ભવ મનુષ્યના
...	.	.		...	૯	.	.	૧૮૫ સાગરો૦ સૌધર્મના ૪ પલ્યોપમ પૂર્વ ક્રોડી વર્ષના ૮ ભવ મનુષ્યના
	૬		૭	.	૧૪	૧		૧૩૨ સાગરો૦ પૂર્વ ક્રોડી વર્ષના ૬ ભવ મનુષ્યના.
.	.	.	૮	૧	૫	...	.	૪–૫ મે ગુણઠાણે બંધાતી દેશોન પૂર્વ ક્રોડી વર્ષ સુધી સાધુ ન બાંધે.
૫	૬	૨	૧.	૧	૩૪	૧	૫	અંતર્મુહૂર્ત છઠ્ઠાથી ૧૦મા ગુણઠાણા સુધી બંધાતી ઉપરના ગુણઠાણે અબંધક થઈને પડતો ન બાંધે ત્યાં સુધી

ગુણુઠાણું હોવાથી એ ૨૫ પ્રકૃતિ ન બાંધે. એ ઉપરાંત સિદ્ધાંતના મતે બાંધે અથવા અબંધક થાય. એ ૪૧ પ્રકૃતિ વિના બાકીની ૭૯ પ્રકૃતિમાંથી અપ્રત્યાખ્યાનીય-૪ મનુષ્યત્રિક વજ્રરૂષભનારાચ ઔદારિક દ્વિક પ્રત્યાખ્યાનીય-૪ એ ૧૪ પ્રકૃતિ દેશોન પૂર્વ કોડી સુધી સંયત ન બાંધે. બાકીની ૬૫ પ્રકૃતિ પ્રમત્તથી સૂક્ષ્મસંપરાય સુધીની. જ્ઞાના૦૫, દર્શના૦૬ વેદનીય ૨, મોહનીય ૧૧, દેવાયુ, નામની ૩૪, ઉંચગોત્ર અંતરાય-૫નો ઉત્કૃષ્ટ અબંધકાળ અંતર્મુહૂર્ત હોય

૭૩ અધ્રુ૦બંધીનો ઉત્કૃષ્ટ જઘન્ય નિરંતર બંધ

સયય બંધો, પલ્લતિગં સુર વિઉવ્વિ દુગે. ૫૮—સુરદ્વિક અને વૈક્રિયદ્વિકનો નિરંતર બંધ ૪ પલ્યોપમ હોય (યુગલિક બાંધે)

સમયા દસંખંકાલં, તિરિદુગ નીએસુ—તિર્યંચ દ્વિક અને નીચગોત્રનો નિરંતર બંધ સમયથી માંડીને અસંખ્યાતકાળ. (તેઉ વાઉ અને તમસ્તમપ્રભા નારકી બાંધે)

આઉ અંતમુહુ—આયુ ૪નો નિરંતર બંધ અંતર્મુહૂર્ત (આયુનો બંધ એટલો જ છે.)

ઉરલિ અસંખ પરટ્ટા—ઔદારિક શરીરને વિષે નિરંતર બંધ અસંખ્યાત પુદ્ગલ પરાવર્ત (એકેદ્રિયમાં વનસ્પતિ બાંધે)

સાયઠિઈ પુવ્વકોડૂણા. ૫૯—શાતાવેદનીયનો નિરંતર બંધ દેશોન પૂર્વકોડી વર્ષ અપ્રમત્તથી સયોગી સુધી બાંધે

જલહિ સયં પણસીયં, પરઘુસ્સાસે પણિંદિ તસચઉગે— પરાઘાત ઉચ્છ્વાસ પચેંદ્રિય જાતિ અને ત્રસચતુષ્કનો નિરતર બંધ ૧૮૫ સાગરોપમ.

બત્તીસં સુહવિહગઈ, પુમ સુભગતિગુચ્ચ ચઉરંસે. ૬૦—
શુભવિહાયોગતિ પુરૂષવેદ સુભગત્રિક ઉચ્ચગોત્ર અને
સમચતુરસ્રનો ૧૩૨ સાગરોપમ
પરાઘાત અને ઉચ્છ્વાસ પર્યાપ્તા સાથે જ બંધાય, માટે
તેની પ્રતિપક્ષી અપર્યાપ્ત, પંચેંદ્રિયની પ્રતિપક્ષી એકેંદ્રિયાદિ—૪ જાતિ
સ્થાવર ચતુષ્કનો ત્રસચતુષ્ક. પ્રતિપક્ષી પ્રકૃતિઓ ૧૮૫ સાગરોપમ,
૪ પલ્યો. પૂર્વકોડીના ૮ ભવ સુધી મિથ્યાત્વના અભાવથી તથા
ગ્રૈવેયકમા ભવસ્વભાવે ન બંધાય. તથા શુભવિહાયોગતિ આદિની
પ્રતિપક્ષી અશુભ વિહાયોગતિ સ્રીવેદ નપુંસકવેદ દુર્ભગત્રિક નીચગોત્ર
અને ૫ સંસ્થાન એ પ્રકૃતિઓ તો મિથ્યાત્વ સાસ્વાદને બંધાય છે
અને ૧૩૨ સાગરોપમ સુધી એ બે ગુણઠાણાં હોતા નથી માટે
ન બંધાય.

અસુખગઇ જાઈઆગિઈ, સંઘયણાહાર નિરય જોઅદુગં—
અશુભ વિહાયોગતિ અશુભ જાતિ—૪ અશુભ સંસ્થાન—૫
અશુભ સંઘયણ—૫ આહારકદ્વિક નરકદ્વિક ઉદ્યોતદ્વિક (ઉદ્યોત આતપ)
ર સુભ જસ થાવર દસ,—સ્થિર શુભ યશ સ્થાવર દશક
ઈત્થી દુજુઅલસસાયં. ૬૧—નપુંસકવેદ સ્રીવેદ હાસ્યાદિ
યુગલ અને અશાતા (એ ૪૧ પ્રકૃતિ)નો
યાદંત મુહુત્તં.—નિરંતર બંધ સમયથી માંડીને અંત-
ર્મુહૂર્ત સુધી (અધ્રુવબંધી છે માટે.)
ગ જિણ વઇરિ ઉરલુવંગેસુ. તિત્તીસયરા પરમો,—
દ્વિક જિનનામ વજ્રઋષભ. નારાચ અને ઔદારિક ઉપાંગને
ઉત્કૃષ્ટ નિરતર બંધ ૩૩ સાગરોપમ સુધી (અનુત્તરવાસી
દેવ બાંધે)

૭૩ અધ્રુવબંધી અને ૪૭ ધ્રુવબંધીનો ઉત્કૃષ્ટ જઘન્ય નિરંતર બંધકાળ. ગા. ૫૮ થી ૬૨

જ્ઞા.	દ.	વે	મો	આ	નામ	ગો	અં	ઉત્કૃષ્ટ જઘન્ય નિરંતર બંધકાળ ગા. ૫૮ થી ૬૨
—	—	—	—	—	૪	—	—	૩ પલ્યોપમ સુધી યુગલિક મનુષ્ય તિર્યંચ
—	—	—	—	—	૨	૧	—	અસંખ્યાતો કાળ. તેઉ વાઉકાય અને ૭મી નારકી.
—	—	—	—	૪	—	—	—	અંતર્મુહૂર્ત.
—	—	—	—	—	૧	—	—	અસંખ્યાત પુદ્‌ગલ પરાવર્ત. એકેન્દ્રિયમાં વન૦
—	—	૧	—	—	—	—	—	૯ વર્ષ ઉણ પૂર્વક્રોડી અપ્રમત્તથી સયોગી સુધી.
—	—	—	—	—	૭	—	—	૧૮૫ સાગરો ૪ પલ્યો પૂર્વક્રોડી વર્ષના ૮ ભવ મનુષ્યના
—	—	—	૧	—	૫	૧	—	૧૩૨ સાગરોપમ પૂર્વક્રોડી આયુવાળા ૬ ભવ મનુષ્યના.
—	—	૧	૬	—	૩૪	—	—	૧ સમયથી અંતર્મુહૂર્ત સુધી
—	—	—	—	—	૫	—	—	૩૩ સાગરોપમ સુધી. અનુત્તર વાસી દેવ
૫	૯	—	૧૯	—	૯	—	૫	ધ્રુવબંધી ૪૭ અભવ્યને અનાદિ અનંત ભવ્યને અનાદિ સાંત પતિતને સાદિ સાંત
—	—	—	—	૪	૧	—	—	અંતર્મુહૂર્ત અધ્રુવબંધી હોવાથી જઘન્ય નિરંતર બંધ
—	—	૨	૭	—	૫૭	૨	—	૧ સમય ,, ,, ,, ,, ,,

અંતમુહુ લહુવિ આઉ જિણે. ૬૨—૪ આયુષ્ય અને જિન-નામનો જઘન્ય નિરંતર બંધ અંતર્મુહૂર્ત.

આયુબંધનો કાળ અંતમુહૂર્તજ હોય તથા જિનનામ બાંધતો ઉપશમ શ્રેણિએ ચઢે ત્યાં જિનનામનો અબંધક થઈ પાછો પડે ત્યાં અંતર્મુહૂર્ત સુધી જિનનામ બાંધી ફરી બીજીવાર ઉપશમ શ્રેણિ કરતો અબંધક થાય ત્યારે અંતર્મુહૂર્ત સુધીજ જિનનામનો બંધ પામીએ પણ ૧ સમય ન હોય. બાકીની અધ્રુવબંધી ૬૮ પ્રકૃતિનો જઘન્ય નિરંતર બંધ ૧ સમય. આ નિરંતર બંધ વ્યવહાર રાશિ જીવને આશ્રયીને કહ્યો છે. અવ્યવહાર રાશિ જીવને આશ્રયીને અનંતો કાળ થાય.

૮૨ પાપ પ્રકૃતિ અને ૪૨ પુણ્ય પ્રકૃતિના તીવ્ર મંદરસમાં કષાય

તિવ્વો અસુહ સુહાણં, સંકેસ વિસોહિઓ—અશુભ અને શુભ પ્રકૃતિનો તીવ્રરસ અનુક્રમે સંક્લેશ અને વિશુદ્ધિ વડે બંધાય.

વિવજ્જયઓ, મંદરસો—અશુભ અને શુભ પ્રકૃતિનો મંદરસ વિપરીત (અનુક્રમે વિશુદ્ધિ અને સંક્લેશ) વડે

ગિરિ મહિરય, જલ રેહા સરિસ કસાએહિં. ૬૩—પર્વત પૃથ્વી રેતી અને જલ રેખા સરખા કષાયો વડે બંધાય

વિવેચન—ઈહા રાગાદિકને વશથકો જીવ સિદ્ધને અનંતમે ભાગે અને અભવ્યથી અનંતગુણા એટલા પરમાણુએ નિપ્પન્ન કર્મસ્કંધનાં દલિયાં જૂદાં જૂદાં સમયે સમયે ગ્રહે છે. તે દલિયાંને વિષે પરમાણુ દીઠ કષાયના વિશેષ થકી સર્વ જીવ થકી અનંતગુણા અનુભાગ (રસ) ના અવિભાગ પલિચ્છેદ કરે. જે કેવળીની બુદ્ધિએ છેદે તો પણ અત્યંત સૂક્ષ્મ અનુભાગનો અંશ. અતિ

મળી ૭, પુરૂષવેદ ૧ અને સંજ્વલન કષાય ૪, એવં ૧૭ પ્રકૃતિ એકઠાણિયે, બેઠાણિયે. ત્રિઠાણિયે અને ચારઠાણિયે, એમ ચારે પ્રકારના રસયુક્ત બંધાય ત્યા અનિવૃત્તિબાદર ગુણઠાણાના સંખ્યાતા ભાગ ગયે થકે એ ૧૭ પ્રકૃતિનો એકઠાણિયો રસ બંધાય. શેષ ૧૦૩ પ્રકૃતિનો રસ બેઠાણિયો, ત્રિઠાણિયો, ચઉઠાણિયો બંધાય પણ એકઠાણિયો ન હોય જે ભણી અશુભનો એકઠાણિયો રસ તે અનિવૃત્તિબાદર ગુણઠાણાના સંખ્યાતા ભાગ પછી જ હોય અને ત્યાં તો એ સત્તર વર્જીને અનેરી અશુભ પ્રકૃતિનો બંધજ નથી, તે માટે શેષ ૯૩ અશુભ પ્રકૃતિનો એકઠાણિયો રસ ન બંધાય. અને જે કેવળ જ્ઞાનાવરણીય ૧, અને કેવલદર્શનાવરણીય ૨, એ બે ત્યાં અશુભ બંધાય છે, પણ તે તો સર્વઘાતી છે માટે ત્યાં બેઠાણિયો જ રસ બંધાય પણ એકઠાણિયો ન બંધાય. અને શુભ પ્રકૃતિનો તો એકઠાણિયો રસ ન હોય જે માટે સંક્લેશ સ્થાનક અને વિશુદ્ધિ સ્થાનક એ બે અસંખ્યાત લોકાકાશ પ્રદેશ તુલ્યજ છે, તો પણ વિશુદ્ધિ સ્થાનક કાંઈક અધિકા છે. કેમકે ઉપશામક જેટલે વિશુદ્ધિ સ્થાનકે ચઢે છે તે પડતો પણ તેટલે સંક્લેશ સ્થાનકે પાછો ઉતરે છે, એટલે તે તુલ્ય છે અને ક્ષપક જે વિશુદ્ધાધ્યવસાય સ્થાનકે ચઢે છે તેથી પાછો ઉતરતો નથી તે માટે એટલા વિશુદ્ધિસ્થાનક અધિકાં છે, તે માટે અતિ વિશુદ્ધિએ વર્તતો શુભ પ્રકૃતિનો ચઉઠાણિઓ રસ બાંધે અને અતિ સંક્લેશે વર્તતાને તો શુભ પ્રકૃતિ બધેજ ન આવે અને જે વૈક્રિયાદિક શુભ પ્રકૃતિ નરક યોગ્ય બાંધે તો તે અતિ સંકિલષ્ટપણે બેઠાણિયે રસેજ બાંધે, શુભનો સ્વભાવ જ એવો છે કે જે મધ્યમ અધ્યવસાય સ્થાનકે શુભ બંધાય તે પણ બેઠાણિયા લગે જ બંધાય,

તેથી શુભ પ્રકૃતિનો એકઠાણિયા રસનો બંધ ન જ હોય.

એકઠાણિયાદિ રસનું દ્રષ્ટાંત

નિબુચ્છુરસો સહજો,—લીંબડા અને શેરડીનો સ્વાભાવિક રસ (એકઠાણિયો)

દુતિ ચઉ ભાગ કઢિ ઈક્કભાગંતો,ઈગઠાણાઈ—બે ત્રણ ચાર ભાગને ઉકાળીને એક ભાગ બાકી રહે તે એકઠાણિયા વિગેરે

અસુહો, અસુહાણુ સુહો સુહાણુંતુ ૬૫—અશુભ પ્રકૃતિનો અશુભ રસ જાણવો અને શુભ પ્રકૃતિનો વળી શુભ રસ જાણવો.

૧૭ પ્રકૃતિના એકઠાણિયા રસના સ્પર્દ્ધક અસંખ્યાતા હોય તે સ્પર્દ્ધકમાં અનુક્રમે રસ અનંતગુણ જાણવો એવી રીતે બે ત્રણ ચારઠાણિયા રસનાં સ્પર્દ્ધક જાણવાં

પુણ્ય પાપ પ્રકૃતિને વિષે ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધના સ્વામી

તિવ્વમિગ થાવરાયવ, સુરમિચ્છા—એકેંદ્રિય સ્થાવર અને આતપનામ કર્મના ઉત્કૃષ્ટ રસબંધને (ઈશાન સુધીના) મિથ્યાદ્રષ્ટિ દેવ કરે.

વિગલ સુહુમ નિરયતિગં. તિરિ મણુઆઉ તિરિનરા—વિકલેંદ્રિયત્રિક સૂક્ષ્મત્રિક નરકત્રિક તિર્યંચાયુ અને મનુષ્યાયુ (એ ૧૧ પ્રકૃતિ)નો મિથ્યાદ્રષ્ટિ તિર્યંચ અને મનુષ્યો ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધ કરે

તિરિદુગ છેવટ્ઠ સુરનિરયા. ૬૬—તિર્યંચદ્વિક અને છેવટ્ઠા સંઘયણનો મિથ્યાદ્રષ્ટિ દેવ અને નારકી ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધ કરે

પુણ્યની પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ રસ ક્ષપક શ્રેણિમાં અતિવિશુદ્ધતાએ બાપે શ્રેણિ વિનાના ગુણઠાણે તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધતાએ બાપે ૫ પની પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ રસ મિથ્યાદ્રષ્ટિ અતિ સંક્લેશતાએ અને તદ્યોગ્ય

સંકલેશતાએ બાંધે. ઇશાન સુધીના દેવો એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય પ્રકૃતિને, સનત્કુમારાદિથી સહસ્રાર સુધીના દેવો પંચેંદ્રિય તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય પ્રકૃતિને, મનુષ્ય અને તિર્યંચ નરક પ્રાયોગ્ય પાપ પ્રકૃતિને અતિ સંકલેશતાએ બાંધે. નરકાયુ મધ્યનાં ૪ સંઘયણ અને ૪ સંસ્થાન હાસ્યરતિ પુરૂષવેદ અને સ્રીવેદ તદ્યોગ્ય સંકલેશતાએ અને બાકીની પાપ પ્રકૃતિઓ અતિ સંકલેશતાએ બાંધે.

એકેંદ્રિય અને સ્થાવરને અતિ સંકલેશે અને આતપને તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિએ ભવનપતિથી ઇશાન સુધીના દેવો ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે નરકદ્વિક અતિ સંકલેશતાએ, વિકલેંદ્રિય ત્રિક સૂક્ષ્મત્રિક અને નરકાયુ તદ્યોગ્ય સંકલેશે, તથા તિર્યંચાયુ મનુષ્યાયુ તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધતાએ મનુષ્ય અને તિર્યંચ બાંધે. તિર્યંચદ્વિક ભવનપતિથી સહસ્રાર સુધીના દેવ અને નારકી અતિ સંકલેશે બાંધે અને છેવટ્ઠા સંઘયણને સનત્કુમારથી સહસ્રાર સુધીના દેવ અને નારકી અતિ સંકલેશતાએ બાંધે. ઉત્કૃષ્ટ રસબંધનો કાળ ૧ કે ૨ સમય જાણવો અને જઘન્ય રસબંધનો કાળ ૧ થી ૪ સમય સુધી જાણવો.

વિઉવ્વિ સુરાહારગદુગં—વૈક્રિયદ્વિક દેવદ્વિક આહારકદ્વિક

સુખગઈ વન્નચઉતેઅ જિણસાયં—શુભવિહાયોગતિ વર્ણચતુષ્ક તૈજસ ચતુષ્ક (તૈજસ કાર્મણ અગુરૂલઘુ નિર્માણ) જિનનામ **શાતા** વેદનીય.

સમચઉ-પરઘા તસદસ—સમચતુરસ્ર પરાઘાત ત્રસદશક (ત્રસાદિ-૯ યશ)

પણિંદી સાસુચ્ચ ખવગા ઉ. ૬૭—પચેંદ્રિય ઉચ્છ્વાસ અને ઉંચગોત્ર (એ ૩૨ પ્રકૃતિ)નો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ ક્ષપક (શ્રેણિવાળા અપૂર્વકરણ અને સૂક્ષ્મ સંપરાયે) વળી કરે

શાતા યશ અને ઉચ્ચગોત્રને સૂક્ષ્મ સંપરાય ક્ષપક ચરિમ સમયવર્તી ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે બાકીની ૨૯ પ્રકૃતિઓ દેવ પ્રાયોગ્ય બંધના વિચ્છેદ સમયે અપૂર્વકરણે ક્ષપક ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે.

તમતમગા ઉજ્જોઅં—તમસ્તમપ્રભા નારકના જીવો ઉદ્યોત-નામને ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે સમ્યક્ત્વ પામતાં મિથ્યાત્વના ચરિમ સમયે.

સમ્મસુરા મણુઅ-ઉરલદુગં વઇરિં—સમ્યદ્દષ્ટિ દેવ મનુષ્ય-દ્વિક ઔદારિકદ્વિક અને વજ્રઋષભ નારાચ સંઘયણને તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિએ ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે (વિશુદ્ધ થવાનાં કારણો નંદીસરાદિ-યાત્રા, જિનવાણી શ્રવણ અને કલ્યાણકના પ્રસંગો)

અપમત્તો અમરાઉં—અપ્રમત્ત યતિ દેવાયુને ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે. તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિએ

ચઉગઇ મિચ્છા ઉ સેસાણં.૬૮—ચારે ગતિના મિથ્યાદ્દષ્ટિ વળી બાકીની (૬૮) પ્રકૃતિને બાંધે

મધ્યનાં ૪ સંઘયણ ૪ સંસ્થાન હાસ્ય રતિ પુરૂષવેદ અને સ્ત્રીવેદ એ ૧૨ પ્રકૃતિ તદ્યોગ્ય સંક્લેશે અને બાકીની જ્ઞાના૦ ૫ દર્શના૦ ૯ અશાતા મોહનીયની-૨૨ વર્ણચતુષ્ક અસ્થિરષટ્ક અશુભ વિહાયોગતિ હુંડક ઉપઘાત (એ ૧૩ નામની) નીચગોત્ર અંતરાય ૫ એ ૫૬ પ્રકૃતિઓ અતિસંક્લેશે ચારે ગતિના મિથ્યાદ્દષ્ટિ બાંધે.

મંદ (જઘન્ય) રસ બંધના સ્વામી.

થીણતિગં અણ મિચ્છં. મંદરસં સંજમુમ્મુહો મિચ્છો,—થીણદ્ધિત્રિક અનંતાનુબંધી ૪ અને મિથ્યાત્વ મોહનીયને મંદ (જઘન્ય) રસે સંયમની સન્મુખ થયેલ મિથ્યાદ્દષ્ટિ બાંધે તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિ.

ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધના સ્વામી ગાથા ૬૬ થી ૬૮

જ્ઞા.	દ	વે	મો	આ	નામ	ગો	અં	સ્વામી અને પરિણામ
—	—	—	—	—	૩	—	—	ઇશાન સુધીના મિથ્યાત્વી દેવ ૧. તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધે ૨ અતિ સંક્લેશો
—	—	—	—	૩	૮	—	—	મિથ્યાત્વી તિર્યંચ-મનુષ્ય ૭ તદ્યોગ્ય સંક્લેશે ૨ અતિસંક્લેશે ૨ તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધે.
—	—	—	—	—	૩	—	—	દેવ નારકી અતિસંક્લેશે ભવનપતિથી સહસ્રાર સુધીના
—	—	૧	—	—				તિર્યંચદ્વિકને અને છેવટ્ઠું ત્રીજાથી સહસ્રાર સુધીના
—	—	—	—	—	૧	૧	—	સૂક્ષ્મ સંપરાયથી
—	—	—	—	—	૨૯	—	—	અપૂર્વકરણના ૬ઠા ભાગે ક્ષપક અતિ વિશુદ્ધે
—	—	—	—	—	૧	—	—	સાતમી નારકી સમકિત પામતા તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિએ ,,
—	—	—	—	—	૫	—	—	સમ્યક્ત્વી દેવ તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિએ.
૫	૯	૧	૨૬	૧	—	—	—	અપ્રમત્ત યતિ તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધિએ
				—	૨૧	૧	૫	ચારેગતિના મિથ્યાત્વી ૧૨ તદ્યોગ્ય સંક્લેશે } ૫૬ પ્રકૃતિ અતિ સંક્લેશે

મધ્યનાં ૪ સંઘયણ ૪ સંસ્થાન હાસ્ય ગતિ પુરૂષવેદ સ્ત્રીવેદ (૧૨) તદ્યોગ્ય સંક્લેશે. બાકીની જ્ઞાના૦ ૫ દર્શના૦ ૯ અશાતા મોહનીયની-૨૨, વર્ણચતુષ્ક અસ્થિરષટ્ક ૨૯. અશુભ વિહાયોગતિ કુઙક ઉપઘાત [૧૩] નીચગોત્ર અંતરાય-૫ એ ૫૬ અતિસંક્લેશે

બિઅ તિઅ કસાય અવિરય, દેસ—બીજા કષાયને અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ અને ત્રીજા કષાયને દેશવિરતિ જઘન્ય રસે સંયમની સન્મુખ થયેલ બાંધે. તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધે. મતાંતરે બીજા કષાયને અવિરતિ દેશવિરતિની સન્મુખ થયેલ બાંધે પરંતુ દેશવિરતિ કરતાં સર્વવિરતિ સન્મુખ થયેલની વિશુદ્ધિ વધારે હોય.

પમત્તો અરઈ સોએ. ૬૯—પ્રમત્તયતિ અરતિ અને શોકને મંદરસે અપ્રમત્તની સન્મુખ થયેલ બાંધે. તદ્યોગ્ય વિશુદ્ધે.

અપમાઈ હારગ દુગં,—અપ્રમાદી (અપ્રમત્ત) મુનિ આહારક દ્વિકને મંદરસે બાંધે. પમત્તે જતાં તદ્યોગ્ય સંકલેશે.

દુનિદ અસુવન્ન હાસ રઈ કુચ્છા. ભયસુવઘાય સપુવ્વો,—બે નિદ્રા અશુભ વર્ણાદિ-૪ હાસ્ય રતિ જુગુપ્સા ભય અને ઉપઘાતને ક્ષપક શ્રેણિએ અપૂર્વકરણે પોતપોતાના બંધોચ્છેદને સમયે મંદ રસે બાંધે અતિવિશુદ્ધિએ.

અનિઅટ્ટી પુરિસ સંજલણે. ૭૦—અનિવૃત્તિ ગુણઠાણાવાળો ક્ષપક પુરુષવેદ અને સંજ્વલન કષાયને પોતપોતાના બંધોચ્છેદ સમયે મંદરસે બાંધે. અતિવિશુદ્ધિએ

વિગ્ઘાવરણે સુહુમો,—૫ અંતરાય, ૫ જ્ઞાનાવરણ ૪ દર્શનાવરણ એ ૧૪ પ્રકૃતિને સૂક્ષ્મ સંપરાયી ક્ષપક અંત્ય સમયે મંદ રસે બાંધે અતિવિશુદ્ધિએ

મણુ તિરિઆ સુહુમ વિગલતિગ આઉ. વેઉવ્વિછક્ક—સૂક્ષ્મત્રિક વિકલત્રિક ૪ આયુ વૈક્રિય ષટ્ક (દેવ[illegible] [illegible] વૈક્રિય-દ્વિક) ને, મનુષ્ય અને તિર્યંચ [illegible] [illegible] વિકલત્રિક [illegible] તદ્યોગ્ય વિશુ[illegible] [illegible] સંકલેશે

રસબંધ ક્ષપક, સૂક્ષ્મ સંપરાયના અંત્યે, મૂળકર્મ મોહનીય અને સંજ્વલન. ૪ અનિવૃત્તિના ૨-૩-૪-૫ મા ભાગે, ભય કુચ્છા અપૂર્વકરણના અંત્યે, ઉપઘાત અને અશુભવર્ણાદિ ૪ અપૂર્વકરણના ૬ઠા ભાગે; નિદ્રા પ્રચલાનો પહેલા ભાગે કરે. પ્રત્યાખ્યાનીયનો દેશવિરતિએ, અપ્રત્યાખ્યાનીયનો અવિરતિએ, થીણદ્ધિત્રિક અને તાનુબંધી ૪ અને મિથ્યાત્વનો મિથ્યાત્વ ગુણઠાણાના અંત્યે જઘન્ય રસબંધ બાંધવા માંડે ત્યારે સાદિ અને તેનો અબંધક થાય ત્યારે અધ્રુવ. એ સર્વ પ્રકૃતિનો અજઘન્ય બંધ તો ઉપશમ શ્રેણિથી પડતો અથવા બંધ વિચ્છેદથી પડતો બાંધવા માંડે ત્યારે સાદિ. એ ઉપરનાં ગુણઠાણાં નથી પામ્યો તેને અનાદિ. અભવ્યને ધ્રુવ અને ભવ્યને ઉપરનાં ગુણઠાણે ચઢીને તે પ્રકૃતિનો બંધ વિચ્છેદ કરશે તે માટે અધ્રુવ. એ ધ્રુવબંધી પાપ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ અનુત્કૃષ્ટ રસ બંધ મિથ્યાદૃષ્ટિ સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય પર્યાપ્તો એ બંને બંધને પરાવર્તે કરે. જ્યારે તે બંધ બાંધવા માંડે ત્યારે સાદિ અને બાંધી રહ્યા પછી અધ્રુવ. મૂળ ગોત્ર કર્મને અંતર્ગત નીચ ગોત્રનો જઘન્ય રસ બંધ સાતમી નારકીનો જીવ સમ્યકત્વ પામતાં મિથ્યાત્વના ચરમ સમયે કરે. તે બાંધવા માંડે ત્યારે સાદિ અને સમ્યકત્વ પામે ત્યારે અધ્રુવ. તે જ જીવ સમ્યકત્વથી પડતો નીચગોત્રનો અજઘન્ય બંધ બાંધવા માંડે ત્યારે સાદિ. એ ગુણઠાણું નથી પામ્યો તેને અનાદિ. અભવ્યને ધ્રુવ અને ભવ્યને નીચગોત્રનો અધ્રુવ. એનો ઉત્કૃષ્ટ બંધ ઉંચગોત્રને આશ્રયીને ક્ષપક સૂક્ષ્મસંપરાયના અંત્યે બાંધવા માંડે ત્યારે સાદિ અને ક્ષીણ મોહે જાય ત્યારે અધ્રુવ. ઉંચગોત્રનો અનુત્કૃષ્ટ બંધ ઉપશાંત મોહથી પડતા સૂક્ષ્મ સંપરાયે બાંધવા માંડે ત્યારે સાદિ, એ ગુણઠાણું

નથી પામ્યા તેને અનાદિ. અભવ્યને નીચગોત્રને આશ્રયી ધ્રુવ અને ભવ્યને અધ્રુવ. શેષ અધ્રુવબંધી ૭૩ પ્રકૃતિ અને મૂળકર્મમાં આયુનો જઘન્ય અજઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ અને અનુત્કૃષ્ટ એ ચારે પ્રકારનો રસબંધ તે સાદિ અને અધ્રુવ એ બે ભેદે જ હોય. અધ્રુવબંધી અને પરાવર્તમાન છે માટે

૬ મૂળકર્મમાં એકેકના ૧૦ એટલે ૬૦ ભાગા, ગોત્રના ૧૨ અને આયુના ૮ મળીને મૂળકર્મના ૮૦ ભાગા. ૪૭ ધ્રુવબંધી એકેકીના ૧૦ એટલે ૪૭૦ ભાંગા અને અધ્રુવબંધી ૭૩ના એકેકીના ૮ એટલે ૫૮૪ ભાગા બને મળીને ૧૦૫૪ ભાંગા અને મૂળ પ્રકૃતિના ૮૦ ભાગા ઉમેરતા ૧૧૩૪ રસબંધના ભાગા થાય

૮ પ્રકારની ગ્રહણ યોગ્ય અને અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણાનું સ્વરૂપ

ઇગ દુગ. ણુગાઈ જા અભવણંત ગુણિઆણુ, ખંધા ઉરલોચિઅ વગ્ગણાઉ,—એક બે અણુથી માંડીને યાવત્ અભવ્યથી અનંતગુણા પરમાણુવાળા સ્કંધો ઔદારિકને ગ્રહણ કરવા યોગ્ય (જઘન્ય) વર્ગણાવાળા થાય છે.

તહ અગહણંતરિઆ. ૭૫—તેમજ (એકેક પરમાણુની વૃદ્ધિએ) ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણાના આંતરે અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણા હોય છે

એમેવ વિઉવ્વાહાર,—એ પ્રકારે જ (ઔદારિકની ગ્રહણ યોગ્ય અને અગ્રહણ યોગ્ય વર્ગણાની જેમ વૈક્રિય આહારક.

તેઅ ભાસાણુપાણુ મણુ કમ્મે.—તૈજસ ભાષા શ્વાસોશ્વાસ મન અને કાર્મણ (એમ ૮ વર્ગણા છે)

સુહુમા કમાવગાહો. ઊણૂણં અંગુલ અસંખંસો. ૭૬—એ આઠે વર્ગણા અનુક્રમે સૂક્ષ્મ જાણવી અને તેની અવગાહના

એગપએસોગાઢં,—એક (આત્મ પ્રદેશોથી અભિન્ન) આકાશ પ્રદેશોને વિષે અવગાહી રહેલ (કાર્મણ દલિકને)

નિઅ સવ્વપએસઓ ગહેઇ જિઓ,—જીવ પોતાના સર્વ આત્મ પ્રદેશોથી ગ્રહણ કરે છે

થોવો આઉ તદંસો,—તે (કાર્મણ દલિક)નો ભાગ આયુકર્મને થોડા પરિણમે (ભવમા ૧ વખત અંતર્મુહૂર્ત સુધી બંધાય છે તેથી થોડા કાળમાં આયુનાં ઘણાં દલિક મેળવવાં પડે તેમજ તેની સ્થિતિ સર્વથી ઓછી છે.)

નામે ગોએ સમો અહિઓ. ૭૯—નામ અને ગોત્રને વિષે માંહોમાંહે સરખો અને આયુ કર્મથી અધિક.

વિગ્ઘાવરણે મોહે,—અંતરાય જ્ઞાનાવરણીય અને દર્શનાવરણીયને વિષે અધિક તેથી (ચારિત્ર અને દર્શન) મોહનીયને વિષે અધિક

સવ્વોવરિ વેઅણીઇ—સર્વથી અધિક ભાગ વેદનીય કર્મને વિષે પરિણમે.

જેણપ્પે, તસ્સ ફુડત્તં ન હવઇ,—જે માટે થોડાં દલિક છતે તે વેદનીય કર્મનો સ્ફુટ રીતે અનુભવ ન થાય.

ઠિઇ વિસેસેણ સેસાણં. ૮૦—બાકીના (૭ કર્મ)નો સ્થિતિ વિશેષ વડે હીનાધિક ભાગ હોય.

૧ પરમાણુમાં ૧ વર્ણ ૧ ગંધ ૧ રસ અને છેલ્લા ૪ સ્પર્શમાંથી ૨ સ્પર્શ (શીત-સ્નિગ્ધ શીત-રૂક્ષ, ઉષ્ણ-સ્નિગ્ધ ઉષ્ણ-રૂક્ષ) હોય. સ્વક્ષેત્રાવગાઢ કર્મદલ લેવાને ૧ આત્મ પ્રદેશ પ્રવર્તે એટલે સાંકળના આંકડાની માફક જોડાએલા બીજા સર્વ પ્રદેશો અનંતર પરંપરાએ તે દળ લેવાને પ્રવર્તે, જેમ કોઈક વસ્તુ

લેવાને આગળી પ્રવર્તે એટલે કરતલ મણિબંધ કોણિ ભૂજા ખભો એ સર્વ અનંતર પરંપરાએ બળ કરે અષ્ટવિધ બંધકને કર્મ દલિકના ૮ ભાગ, સપ્તવિધ બંધકને ૭ ભાગ, ષટ્વિધ બંધકને ૬ ભાગ અને એકવિધ કર્મ બાંધનારને ૧ ભાગ થાય. ૭ કર્મ સ્વાદિમ તુલ્ય છે કારણકે સ્વાદિમનાં પુદ્ગલો થોડા છતાં સ્વકાર્ય કરી શકે છે અને વેદનીય કર્મ અશન પાણી અને ખાદિમ તુલ્ય છે કારણકે અશનાદિના ઘણાં પુદ્ગલો હોય ત્યારે તૃપ્તિ લક્ષણ કાર્ય કરી શકે છે.

બંધાતી સર્વઘાતી દેશઘાતી કે અઘાતીને વિષે દરેક સમયે વહેંચાણી

નિઅ જાઈ લદ્ધ દલિઆ. ણંતંસો હોઇસવ્વ ઘાઇણં.—પોતાની (મૂળ પ્રકૃતિ રૂપ) જાતિ વડે પ્રાપ્ત કરેલ દલિકનો અનંતમો ભાગ સર્વઘાતિ પ્રકૃતિને મળે છે.

બજ્ઝંતીણ વિભજ્જઇ. સેસં સેસાણ પઇસમયં. ૮૧—બાકી રહેલ દલિક બાકી બંધાતી પ્રકૃતિઓને પ્રતિ સમયે (દરેક સમયે) વહેંચાય છે.

વિવેચન—ઉત્તર પ્રકૃતિમાં કર્મ દલિકના ભાગ પોતપોતાની મૂળ પ્રકૃતિરૂપ જાતિ વડે પ્રાપ્ત થયેલ જે દલિક તેનો અનંતમો ભાગ સર્વઘાતિરસયુક્ત સર્વઘાતી પ્રકૃતિને ભાગે આવે. જ્ઞાનાવરણીયના અનંતમો ભાગ કેવળ જ્ઞાનાવરણીયને ભાગે આવે દર્શનાવરણીયનો અનંતમો ભાગ કેવળદર્શનાવરણીય અને નિદ્રાપંચકને ભાગે આવે. મોહનીયને અનંતમો ભાગ મિથ્યાત્વ અને બાર કષાયને ભાગે આવે. સર્વ પુદ્ગલ માંહે અનંતમો ભાગ જ સર્વઘાતિ રસયુક્ત હોય અને શેષનો અનુક્રમે હીન હીનતર રસવંત હોય. તે અનંત ભાગ રહી શેષ અશેષાગ-દલિક રહ્યાં તે દેશઘાતી

અઘાતી પ્રકૃતિ રહી તે જેટલી તે સમયે બંધાતી હોય તેને વહેંચી આપીએ. પ્રતિ સમયે=સમયે સમયે એમ બંધાય અને ભાગે વહેંચાય, જે સમયે બંધાય તે સમયે જ તે દલિયાના ભાગ વહેંચાય તથા જે જે પ્રકૃતિનો જે જે ગુણઠાણે બંધોચ્છેદ થાય, ત્યારે તેના ભાગનું દ્રવ્ય તેની સજાતીય પ્રકૃતિને આવે. જેમકે—થીણદ્ધિ ત્રિકનું દલિક બે નિદ્રાને, બે નિદ્રાને વિચ્છેદે ૪ દર્શનાવરણને આવે અને જ્યારે તેની સર્વ સજાતીય પ્રકૃતિનો બંધ ઉચ્છેદ થાય ત્યારે તેને ભાગે મળેલું દ્રવ્ય તે તેની મૂલ પ્રકૃતિ માંહેલી વિજાતીય પ્રકૃતિ હોય તેને ભાગે આવે જેમકેઃ–દર્શનાવરણને વિચ્છેદે વેદનીયને તેના ભાગનું દલિક આવે. સર્વ ઉત્તર પ્રકૃતિનો બંધ ઉચ્છેદ થાય ત્યારે તેની મૂલ પ્રકૃતિનો પણ બંધ ઉચ્છેદ થાય, તેથી તે કર્મવર્ગણાનું દલિઉં પ્રથમજ સાત ભાગે અથવા છ ભાગે જ વહેંચાય. એમ સૂક્ષ્મસંપરાય લગે જાણવું. ઉપશાંતમોહાદિકે તો સમગ્ર કર્મનું દલિઉ સાતાવેદનીયપણેજ બંધાય.

૧૧ ગુણશ્રેણિમાં દલિક રચના કાળ અને નિર્જરા

સમ્મ દર સવ્વવિરઈ,–સમ્યકત્વને લાભે પહેલી (ગુણશ્રેણિ) દેશ વિરતિને લાભે બીજી, સર્વ વિરતિના લાભે ત્રીજી

અણવિસંજોઅ દંસ ખવગે અ,–અનંતાનુબંધીની વિસંયોજનાએ ચોથી, દર્શન મોહનીયના ક્ષયે પાંચમી

મોહ સમ–સંત–ખવગે,–ચારિત્ર મોહનીયના ઉપશમકને (૯–૧૦મા ગુણઠાણે ઉપશમ શ્રેણિમાં) છટ્ઠી, ઉપશાંત મોહે સાતમી, ક્ષપકને (૯–૧૦મા ગુણઠાણે) આઠમી,

ખીણ સજોગિઅર ગુણસેઢી. ૮૨-ક્ષીણ મોહ નવમી, સયોગીએ દશમી અને અયોગીએ અગીયારમી ગુણશ્રેણિ છે

ગુણસેઢી દલરયણા,-ણુસમયમુદયાદસંખ ગુણણાએ.-દરેક સમયે ઉદય (સમય)થી માંડીને અસંખ્યાત ગુણાકાર વડે [ઉપર (સત્તા)ની સ્થિતિમાંથી ઉતારેલ] દલિકની રચના (ગુણની વૃદ્ધિએ) કરવી તે ગુણશ્રેણિ

એયગુણા પુણ કમસો, અસંખ ગુણનિજ્જરા જીવા. ૮૩-એ (પૂર્વોકત) ગુણવાળા જીવો વળી અનુક્રમે અસંખ્યાતગુણી નિર્જરાવાળા હોય.

અહીં દરેક ગુણશ્રેણિનો કાળ અંતર્મુહૂર્ત છે પરંતુ અનુક્રમે દરેક ગુણશ્રેણિમા અસંખ્યાત ગુણ (ઘણાભાગ) હીન અંતર્મુહૂર્ત કહેવુ, પરતુ દલિક રચના અને નિર્જરા અસંખ્યાતગુણી કહેવી

કર્મ પ્રદેશ વેદ્યા વિના નિર્જરા ન થાય. સ્થિતિ અને રસ નો વેદ્યા વિના શુભ અધ્યવસાયે અને તપ સંયમે કરીને નિર્જરે પણ પ્રદેશ સર્વ વેદે ત્યારે જ નિર્જરા થાય. માટે તે વેદવાને અહીં અંતર્મુહૂર્ત ઉપરની સ્થિતિ થકી ઉતારેલ દલિક દરેક સમયે ઉદયની સ્થિતિમા અસંખ્યાતગુણ નાખીને ગુણશ્રેણિ કરે.

ગુણસ્થાન પ્રાપ્તિનું જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ અંતર

પલિઆ-સંખંસ મુહુ, સાસણ ઇઅરગુણ અંતરં હસ્સં,-સાસ્વાદન અને બીજા (૧૦) ગુણઠાણાનું જઘન્ય અંતર અનુક્રમે પલ્યોપમનો અસંખ્યાતનો ભાગ અને અંતર્મુહૂર્ત છે

ગુરૂ મિચ્છિ બે છસટ્ઠી-મિથ્યાત્વને વિષે ઉત્કૃષ્ટ અંતર બે ૬૬ (૧૩૨) સાગરોપમ છે

દ્વિચરગુણે પુગ્ગલદ્ધંતો. ૮૪—અને બાકીનાં ૧૦ ગુણુઠાણુાંને વિષે કાંઇક ઓછું અર્દ્ધ પુદ્ગલ પરાવર્ત છે.

વિવેચન :—હવે ગુણુઠાણુાનો જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ અંતરકાળ કહે છે સાસ્વાદન ગુણુઠાણુાને જઘન્યથી પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ અંતર હોય, તે આ પ્રમાણે-જે અનાદિ મિથ્યાત્વી હોય અથવા સમ્યકત્વ અને મિશ્ર પુંજ ઉવેલ્યે જે ૨૬ ની સત્તાવાળો મિથ્યાત્વી હોય તે અંતરકરણાદિકે ઔપશમિક સમ્યકત્વ પામીને ત્યાંથી અનતાનુબંધીને ઉદયે પડતો સાસ્વાદનપણું પામીને મિથ્યાત્વે ગયો થકો ફરીને સાસ્વાદનપણું પામે, તો જઘન્યથી પણ પલ્યો- પમના અસંખ્યાતમા ભાગ ઉપરાંતે જ પામે પણ તેથી અગાઉ ન પામે. તે આ પ્રમાણે—સાસ્વાદન થકી મિથ્યાત્વે ગયેલાને પહેલા સમય થકી જ સમ્યકત્વ પુંજ મિશ્રપુંજ સત્તાએ અવશ્ય હોય જ અને તે સત્તાએ છતે ઔપશમિક સમ્યકત્વ ન આવે અને તે ઔપશમિક સમ્યકત્વ વિના સાસ્વાદનપણું સર્વથા ન હોય જ, તે માટે મિથ્યાત્વે ગયો થકો પ્રતિસમયે સમ્યકત્વ મિશ્રના પુંજ ઉવેલે અને તેનાં દળિયાં મિથ્યાત્વ માંહે નાખે, એમ સમયે સમયે ઉવેલતો થકો પલ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે સર્વ દલિયા ઉવેલી રહે—સમ્યકત્વ મિશ્રની સત્તા રહિત થાય, તે વાર પછી બીજીવાર ઔપશમિક સમ્યકત્વ પામીને સાસ્વાદને આવે ત્યારે જઘન્ય થકી એટલો કાળ થાય, તથા અનેરા ૧૦ ગુણુઠાણુાનો અંતર કાળ જઘન્યથી અંતર્મુહૂર્તનો હોય, તે આ પ્રમાણે—કોઇક ઉપશમશ્રેણિએ ચઢીને ત્યાંથી પડતો સર્વ ગુણુઠાણુા ફરસતો મિથ્યાત્વે આવીને અંતર્મુહૂર્તેજ ફરી શ્રેણી માંડીને પાછો ચઢતો સાસ્વાદન મિશ્રવર્જીને શેષ સર્વ ગુણુઠાણુાં ફરસે (સ્પર્શે) ત્યારે

અંતમુહૂર્ત્તનું જઘન્ય અંતર થાય. ઉપશમશ્રેણિ થકી પડીને ચઢતાને સાસ્વાદન અને મિશ્ર હોય નહીં તે માટે ના કહી અને ઉપરનાં ૩ ગુણઠાણાંને તો પડવાનો અભાવ છે માટે અંતર નથી અને મિશ્રને તો સહજે જ મિથ્યાત્વ થકી મિશ્ર સમ્યકત્વ પામતાં તથા સમ્યકત્વથી પડતાં મિશ્રપણું આવે, ત્યારે જઘન્યથી અંતર્મુહૂર્તનો અંતર પડે. મિથ્યાત્વ ગુણઠાણાને ઉત્કૃષ્ટ અંતર બે છાસઠ એટલે એકસો બત્રીશ (૧૩૨) સાગરોપમનું હોય, તે આ પ્રમાણે—કોઈક જીવ સમ્યકત્વ પામ્યો થકો ઉત્કૃષ્ટપણે ૬૬ સાગરોપમ ક્ષાયોપશમિક સમ્યકત્વપણે રહીને એક અંતર્મુહૂર્ત્ત લગે મિશ્રપણું અનુભવીને ફરી સમ્યકત્વ પામીને ૬૬ સાગરોપમ લગે સમ્યકત્વ કાળ પાળીને તે ઉપરાંત જો ન સીઝે તો તે નિશ્ચયે મિથ્યાત્વે જાય એટલે ૧૩૨ સાગરોપમનુ મિથ્યાત્વને ઉત્કૃષ્ટ અંતર પડે અને બાકીના ૧૦ ગુણઠાણાંને ઉત્કૃષ્ટો અંતરકાળ કાંઈક ઉણો અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત હોય, તે આ પ્રમાણે—સાસ્વાદન આદિ લઈને ઉપશાન્તમોહ લગે ૧૦ ગુણઠાણાવાળા જીવ ત્યાંથી પડ્યા થકા મિથ્યાત્વ પામીને કાંઈક ન્યૂન અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત સંસારમાંહે ભમીને પછી તે ગુણઠાણા અવશ્ય સ્પર્શીને મોક્ષે જાય જ, તે ઉપરાંત સંસારમાં ન રહે.

૩ પ્રકારના પલ્યોપમનું સ્વરૂપ.

ઉદ્ધાર અદ્ધ ખિત્તં, પલિઅ તિહા—ઉદ્ધાર અદ્ધ, અને ક્ષેત્ર એમ ૩ પ્રકારે પલ્યોપમ છે

સમય વાસસય સમએ કેસવહારો—તેમાં અનુક્રમે સમયે અને સો વર્ષે વાલાગ્રનું અપહરણ કરીએ અને ક્ષેત્રમાં સમયે આકાશ પ્રદેશનું અપહરણ કરીએ

દીવો, દહિ આઉ તસાઈ પરિમાણું. ૮૫—તે વડે અનુક્રમે દ્વીપ સમુદ્ર, આયુષ્ય (કર્મસ્થિતિ કાયસ્થિતિ પુદ્ગલ સ્થિતિ) અને ત્રસાદિ જીવોનું પરિમાણ (ગણતરી) થાય છે.

વિવેચન—એ ત્રણ પલ્યોપમનાં બાદર અને સૂક્ષ્મ એ ૬ ભેદ હોય. અનંત સૂક્ષ્મ પરમાણુએ૧ બાદર પરમાણુ ૮ બાદર પરમાણુએ એક ત્રસ રેણુ થાય. આઠ ત્રસ રેણુએ ૧ રથરેણુ થાય. આઠ રથરેણુએ ૧ વાલાગ્ર થાય. તે આઠ વાલાગ્રે ૧ લિક્ષા થાય. આઠ લિક્ષાએ ૧ યુકા, આઠ યુકાએ ૧ યવ અને આઠ યવે ૧ અંગુલ થાય. એ ૨૪ ઉત્સેધાંગુલે ૧ હાથ, ૪ હાથે ૧ ધનુષ, બે હજાર ધનુષે ૧ ગાઉ અને ૪ ગાઉએ એક ઉત્સેધાગુલનું યોજન થાય એવા ૧ યોજનનો લાંબો પહોળો અને ઉંડો પાલો કલ્પીએ. પાલામાં દેવકુરૂ ઉત્તરકુરૂનાં યુગલિયાના માથાના અગુલ પ્રમાણ વાળના ૨૦૯૭૧૫૨ ખંડ થાય એવા ખંડ કરીને ભરીએ. અગ્નિએ બળે નહી, વાયરે ઉડે નહી, પાણી તેને ભેદે નહીં, એમ ઠાંસી ઠાંસીને ભરીએ. તેમાંથી સમયે સમયે એકેક ખંડ કાઢીએ. કાઢતા તે પાલો નિર્લેપ-ઠાલો થાય ત્યારે એક બાદર ઉદ્ધાર પલ્યોપમ **સંખ્યાતા જ સમયનું** થાય તેવા દશ કોડાકોડી પલ્યોપમે એક બાદર ઉદ્ધાર સાગરોપમ થાય એ બાદર ઉદ્ધાર પલ્યોપમ સાગરોપમ કહેવા માત્ર જ છે પણ કામના નથી. તથા તે વાલાગ્રના એકેકા ખંડના અસત્કલ્પનાએ પર્યાપ્તા સૂક્ષ્મ પૃથિવીકાય જીવનાં શરીર જેવડા **અસંખ્યાતા** ખંડ કલ્પી તે ખંડ સમયે સમયે એકેકો કાઢીએ, કાઢતાં પાલો ખાલી થાય એક સૂક્ષ્મ ઉદ્ધાર પલ્યોપમ **સંખ્યાતી કોડિ વરસનું** થાય તેવા દશ કોડાકોડિ પલ્યોપમે એક સૂક્ષ્મ ઉદ્ધાર સાગરોપમ થ

તેવા અઢી સાગરોપમના જેટલા સમય થાય, તેટલા જંબૂદ્વીપ આદિ દઇને સ્વયંભૂરમણ લગે દ્વીપ સમુદ્ર છે ૨ તથા તે વાલાગ્ર સો સો વરસે એકેકો કાઢીએ, કાઢતાં પાલો ખાલી થાય, ત્યારે એક બાદર અદ્ધા પલ્યોપમ સંખ્યાતી કોડાકોડિ વર્ષ પ્રમાણ થાય. તેવા દશ કોડાકોડિ પલ્યોપમે એક બાદર અદ્ધા સાગરોપમ થાય. એ બાદર પલ્યોપમ સાગરોપમ કહેવા માત્ર જ છે પણ કામના નથી ૩ તથા એકેકા વાલાગ્રના અસંખ્યાત ખંડ કલ્પવા અને તે ખંડ સો સો વરસે એકેકો કાઢતા પાલો ખાલી થાય ત્યારે એક સૂક્ષ્મ અદ્ધા પલ્યોપમ અસંખ્યાતી કોડાકોડિ વર્ષ પ્રમાણ થાય તેવા દશ કોડાકોડિ પલ્યોપમે એક અદ્ધા સાગરોપમ થાય એ પલ્યોપમ સાગરોપમે કરીને જીવનાં આઉખા કાયસ્થિતિ, કર્મસ્થિતિ અને પુદ્ગલ સ્થિતિ એ સર્વ માપીએ જેમકે-મનુષ્ય તિર્યંચનું ઉત્કૃષ્ટ ત્રણ પલ્યોપમનું હોય દેવતા, નારકીનું ઉત્કૃષ્ટનું તેત્રીશ સાગરોપમનું હોય ૪. તથા તે પાલાના વાલાગ્રે સ્પર્શ્યાં જે આકાશપ્રદેશ તે સમયે સમયે એકેકો અપહરતા સ્પૃષ્ટ પ્રદેશ સર્વને અપહરે બાદર ક્ષેત્ર પલ્યોપમ અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી પ્રમાણ થાય તેવા દશ કોડાકોડિ પલ્યોપમે બાદર ક્ષેત્ર સાગરોપમ થાય. એ બાદર ક્ષેત્ર પલ્યોપમ સાગરોપમ કામનાં નથી ૫ તથા તે પાલાને વાલાગ્ર ફરસ્યા અને ના ફરસ્યા જે આકાશપ્રદેશને સમયે સમયે એકેકો અપહરતા પાલાના સર્વ પ્રદેશ અપહરાય ત્યારે એક સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર [illegible] તે બાદર થકી અસંખ્યાતગુણું કાળમાન હોય તેવા દશ કોડાકોડિ [illegible] પલ્યોપમે એક સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર સાગરો-[illegible] એ પલ્યોપમ [illegible] દ્રષ્ટિવાદને વિષે [illegible]

તેઉ, વાયુ, પ્રત્યેક વનસ્પતિ અને ત્રસ એ છ કાયના જીવનું પરિમાણ કહ્યું છે. અહીં સૂક્ષ્મ વાલાગ્રને અંતરે અસ્પૃષ્ટ આકાશ પ્રદેશ કેમ હોય? તત્રોત્તરં-કુષ્માડ (કોળું). ભરેલા મોગાને વિષે તે કુષ્માંડને આતરે ન્હાનાં બીજોરાદિનાં ફળ ઘણાં રહે, તે ફળને આતરે વાલ પ્રમુખના દાણા. તેના આતરે સરસવના દાણા ઘણા રહે. એમ એ દષ્ટાતે વાલાગ્રવકી પણ આકાશપ્રદેશ અતિ સૂક્ષ્મ છે તેથી ઠાસીને ભરેલા વાલાગ્રને આંતરે પણ અસંખ્યાતા આકાશપ્રદેશ અસ્પૃષ્ટ હોય એ છ પ્રકારે પલ્યોપમ સાગરોપમનું સ્વરૂપ શ્રી અનુયોગદ્વાર સૂત્ર થકી કહ્યુ.

પુદ્ગલ પરાવર્તનું સ્વરૂપ.

દવ્વે ખિત્તે કાલે, ભાવે ચઉહ—દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાળ અને ભાવ એમ ૪ પ્રકારે પુદ્ગલ પરાવર્ત છે.

દુહ બાયરો સુહુમો,—તે ચારે બાદર અને સૂક્ષ્મ એમ બે પ્રકારે (ભેદે) છે

હોઈ અણંતુસ્સપ્પિણિ, પરિમાણો પુગ્ગલપરટ્ટો. ૮૬—અનતી ઉત્સર્પિણી (અવસર્પિણી) પ્રમાણ (તે દરેક) પુદ્ગલ પરાવર્ત થાય છે

દ્રવ્ય પુદ્ગલ પરાવર્તનું સ્વરૂપ.

ઉરલાઈ સત્તગેણં, એગજિઓ મુઅઈ ફુસિઅ સવ્વઅણુ, જત્તિઅકાલિ— ઔદારિકાદિ ૭ વર્ગણાના સર્વ પરમાણુને ઔદારિકાદિ સાતપણે સ્પર્શી (પરિણમાવી) ને એક જીવ જેટલા કાળે મૂકે.

સથુલો, દવ્વે—તે બાદર દ્રવ્ય પુદ્ગલ પરાવર્ત

સુહુમો સગન્નયરા. ૮૭—અને સાતમાંથી એકેકી વર્ગણાનાં સર્વ પરમાણુને અનુક્રમે સ્પર્શીને એક જીવ જેટલા કાળે મૂકે તે સૂક્ષ્મ દ્રવ્ય પુદ્ગલ પરાવર્ત

વિવેચન—આહારક શરીર એક ભવમા વધુમાં વધુ બે વાર અને ભવ ચક્રમાં ૪ વાર થાય માટે આહારક વર્ગણા બધી લઈ શકાય નહિ તેથી આહારક વિના ઔદારિકાદિક સાત વર્ગણાઓ કરીને એક જીવ ચૌદ રાજ પ્રમાણ સર્વ લોકના સર્વ પરમાણુઓ ઔદારિક શરીરાદિ સાતપણે પરિણમાવી–તદ્રુપપણે કરીને જેટલે કાળે મૂકે તેટલે કાળે એક દ્રવ્યથકી સ્થૂલ પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત થાય ૧ અને તે સાત વર્ગણા માંહેલા એકેકી વર્ગણાપણે સર્વ ચૌદ રાજલોકના પરમાણુઓ પરિણમાવી ફરસીને એક જીવ જેટલે કાળે મૂકે ત્યારે તેટલે કાળે દ્રવ્યથકી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત થાય. એ સૂક્ષ્મ માહે બાદર પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત અનંતા વહી જાય એ દ્રવ્યથી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલ પરાવર્ત સાત ભેદે હોય–ઔદારિક ૧, વૈક્રિય ૨, તૈજસ ૩, કાર્મણ ૪, મન ૫, ભાષા ૬ અને ઉચ્છ્વાસ ૭ એ સાતનું અલ્પ બહુત્વ કહીએ છીએ

કાર્મણ અને તૈજસ શરીર સર્વ સંસારી જીવોને હોય છે કાર્મણ વર્ગણાના પુદ્ગલો ચારે ગતિમા લેવાતા હોવાથી અને છેલ્લી વર્ગણા હોવાથી જલ્દી પૂરી કરે છે તેથી તૈજસ વર્ગણાના પુદ્ગલો ચારે ગતિમા લેવાતા હોવાથી અને ચોથી વર્ગણા હોવાથી અનંતગુણો કાળ થાય તેથી ઔદારિક વર્ગણાને મનુષ્ય અને તિર્યંચગતિમા અપર્યાપ્તા [illegible] પૂર્ણ કરે. તેથી તેનો કાળ અનંતગુણો [illegible] પંચેન્દ્રિયને પર્યાપ્તા જીવો ઉચ્છ્વાસ [illegible] [illegible] તેને [illegible] અનંતગુણો [illegible]

વર્ગણાનાં પુદ્દગલો સંજ્ઞી પર્યાપ્તા જીવો છટ્ઠી પર્યાપ્તિ પૂર્ણ કરવાથી સમયે સમયે જાગ્રત કે નિદ્રા અવસ્થામાં ગ્રહણ કરે છે તેથી તે વર્ગણાને પૂરી કરવાનો કાળ અનંતગુણો. તથા ભાષા વર્ગણાનાં પુદ્દગલો તો જ્યારે બોલવાનો અવસર હોય ત્યારે તે પુદ્દગલોને બેઇંદ્રિયાદિ પર્યાપ્તા જીવો લે, માટે તે પુદ્દગલોને પૂરાં થવાનો કાળ અનંતગુણો તેથી વૈક્રિય વર્ગણાનાં પુદ્દગલો તો દેવ નારકીના ભવમા તથા કોઇ વખત મનુષ્ય અને તિર્યંચ વૈક્રિય લબ્ધિવાળા વૈક્રિય શરીર કરે ત્યારે જ લેવાય. તેથી તે વર્ગણાને પૂરો થવાનો કાળ અનંતગુણો.

ક્ષેત્ર કાળ અને ભાવ પુદ્દગલ પરાવર્તનું સ્વરૂપ

લોગપએસો સપ્પિણિ, સમયા—લોકાકાશ (૧૪ રાજલોક) ના પ્રદેશો, ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીના સમયો.
અણુભાગબંધઠાણા ય,—અને રસબંધના અધ્યવસાય સ્થાનો
જહ તહ કમ મરણેણં, પુટ્ઠા—જેમ તેમ (આડા અવળાં) અને અનુક્રમે મરણ વડે સ્પર્શ કરાયેલાં હોય.
ખિત્તાઇ થુલિઅરા. ૮૮—તો તે ક્ષેત્રાદિ (કાળ ભાવ) બાદર અને સૂક્ષ્મ પુદ્દગલ પરાવર્ત અનુક્રમે થાય.

---

૧ કેટલાએક આચાર્ય દ્રવ્ય પુદ્દગલ પરાવર્તનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે વર્ણવે છે—જ્યારે એક જીવ અનેક ભવ ગ્રહણ કરવા વડે ઔદારિક, વૈક્રિય, તૈજસ અને કાર્મણ એ ચાર શરીરપણે યથાયોગ્ય સકલ લોકવર્તિ સર્વ પુદ્દગલોને પરિણમાવીને મૂકે છે ત્યારે બાદર દ્રવ્ય પુદ્દગલ પરાવર્ત થાય છે વળી જ્યારે ઔદારિકાદિ ચાર માહેના કોઇ પણ એક શરીર વડે સર્વ પુદ્દગલોને પરિણમાવીને અનુક્રમે મૂકે છે ત્યારે સૂક્ષ્મ દ્રવ્ય પુદ્દગલ પરાવર્ત થાય બાદરમાં ફરીથી લીધેલા તથા સૂક્ષ્મમા ફરીથી લીધેલા અને આડા અવળા વચ્ચે વચ્ચે બાકીના શરીર રૂપે પરિણમાવેલા પુદ્દગલોની ગણતરી કરવાની નથી

વિવેચન—ચૌદ રાજલોકના આકાશ પ્રદેશ સર્વ મરણ વેળાએ ફરસે એટલે એક મરણે એક આકાશ પ્રદેશ લેખાય અને પૂર્વે જે આકાશ પ્રદેશે મુઆ હોય તે આકાશ પ્રદેશે ફરી મરે તે લેખામા આવે નહી, એમ કોઇ આકાશ પ્રદેશ મરણે કરી ફરસ્યા વિના ન રહે. ત્યારે ક્ષેત્રથકી બાદર પુદ્ગલ પરાવર્ત થાય ૩ મેરૂ પર્વતના મધ્યે ૮ રૂચક પ્રદેશ છે તે માંહેના એક પ્રદેશે પ્રથમ મરે ત્યાર પછી વળી કોઇક કાળાતરે તે પ્રદેશાની પાસેના બીજે પ્રદેશે મરે તે લેખાય ત્યાર પછી વળી કોઇક કાળાતરે તેને અડકતા (નજીકના) ત્રીજે પ્રદેશે મરે તે લેખાય તેના આળાગા આઘે પાછે પ્રદેશે મરે તે લેખામા નહી. એમ અનુક્રમે મરતાં એક એક પ્રદેશ ફરસતો સમય ચૌદ રાજલોકના આકાશ પ્રદેશ ફરસી રહે ત્યારે ક્ષેત્રથી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલ પરાવર્ત થાય ૪ ઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણી બે મળીને વીશ કોડાકોડિ સાગરોપમે એક કાળચક્ર કહીએ તેના સર્વ સમય જીવ મરણ વેળાએ ફરસે એટલે જે સમયે પૂર્વે મુઓ હોય તેજ સમયે ફરી મરે તે લેખાય નહી. અનેરે સમયે મરે તે લેખાય એમ કાળચક્રના સર્વ સમય મરણ વેળાએ ફરસી રહે ત્યારે કાળથકી બાદર પુદ્ગલ પરાવર્ત થાય ૫ તે કાળચક્રને પહેલે સમયે મરે ત્યાર પછી વળી ક્યારેક કાળચક્રને બીજે સમયે મરે તે લેખાય ત્યાર પછી વળી ક્યારેક કાળચક્રને ત્રીજે સમયે મરે તે લેખાય વચ્ચે વચ્ચે આઘે પાછે સમયે મરે તે લેખામા નહી. એમ અનુક્રમે મરતાં કાળચક્રના સર્વ સમય ફરસી રહે ત્યારે કાળથકી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલ પરાવર્ત [illegible]

જીવ અસંખ્યાતગુણા છે. તે થકી તે તેઉકાય જીવની કાયસ્થિતિ અસખ્યાતગુણી છે. તે થકી સંયમનાં સ્થાનક અસંખ્યાત ગુણાં છે. તે થકી રસબંધનાં અધ્યવસાય સ્થાનક તીવ્રમંદાદિ ભેદે અસખ્યાતગુણાં છે તે રસબંધને સ્થાનકે મરતો જીવ કયારેક મંદાધ્યવસાયે મરે, કોઈવારે તીવ્રે અને કોઈ વારે અતિ તીવ્રે, એમ મરતો સર્વ રસબધનાં અધ્યવસાય સ્થાનક ફરસી રહે; ત્યારે ભાવથકી બાદર પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત થાય ૭ અને જ્યારે પ્રથમ અતિ મંદ સ્થાનકે વર્ત્તતો મરે, પછી વળી કોઇક કાળાંતરે તેથી ચઢતે બીજે અધ્યવસાય સ્થાનકે વર્ત્તતો મરે, વચમાં આઘે પાછે સ્થાનકે મરે તે લેખામાં નહીં, એમ અનુક્રમે રસબંધને અધ્યવસાય સ્થાનકે મરતો સર્વસ્થાનક ફરસી રહે ત્યારે ભાવથકી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત થાય ૮. તથા પ્રકારાંતરે વર્ણ ૫, ગંધ ૨, રસ ૫, સ્પર્શ ૮, અગુરૂ લઘુ ૧ અને ગુરૂલઘુ ૧, એ બાવીશ ભેદે કરીને સર્વ લોકના પરમાણુ ફરસીને મૂકે ત્યારે બાદર ભાવ પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત થાય. અને એ ૨૨ માહેથી એકેકાપણે સર્વ પુદ્ગલ ફરસી રહે ત્યારે સૂક્ષ્મ ભાવ પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત થાય એમ ૨૨ ભેદે પણ ભાવ સૂક્ષ્મ પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત થાય.

ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્ય પ્રદેશબંધનાં કારણો.

અપ્પયર પયડિબંધી—(મૂલ અને ઉત્તર પ્રકૃતિમાં) ૧. ઘણ ઓછી પ્રકૃતિ બાંધનાર કારણકે ઓછા ભાગ પડવાથી દરેક પ્રકૃતિને ભાગે દાલક વધારે આવે.

ઉક્કડજોગી અ સન્નિપજ્જત્તો,—૨. ઉત્કૃષ્ટ યોગવાળો અને ૩ સંજ્ઞી પર્યાપ્તો જીવ (એ ૩ કારણોથી)

ઉકુણઇ પએસુક્કોસં,—ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે

જહન્નયં તસ્સ વચ્ચાસે. ૮૯—તેના વિપરીતપણે (ઘણી પ્રકૃતિ બાંધતો, મંદયોગી અને અસંજ્ઞી અપર્યાપ્તો જઘન્ય પ્રદેશ બંધ કરે.

ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધના સ્વામી.

(મિચ્છ અજયચઉ આઉ,—મિથ્યાદષ્ટિ અને અવિરતિ આદિ ૪ ગુણઠાણાવાળા આયુનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે (૮ કર્મ બાંધતો, ઉત્કૃષ્ટ યોગી, સંજ્ઞી પર્યાપ્તો)

બિતિગુણ વિણુ મોહિ સત્ત મિચ્છાઇ.—બીજા ત્રીજા ગુણઠાણા વિના મિથ્યાત્વાદિ ૭ ગુણઠાણાવાળા મોહનીય કર્મનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે (૭ કર્મ બાંધતો ઉત્કૃષ્ટ યોગી, સંજ્ઞી પર્યાપ્તો)

છણ્હં સતરસ સુહુમો,—મૂલ ૬ કર્મ અને ઉત્તર ૧૭ પ્રકૃતિ (૫ જ્ઞાનાવરણ ૪ દર્શનાવરણ ૫ અંતરાય શાતા યશ અને ઉચ્ચ) નો સૂક્ષ્મ સંપરાયી (ઉત્કૃષ્ટ યોગી સંજ્ઞી પર્યાપ્તો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે)

અજયા દેસે બિતિ કસાએ. ૯૦—અવિરત બીજા (અપ્રત્યાખ્યાનીય) કષાયનો (૭ કર્મ બાંધતો, મોહનીયની ૧૭ પ્રકૃતિ બાંધતો) દેશ વિરતિ ત્રીજા (પ્રત્યાખ્યાનીય) કષાયનો (૭ કર્મ બાંધતો મોહનીયની ૧૩ પ્રકૃતિ બાંધતો, ઉત્કૃષ્ટ યોગી, સંજ્ઞી પર્યાપ્તો) ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે

પણ અનિઅટ્ટિ—અનિવૃત્તિ બાદર સંપરાયી પાંચ (પુરુષવેદ સંજ્વલન ૪) નો (૭ કર્મ બાંધતો, મોહનીયની ૫, ૪, ૩, ૨, ૧, બાંધતો, ઉત્કૃષ્ટ યોગી, સંજ્ઞી પર્યાપ્તો) ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે

સુખગઇ, નરાઉ સુર સુભગતિગ વિઉવ્વિદુગં, સમચઉરંસ અસાયં વઈરં મિચ્છો વ સમ્મો વા. ૯૧,—શુભ વિહાયોગતિ મનુષ્યાયુ દેવત્રિક સુભગત્રિક વૈક્રિયદ્વિક સમચતુરસ્ર અશાતા અને વજ્ર રૂષભ નારાચને મિથ્યાદષ્ટિ અથવા સમ્યગ્દષ્ટિ ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે (આયુ બાંધે ત્યારે ૮ કર્મ બાંધતો, બાકીની પ્રકૃતિમાં ૭ કર્મ બાંધતો, વેદનીયની એક બાંધતો, દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૮ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ મા વજ્ર રૂષભ નારાચ બાંધતો, ઉત્કૃષ્ટયોગી)

નિદ્દા પયલા દુજુઅલ, ભય કુચ્છા તિત્થ સમ્મગો,—નિદ્રા પ્રચલા હાસ્યાદિ ૨ યુગલ ભય જુગુપ્સા જિનનામને સમ્યગ્દષ્ટિ ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે. (૭ કર્મ બાંધતો, દર્શનાવરણ ૬ બાંધતો, મોહનીયની ૯ બાંધતો, ઉત્કૃષ્ટ યોગી પ્રમત્તાદિ મુનિ)

સ્થિતિબંધ સાથે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે એ પ્રમાણે હોવાથી શાતાનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સૂક્ષ્મ સંપરાયે કહ્યો છે. પણ ઉપરના ગુણઠાણે ન કહ્યો.

જઘન્ય પ્રદેશ બંધના સ્વામી

સુજઈ, આહારદુગં—સુયતિ (અપ્રમત્ત અપુર્વ કરણી) આહારકદ્વિકને ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે. (૭ કર્મ બાધતો, નામની દેવ પ્રાયોગ્ય ૩૦ પ્રકૃતિ બાંધતો, ઉત્કૃષ્ટ યોગી)

સેસા, ઉક્કોસ પએસગા મિચ્છો. ૯૨—બાકીની ૬૬ પ્રકૃતિ ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશવાળી મિથ્યાદષ્ટિ કરે

થીણદ્વિત્રિક નપુંસકવેદ સ્ત્રીવેદ મિથ્યાત્વ અનંતાનુબંધી ૪ તિર્યંચાયુ નરકાયુ નીચગોત્ર મનુષ્યદ્વિક તિર્યંચદ્વિક નરકદ્વિક જાતિ-૫ ઔદારિકદ્વિક તૈજસ કાર્મણ છેલ્લા ૫ સંઘયણ ૫

સંસ્થાન વર્ણાદિ–૪ અશુભ વિહાયોગતિ, ૭ પ્રત્યેકની (જિન નામ વિના) ત્રસાદિ–૯ સ્થાવરાદિ ૧૦ એ ૬૬ પ્રકૃતિમાં આયુ બાંધે ત્યારે મૂલ કર્મ ૮ અને આયુની ઉત્તર પ્રકૃતિ ૧ બાંધનો, બાકીની ૬૪ પ્રકૃતિ બાધતાં મૂલ કર્મ ૭ બાધતા, દર્શનાવરણીયની ૯ બાધતાં, મોહનીયની ૨૨ બાધતાં, ગોત્રની ૧ બાંધતાં, નામકર્મની અપર્યાપ્ત એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૩ બાધતા બાદર પ્રત્યેક સહિત ૨૫ પ્રકૃતિનો. પર્યાપ્ત એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૫ના બંધે પરાઘાત ઉચ્છ્વાસ સ્થિર શુભ પર્યાપ્ત અને અપર્યાપ્ત બેઇન્દ્રિયાદિ પ્રાયોગ્ય ૨૫ના બંધે બેઇન્દ્રિયાદિ ૪ જાતિ ત્રસ. છેવટ્ઠું ઔદારિક ઉપાંગ મનુષ્યદ્વિક એ પ્રમાણે ૨૫ના બંધે ૧૪ પ્રકૃતિઓ. ૨૬ના બંધે આતપ અને ઉદ્યોત એ ૨ પ્રકૃતિ, ૨૮ના બંધે નરકદ્વિક અશુભ વિહાયોગતિ અને દુઃસ્વર એ ૪ પ્રકૃતિ. ૨૯ના બંધે મધ્યના ૪ સંઘયણ અને ૪ સંસ્થાન. એ પ્રમાણે ૨૫+૧૪+૨+૪+૮=૫૩ નામકર્મની એ પ્રમાણે ૬૬ પ્રકૃતિને ઉત્કૃષ્ટ યોગી મિથ્યાદષ્ટિ સંજ્ઞી પર્યાપ્તો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે

જઘન્ય પ્રદેશબંધના સ્વામી

સુસુખગ દુગિ—અપ્રમત્ત યતિ આહારક દ્વિકને જઘન્ય પ્રદેશ બંધવાળો કરે ૮ કર્મ બાધતો, નામકર્મની ૩૧ પ્રકૃતિ બાધતો. સયોગી

અસન્ની. નિરયતિગ સુરાઉ—અસન્નીપર્યાપ્તો નરકદ્વિક અને દેવાયુને જઘન્ય પ્રદેશ બંધવાળો કરે ૧ થી ૪ સમય સુધી ૮ કર્મ બાંધતો નામ કર્મની ૨૮ પ્રકૃતિ બાંધતો પરાવર્તમાન (મધ્ય) યોગી

સુરવિઉવ્વિહગં, સમ્મો જિણં જહન્નં—દેવદ્વિક વૈક્રિયદ્વિક અને જિન નામને સમ્યગ્દૃષ્ટિ જઘન્ય પ્રદેશ બંધવાળી કરે ઉત્પત્તિના પ્રથમ સમયે ૭ કર્મ બાંધતો, દેવપ્રાયોગ્ય ૨૯ બાંધતો, મંદયોગી મનુષ્ય

સુહુમ નિગોઆઇખણિ સેસા. ૯૩—બાકીની ૧૦૭ પ્રકૃતિને સૂક્ષ્મ નિગોદ (અપર્યાપ્ત) ઉત્પત્તિના પહેલા સમયે જઘન્ય પ્રદેશ બંધવાળી કરે અને બે આયુને ૮ કર્મ બાંધતો, આયુની ૧ બાંધતો, ભવને ત્રીજે ભાગે સૂક્ષ્મ નિગોદ જઘન્ય પ્રદેશ બંધવાળી ૧ થી ૪ સમય સુધી કરે

જઘન્ય પ્રદેશબંધમાં ઘણી પ્રકૃતિ બાંધતો એટલે ૧૦૭ પ્રકૃતિમાં ૭ કર્મ બાંધતો, જ્ઞાનાવરણીય ૫ દર્શનાવરણીય ૯ વેદનીયની ૧ સમયે ૧ પ્રકૃતિ બાંધતો, મોહનીયની ૨૨ પ્રકૃતિ, ગોત્રની ૧ અંતરાયની ૫ બાંધતો, નામકર્મની ૫૮ પ્રકૃતિમાંથી વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૩૦ તથા તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય જાતિ. કુલ ૩૨ પ્રકૃતિ., તિર્યંચ ગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૦ બાંધતાં ૫ સંઘયણ ૫ સંસ્થાન સ્થિર ષટ્ક શુભ વિહાયોગતિ પંચેંદ્રિય જાતિ એ ૧૮ પ્રકૃતિઓ કુલ ૫૦ પ્રકૃતિ, ૨૯ના બંધે મનુષ્યદ્વિક, ૨૬ ના બંધે એકેંદ્રિય સ્થાવર અને આતપ એ ૩ પ્રકૃતિ ૨૫ ના બધે સૂક્ષ્મ સાધારણ અને અપર્યાપ્ત એ ૩ એ પ્રમાણે ૫૦+૨+૩+૩=૫૮ પ્રકૃતિને મંદયોગી સૂક્ષ્મ નિગોદ અપર્યાપ્તો ઉત્પત્તિના પ્રથમ સમયે જઘન્ય પ્રદેશ બંધ કરે.

મૂળ અને ઉત્તર પ્રકૃતિને વિષે પ્રદેશ બંધના ભાગા.

દંસણછગ ભય કુચ્છા,—દર્શનાવરણ-૬ (થીણદ્ધિત્રિક વિના) ભય જુગુપ્સા.

ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્ય પ્રદેશ બંધના સ્વામી ગાથા ૯૦ થી ૯૩

જ્ઞા.	દ.	વે	મો.	આ.	ના	ગો.	અં.	સ્વામી
૫	૪	૧	—	—	૧	૧	૫	સૂક્ષ્મ સંપરાયી ૬ કર્મ બાંધતા
—	—	—	૪	—	—	—	—	અવિરતિ ૭ કર્મ-મોહનીયની ૧૭ ,
—	—	—	૪	—	—	—	—	દેશવિરતિ ,, ,, ૧૩ ,
—	—	—	૫	—	—	—	—	અનિવૃત્તિ , ,, ૧-૨-૩-૪-૫ ,
—	—	૧	—	૨	૧૦	—	—	મિથ્યાત્વી ૬ સમ્યકત્વી વેદનીય ૧ આયુ ૨ નામની દેવપ્રાયોગ્ય ૨૮ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ બાંધતા
—	૨	—	૬	—	૧	—		સમ્યકત્વી ૭ કર્મ-દર્શના૦ ૨ મોહનીયની ૬ દેવપ્રાયોગ્ય ૨૯ મનુષ્યપ્રાયોગ્ય ૩૦ બાંધતા જિનનામને
—	—	—	—	—	૨	—	—	સુગતિ દેવ પ્રાયોગ્ય ૩૦ બાંધતા
—	[illegible]	—	[illegible]	૨	૫[illegible]	૧	—	મિથ્યાત્વી ઉત્કૃષ્ટ યોગી

થીણદ્ધિત્રિક-નપુંસક સ્ત્રીવેદ મિથ્યાત્વ અનંતાનુબંધી-૪ તિર્યંચાયુ નરકાયુ નીચગોત્ર મનુષ્યદ્વિક તિર્યંચદ્વિક નરકદ્વિક જાતિ ૫ [illegible] સંઘયણ-૫ [illegible] [illegible] [illegible] જિનનામ [illegible]

જઘન્ય પ્રદેશ બંધના [illegible]

[illegible]

બિતિ તુરિય કસાય વિગ્ઘનાણાણં—બીજા ત્રીજા ચોથા કષાય (૪, ૪, ૪) ૫ અંતરાય ૫ જ્ઞાનાવરણીયનો (કુલ-૩૦ પ્રકૃતિનો અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ ૪ પ્રકારે.)
મૂલછગેણુક્કોસો, ચઉહ—(મોહનીય આયુ વર્જીને) ૬ મૂલ કર્મનો અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ ૪ પ્રકારે.
દુહા સેસિ સવ્વત્થ. ૯૪—બાકીના ૩ પ્રદેશ બંધને વિષે અને બાકીની ૯૦ પ્રકૃતિના સર્વ પ્રકારના બંધને વિષે ૨ પ્રકારે (સાદિ અધ્રુવ ભાંગે) હોય.

વિવેચન—જ્યાં સર્વ થકી ઘણા કર્મસ્કંધ ગ્રહે તે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કહીએ. ત્યાંથી ઉતરતા યાવત્ સર્વથી થોડા ગ્રહે ત્યાં લગે તે સર્વ અનુત્કૃષ્ટ કહીએ; એ બે પ્રકાર માંહે સર્વ પ્રદેશ બંધ આવ્યા. તથા જ્યાં સર્વથી થોડા પ્રદેશ બંધાય તે જઘન્ય પ્રદેશ બંધ અને ત્યાંથી અનુક્રમે ચઢતાં યાવત્ સર્વથી ઘણા કર્મસ્કંધ બાંધે ત્યાં લગે સર્વ અજઘન્ય કહીએ; એ બે પ્રકાર માંહે પણ સર્વ પ્રદેશ બંધ આવ્યા. ત્યાં ૫ જ્ઞાના૦ ૫ અંતરાય ચાર દર્શનાવરણીયનો ક્ષપક અને ઉપશામક સૂક્ષ્મ સંપરાયે ઉત્કૃષ્ટ યોગવંત એક અથવા બે સમય લગે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે, ઉત્કૃષ્ટ યોગની સ્થિતિ એટલી જ છે તે માટે, એમ ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ-બંધ કરીને ઉપશાન્તાવસ્થાએ અબંધક થઇને પડતો અનુત્કૃષ્ટ બંધ કરે ત્યારે તે અનુત્કૃષ્ટ બંધ સાદિ ૧. એ અવસ્થા નથી પામ્યા તેને અનાદિ, અભવ્યને ધ્રુવ ૩. ભવ્યને અધ્રુવ ૪. તથા નિદ્રા, પ્રચલા, ભય અને કુચ્છા એ ચારનો તો અવિરતાદિકથી અપૂર્વકરણ લગેના ઉત્કટયોગી સપ્તવિધ બંધ કાળે એક અથવા બે સમયલગે ઉત્કૃષ્ટ યોગ થકી અથવા બંધોચ્છેદ થકી પડીને

અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે ત્યારે તે સાદિ ૧. એ અવસ્થા નથી પામ્યા તેને અનાદિ, ૨ ધ્રુવ અધ્રુવ પૂર્વવત્ ૪. તથા અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ કષાયનો તો અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ ઉત્કટ યોગી સપ્તવિધ બંધક ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે. ત્યાંથી પડતો અનુત્કૃષ્ટ બંધ કરે ત્યારે તે સાદિ ૧ તે ઉત્કૃષ્ટપણું નથી પામ્યા તેને અનાદિ ૨ ધ્રુવ, અધ્રુવ પૂર્વવત્ ૪. એમ પ્રત્યાખ્યાનીય ૪ કષાયનો દેશવિરતિએ કહેવો. સંજ્વલન ૪ કષાયનો અનિવૃત્તિ બાદરે પોતપોતાના બંધોચ્છેદ અગાઉ એક અથવા બે સમય પર્યંત ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે, તે જ્યારે બંધોચ્છેદ થકી અથવા ઉત્કૃષ્ટ બંધ થકી પડતો અનુત્કૃષ્ટ બંધ કરે ત્યારે તે સાદિ ૧. એ સ્થાનક પૂર્વે નથી જ પામ્યા તેને અનાદિ ૨. ધ્રુવ, અધ્રુવ પૂર્વવત્ ૪. એ ૩૦ ઉત્તર પ્રકૃતિનો અનુત્કૃષ્ટ બંધ ચારે ભેદે કહ્યો હવે " दुहा सेसतिग " શેષ જઘન્ય, અજઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ એ ત્રણ બંધને વિષે સાદિ, અધ્રુવ એ બે ભેદ હોય, ત્યાં એ ૩૦ પ્રકૃતિનો પૂર્વે ઉત્કૃષ્ટ બંધ કહ્યા તે પ્રથમજ બાંધવા માટે તે માટે સાદિ ૧ અને પછી અબંધક થાય તથા અનુત્કૃષ્ટ બંધક થાય તે માટે અધ્રુવ ૨. હવે એ ૩૦ નો જઘન્ય પ્રદેશબંધ સૂક્ષ્મનિગોદિયા અપર્યાપ્તા સર્વ થકી મંદ વીર્યવાળાને ભવને પહેલે સમયજ પામીએ તે દ્વિતીયાદિક સમયે અજઘન્ય પ્રદેશ બંધ કરે વળી સંખ્યાતે કાળે જઘન્ય યોગ પામીને જઘન્ય પ્રદેશબંધ કરે વળી અજઘન્ય કરે, એમ એ બેને પરાવર્તે સાદિ અધ્રુવ એ બે ભાંગા હોય. હવે શેષ ૯૦ નો ચારે પ્રકારનો પ્રદેશ બંધ તે સાદિ અધ્રુવ એ બે હોય ત્યાં થીણદ્ધિ ત્રિક ૩, મિથ્યાત્વ ૧, અનંતાનુબંધી ૪. એ આઠનો મિથ્યાત્વી ઉત્કટ યોગી સમ્યગ્દૃષ્ટિ ઉત્કૃષ્ટ

એક અથવા બે સમય લગે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે, પછી તે ઉત્કૃષ્ટ યોગ થકી પડતો અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે વળી ઉત્કૃષ્ટ કરે એમ એ બેના સાદિ અધ્રુવ એ બે ભાંગા ઉપજે અને એ આઠ પ્રકૃતિનો જઘન્યબંધ તો સૂક્ષ્મ નિગોદ અપર્યાપ્તો સર્વથી જઘન્ય વીર્યવંત ભવને પ્રથમ સમયે વર્ત્તતો કરે, તે પછી દ્વિતીયાદિક સમયે અજઘન્ય બંધ કરે, કાળાંતરે વળી જઘન્ય કરે, એમ એ બે બંધ સાદિ અને અધ્રુવ હોય. એમ વર્ણચતુષ્ક ૪, તૈજસ ૫, કાર્મણ ૬, ઉપઘાત ૭, નિર્માણ ૮ અને અગુરૂલઘુ ૯, એ નવ પ્રકૃતિનો ચારે પ્રકારનો બંધ તે સાદિ, અધ્રુવ બે ભેદે કહેવો પણ એનો ઉત્કૃષ્ટબંધ તે મિથ્યાત્વી ઉત્કૃષ્ટ યોગી સપ્તવિધ બંધક નામની ૨૩ નો બંધક કરે. શેષ પૂર્વવત્ તથા અધ્રુવબંધી ૭૩ નો ચારે પ્રકારનો બંધ તે તો અધ્રુવબંધી છે માટે સાદિ, અધ્રુવ એ બે ભેદેજ હોય.

હવે મૂળ પ્રકૃતિના ભાંગા કહે છે–**मूलछगे त्ति**–મોહનીય અને આયુવર્જી શેષ ૬ મૂળ પ્રકૃતિનો અનુત્કૃષ્ટબંધ ચાર ભેદે હોય, તે આ પ્રમાણે–એ છનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ ક્ષપક અથવા ઉપશામક સૂક્ષ્મસંપરાયે ઉત્કટયોગી એક અથવા બે સમય લગે કરે પછી ઉપશાન્તમોહે અબંધક થઈને પડતો જ્યારે અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધ કરે ત્યારે તે સાદિ ૧, પૂર્વે એ સ્થાનક પામ્યા નથી તેને અનાદિ ૨; ધ્રુવ, અધ્રુવ પૂર્વવત્ ૪. અને શેષ ૩ બંધ બે ભાં હોય. ત્યાં ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સૂક્ષ્મ સંપરાયે કહ્યો તે માટે સાદિ ૧, ત્યાર પછી ઉપશાન્તમોહે છેદ કરે તથા પડતો અનુત્કૃષ્ટ કરે તે માટે અધ્રુવ ૨. એ ૬ નો જઘન્ય પ્રદેશબંધ તો સૂક્ષ્મ નિગોદ અપર્યાપ્તો સર્વથી મંદ વીર્યવંત ભવને આદ્ય સમયે કરે, તેથ

દ્વિતીયાદિક સમયે અજઘન્ય પ્રદેશબંધ કરે, વળી કાળાન્તરે જઘન્ય કરે, તે માટે એ બેને આદિ અધ્રુવ એ બે ભાંગા હોય, હવે મોહા-નુના ચારે પ્રકારના પ્રદેશબંધને વિષે બે ભેદ હોય. ત્યાં મિથ્યાત્વી અથવા સમ્યક્ત્વી અનિવૃત્તિ બાદરના અંતલગે સપ્તવિધબંધ વેળાએ ઉત્કટ યોગી મોહનીયનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે પછી અનુત્કૃષ્ટ વળી ઉત્કૃષ્ટ, એમ એ બે બંધ સાદિ, અધ્રુવ હોય અને જઘન્ય અજઘન્ય તો સૂક્ષ્મ નિગોદમાંહે પૂર્વની પેરે કહેવા. આયુકર્મ તો અધ્રુવબંધી છે માટે તેના ઉત્કૃષ્ટાદિ ચાર બંધ સાદિ અધ્રુવ હોય.

હવે એના ભાગાની સંખ્યા—મૂળ ૭ પ્રકૃતિના એકેકીના દશ દશ એવં ૭૦ તથા બેના આઠ આઠ એવં ૭૬ અને ઉત્તર ૩૦ પ્રકૃતિના દશ દશ એવં ૩૦૦, અને ૯૦ પ્રકૃતિના આઠ આઠ એવં ૭૨૦, બે મળી ૧૦૨૦, મૂળ પ્રકૃતિના ૭૮ સહિત ૧૦૯૮ પ્રદેશબંધના ભાગા થાય.

યોગ સ્થાનાદિ ૭ બોલનું અલ્પબહુત્વ.

સેઢિ અસંખિજ્જંસો. જોગ ઠાણાણિ-(ઘનીકૃત લોકની) શ્રેણિના અસંખ્યાતમે ભાગે યોગ સ્થાનો છે.

પયડિ ઠિઈ ભેયા.—તેથી પ્રકૃતિના ભેદો. સ્થિતિના ભેદો.

ઠિઈ બંધજ્ઝવસાયા, અણુભાગઠાણા અસંખગુણા. ક્રમ—સ્થિતિબંધના અધ્યવસાય સ્થાનો અને રસબંધના અધ્યવસાય સ્થાનો અનુક્રમે અસંખ્યાત ગુણા છે.

તત્તો કમ્મપએસા. અણંતગુણિઆ તઓ રસચ્છેઆ—તેથી કર્મ (પ્રદેશ)ના પ્રદેશો અનંતગુણા છે તેથી (તેના) રસના અવિભાગ પલિછેદ અનંતગુણા છે

સાસ્વાદનીને વિષે હોય તથા ઉચ્ચનો બંધ, નીચનો ઉદય અને બેની સત્તા, એ ભાંગો મિથ્યાત્વીથી માંડીને દેશવિરતિ લગે પામીએ, તે પછી નીચનો ઉદય નથી તે માટે તથા ઉચ્ચનો બંધ, ઉચ્ચનો ઉદય અને બેની સત્તા, એ ભાંગો મિથ્યાત્વ થકી માંડીને સૂક્ષ્મ સંપરાય લગે પામીયે. તે પછી બંધનો અભાવ હોવાથી ઉચ્ચનો ઉદય અને બેની સત્તા, એ ભાંગો ઉપશાન્તમોહથી માંડીને અયોગી કેવળીના દ્વિચરમ સમય લગે પામીએ. ઉચ્ચનો ઉદય ઉચ્ચની સત્તા એ ભાંગો અયોગી કેવળીને ચરમ સમયે હોય એ સર્વ મળી સાત ભાંગા ગોત્ર કર્મના જાણવા

ગોત્રકર્મના બંધોદય સત્તા સંવેધે ભાંગા-૭

ભાંગા	બંધ	ઉદય	સત્તા	ગુણઠાણાં	જીવભેદ	ભાગાનો કાળ
૧	ની.	ની	ની	૧	૧૪ તેઉ વાયુ અને તેમાંથી તિર્યંચગામાં આવેલા	અસંખ્યાત ([illegible]
૨	ની	ની.	.	૧-૨	૧૪	[illegible]
૩	ની	ઉ	.	૧-૨	૧ [illegible] પર્યાપ્તો	[illegible]
૪	ઉ	ની	.	૧ થી ૫	[illegible]	[illegible]
૫	ઉ	ઉ	.	૧ થી ૧૦	૧ [illegible]	[illegible]
૬	—	ઉ	.	૧૧ થી ૧૪	૧ ,, ,,	[illegible]
૭	—	ઉ	ઉ	[illegible]	૧ ,, ,,	[illegible]

વેદનીય કર્મને વિષે બંધોદય સત્તા સંવેધે આઠ ભાંગા હોય. ત્યાં વેદનીયનું બંધસ્થાનક અને ઉદય સ્થાનક પણ એકેકી પ્રકૃતિનું એકેકુંજ હોય, યદ્યપિ છઠ્ઠા ગુણુઠાણા લગે બેનો બંધ છે અને પછી એક સાતાનો બંધ છે, તોપણ પરસ્પર વિરોધી છે માટે સમકાળે બે ન બાંધે, પણ એકજ બાંધે અને ઉદયે સર્વ ગુણુઠાણે બે હોય તો પણ એક કાળે એકજ ઉદય આવે. તથા સત્તા સ્થાનક બે હોય, એકનું અને બેનું, જ્યાં લગે એક સત્તા થકી ટળ્યું ન હોય, ત્યાં લગે બેની સત્તા હોય અને એક ટળ્યે એકની સત્તા રહે. હવે એનો સંવેધ કહે છે. અસાતાનો બંધ, અસાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૧, અથવા અસાતાનો બંધ, સાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૨, એ બે ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને પ્રમત્ત ગુણઠાણા લગે પામીએ; તે પછી અસાતાનો બંધ ન હોય તે માટે નહીં. સાતાનો બંધ, અસાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૩, સાતાનો બંધ, સાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૪, એ બે ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને સયોગી કેવળી લગે હોય. તે પછી બંધને અભાવે અસાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૫, સાતાનો ઉદય, બેની સત્તા ૬, એ બે ભાંગા અયોગીને દ્વિચરમ સમય લગે પામીયે. અસાતાનો ઉદય અને અસાતાની સત્તા ૭, સાતાનો ઉદય અને સાતાની સત્તા ૮, એ બે ભાંગા અયોગી કેવળીને ચરમ સમયે એક સમય લગે પામીએ. એ સર્વ મળીને વેદનીય કર્મના આઠ ભાંગા હોય તે સાથેના યંત્રથી જાણવા.

વેદનીયના બંધોદય સત્તા સંવેધે ભાંગા-૮

ક્રમ	કાળ	બંધ	ઉદય	સત્તા	ભાંગાનો કાળ	જીવસ્થાનક	ગુણઠાણાં
૧	૧ સમય અંતર્મુહૂર્ત	અ	અ	૨	૧ સમય ઉત્કૃષ્ટથી અંતર્મુહૂર્ત	૧૪	૧-૨-૩-૪-૫-૬
૨		અ	સા.	૨		૧૪	૧-૨-૩-૪-૫-૬
૩	૧ સમય દેશોન પૂર્વક્રોડી	સા	અ	૨		૧૪	૧ થી ૧૩ સુધી
૪		સા.	સા	૨		૧૪	૧ થી ૧૩ સુધી
૫	અંતર્મુહૂર્ત	—	અ	૨	જઘન્યથી અંતર્મુહૂર્ત	સંજ્ઞી પર્યાપ્ત ૧	૧૪ માના દ્વિચરમ સમય સુધી
૬		—	સા	૨		૧	ઉપર પ્રમાણે
૭	૧ સમય	—	અ	અ	૧ સમય	૧	૧૪ માના છેલ્લા સમયે
૮		—	સા	સા.		૧	ઉપર પ્રમાણે

આયુઃકર્મને વિષે બંધોદય સત્તા સંવેધે નારકીને વિષે પાંચ, તિર્યંચને વિષે નવ, મનુષ્યને વિષે નવ અને દેવતાને વિષે પાંચ ભાંગા એમ સર્વેના મળીને અઠ્ઠાવીશ ભાંગા થાય. આયુઃકર્મનું બંધ સ્થાનક એક છે, કેમકે એક કાળે પરસ્પર વિરોધી છે માટે ચાર માંહેનું એક જ બંધાય છે. એમ ઉદય સ્થાનક પણ એક, એક કાળે એકજ આયુનો ઉદય હોય તે માટે. સત્તા સ્થાનક બે હોય, એક અને બેનું. પરભવાયુબંધ કાળથી પૂર્વે એકનું સત્તા સ્થાનક અને પર

ભવાયુબંધ પછી તે પરભવે ન ઉપજે ત્યાં લગે બીજું સત્તા સ્થાનક. હવે સંવેધ કહે છે.–આઉખાની ત્રણ અવસ્થા છે. પરભવાયુ બંધકાળ થકી પૂર્વે પૂર્વાવસ્થા ૧, પરભવાયુબંધ વેળાએ બંધાવસ્થા ૨, પરભવાયુ બાંધ્યા પછી પરાવસ્થા ૩ ત્યાં નારકીને પૂર્વાવસ્થાએ બંધને અભાવે, નરકાયુનો ઉદય અને નરકાયુની સત્તા એ ભાંગો ચારે ગુણઠાણે હોય ૧. બંધાવસ્થાએ તિર્યંગાયુનો બંધ, નરકાયુનો ઉદય અને નરક તિર્યંગાયુની સત્તા, એ ભાંગો મિથ્યાત્વે અને સાસ્વાદને હોય ૨, અથવા મનુષ્યાયુનો બંધ, નારકાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય નારકાયુની સત્તા, એ ભાંગો મિથ્યાત્વ, સાસ્વાદન અને અવિરત એ ત્રણ ગુણઠાણે હોય ૩, તથા બંધકાળ પછી નારકાયુનો ઉદય અને નારક તિર્યંગાયુની સત્તા એ ચારે ગુણઠાણે હોય ૪, અથવા નારકાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય નારકાયુની સત્તા, એ ભાંગો પણ ચારે ગુણઠાણે હોય ૫. એમ એ નારકી માંહે આયુઃકર્મના પાંચ ભાંગા હોય. દેવતાને વિષે પણ પાંચ ભાંગા એમજ કહેવા. તિર્યંચને વિષે પરભવાયુબંધ થકી પુર્વે તિર્યંગાયુનો ઉદય અને તિર્યંગાયુની સત્તા, એ ભાંગો પહેલેથી પાંચ ગુણઠાણે પામીએ ૧, બંધકાળે નારકાયુનો બંધ, તિર્યંગાયુનો ઉદય અને તિર્યગ્ નારકાયુની સત્તા, એ ભાગો મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે જ હોય ૨, અથવા તિર્યંગાયુનો બંધ, તિર્યંગાયુનો ઉદય અને બે તિર્યંગાયુની સત્તા, એ પહેલા બે ગુણઠાણે હોય ૩, અથવા મનુષ્યાયુનો બંધ, તિર્યંગાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય તિર્યંગાયુની સત્તા, એ ભાગો પણ મિથ્યાત્વે અને સાસ્વાદને હોય ૪, અથવા દેવાયુનો બંધ, તિર્યંગાયુનો ઉદય અને દેવ તિર્યંગાયુની સત્તા, એ ભાગો મિથ્યાત્વે, સાસ્વાદને, અવિરતે અને

દેશવિરતે હોય, મિશ્રે આયુબંધ ન હોય ૫, એ ચાર ભાંગા પરભવાયુ અબંધકાળે જાણવા તથા બંધકાળ પછી તો તિર્યગાયુનો ઉદય અને નરક તિર્યગાયુની સત્તા ૬, અથવા તિર્યગાયુનો ઉદય અને બે તિર્યગાયુની સત્તા ૭, અથવા તિર્યગાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય તિર્યગાયુની સત્તા ૮, અથવા તિર્યગાયુનો ઉદય અને દેવ તિર્યગાયુની સત્તા ૯, એ ચારે ભાગા પહેલેથી પાંચે ગુણઠાણે પામીએ. એમ તિર્યચને વિષે નવ ભાંગા હોય મનુષ્યને વિષે પરભવાયુર્બંધ થકી પૂર્વે મનુષ્યાયુનો ઉદય અને મનુષ્યાયુની સત્તા એ ભાગો ચૌદે ગુણઠાણે હોય ૧, પરભવાયુર્બંધકાળે નારકાયુનો બંધ, મનુષ્યાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય નારકાયુની સત્તા એ ભાગો મિથ્યાત્વેજ હોય ૨, તિર્યગાયુનો બંધ, મનુષ્યાયુનો ઉદય અને તિર્યગ મનુષ્યાયુની સત્તા એ ભાગો મિથ્યાત્વે અને સાસ્વાદને હોય ૩, મનુષ્યાયુનો બંધ, મનુષ્યાયુનો ઉદય અને બે મનુષ્યાયુની સત્તા, એ પણ મિથ્યાત્વે અને સાસ્વાદને હોય ૪, દેવાયુનો બંધ, મનુષ્યાયુનો ઉદય અને દેવ મનુષ્યાયુની સત્તા એ ભાગો મિથ્યાત્વથી માંડીને મિશ્રવર્જીને અપ્રમત્ત ગુણઠાણા લગે હોય ૫. તથા બંધકાળ પછી તો મનુષ્યાયુનો ઉદય અને નરક મનુષ્યાયુની સત્તા ૬ અથવા મનુષ્યાયુનો ઉદય અને તિર્યગ મનુષ્યાયુની સત્તા ૭, અથવા મનુષ્યાયુનો ઉદય બે મનુષ્યાયુની સત્તા ૮, એ ચાર ભાગા મિથ્યાત્વથી માંડીને અપ્રમત્ત ગુણઠાણા લગે પામીએ તથા મનુષ્યાયુનો ઉદય અને દેવ મનુષ્યાયુની સત્તા, એ ભાગો [illegible]
[illegible]
[illegible]

નરકાયુના બંધોદયસત્તા સંવેધે ભાંગા-૫

ભાંગા	બંધ	ઉદય	સત્તા	અવસ્થા	જીવ-ભેદ	ગુણઠાણાં	કાળ
૧	–	ન.	ન.	પૂર્વાવસ્થા	૧	૧ થી ૪	૬ માસ ઉણ ૧૦ હજાર વર્ષ ૬ માસ ઉણ ૩૩ સાગરો૦
૨	તિ	ન.	ન તિ	બંધાવસ્થા	૧	૧-૨	અંતર્મુહૂર્ત
૩	મ	ન.	ન.મ	,,	૧ (સંજ્ઞી પર્યાપ્ત)	૧-૨-૪	,,
૪	–	ન.	ન તિ	પરાવસ્થા	૧	૧ થી ૪	અંતર્મુહૂર્ત ઉણ ૬ માસ
૫	–	ન	ન મ.	,,	૧	૧ થી ૪	,, ,, ,,

મનુષ્યાયુના બંધોદય સત્તા સંવેધે ભાંગા-૯

ભાંગા	બંધ	ઉદય	સત્તા	અવસ્થા	જીવ-ભેદ	ગુણઠાણાં	કાળ
૧	–	મ.	મ	પૂર્વાવસ્થા	૩	૧ થી ૧૪	પૂર્વક્રોડીના ત્રીજા બે ભાગ
૨	ન.	મ.	મ. ન	બંધાવસ્થા	૧	૧	અંતર્મુહૂર્ત
૩	તિ	મ	મ. તિ.	,,	૩	૧-૨	(અંતર્મુહૂર્ત) ,,
૪	મ.	મ.	મ. મ.	,,	૩	૧-૨	,,
૫	દે.	મ.	મ દે.	,,	૧	૧-૨-૪ ૫-૬-૭	,,
૬	–	મ	મ ન.	પગવસ્થા	૧	૧ થી ૭	અંતર્મુ૦ ન્યૂન પૂર્વ ક્રોડીનો ત્રીજો ભાગ
૭	–	મ	મ. તિ	,,	૩	૧ થી ૭	ઉપર પ્રમાણે
૮	–	મ	મ મ	,,	૩	૧ થી ૭	,, ,,
૯	–	મ.	મ. દે.	,,	૧	૧ થી ૧૧	(જઘન્ય) ,, ,,

૧૫

તિર્યંચાયુના બંધોદય સત્તા સંવેધે ભાંગા-૯

ભાંગા	બંધ	ઉદય	સત્તા	ભાંગાવસ્થા		ગુણઠાણાં	કાળ
૧	–	તિ	તિ	પૂર્વાવસ્થા	૧૪	૧-૨-૩-૪-૫	પૂર્વક્રોડીના ત્રણ બે ભાગ
૨	ન	તિ	તિ ન	બંધાવસ્થા	૨	૧	અંતર્મુહૂર્ત
૩	તિ	તિ	તિ.તિ	,,	૧૪	૧-૨	,,
૪	મ	તિ	તિ મ	,,	૧૪	૧-૨	,,
૫	દે	તિ	તિ. દે	,,	૨	૧-૨-૪-૫	,,
૬	–	તિ	તિ ન	પરાવસ્થા	૨	૧-૨-૩-૪-૫	અંતર્મુહૂર્ત ન્યૂન પૂર્વક્રોડીનો ત્રીજો ભાગ ઉપર પ્રમાણે
૭	–	તિ	તિ તિ	,,	૧૪	૧ થી ૫	,,
૮	–	તિ	તિ મ	,,	૧૪	૧ થી ૫	,,
૯	–	તિ	તિ દે	,,	૨	૧ થી ૫	

દેવાયુના બંધોદયસત્તા સંવેધ ભાંગા-૫

૧	–	દે	દે	પૂર્વાવસ્થા	૧	૧ થી ૪	[illegible]
૨	તિ	દે	દે તિ	બંધાવસ્થા	૧	૧-૨	અંતર્મુહૂર્ત
૩	મ	દે	દે મ	,,	૧	૧-૨-૪	,,
૪	–	દે	દે તિ	પરાવસ્થા	૧	૧ થી ૪	[illegible]
૫	–	દે	દે મ	,,	૧	૧ થી ૪	ઉપર પ્રમાણે

મોહનીયના ભાંગા અને પદ વૃંદ.

નવ તેસીઇ સએહિં, ઉદય વિગપ્પેહિં મોહિઆ જીવા-૯ સો ૮૩ ઉદયના વિકલ્પ (ભાંગા) વડે સંસારી જીવો મુંઝાએલા જાણવા.

અઉણુત્તરિ સીયાલા, પયવિંદ સએહિં વિન્નેઆ. ૨૧-૬૯ સો ૪૭ પદ (પ્રકૃતિના) ના સમુહ વડે સંસારી જીવો મુંઝાએલા જાણવા.

મતાંતરે ભાંગા અને પદવૃંદ.

નવ પંચાણુઉઅ સએ, ઉદયવિગપ્પેહિં મોહિઆ જીવા—૯સે ૯૫ ઉદયના ભાંગા વડે સંસારી જીવા મુંઝાએલા જાણુવા.

અઉણુત્તરિ એગુત્તરિ, પયવિંદ સએહિં વિન્નેઆ.૨૨—૬૯ સે ૭૧ પ્રકૃતિના સમુહ વડે સંસારી જીવો મુંઝાએલા જાણુવા.

ચોવીશીને ઉદય ગુણી કરીએ તે પદ ચોવીશી. તેને ૨૪ થી ગુણીએ ત પદ (પ્રકૃતિ) વૃંદ ૧૦ ના ઉદયે ૧ ચોવીશીને ૧૦ ગુણા કરતાં ૧ ચોવીશી. ૯ ના ઉદયે ૬ ચોવીશી ૯×૬=૫૪ પદ ચોવીશી. ૮ ઉદયે ૧૧ ને ૮ થી ગુણતાં ૮૮ ચોવીશી. ૭ ના ઉદયે ૧૦ ને ૭ ગુણતાં ૭૦, ૬ના ઉદયે ૭ ને ૬ થી ગુણતા ૪૨, ૫ ના ઉદયે ૪ ૫ થી ગુણતાં ૨૦, ૪ના ઉદયે ૧ને ચારથી ગુણતા ૪, ૨ ના ઉદ ૫ ના બંધના ૧૨ ભાગા અને ૪ ના બંધના ૧૨ ભાગા મળી ૨૪ ભાગા એટલે ૧ ચોવીશીને ૨ ગુણા કરતાં ૨ પદ ચોવીશી એ સર્વ મળી ૨૯૦ ચોવીશી થઇ તેને ૨૪ ગુણા કરતાં ૬૯૬૦ થા તેમાં ૧ ના ઉદયનાં ૧૧ પદ નાખતાં ૬૯૭૧ પદ થાય પણ સ્વમ ૨ના ઉદયે બે ચોવીશીને બદલે બે બાર બાર ભાંગા કહ્યા છે તેથી ૨ પદ ઓછાં કરતાં ૬૯૪૭ પદ આવે.

૪ થી ૧૦ સુધીના ઉદયે વેદ તથા હાસ્યાદિ યુગલનું અંતર્મુહૂર્તે અવશ્ય પરાવર્તન થાય અધ્રુવોદયી હોવાથી. ૨ અને ૧ ના ઉદય ભાગા અંતર્મુહૂર્તના જ છે. તથા વિવક્ષિત ઉદય અથવા ભાંગે ૧ સમય રહીને બીજે સમયે અન્ય ગુણસ્થાને જાય ત્યારે બંધસ્થાન ગુણસ્થાન અથવા સ્વરૂપ (પ્રકૃતિ) ના ભેદે કરીને જુદા જુદા ઉદયે અથવા ભાગે જાય, તેથી સર્વ ઉદયો અને ભાગા જઘન્યથી ૧ સમયના જાણવા

મોહનીયનો બંધ ઉદય સત્તા સંવેધ.

તિન્નેવ ય બાવીસે,—૨૨ ના બંધે ત્રણજ સત્તા સ્થાનો ૨૮/૨૭/૨૬

ઇગવીસે અટ્ઠવીસ—૨૧ ના બંધે ૨૮ નું સત્તાસ્થાન.

સત્તરસે. છચ્ચેવ—૧૭ ના બંધે ૬ સત્તા સ્થાન ૨૮/૨૭/૨૪/૨૩/૨૨/૨૧/

તેર નવ બંધગેસુ પંચેવ ઠાણાણિ ૨૬—૧૩ પ્રકૃતિ અને ૯ પ્રકૃતિના બંધાને વિષે પાંચ નિશ્ચે (૨૮'૨૪'૨૩'૨૨'૨૧) સત્તા સ્થાનો હોય

પચવિહ ચઉવિહેસુ. છ છક્ક—પંચવિધ બંધને વિષે ૬ સત્તા સ્થાન ૨૮'૨૪'૨૧/૧૩/૧૨'૧૧/ ચતુર્વિધ બંધને વિષે ૬ સત્તાસ્થાનો ૨૮/૨૪,૨૧/૧૧ ૫'૪

સેસેસુ જાણ પંચેવ, પત્તેયં પત્તેયં,—બાકીનાં ૩'૨'૧ ના બંધ સ્થાનને વિષે દરેકને પાંચ સત્તા સ્થાન હું જાણ

ચત્તારિ ય બંધવુચ્છેએ ૨૪—બંધના વિચ્છેદે સૂક્ષ્મ સંપરાયે ૨૮,૨૪ ૨૧'૧ એ ૪ સત્તાસ્થાન હોય.

સમ્યગ્દૃષ્ટિને જ હોય તે પણ ઓપશમિક તથા ક્ષાયિકને પામીએ; ત્યાં ઓપશમિકને ૨૮, ૨૪, એ બે સત્તા સ્થાનક હોય ત્યાં પ્રથમ સમ્યક્ત્વ પામતાને અને ઉપશમ શ્રેણિયે અનંતાનુબંધી ઉપશમાવ્યા હોય તેને અઠ્ઠાવીશની સત્તા હોય અને અનંતાનુબંધી ઉવેલ્યા હોય તેને ૨૪ ની સત્તા હોય. ક્ષાયિકને ૨૧ ની સત્તા હોય એમ છને ઠાણે ૨૮, ૨૪, ૨૧ એ ત્રણ સત્તા સ્થાનક હોય મિશ્રદૃષ્ટિને ૭, ૮, ૯, ને ઠાણે ૨૮, ૨૭, ૨૪, એ ત્રણ સત્તા સ્થાનક હોય ત્યાં જે ૨૮ ની સત્તાવાળો મિશ્રપણું પડિવજે તેને ૨૮ ની સત્તા હોય, કોઈક મિથ્યાદૃષ્ટિ થઈ સમ્યક્ત્વ ઉવેલ્યું અને મિશ્રપણું હજી ઉવેલવા માંડ્યું નથી એવે અવસરે પરિણામવશે મિથ્યાત્વથી નિવર્ત્તીને મિશ્રપણું પડિવજે તેને ૨૭ ની સત્તા અને જે વળી પૂર્વે સમ્યગ્દૃષ્ટિ થકો અનંતાનુબંધીયાની વિસંયોજના કરીને પરિણામ વશે પાછો મિશ્રપણું પડિવજે તેને ૨૪ ની સત્તા. એ સ્થાનક ચારે ગતિને વિષે પામીએ. કેમકે ચારે ગતિના સમ્યગ્દૃષ્ટિ અનંતાનુબંધીની વિસંયોજના કરે. અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિને સાતને ઠાણે ૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨, ૨૧, એ પાંચ સત્તા સ્થાનક હોય ત્યાં ૨૮ નું ઓપશમિક તથા વેદક સમ્યગ્દૃષ્ટિને હોય અને ૨૪ નું પણ એ બેને અનંતાનુબંધીની વિસંયોજના કર્યા પછી હોય ત્યાં ૨૩, ૨૨ વેદક સમ્યક્ત્વીને હોય તે આ પ્રમાણે—કોઈક મનુષ્ય આઠ વર્ષ ઉપર વર્તતો વેદક સમ્યક્ત્વી ક્ષપણાનો આરંભક હોય. તેને અનંતાનુબંધી અને મિથ્યાત્વનો ક્ષય કરે ત્યારે ૨૩ ની સત્તા હોય ને પછી મિશ્ર ક્ષય કરે ૨૨ નો સત્તા હોય ૨૨ ની સત્તાએ [illegible] સમ્યક્ત્વ મોહનીય ક્ષય કરતો થકો. તેને [illegible] કોઈક પૂર્વબદ્ધાયુ હોય તો [illegible] કરે તો [illegible]

૨૫ ના બંધ ભાંગા. ૮ સ્થિર અસ્થિરને શુભ અશુભે ગુણતાં ૪ ભાંગા યશ સાથે તેમજ એ ૪ ભાંગા અયશ સાથે. તેના બંધક ૩ ગતિવાળા તિર્યંચગતિ (એકેંદ્રિય બેઈંદ્રિય તેઈંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય પંચેંદ્રિય તિર્યંચ) મનુષ્ય અને દેવ. એ ૨૫ માં આતપ કે ઉદ્યોત નાખીએ તો ૨૬ નું પર્યાપ્તા બાદર પ્રત્યેક એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્યના ભાંગા ૮ + ૮ = ૧૬ પૂર્વવત્ તેના બંધક તિર્યંચગતિ મનુષ્યગતિ અને દેવગતિવાળા. કુલ એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૩/૨૫/૨૬ ના અનુક્રમે ૪ + ૨૦ + ૧૬ = ૪૦ ભાંગા.

વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૩ બંધસ્થાનક ૨૫/૨૯/૩૦/ ધ્રુવબંધી-૯ ત્રસ બાદર પ્રત્યેક અપર્યાપ્ત અસ્થિરાદિ-૫ (દુઃસ્વર વિના) ઔદારિકદ્વિક હુંડક છેવટ્ઠું બેઈંદ્રિય જાતિ તિર્યંચ દ્વિક એ ૨૫ નું અપર્યાપ્તા બેઈંદ્રિય પ્રાયોગ્યનો ભાંગો. ૧ તેમાં પરાઘાત ઉચ્છ્વાસ અશુભ વિહાયોગતિ અને દુઃસ્વર નાખીએ અને અપર્યાપ્તાને બદલે પર્યાપ્તા કહીએ તો ૨૯ ના બંધ ભાંગા-૮ સ્થિર અસ્થિરને શુભ અશુભે ગુણતાં ૪ ભાંગા યશ સાથે અને ૪ ભાંગા અયશ સાથે મળીને ૮ ભાંગા. તે ૨૯ માં ઉદ્યોત નાખીએ તો ૩૦ ના બંધ ભાંગા-૮ પૂર્વવત્ ૧ + ૮ + ૮ = ૧૭ ભાંગા બેઈંદ્રિય પ્રાયોગ્યના. એવી રીતે તેઈંદ્રિય અને ચઉરિંદ્રિય પ્રાયોગ્યના ૧૭, ૧૭ ભાંગા કહેવા. પરંતુ જાતિમાં બેઈંદ્રિય ને બદલે તેઈંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય કહેવી કુલ ૧૭ + ૧૭ + ૧૭ ૫૧ ભાગાંના બંધક મિથ્યાદ્રષ્ટિ તિર્યંચ અને મનુષ્ય ગતિવાળા કહેવા. પંચેંદ્રિય તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૩ બંધસ્થાનક ૨૫/૨૯/૩૦/ ધ્રુવબંધી-૯ ત્રસ બાદર પ્રત્યેક અપર્યાપ્ત અસ્થિરાદિ-૫ (દુઃસ્વર વિના) ઔદારિક દ્વિક હુંડક છેવટ્ઠું પંચેંદ્રિય જાતિ તિર્યંચદ્વિક એ ૨૫ પ્રકૃતિ અપર્યાપ્તા પંચેંદ્રિય તિર્યંચ પ્રાયોગ્યનો બંધ ભાંગો-૧ ના બંધક મિથ્યાદ્રષ્ટિ તિર્યંચ અને

અપર્યાપ્ત એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિય તિર્યંચ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય પહેલું બંધસ્થાનક અને બાકીનાં પર્યાપ્તા પ્રાયોગ્ય બંધસ્થાનકના બંધભાંગા-૧૩૯૪૫.

એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય બંધક

૨૩	અપ.	૪	૨ ગતિવાળા
૨૫		૧૨	,, ,,
,,		૮	૩ ,,
૨૬		૧૬	,, ,,
—		—	
૩	બંધસ્થાન ૪૦ ભાંગા.		

બેઇંદ્રિય. તેઇંદ્રિય ચઉ. વિકલે. પ્રાયોગ્ય બંધક

૨૫	અપર્યા.	૧ +	૧ +	૧ =	૩	
૨૯		૮ +	૮ +	૮ =	૨૪	તિર્યંચ મનુષ્ય ગતિવાળા
૩૦		૮ +	૮ +	૮ =	૨૪	
—		—	—	—	—	
૩	બંધસ્થાન	૧૭	૧૭	૧૭	૫૧	

પં૦ તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય બંધક

૨૫	૧		
૨૯	૪૬૦૮	૨	ગતિવાળા
૩૦	૪૬૦૮	૪	,,
—	—	૪	,,
૩	૯૨૧૭		

મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય બંધક

૨૫	૧		
૨૯	૪૬૦૮	૨	ગતિવાળા
૩૦	૮	૪	,, સમ્ય. દેવ—નારકી
—	—		
૩	૪૬૧૭		

દેવ પ્રાયોગ્ય બંધક

૨૮	૮	મનુષ્ય તિર્યંચ.
૨૯	૮	સમ્યક્ત્વી મનુષ્ય
૩૦	૧	અપ્રમત્ત અપૂર્વકરણ
૩૧	૧	,, ,,
—	—	
૪	૧૮	

નારક પ્રાયોગ્ય બંધક	અપ્રાયોગ્ય.	બંધક
૨૮ ભાંગા ૧ તિર્યંચ મનુષ્ય		૮/૯/૧૦/ ગુણઠાણે મનુષ્ય
૧	૧	

ઉદયસ્થાનક ૧૨ના ઉદયભાંગા ૭૭૯૧

એકેંદ્રિય ઉ	ભાગા	બેઇંદ્રિય ઉ	ભાગા	તેઇંદ્રિય ઉ	ભાગા	ચઉરિંદ્રિય ઉ	ભાગા	સા તિર્યંચ ઉ	ભાગા	સા મનુષ્ય ઉ	ભાગા	વૈ તિર્યંચ ઉ	ભાગા
૨૧	૫	૨૧	૩	૨૧	૩	૨૧	૩	૨૧		૨૧	૯	૨૫	૮
૨૪	૧૧	૨૬	૩	૨૬	૩	૨૬	૩	૨૬	૨૮૯	૨૬	૨૮૯	૨૭	૮
૨૫	૭	૨૮	૨	૨૮	૨	૨૮	૨	૨૮	[illegible]	૨૮	[illegible]	૨૮	૧૬
૨૬	૧૩	૨૯	૪	૨૯	૪	૨૯	૪	૨૯	૧૧૫૨	૨૯	[illegible]	૨૯	૧૬
૨૭	૬	૩૦	૬	૩૦	૬	૩૦	૬	૩૦	૧૭૨૮	૩૦	૧૧૫૨	૩૦	૮
		૩૧	૪	૩૧	૪	૩૧	૪	૩૧	૧૧૫૨				
૫	૪૨												
		૬	૨૨	૬	૨૨	૬	૨૨	૬	૪૯૦૬	૫	[illegible]	[illegible]	૫૬

વૈ મનુષ્ય ઉ	ભાગા	આહારક ઉ	ભાગા	દેવતા ઉ	ભાગા	નારકી ઉ	ભાગા	સા. કેવળી ઉ	ભાગા	તીર્થં ઉ	ભાગા
૨૫	૮	૨૫	૧	૨૧	૮	૨૧	૧	૨૦	૧	૨૧	૧
૨૭	૮	૨૭	૧	૨૫	૮	૨૫	૧	૨૬	૬	૨૭	૧
૨૮	૯	૨૮	૨	૨૭	૮	૨૭	૧	૨૮	૧૨	૨૯	૧
૨૯	૯	૨૯	૨	૨૮	૧૬	૨૮	૧	૨૯	૧૨	૩૦	૧
૩૦	૧	૩૦	૧	૨૯	૧૬	૨૯	૧	૩૦	૨૪	૩૧	૧
				૩૦	૮			૮	૧	૯	૧
૫	૩૫	૫	૭								
				૬	૬૪	૫	૫	૬	૫૬	૬	૬

નામકર્મના ઉદય સ્થાને સંવેધ ભાંગા.

બંધ [illegible]-૨૮ ના ઉદયે ૧ ભાંગો. ૨૯ ના ઉદયે [illegible] ૨૪ ના ઉદયે ૧૧ ભાંગા.

[illegible]-૨૫ ના ઉદયે [illegible] ૨૦૦, ૨૭ના ઉદયે [illegible] ભાંગા

[illegible] ઉદયે [illegible] ભાંગા, ૨૮ ના ઉદયે [illegible]

[illegible]

દ્રિય ૫, બેઇંદ્રિય ૬, તેઇંદ્રિય ૭, ચઉરિંદ્રિય જાતિ ૮, સ્થાવર ૯, આતપ ૧૦ ઉદ્યોત ૧૧, સૂક્ષ્મ ૧૨, સાધારણ ૧૩, એ તેર ક્ષય ગયે ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫, ની અનુક્રમે સત્તા થાય. તથા મનુષ્ય ગતિ ૧, પંચેદ્રિય જાતિ ૨, ત્રસ ૩, બાદર ૪, પર્યાપ્ત ૫, સુભગ ૬, આદેય ૭, યશ ૮, અને તીર્થંકર ૯, એ નવનું સત્તાસ્થાનક અથવા તીર્થંકર નામ વિના ૮નું સત્તાસ્થાનક, એ બે સત્તાસ્થાનક અયોગિને છેલ્લે સમયે હોય

નામ કર્મનાં બંધ ઉદય સત્તા સ્થાનક.

અટ્ઠય બારસ બારસ,-બંધોદય સંત પયડિ ઠાણાણિ-નામ કર્મનાં બંધ ઉદય અને સત્તા પ્રકૃતિનાં સ્થાનો અનુક્રમે ૮/૧૨/૧૨ છે.

ઓહેણાએસેણ ય, જત્થ જહા સંભવં વિભજે. ૩૨-તે સામાન્યથી અને વિશેષથી જ્યાં જેટલાં સંભવે, ત્યાં તેટલા વિકલ્પ (ભાંગા) કહેવા.

નામ કર્મનો બંધ ઉદય સત્તાનો સંવેધ.

નવ પણગોદય સંતા, તેવીસે પન્નવીસ છવ્વીસે-૨૩/૨૫ અને ૨૬ ના બંધે ૯ ઉદય સ્થાન અને ૫ સત્તા સત્તાસ્થાન હોય. અટ્ઠ ચઉરટ્ઠવીસે,-૨૮ ના બંધે ૮ ઉદય સ્થાન અને ૪ સત્તા સ્થાન હોય.

નવ સગિ ગુણતીસ તીસંમિ. ૩૩-૨૯ અને ૩૦ ના બંધે ૯ ઉદય સ્થાન અને ૭ સત્તા સ્થાન હોય.

એગેગ મેગતીસે.-૩૧ ના બંધે ૧ ઉદયસ્થાન (૩૦નું) અને ૧ સત્તાસ્થાન (૯૩નું) હોય.

સહિત દેવગતિ પ્રાયોગ્ય અનુક્રમે તેનાં ગુણુઠાણું ૧/૨/૪/૮ સુધી તેના બંધ ભાગા ૯૨૪૮ તેના બંધકનાં ઉદય સ્થાનક ૯ ના ભાંગા ૭૭૮૩ (કેવળીના ૮ ભાંગા વિના) સત્તા૦ ૫૪. વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૮+૮+૮=૨૪ ના બંધક એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિય તિર્યંચ, મનુષ્ય વૈ૦ તિર્યંચ અને વૈ૦મનુષ્યનાં અનુક્રમે ઉદય સ્થાનક ૫/૬/૬/૫/૫/૪ ના ભાંગા અનુક્રમે ૪૨+૬૬+૪૯૦૬ ૨૬૦૨+૫૬+૩૨=૭૭૦૪ એકેંદ્રિયના ૧૯ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/ ૮૦/૭૮/ ૨૦ ભાંગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦ વાઉકાયના ૩ ભાંગે ૯૨/૮૮/૮૬/ વિકલેંદ્રિયના ૧૮ ભાંગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ અને ૪૮ ભાંગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ પચેંદ્રિય તિર્યંચના ૨૯૮ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ અને ૪૬૦૮ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬ ભાગે ૯૨/૮૮ અને વૈ૦ મનુષ્યના ૩૨ ભાગે ૯૨/૮૮/ તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના બંધક એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિય તિર્યંચ, મનુષ્ય વૈ૦ તિર્યંચ વૈ૦ મનુષ્ય, દેવ અને નારકીનાં ઉદય સ્થાનક ૫/૬/૬/૫/૫/૪/૬/૫ ના ભાંગા અનુક્રમે ૪૨+૬૬+૪૯૦૬+ ૨૬૦૨+૫૬+૩૨+૬૪+૫=૭૭૭૩. એકેંદ્રિયના ૧૯ ભાગે ૫ સત્તા૦ ૨૦ ભાંગે ૪ સત્તા૦ ૩ ભાગે ૩ સત્તા૦ વિકલેંદ્રિયના ૧૮ ભાંગે ૫ સત્તા૦ ૪૮ ભાંગે ૪ સત્તા૦ તિર્યંચના ૨૯૮ ભાગે ૫ સત્તા૦ ૪૬૦૮ ભાંગે ૪ સત્તા૦ મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા૦ વૈ૦ તિ૦ ૫૬ ભાંગે, વૈ૦ મનુષ્યના ૩૨ ભાગે, દેવતાના ૬૪ ભાગે અને નારકીના ૫ ભાંગે ૨ સત્તા૦ (૯૨/૮૮) મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ના બંધક એકેંદ્રિય વિકલેંદ્રિય તિર્યંચ, મનુષ્ય વૈ૦ તિર્યંચ વૈ૦ મનુષ્ય દેવ અને નારકીના ઉદય સ્થાનક અનુક્રમે ૫/૬/૬/૫/૫/૪/૬/૫/ ના ભાંગા અનુક્રમે ૩૯+ ૬૬+૪૯૦૬+૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા૦ ૫૬+૩૨+૬૪ ભાંગે ૨ સત્તા૦

વિકલેંદ્રિયના ૬૬ + તિર્યંચના ૪૯૦૬ + મનુષ્યના ૨૬૦૨+વૈ૦ તિર્યંચના. ૫૬+વૈ૦ મનુષ્યના. ૩૨) એકેંદ્રિયના ૧૯ ભાંગે ૫ સત્તા, ૨૦ ભાંગે ૪ સત્તા, ૩ ભાગે ૩ સત્તા. વિકલેંદ્રિયના ૧૮ ભાંગે ૫ સત્તા અને ૪૮ ભાંગે ૪ સત્તા. તિર્યંચના ૨૯૮ ભાગે ૫ સત્તા અને ૪૬૦૮ ભાંગે ૪ સત્તા. મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાંગે ૪ સત્તા વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬ ભાંગે ૨ સત્તા અને વૈ૦ મનુષ્યના ૩૨ ભાગે. ૨ સત્તા. (અહીં સત્તા૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ માંથી જેટલા કહ્યાં હોય તેટલાં પહેલેથી લેવા.) તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ તેના બંધક ચારે ગતિવાળાના ઉદય સ્થાનક ૯ અને ઉદય ભાંગા ૭૭૭૩ (એકેંદ્રિયના ૪૨+વિકલેંદ્રિયના. ૬૬+ તિર્યંચના ૪૯૦૬+મનુષ્યના ૨૬૦૨+વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬+વૈ૦ મનુષ્યના ૩૨+દેવતાના ૬૪+નારકીના. ૫) એકેંદ્રિયના ૧૯ ભાંગે ૫ સત્તા૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ એકેંદ્રિયના ૨૦ ભાગે ૪ સત્તા૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ અને એકેંદ્રિયના ૩ ભાગે ૩સત્તા૦ ૯૨/૮૮/૮૬/ વિકલેંદ્રિયના ૧૮ ભાંગે ૫ સત્તા૦ ૯૨/૮૮/ ૮૬/૮૦/૭૮/ અને ૪૮ ભાગે ૪ સત્તા. ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ સામાન્ય તિર્યંચના ૨૯૮ ભાંગે ૫ સત્તા૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ અને ૪૬૦૮ ભાગે ૪ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ સા૦ મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬ ભાંગે ૨ સત્તા ૯૨/૮૮/ વૈ૦ મનુષ્યના ૩૨ ભાગે ૨ સત્તા ૯૨/૮૮/ દેવતાના ૬૪ ભાંગે ૨ સત્તા ૯૨/૮૮/ નારકીના ૫ ભાંગે ૨ સત્તા ૯૨/૮૮/ જિનનામ સહિત મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાગા ૮ તેના બંધક સમ્યક્ત્વી દેવ નારકીનાં અનુક્રમે ઉદય સ્થાનક ૬/૫/ તેમાં દેવતાના ૨૧/૨૫/૨૭/૨૮/૨૯/૩૦/ ના ઉદયના ૮+૮+૮+૧૬+ ૧૬+૮=૬૪ ભાંગે ૨ સત્તા ૯૩/૮૯/ નારકીને ઉદ્યોતનો ઉદય ન હોવાથી ૩૦ વિનાના ઉદય સ્થાનક હોય ૨૧/૨૫/૨૭/૨૮/૨૯ ના

ઉદય ભાંગા ૧+૧+૧+૧+૧=૫ ને વિષે સત્તા ૮૯. જિનનામ અને આહારકની ભેગી સત્તાવાળો નારકીમાં ન ઉપજે. સમકિતી મનુષ્ય તો દેવગતિ પ્રાયોગ્ય જિનનામ સહિત ૨૯ નો જ બંધ કરે અને સમકિતી તિર્યંચ તો જિનનામ કર્મ બાંધે જ નહિ, કારણકે તિર્યંચમાં જિન નામની સત્તા નિષેધેલી છે. આહારક દ્વિક સહિત દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૦ નો બંધ ભાંગો ૧ ના બંધક અપ્રમત્ત અપૂર્વકરણવાળા સાધુનાં ઉદયસ્થાનક ૨૯/૩૦/ તેમાં ૩૦ના ઉદયના મનુષ્યના ૧૪૪ ભાંગા (૬ સંઘયણ × ૬ સંસ્થાન × ૨ વિહાયોગતિ × ૨ સ્વર) ને સત્તા૦ ૯૨. વૈ૦ સંયતના ૨૯/૩૦ ના ઉદયના ૧+૧=૨ ભાંગા અને આહારકના ૨૯/૩૦/ ના ઉદયના ૧+૧=૨ ભાગા મળીને ૪ ભાંગાને વિષે સત્તા ૯૨. વૈક્રિય અને આહારક સંયત વૈક્રિય અને આહારક શરીર પ્રમત્ત ગુણઠાણે કરીને પછીથી અપ્રમત્ત થાય ત્યાં અલ્પકાળ સુધી વૈક્રિય અને આહારક શરીર રહેતું હોવાથી વિવક્ષા કરી નથી વિવક્ષા કરીએ તો ૧૪૪+૨+૨=૧૪૮ ભાંગે સત્તા ૯૨ [illegible] ઉદયના ૫ સત્તા અને પાછળના ૫ ઉદયના [illegible] સત્તા [illegible] સત્તા૦ ઉપરાંત મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધના [illegible] ઉદયના ૧૨ સત્તા (૯૩/૮૯) મળીને ૫૨ સત્તા

આહારક દ્વિક અને જિનનામ સહિત દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૧ ના બંધનો ભાંગો ૧ ના બંધક અપ્રમત્ત અપૂર્વ [illegible] સાધુને ૩૦ના ઉદયના ૧૪૪ તથા [illegible] ૧૪૮ ભાંગે અપ્રમત્ત મનુષ્ય, [illegible] મનુષ્યના [illegible] સત્તા૦ ૯૩ નું

[illegible]

ગુણસ્થાન	બંધસ્થાન	ભાંગા	ઉદયસ્થાન	ભાંગા કોના ?	કુલ	સત્તાસ્થાનક	કુલ
૧	૨૩	૪	૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	એકે૦ ૪૨ વિકલે૦ ૬૬ તિર્યં૦ ૪૯૦૬ મનુષ્ય૦ ૨૬૦૨ વૈ૦ તિ૦ ૫૬ વૈ૦ મ૦ ૩૨	૭૭૦૪	૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦	૮૦
૧	૨૫	૨૫	૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	એકે૦ ૪૨ વિકલે૦ ૬૬ તિર્યં૦ ૪૯૦૬ મનુષ્ય૦ ૨૬૦૨ વૈ૦ તિ૦ ૫૬ વૈ૦ મ૦ ૩૨ દેવ૦ ૬૪	૭૭૬૮	૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦	૪૦
૧	૨૬	૧૬	૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	એકે૦ ૪૨ વિકલે૦ ૬૬ તિર્યં૦ ૪૯૦૬ મનુષ્ય૦ ૨૬૦૨ વૈ૦ તિ૦ ૫૬ વૈ૦ મ૦ ૩૨ દેવ૦ ૬૪	૭૭૬૮	૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦	૪૦

[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	આકાશ૦ ૭	આકાશ૦ ૭
[illegible]	વારૂણી૦ ૫	[illegible]
૭૭૦૩	૭૭૮૩	૭૬૦૪

૨ ભાંગે ૪ સત્તા. બાદર પર્યાપ્તાને ૨૧/૨૪/૨૫/૨૬/૨૭ ના ઉદયે ૨/૫/૫/૧૧/૬=૨૯ ભાંગામાથી ૮/૧૮/૩ ભાગે અનુક્રમે ૫/૪/૩ સત્તા બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રય પર્યાપ્તાને ૨૧/૨૬/૨૮/૨૯/૩૦/૩૧ ના ઉદયે અનુક્રમે ૨/૨/૨/૪/૬/૪=૨૦ ભાંગામાથી ૪ ભાગે ૫ સત્તા બાકીના ૧૬ ભાંગે ૪ સત્તા અસંજ્ઞી પર્યાપ્તાને ૨૧/૨૬/૨૮/૨૯/૩૦/૩૧ ના ઉદયે અનુક્રમે ૮/૨૮૮/૫૭૬/૧૧૫૨/૧૭૨૮/૧૧૫૨=૪૯૦૪ ભાંગામાથી ૨૯૬ ભાગે અને પહેલા ૨ ઉદયે ૫ સત્તા. બાકીના ૪૬૦૮ ભાગે અને ૪ ઉદયે ૪ સત્તા.

સૂક્ષ્મ અને બાદર અપર્યાપ્તાને ૨૩ ના બંધે દરેકને ૨ ઉદયે ૫/૫=૧૦ સત્તા એવી રીતે ૨૫/૨૬/૨૯/૩૦ ના બંધે દશ દશ સત્તા કહેવી. કુલ ૫૦/૫૦/ સત્તા. બાકીના ૫ અપર્યાપ્તાને ૨૧/૨૬ ના ઉદયે ૫/૫ સત્તા. મળીને ૧૦ સત્તા ૨૩ ના બંધે એવી રીતે બાકીના બંધે દશ દશ સત્તા મળીને ૫૦ સત્તા દરેકને કહેવી. સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તાને ૨૩ ના બંધે ૪ ઉદયે (૨૧/૨૪/૨૫/૨૬) પાંચ પાંચ સત્તા હોવાથી ૨૦ સત્તા. એવી રીતે ૨૫/૨૬/૨૯/૩૦ ના બંધે ૨૦/૨૦ સત્તા હોય તેથી ૫ બંધ સ્થાને સર્વ મળીને સો સત્તા થાય બાદર પર્યાપ્તાને ૨૩ ના બંધે ૨૧/૨૪/૨૫/૨૬ ના ઉદયે પાંચ પાંચ સત્તા અને ૨૭ ના ઉદયે ૪ સત્તા મળીને ૨૪ સત્તા. એવી રીતે ૨૫/૨૬/૨૯/૩૦ ના બંધે ૨૪/૨૪ સત્તા હોય તથી ૫ બંધે સર્વ મળીને ૧૨૦ સત્તા થાય. બેઇંદ્રિય પર્યાપ્તાને ૨૩ ના બંધે ૨૧/૨૬ ના ઉદયે ૫/૫ સત્તા અને ૨૮/૨૯/૩૦/૩૧ ના ઉદયે ૪/૪ સત્તા મળીને ૨૬ સત્તા થાય એવી રીતે ૨૫/૨૬/૨૯/૩૦ ના બંધે ૨૬/૨૬/ સત્તા હોય. તેથી ૫ બંધે સર્વે મળીને ૧૩૦ સત્તા થાય. તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય પર્યાપ્તાને એજ રીતે એટલી સત્તા કહેવી. અસંજ્ઞી પર્યાપ્તા પંચેદ્રિયને એ ૧૩૦ સત્તા ઉપરાંત

ના ઉદયના ભાંગા ૮+૨૮૮=૨૯૬ ભાંગે ૫ સત્તા૦ (૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ બાકીના ૨૮/૨૯/૩૦/૩૧/ ના ઉદયના ૫૭૬+૧૧૫૨+૧૭૨૮+૧૧૫૨=૪૬૦૮ ભાગે ૪ સત્ત. ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ મનુષ્યના ૫ ઉદય ૨૧/૨૬/૨૮/૨૯/૩૦/ અનુક્રમે ૮+૨૮૮+૫૭૬+૫૭૬+૧૧૫૨=૨૬૦૦ ભાગે ૪ સત્તા૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦ તિર્યંચના ૫ ઉદયે અને ૫૬ ભાંગે, વૈ૦ મનુષ્યના ૪ ઉદયે ૩૨ ભાગે, દેવતાના ૬ ઉદયે અને ૬૪ ભાગે, નારકીના ૫ ઉદયે અને ૫ ભાગે સત્તા૦ ૨ (૯૨/૮૮/) મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના બંધક તિર્યંચ મનુષ્ય વૈ૦ તિર્યંચ વૈ૦ મનુષ્ય દેવ અને નારકીનાં ઉદય સ્થાનક ૬/૫/૫/૪/૬/૫ ના ભાંગા ૪૯૦૪+૨૬૦૦+૫૬+૩૨+૬૪+૫=૭૬૬૧ ભાંગામા ૪૯૦૪+૨૬૦૦ ભાંગે ૪ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬, વૈ૦ મનુષ્યના ૩૨ અને દેવના ૬૪ ભાગે અને પોત પોતાના ઉદયે ૨ સત્તા ૯૨/૮૮/ નારકીના ૫ ઉદયે અને ૫ ભાંગે ૩ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૯/ જિનનામ સહિત દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા. ૮ ના બંધક મનુષ્ય વૈ૦ મનુષ્ય અને આહારકના ૨૬૦૦+૩૫+૭=૨૬૪૨ ભાગે અને પોત પોતાના (૭) ઉદયે ૨ સત્તા ૯૩/૮૯/ તેમાં આહારકના ભાંગે તો ૯૩ નુ સત્તા સ્થાનક હોય. કુલ ૪૪ સત્તા.

૩૦ નો બંધ વિકલેદ્રિય તિર્યંચ મનુષ્ય અને દેવ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૪૬૪૧ ના બંધક સંજ્ઞી પંચેદ્રિય પર્યાપ્તાનાં અનુક્રમે ઉદય ભાંગા ૭૫૯૨, ૭૬૬૧, ૬૯, ૧૪૮

વિગલેદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાંગા ૨૪ ના બંધક તિર્યંચ મનુષ્ય વૈ૦ તિર્યંચ અને વૈ૦ મનુષ્યને પોતાના ઉદયે અનુક્રમે ૪૯૦૪+૨૬૦૦+૫૬+૩૨=૭૫૯૨ ભાગામાથી તિર્યંચના ૨૧/૨૬/ ના ઉદયના ૮+૨૮૮=૨૯૬ ભાગે ૫ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ અને બાકીના ૨૮/૨૯/૩૦/૩૧/ ના ઉદયના ૫૭૬+

ગુણઠાણે મોહનીયના ભાંગા અને પદવૃંદ

બારસ પણસટ્ઠિ સયા, ઉદય વિગપ્પેહિં મોહિઆ જીવા-૧૨ સો ૬૫ ઉદયના ભાગા વડે સસારી જીવો મુંઝાએલા જાણવા. ૫૨ ચોવીશી × ૨૪=૧૨૪૮+૧૨+૫=૧૨૬૫ ભાંગા.

ચુલસીઇ સત્તુત્તરિ, પયવિંદ સએહિં વિન્નેઆ. ૫૩-૮૪ સો ૭૭ પ્રકૃતિના સમુહે કરી સંસારી જીવો મુઝાએલા જાણવા.

૧૦ના ઉદયે ૧ ચોવીસી ૧૦×૧=૧૦+૯ના ઉદયે ૬ ચોવીશી ૯×૬=૫૪+૮ના ઉદયે ૧૧ ચોવીશી. ૮×૧૧=૮૮+૭ના ઉદયે ૧૧ ચોવીશી ૭×૧૧=૭૭ પદ ચોવીશી+૬ના ઉદયે ૧૧ ચોવીશી ૬×૧૧=૬૬+૫ના ઉદયે ૯ ચોવીશી ૫×૯=૪૫+૪ના ઉદયે ૩ ચોવીશી ૪×૩=૧૨ એ સર્વ મળીને ૩૫૨ ઉદયપદ ચોવીશીને ૨૪ ગુણા કરીએ ત્યારે ૮૪૪૮ થાય તેમાં ૨ના ઉદયે ૧૨ ભાંગા છે તેને બેએ ગુણતાં ૨૪ થાય અને એકના ઉદયના એક જીવને આશ્રયીને ૫ ભાગા ઉમેરતાં ૨૯ પદ ઉમેરતાં ૮૪૭૭ પદ (પ્રકૃતિ)ના સમુહ વડે સર્વ સંસારી જીવો મુંઝાએલા જાણવા. ભાગાને ઉદયસ્થાને ગુણતાં પદવૃંદ થાય.

ગુણસ્થાને મોહનીયના ઉદય ભાંગા.

અટ્ઠગ ચઉ ચઉ ચઉરટ્ઠગાય, ચઉરો અ હુંતિ ચઉવીસા, મિચ્છાઇ અપુવ્વ તા,-મિથ્યાત્વથી અપૂર્વકરણ સુધી અનુક્રમે ૮, ૪, ૪, ચાર ગુણઠાણે ૮, ૮, ૮, ૮, અને અપૂર્વકરણે ૪ ચોવીશી કુલ ૫૨ ચોવીશી

બારસ પણગં ચ અનિઅટ્ટી. ૫૪-અનિવૃત્તિએ ૨ ના ઉદયે ૧૨ ભાંગા અને ૧ ના ઉદયે ૪ ભાંગા. તથા સુક્ષ્મ સંપરાયે ૧ ના ઉદયે ૧ ભાંગો. અહીં માત્ર ઉદયને આશ્રયીને ૫ ભાંગા

ભાંગા ૯ થાય તથે ગુણઠાણાના સર્વ મળીને યોગ સાથે ગુણેલા ઉદય ભાંગા ૧૪૨૯૭ થાય.

ગુણસ્થાને મોહનીયનાં ઉદયપદ.

અટ્ઠટ્ઠી બત્તીસં,—મિથ્યાત્વે ૬૮ ઉદયપદ, સાસ્વાદને ૩૨ બત્તીસંસટ્ઠીમેવ બાવન્ના-મિશ્રે ૩૨, અવિરતે ૬૦, દેશવિરતે ૫૨, ચોઆલં દોસુ વિસા વિઅ.—બે (પ્રમત્ત અપ્રમત્ત) ગુણઠાણે ૪૪, અપૂર્વકરણે ૨૦ ઉદયપદ છે

મિચ્છમાઈસુ સામન્નં પદ—મિથ્યાત્વાદિ ગુણઠાણે સામાન્યે હોય

હવે ઉદયપદ યોગ સાથે ગુણ્યા તે આ પ્રમાણે-ચાર મનયોગ, ચાર વચન યોગ અને ઔદારિક કાયયોગ એ નવ યોગ તો સૂક્ષ્મસંપરાય લગે ધ્રુવ હોય. મિથ્યાત્વે એ નવ અને વૈક્રિય ૧. વૈક્રિયમિશ્ર ૨. ઔદારિકમિશ્ર ૩. તેમજ કાર્મણ ૪. એવં ૧૩ યોગ હોય. અને સાતના ઉદયની ૧ ચોવીશી તે માટે સાત એકું ૭, આઠના ઉદયની ૩ ચોવીશી તે માટે આઠ ત્રી ૨૪, એમ નવ ત્રી ૨૭, દશ એકુ ૧૦, એમ મિથ્યાત્વે સર્વ મળી ૬૮ પદ થાય તે માંહે ૩૬ પદ અનંતાનુબંધી સહિત હોય તેથી તેને ૧૩ યોગ સાથે ગુણીએ એટલે ૪૬૮ પદ થાય અને ૩૨ પદ અનંતાનુબંધી રહિત હોય, ત્યાં આહારિકમિશ્ર, વૈક્રિયમિશ્ર અને કાર્મણ એ ત્રણ યોગ ન હોય; તે માટે તે ૩૨ ને દશ યોગ સાથે ગુણીએ એટલે ૩૨૦ થાય. તેએ એકઠા કરવાથી ૭૮૮ થાય. એટલા મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે પદ થાય તેને ૨૪ ગુણા કરવાથી ૧૮૯૧૨ પદવૃંદ થાય.

સાસ્વાદને યોગ ૧૩ અને ઉદય પદ ૩૨ હોય. ઉદયના આંકને ચોવીશી જેટલી હોય તે આંક સાથે ગુણીએ તે પદ થાય, એમ સર્વત્ર જાણવું. ત્યાં ૩૨ પદને ૧૨ યોગ સાથે ગુણીએ એટલે ૩૮૪ ચોવીશી ૫ થાય અને વૈક્રિયમિશ્ર નપુંસકવેદ ન હોય તે માટે ૩૨ પોડષક

ગુણસ્થાને મોહનીયનાં સત્તાસ્થાન.

તિન્નેગે એગેગં,—મિથ્યાત્વે મોહનીયના ૩ સત્તાસ્થાન. ૨૮/૨૭/૨૬/ સાસ્વાદને ૧ સત્તાસ્થાન. ૨૮ નું

તિગ મીસે પંચ ચઉસુ તિગ પુવ્વે,—મિશ્રે ૩ (૨૮/૨૭/૨૪) અવિરતાદિ ૪ ગુણઠાણે ૫ (૨૮/૨૪/૨૩/૨૨/૨૧) અપૂર્વકરણે ૩ (૨૮/૨૪,૨૧) સત્તાસ્થાન.

ઈક્કાર બાયરંમિ ઉ,—બાદર સંપરાયે વળી ૧૧ (૨૮/૨૪/૨૧/૧૩/૧૨/૧૧/૫/૪/૩/૨/૧) સત્તાસ્થાન.

સુહુમે ચઉ તિન્નિ ઉવસંતે. ૫૯—સૂક્ષ્મ સંપરાયે ૪ (૨૮/૨૪/૨૧/૧) ઉપશાંતમોહે ૩ સત્તાસ્થાન હોય. ૨૮/૨૪/૨૧

*અહીં સંવેધ આ પ્રમાણે જાણવો—

મિથ્યાત્વે બાવીશના બંધ સ્થાને ૭-૮-૯-૧૦ એ ચાર ઉદયસ્થાન હોય તેમાં સાતના ઉદયે એકજ અઠ્ઠાવીશની સત્તા હોય આઠ આદિ ત્રણ ઉદયે ૨૮, ૨૭, ૨૬ એ ત્રણ ત્રણ સત્તાસ્થાન પ્રત્યેકે હોય. એમ સર્વ મળી દશ સત્તા સ્થાન હોય. સાસ્વાદને એકવીશના બંધ સ્થાને ૭-૮-૯ એ ત્રણ ઉદય સ્થાનકે પ્રત્યેકને ૨૮ ની સત્તા હોય એટલે ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય. મિશ્રે સત્તરના બંધ સ્થાને ૭-૮-૯ એ ત્રણ ઉદયસ્થાનકે પ્રત્યેકને ૨૮-૨૭-૨૪ એમ ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય એટલે નવ સત્તાસ્થાન હોય. અવિરતે સત્તરના બંધ સ્થાને ૬-૭-૮-૯ એ ચાર ઉદય સ્થાન હોય. ત્યાં ૭ ને ઉદયે ૨૮, ૨૪ અને ૨૧ એ ત્રણ સત્તા સ્થાન હોય સાત અને આઠના ઉદયે ૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨ અને ૨૧ એ પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય. ૯ ના ઉદયે ૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨ સત્તા૦ હોય એટલે સર્વ મળી સત્તર સત્તાસ્થાન હોય. દેશવિરતે તેરના બંધે ૫-૬-૭-૮ એ ચાર ઉદય

દુગ તિગ દુગં તિ અટ્ઠ ચઊ,—મિશ્રે ૨ બંધસ્થાન ૩ ઉદય-સ્થાન ૨ સત્તાસ્થાન. અવિરતે ૩ બંધસ્થાન ૮ ઉદયસ્થાન ૪ સત્તાસ્થાન.

દુગ છ ચઉ દુગ પણ ચઉ,—દેશવિરતે ૨ બંધસ્થાન ૬ ઉદય-સ્થાન ૪ સત્તસ્થાન. પ્રમત્તે ૨ બંધસ્થાન ૫ ઉદયસ્થાન ૪ સત્તાસ્થાન.

ચઉ દુગ ચઉ પણગ એગ ચઊ ૫૮—અપ્રમત્તે ૪ બંધસ્થાન ૨ ઉદયસ્થાન ૪ સત્તાસ્થાન અપૂર્વકરણે ૫ બંધસ્થાન ૧ ઉદય-સ્થાન (૩૦ નું) ૪ સત્તાસ્થાન.

એગેગમટ્ઠ એગેગમટ્ઠ,—અનિવૃત્તિએ ૧ બંધસ્થાન ૧ ઉદય-સ્થાન ૮ સત્તાસ્થાન. સૂક્ષ્મસંપરાયે ૧ બંધસ્થાન ૧ ઉદયસ્થાન ૮ સત્તાસ્થાન.

છઉમત્થ કેવલિજિણાણં,—છદ્મસ્થજિન અને કેવળી જિનનાં અનુક્રમે.

એગચઊ એગ ચઊ—ઉપશાંત મોહે ૧ ઉદયસ્થાન અને ૪ સત્તાસ્થાન. ક્ષીણમોહે ૧ ઉદયસ્થાન ૪ સત્તાસ્થાન.

અટ્ઠ ચઉ દુ છક્ક મુદયંસા ૫૯—સયોગીએ ૮ ઉદયસ્થાન અને ૪ સત્તાસ્થાન. અયોગીએ ૨ ઉદયસ્થાન અને ૬ સત્તા-સ્થાનક છે.

મિથ્યાત્વે ૬ બંધસ્થાનક (૨૩-૨૫-૨૬-૨૮-૨૯-૩૦) ઉદયસ્થાનક ૯ (૨૧-૨૪ ૨૫-૨૬-૨૭-૨૮-૨૯-૩૦-૩૧) સત્તા સ્થાનક. ૫ (૯૨-૮૮-૮૬-૮૦-૭૮)

૨૩ નો બંધ અપર્યાપ્તા એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય તેના બંધ ભાંગા ૪ તેના બાંધનાર (બંધક) તિર્યંચ અને મનુષ્ય ગતિવાળા.

૯૩-૮૯ જિનનામ અને આહારક સત્તાવાળાને ૨ ઉદયે સત્તા ૧૨ અને ૨૯ ના બંધે આહારક હોય એમ સત્તા ૧૦ કુલ સત્તા ૧૨+૧૦=૨૨

પ્રમત્તે બંધસ્થાનક ૨, ઉદય૦ ૫ સત્તા૦ ૪ દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ના બંધ ભાગા ૮ અને જિનનામ સહિત ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૮ તેના બંધક મનુષ્ય વૈ૦ મ૦ અને આહારક. તેના ઉદય ભાંગા અનુક્રમે ૧૪૪+૭+૭=૧૫૮. મનુષ્યને ૩૦ ના ઉદય ભાગા ૧૪૪ વૈ૦ મ૦ ને ૨૫/૨૭/૨૮/૨૯/૩૦ ના ઉદય-ભાંગા ૧+૧+૨+૨+૧=૭ તેવીજ રીતે આહારકના ઉદયસ્થાન૦ ૫ ને ભાગા ૭ મળી ૧૫૮ ભાગા. તેમાં ૨૮ ના બંધે પાંચે ઉદયે સત્તા ૯૨-૮૮ કુલ ૧૦ તેવીજ રીતે ૨૯ ના બંધે પાંચે ઉદયે સત્તા ૯૩-૮૯ કુલ ૧૦ મળીને ૨૦ સત્તા૦ અહીં સમજવાનું કે આહારકના ૫ ઉદયસ્થાનકે જિનનામ રહિત ૨૮ ના બંધે ૯૨ નું સત્તા૦ અને જિનનામ સહિત ૨૯ ના બંધે ૯૩ નું સત્તા૦ કારણકે ઉદયમાં આહારક હોવાથી સત્તામાં અવશ્ય હોય બાકીના સામાન્ય મનુષ્ય અને વૈ૦ મ૦ ને પોતાના ઉદયસ્થાને બે સત્તા૦ હોય.

અપ્રમત્તને ૪ બંધ સ્થાનક ૨ ઉદય૦ ૪ સત્તા. દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૮/૨૯/૩૦/૩૧ ના બંધનો એકેક ભાંગો કુલ ૪. કારણકે અસ્થિર દ્વિક અને અયશનો બંધ પ્રમત્ત સુધી જ છે. દરેક બંધે ઉદયસ્થાન ૨૯-૩૦. ૨૮ ના બંધે વૈ૦ મ૦ ને ૨૯ ના ઉદયે ભાંગો ૧ અને ૩૦ ના ઉદય ભાંગા ૧૪૫ કુલ ૧૪૬ એવી રીતે જિનનામ સહિત ૨૯ ના બંધે ૨૯ અને ૩૦ ના ઉદયે અનુક્રમે ભાંગા ૧+૧૪૫=૧૪૬ અહીં સામાન્ય મનુષ્યના ૧૪૪ અને વૈક્રિય મનુષ્યના ૨ ભાગા. આહારકના ભાગા ન હોય, કારણકે ૨૮ અને ૨૯ ના બંધમાં આહારકનો બંધ નથી, તેથી

મિશ્ર અવિરત દેશવિરત પ્રમત્તે અપ્રમત્તે નામકર્મનો સંવેધ.

બંધ	ભાંગા	ઉદય સ્થાન	કોના ભાંગા ?		સત્તાસ્થાન	કુલ
૨૮	૮ દેવ૦	૩૦ ૩૧	તિર્યંચ૦	૨૩૦૪	૯૨/૮૮	
		૩૦	મનુષ્ય૦	૧૧૫૨	૯૨/૮૮	
				૩૪૫૬		
૨૯	૮ મનુષ્ય૦	૨૯	દેવતા૦	૮	૯૨/૮૮	૬
			નારકી૦	૧		
				૯		
૨૮	૮ દેવ૦	૨૧ ૨૫	તિર્યંચ૦	૪૯૦૪	૯૨/૮૮	
		૨૬ ૨૭	મનુષ્ય૦	૨૬૦૦	૯૨/૮૮	
		૨૮ ૨૯	વૈ૦ તિ૦	૫૬	૯૨/૮૮	
		૩૦ ૩૧	વૈ૦ મ૦	૩૨	૯૨/૮૮	૧૬
				૭૫૯૨		
૨૯	૧૬ દેવ૦ મનુષ્ય૦	૨૧ ૨૫	મનુષ્ય૦	૨૬૦૦	૯૩/૯૨/૮૯/૮૮	
		૨૬	વૈ૦ મ૦	૩૨	૯૩/૮૯	
		૨૭ ૨૮	દેવ૦	૬૪	૯૩/૯૨/૮૯/૮૮	
		૨૯ ૩૦	નારકી૦	૫	૯૩/૯૨/૮૯/૮૮	૨૬
				૨૭૦૧		
૩૦	૮ મનુષ્ય૦	૨૧ ૨૫	દેવ૦	૬૪	૯૩/૮૯	
		૨૭ ૨૮	નારકી૦	૫	૯૩/૮૯	
		૨૯ ૩૦			૯૩/૮૯	૧૨/૫૪
				૬૯		
૨૮	૮ દેવ૦	૨૫ ૨૭	તિ૦	૨૮૮	૯૨/૮૮	
		૨૮ ૨૯	મનુષ્ય૦ મ૦	૧૪૪	૯૨/૮૮	
		૩૦ ૩૧	વૈ૦ તિ૦	૭	૯૨/૮૮	૧૨
			વૈ૦ મ૦	૪		
				૪૪૭		
૨૯	૮ દેવ૦	૨૫ ૨૭	મનુષ્ય૦	૧૪૪	૯૩/૮૯	
		૨૮ ૨૯	વૈ૦ મ૦	૪	૯૩/૮૯	
		૩૦			૯૩/૮૯	૧૦/૨૨
				૧૪૮		

૧/૨/૪/૫/૬/૭/૮/૯/૧૦ ના ૫૮૨૪૦ ને અનુક્રમે ભાગા ૪/૫/૬/૮ કુલ ભાગા ૨૪૪/૨૪૫/૨૪૬/૨૪૮. મનુષ્યગતિ પંચેંદ્રિય ત્રસકાય ૩ યોગ ચક્ષુ અચક્ષુ શુકલ ભવ્ય સંજ્ઞી અને આહારી (એ ૧૨ માર્ગણા) ને ઉદય૦ ૧/૨/૪/૫/૬/૭/૮/૯/૧૦ની ચોવીસી ૪૦ ને ભાંગા ૨૩ કુલ ભાંગા ૯૮૩ સૂક્ષ્મસપરાયે ઉદય૦ ૧ ભાંગો ૧ યથાખ્યાત અને કેવળદ્વિકે ઉદય૦ અને ભાગા નથી

બધ સ્થાનકે ઉદયપદ ઉદય ચોવીશી—મિથ્યાત્વે-૬૮ (૩૨ અનતાનુબધી રહિત+૩૬ અનતાનુબધી વાળાં) સાસ્વાદને ૩૨, મિશ્રે ૩૨, અવિરતે ૬૦ (૨૮ સમકિત રહિત+ ૩૨ સમકિતવાળાં) દેશ વિરને ૫૨ (૨૪ સમકિત વિનાનાં+૨૮ સમકિતવાળાં) ૯ ના બધે ૪૪ (૨૦ સમકિત વિનાના+૨૪ સમકિતવાળાં) કુલ ૨૮૮ (૬૮+ ૩૨ + ૩૨+ ૬૦+ ૫૨+૪૪) બે પ્રકૃતિ (વેદ અને કષાય) ના ઉદયના ૧૨ ભાગા તેમા દરેક ભાંગામા બે પ્રકૃતિ હોવાથી ૨૪ પદ વૃંદ અને ૪ ના બધમા ૧ ના ઉદયમાં ૪ પ્રકૃતિ (ક્રોધ માન માયા લોભ) ૩ ના બધે ૧ ના ઉદયમાં ૩ પ્રકૃતિ (માન માયા લોભ) ૨ ના બધે ૧ ના ઉદયમા ૨ પ્રકૃતિ (માયા લોભ) ૧ ના બધે ૧ ના ઉદયમાં ૧ પ્રકૃતિ (લોભ) અબધે ૧૦ મા ગુણઠાણે ૧ ના ઉદયમાં ૧ પ્રકૃતિ,

૫ ના બધે ૨૪ પદ વૃદમાં દરેક વેદના. ૮ (પુરૂષવેદ, ક્રોધ, પુરૂષવેદ માન, પુરૂષવેદ માયા, પુરૂષવેદ લોભ) એકેક કષાયનાં ૬ (ક્રોધને પુરૂષવેદ. ક્રોધને સ્ત્રીવેદ, ક્રોધને નપુસકવેદ) ૪ ના બધે ૧ ના ઉદયે ૪ માંથી ક્રોધનુ ૧ કુલ ૭ પદ વૃંદ તેની સાથે ૩ ના બધે ૧ ના ઉદયે ૩ માંથી ૧ માનનુ મેળવતા માનનાં ૮. બે ના બધે ૧ ના ઉદયે ૨ મા ૧ માયાનુ મેળવતાં માયાનાં ૯ અને ૧ ના બધે ૧ ના ઉદયે લોભનું ૧ અને અબંધકે લોભનુ ૧ મેળવતાં ૧૧ પદ વૃંદ.

૯૨/૮૮/ મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય ર૯ના બંધ ભાંગા. ૪૬૦૮ના બંધક નારકીના ૫ ઉદયે અને ૫ ભાગે ૩ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૯/ કુલ ૧૫ સત્તા. તિર્યંચગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધ ભાંગા. ૪૬૦૮ના બંધક નારકીના ૫ ઉદયે અને ૫ ભાગે ૨ સત્તા ૯૨/૮૮/ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધ ભાંગા–૮ના બંધક નારકીના ૫ ઉદયે અને ૫ ભાગે ૮૯ની સત્તા કુલ ૧૫ સત્તા સર્વ મળીને ૩૦ સત્તા૦ હોય.

બાદર એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૫ના બંધ ભાગા / અને ૨૬ ના બંધ ભાગા ૧૬ ના બંધક દેવના ૬ ઉદયે અને ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા કુલ ૧૨, ૧૨ સત્તા૦ તિર્યંચ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮, ૪૬૦૮ના બંધક દેવના ૬ ઉદયે અને ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા કુલ ૧૨, તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધ ભાગા ૪૬૦૮ના બંધક દેવના ૬ ઉદયે અને ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા. ૯૨/૮૮/ કુલ ૧૨ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધ ભાંગા ૮ના બંધક દેવના ૬ ઉદયે અને ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા. ૯૩/૮૯ કુલ ૧૨ સર્વ મળીને ૬૦ સત્તા (૧૨+૧૨+૧૨+૨૪).

તિર્યંચગતિને વિષે નામકર્મનો સંવેધ.

તિર્યંચગતિને ૬ બંધસ્થાન ૯ ઉદય સ્થાનક ૫ સત્તાસ્થાનક. અપર્યાપ્તા એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૩ના બંધ ભાગા ૪ તેના બંધક તિર્યંચગતિવાળાના ૯ ઉદય સ્થાનક ૨૧/૨૪/૨૫/૨૬/૨૭/૨૮/૨૯ /૩૦/૩૧ તેના ઉદયવાળા એકેંદ્રિયના ૪૨+વિકલેંદ્રિયના ૬૬+તિર્યંચના ૪૯૦૬+વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬=૫૦૭૦ ઉદયભાંગા. તેમાથી એકેંદ્રિયના ૧૯ ભાગે ૫ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ એકેંદ્રિયના ૨૦ ભાગે ૪ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ એકેંદ્રિયના ૩ ભાગે ૩ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/ પ્રથમના ૪ ઉદયે પાંચ પાચ અને પછીના ૫ ઉદયે ચાર ચાર સત્તા૦ હોય. વિગલેંદ્રિયના ૨૧/૨૬/ના ઉદયે અને ૯+૯=૧૮ ભાગે ૫ સત્તા

૪૯૬૦ તેમાંથી ૩૦/૩૧/ એ ૨ ઉદયે અને ૨૩૦૪ ભાગે ૩ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/ બાકીના તિર્યંચના ૨૧/૨૫/૨૬/૨૭/૨૮/૨૯ એ ૬'ઉદયે અને ૨૬૦૦+૫૬=૨૬૫૬ ભાગે ૨ સત્તા. ૯૨/૮૮/ કુલ ૬+૧૨=૧૮ સત્તા. નરક પ્રાયોગ્ય ૨૮ નો બંધ ભાગો ૧ ઉદયસ્થાનક-૬. ૨૫/૨૭/ ૨૮/૨૯/૩૦/૩૧ વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬ ભાગા તથા તિર્યંચના ૩૦/૩૧/ના ઉદયના ૧૧૫૨+૧૧૫૨=૨૩૦૪ ભાંગા કુલ ભાંગા ૨૩૬૦ તેમાંથી ૩૦/૩૧/ એ ૨ ઉદયે અને ૨૩૦૪ ભાગે ૩ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬ બાકીના ૪ ઉદયે ૨ સત્તા. કુલ ૧૪ સત્તા. ૨૯ નો બંધ વિગલેંદ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૨૪+૪૬૦૮+૪૬૦૮=૯૨૪૦ તેના બધક તિર્યંગગતિવાળાના ઉદય ભાંગા એકેદ્રિયના ૪૨+વિગલેં-દ્રિયના ૬૬+તિર્યંચના ૪૯૦૬+વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬=૫૦૭૦ના સત્તા સ્થાનક ૨૩ ના બંધની જેમ કહેવાં અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ તેના બધક તિર્યંચ ગતિવાળાના ૯ ઉદય સ્થાનકના ભાંગા ૫૦૬૭ તેમાંથી વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬ ભાગે ૨ સત્તા. ૯૨/૮૮ અને બાકીના એકેદ્રિયના વૈ૦ વાઉકાયના ૩ ભાંગા વિના ૩૯+વિગલેંદ્રિયના ૬૬+તિર્યંચના ૪૯૦૬=૫૦૧૧ ભાગે ૪ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ કુલ ૯ ઉદયના ૪૦ સત્તા. ૩૦ નો બંધ વિગ૦ લેદ્રિય અને તિર્યંચ:પ્રાયોગ્યના બધ ભાંગા ૨૪+૪૬૦૮=૪૬૩૨ ભાંગાના બંધક તિર્યંચ ગતિવાળાના ૯ ઉદયે અને ૫૦૭૦ ભાંગાને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા સ્થાનક ૪૦ કહેવાં કુલ ૨૧૮સત્તા.

મનુષ્યગતિને વિષે સંવેધ.

અપર્યાપ્તા એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૩ના બંધ ભાંગા ૪ તેના બંધક મનુષ્યના ૭ ઉદય સ્થાનકના ઉદયના ભાંગા. ૨૬૩૪ તેમાં સા૦મનુષ્યના ૨૧/૨૬/૨૮/૨૯/૩૦/એ ૫ ઉદયે ૯+૨૮૯+૫૭૬ +૫૭૬+૧૧૫૨=૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા. ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦

૨૬૦૨+વૈ૦ મ૦ ૩૨=૨૬૩૪ માંથી મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાગે ૫ ઉદયે ૪ સત્તા અને વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે પોત પોતાના ૨૫/૨૭ ના ઉદયે ૨ સત્તા. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાગા ૮ ના બંધક મનુષ્યના ઉદય ભાગા ૨૬૦૦ વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે કુલ ૭ ઉદયે ૨ સત્તા. ૯૩/૮૯/ અને આહા૦ ૭ ભાગે ૯૩ ની સત્તા. કુલ ઉદય ભાગા ૨૬૪૨ અને સત્તા ૨૪+૧૪=૩૮. વિકલેન્દ્રિય અને તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બધ ભાગા ૨૪+૪૬૦૮=૪૬૩૨ ના બધક મનુષ્યના ૨૬૩૪ ઉદય ભાગાને વિષે ૪ અને ૨ સત્તા કહેવી. જિનનામ સહિત મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ નો બધ તો મનુષ્ય ન કરે. સમ્યગ્દષ્ટિ દેવ. નારકી બાંધે દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૦ નો બંધ ભાગો ૧, ઉદય ભાગા ૧૪૪ મનુષ્યના.+૨ વૈ૦ મ૦+૨ આહા૦=૧૪૮ ભાગે સત્તા ૯૨ કુલ ૨૪ સત્તા. દેવ પ્રાયોગ્ય ૩૧ નો બધ ભાગો ૧. ઉદય ભાગા ૧૪૪ મનુષ્ય૦+૨ વૈ૦ મ૦+૨ આહા૦=૧૪૮ ભાગે અને ૨૯/૩૦ એ ૨ ઉદયે સત્તા ૯૩. ૧ ના બધે અને અબધે સામાન્ય સંવેધમાં કહ્યા પ્રમાણે જાણવું. ૨૪+૨૪+૨૪+૧૬+૩૮+૨૪+૨+૮+૩૦=૧૯૦ સત્તા.

જાતિ માર્ગણાએ બંધોદય સત્તા સંવેધ.

ઇગ વિગલિંદિઅ સગલે, પણ પચ ય અટ્ઠ બંધ ઠાણાણિ,–
એકેન્દ્રિય વિકલેન્દ્રિય અને સકલેન્દ્રિય (પચેન્દ્રિય) ને વિષે અનુક્રમે ૫, ૫, અને ૮ બધ સ્થાનો.

પણ છક્કિક્કારુદયા, –૫, ૬ અને ૧૧ ઉદય સ્થાનો

પણ પણ બારસ ય સંતાણિ. ૬૫–અને ૫, ૫ અને ૧૨ સત્તા સ્થાનો છે.

એકેન્દ્રિયને ૨૩/૨૫/૨૬/૨૯/૩૦ એ પાચ બધસ્થાનના ભાગા ૧૩૯૧૭. ઉદયસ્થાન ૨૧/૨૪/૨૫/૨૬/૨૭ના અનુક્રમે ૫+૧૧+૭+

૨૮	અવધિ०	૪ થા ૧૨	૫	૨	૧૧	૪	૨૦	૩	૨
૨૯	મન०	૭/૧૨	૫	૨	૯	૪	૬	૨	૨
૩૦	કેવલ०	૧૩/૧૪	૨	૦	૦	૬	૧	૨	૦
૩૧	મત્ય०	૧/૨/૩	૨	૧	૨	૪	૨૮	૫	૧
૩૨	શ્રુતઅ०	,,	૨	૧	૨	૪	૨૮	૫	૧
૩૩	વિભંગ०	,,	૨	૧	૨	૪	૨૮	૪	૧
૩૪	સામાયિક	૬ થી ૯	૨	૧	૫	૪	૬	૧	૧
૩૫	છેદો०	,,	૨	૧	૫	૪	૬	૧	૧
૩૬	પરિહાર०	૬/૭	૨	૧	૨	૪	૬	૧	૧
૩૭	સૂક્ષ્મસં०	૧૦	૧	૧	૩	૨	૨	૧	૧
૩૮	યથાખ્યા०	૧૧થી૧૪	૪	૧	૪	૬	૨	૨	૧
૩૯	દેશવિર०	૫	૨	૧	૨	૪	૧૨	૨	૧
૪૦	અવિરત०	૪	૨	૨	૪	૪	૨૮	૫	૧
૪૧	ચક્ષુદર્શ०	૧ થી ૧૨	૫	૨	૧૧	૪	૨૮	૫	૨
૪૨	અચક્ષુ०	,,	૫	૨	૧૧	૪	૨૮	૬	૨
૪૩	અવધિ०	૪ થી ૧૨	૫	૦	૧૧	૪	૨૦	૩	૨
૪૪	કેવલ०	૧૩/૧૪	૨	૧	૦	૬	૧	૨	૦
૪૫	કૃષ્ણલે०	૧ થા ૬	૨	૧	૪	૪	૨૮	૫	૧
૪૬	નીલલે०	,,	૨	૧	૪	૪	૨૮	૫	૧
૪૭	કાપો०	,,	૨	૧	૪	૪	૨૮	૫	૧
૪૮	તેજો०	૧ થી ૭	૨	૧	૪	૪	૨૧	૪	૧
૪૯	પદ્મલે०	,,	૨	૧	૪	૪	૨૧	૪	૧
૫૦	શુક્લ०	૧ થી ૧૩	૬	૨	૧૧	૪	૧૬ ૨૧	૫	૨
૫૧	ભવ્ય०	૧ થી ૧૪	૭	૨	૧૧	૮	૨૮	૭	૨
૫૨	અભવ્ય०	૧	૨	૧	૨	૪	૨૮	૫	૧
૫૩	ઉપશ०	૪ થી ૧૧	૩	૨	૬	૪	૧૬	૩	૨
૫૪	ક્ષાયિક०	૪ થી ૧૪	૭	૨	૯	૮	૧૫	૪	૨
૫૫	ક્ષાયોપ०	,,	૨	૧	૨	૪	૨૦	૨	૧
૫૬	મિશ્ર०	૩જુ	૧	૧	૨	૪	૧૬	૨	૧
૫૭	સાસ્વા०	૨જુ	૨	૧	૨	૪	૨૬	૪	૧
૫૮	મિથ્યા०		૨	૧	૨	૪	૨૮	૫	૧
૫૯	સંજ્ઞી०	૧૪	૭—૫	૨	૧૧	૮	૨૮	૭	૨
૬૦	અસંજ્ઞી०	૨	૨	૧	૨	૪	૧૪	૩	૧
૬૧	આહારી०	૧૩	૬	૨	૧૧	૪	૨૮	૬	૨
૬૨	અણાહારી०	૧/૨/૪ ૧૩/૧૪	૩	૧ ૦	૪ ૦	૮	૪	૭	૧

માટે દેવ પ્રાયોગ્ય ૩૦/૩૧ નો ૧+૧+તથા અપ્રાયોગ્ય+૧ અને જિન-નામ સહિત મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધના ૮ કુલ ૧૧ ભાગા ન હોય. કારણકે ભવનપતિ વ્યંતર દેવોને કૃષ્ણ લેસ્યા છે, પણ જિનનામનો બંધ નથી. વૈમાનિકને જિનનામનો બંધ છે, પણ કૃષ્ણ લેસ્યા નથી. જ્યોતિષીને જિનનામનો બંધ અને કૃષ્ણ લેસ્યા નથી. છેલ્લી ૩ નારકીમાં કૃષ્ણ લેસ્યા છે પણ જિનનામનો બંધ નથી. માટે સમકિતી દેવ નારકી મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦નો બંધ ન કરે અને સમકિતી મનુષ્ય તો દેવ પ્રાયોગ્ય જ બંધ કરે. તિર્યંચને જિનનામનો બંધ નથી. તિર્યંચગતિ ૩ અજ્ઞાન અભવ્ય મિથ્યાત્વ અને અસંજ્ઞી ને બંધ-સ્થાનક ૬ના ભાંગા ૧૩૯૨૬ દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૯/૩૦/૩૧ના ૮+૧+૧+અપ્રાયોગ્ય ૧+મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધના ૮ કુલ ૧૯ ભાંગા વિના. આ માર્ગણાને જિનનામ આહારકદ્વિક અને એકલી યશ કીર્તિનો બંધ નથી ઉપર કહેલી ૧૨ માર્ગણાને ૨૩/૨૫/૨૬/૨૮/૨૯/૩૦ એ ૬ બંધ સ્થાનક જાણવાં.

૬૨ માર્ગણાને વિષે નામ કર્મનાં બંધ સ્થાનક અને ભાંગા.

એકેંદ્રિય બેઇંદ્રિય તેઇંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય પૃથ્વીકાય અપકાય વનસ્પતિને ૨૩/૨૫/૨૬/૨૯/૩૦/ એ ૫ બંધ સ્થાનકના ભાંગા ૧૩૯૧૭ (દેવના ૧૮+નારકીનો ૧+અપ્રાયોગ્ય ૧+૩૦ ના બંધના મનુષ્યના ૮=૨૮ વિના) તઉકાય વાઉકાયને ૫ બંધ સ્થાનકના ૯૩૦૮ (એકેંદ્રિયના ૪૦+વિકલેંદ્રિયના ૫૧+૫૦ તિર્યંચના ૯૨૧૭ ભાગા) તેજો લેશ્યાને ૬ બંધ૦ ૨૫/૨૬/૨૮/૨૯/૩૦/૩૧/ના ભાંગા ૧૩૮૭૬ (એકેંદ્રિયના ૨૩ ના ૪+૨૫ના ૧૨+૫૦ તિર્યંચનો ૧+અ૫૦ મનુષ્યનો ૧+વિગલેંદ્રિયના ૫૧+નારકીનો ૧+અપ્રાયોગ્ય૧=૭૧ ભાંગા વિના)

૨૯૧૭+૧૧૬૫+૧+૧ = ૭૭૯૧. ત્રસકાય સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય મનુષ્ય-ગતિ અને ક્ષાયિકને ૧૧ ઉ.સ્થા૦ ૨૪ વિના ૨૪નું ઉદય સ્થાનક એકેદ્રિયમા જ હોય. ત્રસકાયને ભાંગા. ૭૭૪૯ (એકેંદ્રિયના ૪૨ ભાંગા વિના) સજ્ઞી અને પચેદ્રિયને ભાંગા ૭૬૮૩ (એકેંદ્રિયના ૪૨+વિગલેદ્રિયના ૬૬ = ૧૦૮ ભાંગા વિના) અથવા સજ્ઞીને ૭૬૭૫ (તે ૧૦૮ ભાંગા ઉપરાંત કેવળીના ૮ ભાંગા વિના) મનુષ્યગતિને ૨૬૫૨ ભાંગા (મનુષ્યના ૨૬૦૨+વૈ૦ મનુષ્યના ૩૫+આહારકના ૭+કેવળીના ૮) ક્ષાયિકને ૬૨૩ ભાંગા. (વૈ૦ મનુષ્યના ૩૫+આહા-રકના ૭+કેવળીના ૮+દેવતાના ૬૪+યુગલિક તિર્યંચના ૬૪ સામાન્ય તિર્યંચના ઉદયસ્થાનક લેવાં પરંતુ વજ્ર રૂષભનારાચ અને સમચતુરસ્ર સંસ્થાન લેવું સા૦ મનુષ્યના ૨૧/૨૬/૨૮/૨૯/૩૦ના ઉદયના ૮+ ૪૮+૯૬+૯૬+ ૯૨ = ૪૪૦ ભાંગા. મનુષ્યને વજ્રરૂષભ નારાચ અને ૭ એ સંસ્થાન હોય. કાયયોગ યથાખ્યાત અને કેવળદ્વિકને ૧૦ ઉદય સ્થાનક. તેમાં કાયયોગને ૭/૮/ ઉદયસ્થાનક વિના અનુક્રમે ૧+૧ = ૨ ભાંગા વિના ૭૭૮૯. યથાખ્યાતને કેવળદ્વિકને ૨૪/૨૫ ઉદયસ્થાનક વિના અનુક્રમે ભાંગા ૧૧૦ અને ૬૨. તિર્યંચગતિ નપુંસકવેદ, ૪ કષાય અચક્ષુ કૃષ્ણ નીલ કાપોત ૨ અજ્ઞાન અવિરતિ તેજોલેશ્યા અભવ્ય મિથ્યાત્વ અસંજ્ઞી (એ ૧૭ માર્ગણા) ને ૯ ઉદયસ્થાનક (૨૦/૯/૮ વિના) અને શુક્લ લેશ્યાને ઉદય-સ્થાનક (૨૪/૯/૮/ વિના) તર્યંચગતિને ભાંગા. ૫૦૭૦. (એકેંદ્રિયના ૪૨+વિગલેદ્રિયના ૬૬ + તિર્યંચના ૪૯૦૬+વૈ૦ તિર્યંચના ૫૬) નપુંસકવેદને ૭૭૧૯ ભાંગા. (દેવના ૬૪+કેવળીના ૮ = ૭૨ વિના) ૪ કષાય અચક્ષુને ૭૭૮૩ ભાંગા (કેવળીના ૮ વિના) કૃષ્ણ નીલ કાપોતને ૪ અથવા ૬ ગુણઠાણાં ભાંગા. ૭૭૭૩ કે ૭૭૮૩. (કેવળીના ૮ + આહારકના ૭+વૈ૦ સંયતના ૩ = ૧૮ વિના મતિઅજ્ઞાન શ્રુતઅજ્ઞાન અવિરતિ અભવ્ય મિથ્યાત્વ ૭૭૭૩ (કેવળીના ૮+આહારકના ૭+વૈ૦ સંયતના ૩. ૨૮/૨૯/૩૦/ના ઉદયનો

૯/૮/ વિના અયોગી ગુણઠાણું ન હોવાથી. યથાખ્યાત અને ક્ષાયિકને ૧૦ સત્તા૦ ૮૬/ ૭૮/ વિના. ૮૬ નું મિથ્યાત્વીને હોય અને ૭૮ નું ` , ' ૬૪ ઉવેલે થાય તે અહીં ન હોય મનયોગ વચનયોગ ચક્ષુ દર્શન શુક્લલેશ્યાને ૯ સત્તા૦૯/૮/૭૮/ વિના. અયોગી ગુણઠાણુ નથી. અને આ ૪ માર્ગણા મનુષ્યને હોવાથી મનુષ્યદ્વિક ન ઉવેલે કારણકે તેઉ વાયુમા ગયા પછી મનુષ્યદ્વિક ઉવેલે અને તે જીવો તિર્યંચ ગતિમાં જ અવતરે તેથી બાકીના એકેન્દ્રિય વિકલેંદ્રિય અને પંચેંદ્રિય તિર્યંચમા પણ શરીર પર્યાપ્તિએ અપર્યાપ્તા સુધીમાં જ ૭૮ની સત્તા હોય. બીજાને ન હોય ૪ જ્ઞાન સામાયિક છેદોપસ્થાપનીય સૂક્ષ્મસંપરાય અને અવધિ દર્શન (એ ૮ માર્ગણા) ને ૮ સત્તા૦ ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/૮૦/૭૯/૭૬/ ૭૫/ કારણકે આ માર્ગણાવાળા બંને શ્રેણિમાં હોય છે. અવિરતિ અને ૫ લેશ્યાને ૭ સત્તા૦ ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ બાકીની સત્તા૦ ક્ષપકશ્રેણિમાં હોય આ ૬ માર્ગણાએ ક્ષપકશ્રેણિ ન હોય. કેવળ-દ્વિકને છેલ્લા બે ગુણઠાણાં હોવાથી ૬ સત્તા૦ ૮૦/૭૯/૭૬/૭૫/૯/૮/ મિથ્યાત્વ અને ૩ અજ્ઞાનને ૬ સત્તા૦ ૯૨/ ૮/૮૬/૮૦/૭૮/૮૯/ તેમાં પહેલા ૫ સત્તા૦ તિર્યંચગતિમાં હોય અને ૮૯ની સત્તા નરકે જતા જિન નામની સત્તાવાળા નારકીને મિથ્યાત્વે હોય. તિર્યંચગતિ એકેં-દ્રિય બેઈંદ્રિય તેઈંદ્રિય ચઉરિંદ્રિય પૃથ્વીકાય અપ્કાય તેઉકાય વાઉકાય વનસ્પતિકાય અને અસંજ્ઞી (એ ૧૧ માર્ગણા)ને ૫ સત્તા૦ ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ દેવગતિ પરિહાર વિશુદ્ધિ દેશ-વિરતિ ઉપશમ ક્ષયોપશમ ને ૪ સત્તા૦ જિનનામના બંધવાળાને ૯૩/૮૯/ અને જિનનામનો બંધ નહિ કરનારને ૯૨/૮૮/ અભવ્યને ૪ સત્તા૦ ૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ નરકગતિને ૩ સત્તા૦ ૯૨/૮૮/૮૯/ જિનનામની સત્તાવાળાને ૮૯ બાકીનાને ૯૨/૮૮/ મિશ્ર અને સાસ્વા-દનને ૨ સત્તા૦ ૯૨/૮૮/ સાસ્વાદને ૯૨ની સત્તા સર્વપર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તા મનુષ્યને હોય.

૩+૩=૧૧ ભાગામાંથી તેઉ વાઉકાયના ૨૪/૨૫/૨૬નો ૧+૧+૧=૩ ભાગા અને ૩ ઉદયે ૩ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/ અને બાકીના ૮ ઉદયે અને ૧૨ ભાગે ૫ સત્તા. ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ કુલ ૨૩ના બંધે ૪ ઉદયે ૨૦ સત્તા તેવી રીતે ૨૫/૨૬/૨૯/૩૦ના બંધે ૨૦x૫ =૧૦૦ સત્તા

વનસ્પતિકાય—બંધ ભાંગા ૧૩૯૧૭ના ઉદયભાંગા ૩૧ (વૈક્રિય વાઉકાયના ૩. આતપના ૪ પર્યાપ્ત અપર્યાપ્ત સૂક્ષ્મ પ્રત્યેક ૨૪ના ઉદય ભાગા ૨. ૨૫ના ઉદયનો ભાગો ૧ તથા ૨૬ના ઉદયે ભાગો ૧ મળી ૧૧ ભાંગા વિના ૩૧ ભાંગા ૨૧/૨૪/ના ઉદયના ૫+ =૧૩ ભાગે અને ૨ ઉદયે ૫ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ બાકી... ૨૫/૨૬/૨૭ના ઉદયના ૫+૯+૪=૧૮ ભાગે અને ૩ ઉદયે ૪ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ કુલ ૨૩ના બંધે ૧૨ સત્તા. એવી રીતે ૨૫/૨૬/ ૨૯/૩૦ના બંધે કહેવી કુલ ૧૧૦ સાધારણ વનસ્પતિકાયના ૨૧/૨૪/ ૨૫/૨૬/૨૭ના ઉદયના ભાગા ૫+૫+૩+૫+૨=૨૦ અને પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયના ૨૧/૨૪/૨૫/૨૬/૨૭ના ઉદયના ભાગા ૩+૩+૨+ ૪+૨ =૧૪ થાય છે.

ત્રસકાયના ઉદયભાગા ૭૭૪૯. **૨૩ ના બંધ ભાંગા** ૪ ના બંધક વિકલેન્દ્રિયના ૬૬+તિર્યંચના ૪૯૦૬+મનુષ્યના ૨૬૦૨+વૈક્રિય તિર્યંચના ૫૬+વૈ૦ મનુષ્યના ૩૨=૭૬૬૨ ઉદય ભાગામાંથી વિકલેન્દ્રિય અને તિર્યંચના ૨૧/૨૬/ ના ઉદયના ૧૮+૨૯૮ ભાંગે અને ૨ ઉદયે ૫ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ અને બાકીના વિકલેન્દ્રિયના ૪૮ અને તિર્યંચના ૪૬૦૮ ભાગે અને ૪ ઉદયે ૪ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈક્રિય તિર્યંચના ૫ ઉદયે અને ૫૬ ભાગે તથા વૈ૦ મનુષ્યના ૪ ઉદયે અને ૩૨ભાગે ૨ સત્તા ૯૨/૮૮ મનુષ્યના ૫ ઉદયે અને ૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/કુલ ૮ **ઉદયસ્થાન** ૨૧/૨૫/૨૬/૨૭/૨૮/૨૯/ ૩૦/૩૧ માંથી ૨૧/૨૬ ઉદયમાં ૫ સત્તા ૨૫/૨૭/ માં ૨ સત્તા. ૨૮/

વૈ૦ તિર્યંચના ૫ ઉદયે અને ૫૬ ભાંગે અને વૈ૦ મનુષ્યના ૫ ઉદયે અને ૩૫ ભાગે ૨ સત્તા ૯૨/૮૮ આહારકના ૫ ઉદયે અને ૭ ભાંગે ૯૨ની સત્તા કુલ ૮ ઉદયની દેવપ્રાયોગ્ય ૧૮ સત્તા અને નરક પ્રાયોગ્ય ૩૦ના ઉદયે ૮૯ ઉમેરતા **૧૯ સત્તા**

૨૯નો બંધ **વિગલેંદ્રિય** પ્રાયોગ્યના બધ ભાંગા ૨૪ના બધક ત્રસકાયના ૭૬૬૨ ભાંગાને વિષે સત્તાસ્થાનક ૨૩ના બધની પેઠે. ૨૯નો બધ **તિર્યંચ પ્રાયોગ્યના** બધ ભાગા ૪૬૦૮ના બધક ત્રસકાયના ઉદય ભાંગા ૭૭૩૧ (વિકલે૦ ૬૬ તિર્યંચના ૪૯૦૬ મનુષ્યના ૨૬૦૨ વૈ૦તિ૦ ૫૬ વૈ૦મ૦ ૩૨ દેવના ૬૪ નારકીના ૫) વિકલેદ્રિયના ૧૮ ભાગે અને તિર્યંચના ૨૯૮ ભાગે ૨૧/૨૬/ના ઉદયે ૫ સત્તા. બાકીના વિકલેંદ્રિયના ૪૮ તિર્યંચના ૪૬૦૮ અને મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાંગે ૪ સત્તા. વૈ૦તિ૦ ૫૬ વૈ૦મ૦ ૩૨ દેવના ૬૪ નારકીના ૫ મળીને ૧૫૭ ભાગે ૨ સત્તા. કુલ ૮ ઉદયની **૩૦ સત્તા** ૨૩ના બધની પેઠે. ૨૯નો બધ **મનુષ્ય** પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૪૬૦૮ના બધક ત્રસકાયના ઉદયભાંગા ૭૬૩૧. વિકલેં૦ ૬૬ તિર્યંચના ૪૯૦૬ મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા વૈ૦તિ૦ ૫૬ વૈ૦ મ૦ ૩૨ દેવના ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા. નારકીના ૫ ભાંગે ૩ સત્તા ૯૨/૮૮/૮૯/ ૨૯નો બધ **દેવ પ્રાયોગ્યના** બધ ભાગા ૮ના બધક મનુષ્યના ૨૬૮૦ વૈ૦મ૦ ૩૫ ભાગે ૨ સત્તા. ૯૩/૮૯ અને આહારકના ૭ ભાગે ૯૩ની સત્તા. કુલ ૨૬૪૨ ઉદયભાગા કુલ ૩૦ સત્તાસ્થાન ઉપરાંત મનુષ્યના ૨૧/૨૫/૨૬/૨૭/૨૮/૨૯/૩૦/એ ૭ ઉદયે ૯૩/૮૯/ સત્તા મળીને ૪૪ **સત્તા** સ્થાનક.

૩૦નો બધ વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્યના બધ ભાગા ૨૪ના બધક ત્રસકાયના ઉદયભંગા ૭૬૬૨ને વિષે સત્તાસ્થાન ૨૩ના બધની પેઠે ૩૦નો બધ તિર્યંચ પ્રાયોગ્યના બધ ભાગા. ૪૬૦૮ના બધક

ના ઉદયે ૨+૨+૨+૨ સત્તા. અને ૩૦/૩૧ ના ઉદયે ૪/૪/ મળીને **૧૬ સત્તા. ૨૫ ના બંધના** ૧૭ ભાગાને વિષે ઉદયભાગા અને સત્તા ૨૩ ના બધની પેઠે. ૨૫ ના ૮ બંધ ભાંગાના બધક તિ૦ ૨૩૦૪ +મ૦ ૧૧૫૨ ભાંગાને વિષે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨+દેવ૦ ૧૬ ભાગાને વિષે ૯૨/૮૮ સત્તા કુલ **ઉદયભાંગા ૩૫૬૦.** અને ૬ ઉદયે **સત્તા ૧૬.** ૨૬ના બંધ ભાંગા ૧૬ના ઉદય ભાંગા ૩૫૬૦ અને ૬ ઉદયે **સત્તા ૧૬** ઉપર પ્રમાણે. **૨૮ નો બંધ** દેવગત પ્રાયોગ્યના બધ ભાગા ૮ ના બધક તિ૦ ૧૧૫૨+૧૧૫૨+મ૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬ સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે ૯૨/૮૮/ અને આહારકના ૭ ભાગે ૯૨ ની સત્તા. કુલ ઉદય ભાગા **૩૫૫૪.** ૨૮ નો બધ **નરકગતિ** પ્રાયોગ્યનો બધ ભાગો ૧ ના બધક તિ૦ ૧૧૫૨+૧૧૫૨=૨૩૦૪ ભાગે ૩૦/૩૧/ના ઉદયે ૯૨/૮૮ ૮૬/ની સત્તા. મનુષ્યના ૩૦ના ઉદયે ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૯/ વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૯૨/૮૮/ કુલ ઉદય ભાગા **૩૫૪૪.** ૨૫/૨૭/૨૮/૨૯/ ના ઉદયે દરેકમા બે સત્તા ૩૦ ના ઉદયે ૪ અને ૩૧ ના ઉદયે ૩ સત્તા મળીને **૧૫ સત્તા ૨૯ નો બધ વિકલેંદ્રિય** પ્રાયોગ્યના બધ ભાગા ૨૪ ના બધક તિ૦ ૨૩૦૪+ મ૦૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૯૨/૮૮ ની સત્તા= ૩૫૪૪ ઉદય ભાગા. ૨૯ નો બધ તિ૦ અને મ૦ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૪૬૦૮+૪૬૦૮ના બધક તિ૦ ૨૩૦૪+મ૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨+દેવ૦ ૧૬ ભાગે ૯૨/૮૮ નારકીના ૧ ભાગે ૯૨/૮૮ અને ૮૯ ની સત્તા મનુષ્ય પ્રાયોગ્યમાં વધુ= ૩૫૬૧ ભાગા ૨૯નો બધ **દેવ અયોગ્યના** બધ ભાગા ૮ ના બધક મ૦ ૧૧૫૨+વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે ૯૩/૮૯/ ની સત્તા + આહારકના ૭ ભાગે ૯૩ ની સત્તા= ૧૧૯૪ ઉદય ભાગા. પૂર્વોક્ત ૧૬ સત્તા અને **૫ ઉદયે** ૯૩/૮૯ સત્તા

વિકલે૦ ૨૪+તિ૦ ૨૩૦૪ મનુ૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ની સત્તા. વૈ૦તિ૦ ૫૬+વૈ૦મ૦ ૩૨+દેવ૦ ૧૬ ભાગે ૯૨/૮૮/ની સત્તા. કુલ ઉદયભાંગા ૩૫૮૪ મનોયોગની જેમ ઉદયે સત્તા ૧૬. ૨૮નો દેવગતિ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૮ના બંધક તિ૦ ૨૩૦૪+મ૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬ની સત્તા વૈ૦તિ૦ ૫૬+વૈ૦મ૦ ૩૫ ભાગે ૯૨/૮૮ અને આહા૦ ૭ ભાગે ૯૨ની સત્તા કુલ ૩૫૫૮ ઉદયભાંગા. ૨૮નો બંધ નરકગતિ પ્રાયોગ્યનો બંધ ભાગો ૧ના બંધક તિ૦ ૨૩૦૪ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬ની સત્તા મ૦૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૯ની સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦મ૦ ૩૨ ભાગે ૯૨/૮૮ કુલ ઉદયભાંગા ૩૫૪૮ કુલ ૧૫ સત્તા. ૨૯નો બંધ વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૨૪ના બંધક વિગલે૦ ૨૪+તિ૦ ૨૩૦૪ મનુ૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦ ની સત્તા૦+વૈ૦તિ૦ ૫૬+વૈ૦મ૦ ૩૨ ભાગે ૯૨/૮૮/ની સત્તા. કુલ ૩૫૬૮ ઉદયભાગા ૨૯નો બંધ તિર્યંચ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્યના ૪૬૦૮ના બંધક વિકલે૦૨૪+તિ૦ ૨૩૦૪+મનુ૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦તિ૦ ૫૬+વૈ૦મ૦ ૩૨+દેવ૦૧૬+નારકીનો ૧ ભાગે ૯૨/૮૮/ની સત્તા પણ મનુષ્ય પ્રાયોગ્યમાં નારકીને ૮૯ની સત્તા વધુ કહેવી. કુલ ૩૫૮૫ ઉદયભાંગા ૨૯નો બંધ દેવ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૮ના બંધક મ૦૧૧૫૨+વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે અને ૫ ઉદયે ૯૩/૮૯ ની સત્તા+આહા૦૭ ભાંગે ૯૩ ની સત્તા=૧૧૯૪ ઉદયભાંગા ૩૦નો વિકલે૦ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૨૪ના ઉદયભાંગા ૩૫૬૮ને વિષે સત્તા ૨૯ના બંધની જેમ. ૩૦નો બંધ તિર્યંચ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૪૬૦૮ના ઉદયભાંગા ૩૫૮૫ ને વિષે સત્તા ૨૯ના બંધ તિર્યંચ પ્રાયોગ્યની જેમ ૩૦નો બંધ મનુષ્ય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૮ના બંધક દેવના ૧૬ ભાગે અને ૨ ઉદયે ૯૩/૮૯ની સત્તા અને નારકીના ૧ ભાગે ૮૯ની સત્તા ૩૦નો બંધ દેવ પ્રાયોગ્યનો બંધ ભાંગો ૧ના બંધક મનુષ્યના ૧૪૪+

સત્તા ૧ નો બંધ ઉપશમ શ્રેણિએ ઉદય ભાંગા ૭૨ અને ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/ અને ક્ષપક શ્રેણિએ ઉદય ભાગા ૨૪ અને સત્તા ૮ કુલ બંધ ઉદયે સત્તા. ૨૦૫ પુરૂષ વેદીની જેમ.

નપુંસક વેદ બંધ ભાગા ૧૩૯૪૫ ઉદય ભાંગા ૭૭૧૯ (દેવના ૬૪ અને કેવળીના ૮ ભાગા વિના.) સત્તા ૧૦ (૯-૮ વિના)

૨૩ના બંધે ૪ ભાગા ૨૫ના બંધે ૨૫ ભાંગા અને ૨૬ના બંધે ૧૬ ભાગાના બંધક—એકેન્દ્રિયના ૧૯/૨૦/૩/ ભાગે ૫/૪/૩/ સત્તા. તિર્યંચના ૨૯૮ ભાગે ૫ અને ૪૬૦૮ ભાગે ૪ સત્તા. મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬ વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૨ સત્તા ૯ ઉદયે ૭૭૦૪ ભાગે ૪૦ સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૫ના બંધે ૭૭૦૧ ઉદય ભાંગા (વૈક્રિય વાઉકાયના ૩ ભાગા વિના) સત્તાસ્થાન ૪ અને ૨ કહેવાં. ૨૮ નો બંધ નરકગતિ પ્રાયોગ્યનો બંધ ભાગો ૧ ઉદય ભાંગા ૩૫૪૪ માથી તિર્યંચના ૨૩૦૪ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/ મનુષ્યના ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૯ની સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬ ભાગે ૯૨/૮૮/ વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૯ની સત્તા. ૨૮ નો બંધ દેવગતિ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૮ ના બંધક તિર્યંચના ૨૩૦૪ ભાગે ૩ સત્તા અને ૨૬૦૦ ભાગે ૨ સત્તા. મનુષ્યના ૧૧૫૨ ભાગે ૩ સત્તા અને ૧૪૪૮ ભાગે ૨ સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે ૨ સત્તા આહારકના ૭ ભાંગે ૯૨ની સત્તા કુલ ઉદય ભાગા ૭૬૦૨. કુલ ૨૮ના બંધે ૮ ઉદયે ૧૯ સત્તા. ૨૯ નો બંધ વિકલેન્દ્રિય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૨૪ના ઉદય ભાગા ૭૭૦૪ ને વિષે ૨૩ના બંધની જેમ સત્તા કહેવી. ૨૯ નો બંધ તિર્યંચ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ના ઉદય ભાગા ૭૭૦૯ને વિષે ૨૩ના બંધની જેમ સત્તા કહેવી અને નારકીના ૫ ભાંગે ૨ સત્તા. ૨૯ નો બંધ મનુષ્ય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ના ઉદય ભાંગા ૭૭૦૬ માંથી એકેન્દ્રિયના. ૩૯+વિકલેન્દ્રિયના ૬૬+તિર્યંચના ૪૯૦૬+મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨ ના

૭૬૦૨ નિર્યંચ૦ ૪૯૦૪+મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦+વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે અને ૮ ઉદયે ૯૨/૮૮/ ની સત્તા. આહારક૦ ૭ ભાગે ૯૨ ની સત્તા. કુલ ૧૬ સત્તા. ૨૯ નો બંધ મનુષ્ય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૮ ના ઉદય ભાગા ૬૯. દેવના ૬૪ ભાગે અને ૬ ઉદયે ૯૨/૮૮ ની સત્તા. નારકીના ૫ ભાગે ૯૨/૮૮ ની સત્તા ૨૯ નો બંધ દેવ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૮ ના ઉદય ભાગા ૨૬૪૨ મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦+વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે અને ૭ ઉદયે સત્તા ૯૩/૮૯ આહારક૦ ૭ ભાગે ૯૩ ની સત્તા કુલ ૨૬ સત્તા. ૩૦ નો બંધ મનુષ્ય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૮ ના ઉદય ભાંગા ૬૯ દેવના ૬ ઉદયે અને ૬૪ ભાગે સત્તા ૯૩/૮૯/ નારકીના ૫ ભાગે ૮૯ની સત્તા. ૩૦ નો બંધ દેવ પ્રાયોગ્યનો બંધ ભાગો ૧ ના ઉદય ભાગા ૧૪૮. મનુષ્ય૦ ૧૪૪+૨૯ અને ૩૦ ના ઉદયે વૈ૦ મ૦ ૨+ આહા૦ ૨ ભાગે ૯૨ ની સત્તા કુલ ૧૪ સત્તા. ૩૧ નો બંધ દેવ પ્રાયોગ્યનો બંધ ભાગો ૧ ના ઉદય ભાંગા ૧૪૮ મનુષ્ય૦ ૧૪૪+વૈ૦ મ૦૨+ આહા૦ ૨ ભાગે અને ૨ ઉદયે ૯૩ ની સત્તા. ૧ યશ.કીર્તિના બંધે બંધ ભાંગા ૧ ના બંધક ઉપશમ શ્રેણિવાળાને ૩૦ ના ઉદય ભાંગા ૭૨ અને ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮ ની સત્તા અને ક્ષપક શ્રેણિએ ઉદય ભાગા ૨૪ ને ૮ સત્ત ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/૮૦/૭૯/૭૬/૭૫/ અબંધકે ઉપશાંતમોહે ૩૦ ના ઉદય ભાગા ૭૨ અને સત્તા ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/ અને ક્ષીણમોહે ૩૦ ના ઉદય ભાંગા ૨૪ અને સત્તા ૮૦/૭૯/૭૬/ ૭૫/ કુલ ૬ બંધે ૮ ઉદયે સત્તા. ૧૬+૨૬+૧૪+૨+૮+૮ = ૭૪.

મનઃપર્યવજ્ઞાનીને બંધ ભાંગા ૧૯. ઉદય ભાંગા ૧૫૮. સત્તા સ્થાન ૮ ૨૮ નો બંધ દેવગતિ પ્રાયોગ્યના બંધે ભાગા ૮ ના ઉદય ભાંગા ૧૫૮. મનુષ્ય૦ ૧૪૪+વૈ૦ મ૦ ૭ ભાગે અને ૫ ઉદયે ૯૨/૮૮ની સત્તા અને આહારકના ૭ ભાગે ૯૨ ની સત્તા. ૫ ઉદયે કુલ ૧૦ સત્તા. ૨૯ નો બંધ દેવગતિ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાગા ૮ ના ઉદય

૪૬૦૮ ભાંગે ૪ સત્તા મનુષ્ય૦ ૨૬૦૨ ભાંગે ૪ સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+ વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાંગે ૨ સત્તા કુલ ૯ ઉદયે થઇને ૪૦ સત્તા. ૨૫ ના બંધ ભાંગા ૨૫ માંથી ૧૬ ભાંગે ૨૩ ના બંધની જેમ ઉદયે સત્તા કહેવી મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૧ ભાગાના ઉદય ભાંગા ૭૭૦૧ ને વિષે ૪ અને ૨ સત્તા કહેવી. ૨૫ ના બંધ ભાંગા-૮ અને ૨૬ ના બંધ ભાંગા-૧૬ ને વિષે ઉદય ભાંગા ૭૭૬૮ માંથી દેવના ૬૪ ભાંગે ૨ સત્તા અને બાકીના ૭૭૦૪ ભાંગે ૨૩ ના બંધની જેમ ૨૮ નો બંધ દેવગતિ પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા-૮ ના ઉદય ભાંગા ૩૫૪૪ મા તિર્યંચના ૨૩૦૪ ભાંગે ૩ સત્તા. મનુષ્યના ૧૧૫૨ ભાંગે ૩ સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬ અને વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાંગે ૮૨/૮૮/ સત્તા નરક પ્રાયોગ્ય ૨૮ નો બંધ ભાંગો ૧ ના ઉદય ભાંગા ૩૫૪૪ માંથી તિર્યંચ૦ ૨૩૦૪ ભાંગે ૯૨/૮૮/૮૬/ સત્તા. મનુષ્યના ૧૧૫૨ ભાંગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૯/ સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬ ભાંગે ૯૨/૮૮/ અને વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાંગે ૯૨/૮૮/૮૯ ની સત્તા કુલ ૧૫ સત્તા ૨૯ નો બંધ વિગલેંદ્રિય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૨૪ ના ઉદય ભાંગા ૭૭૦૪ ને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા. કહેવી. તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૭૭૩ માંથી ૭૭૦૪ ભાંગે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા. દેવના ૬૪ અને નારકીના ૫ ભાંગે ૯૨/૮૮/ ની સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૭૭૦ માંથી એકેદ્રિય૦ ૩૯+વિકલે૦ ૬૬+ તિર્યંચ૦ ૪૯૦૬+મનુષ્ય૦ ૨૬૦૨ ભાંગે ૪ સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨+દેવ૦ ૬૪ ભાંગે ૯૨/૮૮ સત્તા. અને નારકીના ૫ ભાંગે ૯૨/૮૮/૮૯/ ની સત્તા. ૨૯ નો બંધ દેવ પ્રાયોગ્યમાં જિનનામ બંધમાં હોવાથી અજ્ઞાની બાંધે નહિ. ૩૦ નો બંધ વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૨૪ ના ઉદય ભાંગા ૭૭૦૪ ને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા કહેવી તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૭૭૩ ને વિષે ૨૯ ના બંધની જેમ સત્તા કહેવી મનુષ્ય

૭૬૬૧માંથી ૭૫૯૨ ભાગે ૨૩ના બંધની જેમ સત્તા. અને દેવ૦ ૬૪+નારકી૦ ૫ ભાગે ૯૨/૮૮/ સત્તા. ૨૯નો બંધ મનુષ્ય પ્રાયોગ્યના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ના ઉદયભાંગા ૭૬૬૧માંથી તિર્યંચ૦ ૪૯૦૪+ મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/ સત્તા. વૈ૦તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨+દેવ૦ ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા. નારકીના ૫ ઉદયે અને ૫ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૯/ સત્તા કારણકે જિનનામવાળા નારકી અંતમુહૂર્ત પછી સમ્યક્ત્વ પામે છે માટે ૮૯નુ હોય આમાં ૫ ભાગે નારકીને ૮૯ની સત્તા હોવાથી કુલ સત્તા ૩૫ વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધ ભાંગા ૨૪ના ઉદયભાંગા ૭૫૯૨ને વિષે ૨૩ના બંધની જેમ સત્તા. તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ના ઉદયભાંગા ૭૬૬૧ ને વિષે ૨૯ના બંધની જેમ સત્તા મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધમાં જિનનામ હોવાથી વિભગત્તાની બાધે નહિ. કુલ ૧૭૦ સત્તા. (૩૦+૩૦+૩૦+૧૫+૩૫+૩૦=૧૭૦)

સામાયિક છેદોપસ્થાપનીયના બંધ ભાંગા ૧૯ ઉદય ભાંગા ૧૫૮ સત્તા ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/૮૦/૭૯/૭૬/૭૫/ દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ના બંધ ભાગા ૮ ઉદય ભાગા ૧૫૮ માંથી મનુષ્ય૦ ૧૪૪+વૈ૦ મ૦ ૫ ઉદયે અને ૭ ભાગે સત્તા ૯૨/૮૮ અને આહારક૦ ૭ ભાગે ૯૨ કુલ ૧૦ સત્તા. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૮ ઉદય ભાંગા ૧૫૮ માંથી મનુષ્ય૦ ૧૪૪+વૈ૦ મ૦ ૭ ભાગે અને ૫ ઉદયે સત્તા ૯૩/૮૯ અને આહારક૦ ૭ ભાગે સત્તા ૯૩ કુલ ૧૦. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૦નો બંધ ભાગો ૧ના ઉદય ભાંગા ૧૪૮ (મનુષ્ય ૧૪૪ +વૈ૦ મ૦ ૨+આહા૦૨) અને ૨ ઉદયે સત્તા ૯૨. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૧નો બંધ ભાંગો ૧ ઉદય ભાગા ૧૪૮ ને ૨ ઉદયે ૯૩ ની સત્તા. ૧ યશ કીર્તિના બંધે બંધ ભાગો-૧ ઉપશમ શ્રેણિએ ૩૦ના ઉદય ભાંગા ૭૨ અને સત્તા ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/ તથા ક્ષપક શ્રેણિએ ઉદય ભાંગા-૨૪ને ૮ સત્તા ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/૮૦/૭૯/૭૬/૭૫/ કુલ ૩૨

ભાગે ૩ સત્તા વિકલે૦ ૧૮ ભાગે ૫ અને ૪૮ ભાગે ૪ સત્તા. તિર્યંચના ૨૯૮ ભાગે ૫ અને ૪૬૦૮ ભાગે ૪ સત્તા મનુષ્યના ૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા. વૈ૦તિ ૫૬ અને વૈ૦મ૦ ૩૨ ભાગે ૨ સત્તા! કુલ ૯ ઉદયે ૪૦ સત્તા. ૨૫ના બંધ ભાંગા ૨૫માંથી ૧૬ ભાંગે ઉદયભાંગા ૭૭૦૪ને વિષે ૨૩ના બંધની જેમ સત્તા મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૧ બંધ ભાંગે ઉદયભાંગા ૭૭૦૧ને વિષે ૮ અને ૨ સત્તા. બાદર પ્રત્યેક પર્યાપ્તા એકેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય બંધ ભાગા ૮ ના ઉદયભાગા ૭૭૬૮ માંથી ૭૭૦૪ ભાગે સત્તા ૨૩ના બંધની જેમ અને દેવના ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા. ૨૬ના બંધ ભાંગા ૧૬, ઉદયભાંગા ૭૭૬૮ને વિષે ૨૫ના બંધની જેમ સત્તા. નરકગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮નો બંધ ભાંગો ૧ ઉદયભાંગા ૩૫૪૪માંથી તિર્યંચના ૨૩૦૪ ભાગે ૩ સત્તા. મનુષ્યના ૧૧૫૨ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૬/૮૯/ સત્તા. વૈ૦તિ૦ ૫૬ ભાગે ૨ સત્તા. વૈ૦મ૦ ૩૨ ભાંગે ૨ સત્તા દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૮ના બંધ ભાગા ૮ ના ઉદય ભાગા ૭૫૯૨ માથી તિર્યંચના ૨૩૦૪ ભાગે ૩ અને ૨૬૦૦ ભાગે ૨ સત્તા. મનુષ્યના ૧૧૫૨ ભાગે ૩ અને ૧૪૪૮ ભાંગે ૨ સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬ અને વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૨ સત્તા કુલ ૧૯ સત્તા. વિકલેદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાગા–૨૪ ઉદય ભાંગા ૭૭૦૪ ને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા કહેવી. તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાગા ૭૭૭૩ માથી ૭૭૦૪ ભાગે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા કહેવી. દેવ૦ ૬૪+નારકી૦ ૫ ભાગે ૯૨/૮૮/ સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૭૭૦ માંથી એકેંદ્રિય૦ ૩૯ વિકલે૦ ૬૬+તિર્યંચના ૪૯૦૬+ મનુષ્ય૦ ૨૬૦૨ ભાગે ૪ સત્તા. વૈ૦તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨+દેવ૦ ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા નારકી ૫ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૯/ સત્તા. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૮ ઉદય ભાંગા ૨૬૩૨ માંથી મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦+વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૭ ઉદયે ૯૩/૮૯/ની સત્તા કુલ ૫૪

૩૫ ભાગે ૯૨/૮૮ નો સત્તા આહા૦ ૭ ભાગે ૯૨ ની સત્તા. કુલ **૧૫ સત્તા** વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૭૦૧૬ ને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા. તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાગા ૭૦૬૭ માંથી ૭૦૧૬ ભાંગે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા. દેવ૦ ૪૮ + નારકી૦ ૩ ભાગે ૯૨/૮૮ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૦૬૭માંથી ૭૦૧૬ ભાંગે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા, દેવ૦ ૪૮ ભાંગે ૨ સત્તા અને નારકીના ૩ ભાગે ૯૨/૮૮/૮૯ ની સત્તા. દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાગા ૮ ના ઉદય ભાગા **૨૩૪૬** માંથી મનુષ્ય૦ ૨૩૦૪+વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાંગે ૨૫/૨૭/૨૮/૨૯/૩૦ એ ૫ ઉદયે ૯૩/૮૯ સત્તા અને આહા૦ ૭ ભાગે ૯૩ ની સત્તા **કુલ ૩૦ સત્તા.** વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાંગા ૨૪ ના ઉદય ભાંગા ૭૦૧૬ ને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા. તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૦૬૭ ને વિષે ૨૯ ના બંધની જેમ સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાગા ૮ ના ઉદય ભાંગા ૫૧ માંથી દેવના ૪૮ ભાગે ૯૩/૮૯ ની સત્તા અને નારકી ૩ ભાગે ૮૯ ની સત્તા. દેવ પ્રાયોગ્ય ૩૦ નો બંધ ભાગો ૧ ના ઉદય ભાગા. ૧૪૮ (મનુષ્ય૦ ૧૪૪ + વૈ૦ મ૦ ૨+આહા૦ ૨) ને વિષે ૯૨ ની સત્તા. **દેવ** પ્રાયોગ્ય ૩૧ નો બંધ ભાગો ૧ ના ઉદય ભાંગા ૧૪૮ અને ૨ ઉદયને વિષે ૯૩ ની સત્તા ૧ યશઃકીર્તિનો બંધ ભાગો ૧ ઉદય સ્થાન ૩૦ ના ભાંગા ૭૨ ઉપશમ શ્રેણિએ સત્તા ૯૩/૯૨/૮૯/ ૮૮/ અને ક્ષપક શ્રેણિએ ઉદય ભાંગા ૨૪ ને ૮ સત્તા ૯૩/૯૨/ ૮૯/૮૮/૮૦/૭૯/૭૬/૭૫/ અબંધે **ઉપશાંતમોહે** ૩૦ ના ઉદય ભાગા ૭૨ ને સત્તા ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮ અને **ક્ષીણમોહે** ૩૦ ના ઉદય ભાંગા ૨૪ અને ૮૦/૭૯/૭૬/૭૫/ કુલ **સત્તા ૧૫૧** (૨૦+૨૦ + ૨૦+૧૫+૩૦+૨૮ + ૨+૮ + ૮)

પ્રાયોગ્ય બંધ ભાગો ૧ના ઉદયભાંગા ૭૭૦૧ (વૈ૦ વાઉકાયના ૩ ભાંગા વિના)ને વિષે ૪ અને ર સત્તા કહેવી બાદર પ્રત્યેક પર્યાપ્તા પ્રાયોગ્ય ૨૫ના બંધ ભાંગા ૮ના ઉદયભાગા ૭૬૬૮માંથી ૭૭૦૪ને વિષે ૨૩ના બંધની જેમ સત્તા. દેવના ૬૪ ભાગે ૨ સત્તા ૨૬ના બંધ ભાંગા ૧૬ના ઉદયભાંગા ૭૭૬૮ને વિષે ઉપર પ્રમાણે ઉદય અને સત્તા કહેવી. ૯ ઉદયે ૪૦ સત્તા દરેક ૨૩/૨૫/૨૬/ના બંધે કહેવી. નરકગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮નો બંધ ભાગો ૧ ઉદયભાંગા ૩૫૪૪ માથી તિર્યંચ૦ ૨૩૦૪+મનુષ્યના ૧૧૫૨ ભાગે ૩ સત્તા. વૈ૦તિ૦ ૫૬+વૈ૦મ૦ ૩૨ ભાગે ૨ સત્તા કૃષ્ણલેશ્યા ૫-૬-૭ મી નારકીમાં હોય અને જિનનામની સત્તાવાળો મનુષ્ય પ્રથમની ૩ નારકીમા ઉપજે ત્યાં કૃષ્ણલેશ્યા નથી પરંતુ નીલ અને કાપોત છે માટે ૮૯ની સત્તા મનુષ્યને ભાગે ન કહેવી. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ના બંધ ભાંગા ૮ના ઉદયભાગા ૭૫૯૨ અથવા ૭૬૦૨માંથી તિર્યંચના ૨૩૦૪ ભાગે ૩ અને ૨૬૦૦ ભાગે ૨ સત્તા. મનુષ્ય૦ ૧૧૫૨ ભાંગે ૩ અને ૧૪૪૮ ભાંગે ૨ સત્તા. વૈ૦તિ૦ ૫૬+વૈ૦મ૦ ૩૫ ભાગે ૨ સત્તા. આહારક૦ ૭ ભાગે ૯૨ની સત્તા કુલ સત્તા ૧૮. વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૨૪ના ઉદયભાંગા ૭૭૦૪ને વિષે ૨૩ના બંધની જેમ સત્તા કહેવી તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ના ઉદયભાંગા. ૭૭૭૩માંથી ૭૭૦૪ ભાગાને વિષે ૨૩ના બંધની જેમ સત્તા દેવ૦ ૬૪+નારકી ૫ ભાગે ૨ સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ના ઉદયભાંગા ૭૭૭૦માંથી ૧૫૭ ભાગે (૫૬+૩૨+૬૪ +૫) ૨ સત્તા અને બાકીના ભાગે ૪ સત્તા દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૮ના ઉદયભાંગા ૨૬૩૨ અથવા ૨૬૪૨માંથી મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦+વૈ૦મ૦ ૩૫ ભાંગે અને ૭ ઉદયે ૯૩/૮૯/ અને આહારકના ૭ ભાગે ૯૩ની સત્તા. કુલ ૫૪ સત્તા વિકલેંદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાગા ૨૪ના ઉદયભાંગા ૭૭૦૪ને વિષે ૨૩ના બંધની

બંધ દેવ ન બાંધે કારણકે ભવનપતિ વ્યંતર અને જ્યોતિષી દેવો નીલ અને કાપોત લેશ્યાવાળા છે પરંતુ જિનનામનો બંધ નથી. વૈમાનિક દેવોને જિનનામનો બધ છે પરંતુ નીલ અને કાપોત લેશ્યા નથી માટે દેવો ૩૦નો બંધ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ન કરે સત્તા ૪૫ કુલ ૪૦+૪૦+૪૦+૧૯+૫૪+૪૫ = ૨૩૮ સત્તા. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધમાં આહારકદ્વિક સાતમા ગુણઠાણે બંધાય, પરંતુ કૃષ્ણાદિ ૩ લેશ્યાને ૬ ગુણઠાણાં છે માટે દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૦નો બંધ ન કરે

તેજોલેશ્યી—બંધ ભાગા ૧૩૮૭૪ (એકેદ્રિયના ૨૩ ના બંધ ૪+૨૫ ના બંધના ૧૨+વિકલેં૦ ૫૧+ અપર્યાપ્ત તિ૦ ૧+મ૦ ૧+ નારકી૦ ૧+અપ્રાયોગ્ય૦ ૧=૭૧ વિના) ઉદય ભાંગા ૭૬૭૦ (એકે૦ ૩૮+વિકલેં૦ ૬૬ અપ૦ તિ૦ મ૦ ૨+૨+ના૦ ૫+ કેવળી૦ ૮= ૧૨૧ વિના) સત્તા ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ તીવ્ર તેજો આદિ ૩ લેશ્યાવાળા દેવ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય બાંધે તેમજ મનુષ્ય અને તિર્યંચ દેવ પ્રાયોગ્ય બાંધે માટે સત્તા ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮ પરંતુ મંદ અને મધ્યમ તેજોલેશ્યા વાળા તેઉનિરય નવૂણા૦ એ ગાથાથી તેજોલેશ્યા વાળા દેવ. એકેંદ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય બાંધે તેમજ તેજો-લેશ્યાવાળા મનુષ્ય અને તિર્યંચ નરકગતિ સિવાય ૩ ગતિ બાંધે માટે તેને આશ્રયીને મે સવેધ લખ્યો છે. ૨૫ ના બંધ ભાંગા ૮ અને ૨૬ ના બંધ ભાંગા ૧૬ ના ઉદય ભાંગા ૭૬૬૦. તેમાંથી ૨૧/૨૪ ના ઉદયના એકે૦ ૪+ તિર્યંચ ૨૧/૨૬ ના ઉદયના ૨૯૬ ભાંગે અને ૩ ઉદયે ૫ સત્તા બાકીના ૪ ઉદયે તિર્યંચ૦ ૪૬૦૮+ મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦ ભાગે ૪ સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨+ દેવ૦ ૬૪ ભાંગે ૯૨/૮૮/ કુલ ૩૫ સત્તા. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ ના બંધ ભાંગા ૮ના ઉદયભાંગા ૭૬૦૨ માંથી તિર્યંચ૦ ૨૩૦૪ ભાંગે ૩ સત્તા અને ૨૬૦૦ ભાંગે ૨ સત્તા. મનુષ્ય૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૩ અને ૧૪૪૮ ભાંગે ૨ સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+ વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાંગે ૯૨/૮૮/ સત્તા. આહા૦

મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦ ભાગે ૪ સત્તા. વૈ૦ તિ૦ ૫૬+ વૈ૦ મ૦ ૩૨+ દેવ૦ ૬૪ ભાગે ૯૨/૮૮ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૬૫૬ માંથી તિ૦ ૪૯૦૪+ મ૦ ૨૬૦૦ ભાગે ૪ અને બાકીના વૈ૦ તિ૦ ૫૬+ વૈ૦ મ૦ ૩૨+દેવ૦ ૬૪ ભાગે ૯૨/૮૮/ સત્તા. દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૮ ના ઉદય ભાંગા ૨૬૪૨ માંથી મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦+ વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે ૭ ઉદયે ૯૩/૮૯/ અને આહારક૦ ૭ ભાગે સત્તા ૯૩/ કુલ સત્તા ૩૦+૧૪=૪૪. તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૬૫૬ માંથી તિર્યંચ૦ ૨૯૬ ભાગે ૫ અને ૪૬૦૮ ભાગે ૪ સત્તા મનુષ્યના ૨૬૦૦ ભાગે ૪ સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬+ વૈ૦ મ૦ ૩૨+ દેવ૦ ૬૪ ભાગે ૯૨/૮૮/ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાંગા ૮ ના બંધક દેવના ૬ ઉદયના ભાંગા ૬૪ને વિષે સત્તા ૯૩/૮૯/ દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૩૦નો બંધ ભાગો ૧ના ઉદય ભાંગા મનુષ્ય૦ ૧૪૪ +વૈ૦ મ૦ ૨+ આહા૦ ૨=૧૪૮ ભાગે સત્તા ૯૨ કુલ ૪૨ સત્તા. દેવ પ્રાયોગ્ય ૩૧ નો બંધ ભાગો ૧ ના બંધક મનુષ્ય૦ ૧૪૪+ વૈ૦ મ૦ ૨+ આહા૦ ૨=૧૪૮ ભાગે ૨ ઉદયે સત્તા ૯૩ કુલ ૧૮+૪૪+૪૨+૨=૧૦૬

શુકલલેશ્યી બંધ ભાંગા ૪૬૩૫. ઉદય ભાંગા ૭૬૭૨. (એકે૦ ૪૨+વિકલે૦ ૬૬+અ૦ તિ૦ મ૦ ૨૧ અને ૨૬ ના ઉદયના ૨+૨+ નારકી૦ ૫+કેવળી૦ ૨=૧૧૯ વિના) સત્તા ૯ (૯૩/૯૨/૮૯/૮૮/૮૬/૮૦/૭૯/૭૬/૭૫ દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ ના બંધ ભાંગા ૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૬૦૨ માંથી તિર્યંચ૦ ૨૩૦૪ ભાગે ૩ અને ૨૬૦૦ ભાગે ૨ સત્તા. મનુષ્ય૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૩ અને ૧૪૪૮ ભાગે ૨ સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬+ વૈ૦ મ૦ ૩૫ ભાગે ૯૨/૮૮ અને આહા૦ ૭ ભાગે ૯૨ ની સત્તા કુલ સત્તા ૧૮ તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૭૬૫૬ માંથી

ગુણઠાણું હોવાથી ૯ ના ઉદયે ૧ ભાગે ૮૦/૭૬/૯ સત્તા અને ૮ ના ઉદયે ૧ ભાગે ૭૯/૭૫/૮/ની સત્તા કુલ સત્તા ૨૮૫

અભાગ્યા બંધ ભાગા ૧૩૯૨૬ ઉદયભાગા ૭૭૭૩ સત્તા ૮૮/૮૬/૮૦/૭૮ ૨૩ના બંધ ભાગા ૪ના ઉદયભાગા ૭૭૦૪માંથી એકે૦ ૧૯ ભાગે ૪ સત્તા ૨૦ ભાગે ૩ અને ૩ ભાગે ૨ સત્તા. ૮૮/૮૬/ વિકલે૦ ૧૮ ભાગે ૪ અને ૪૮ ભાગે ૩ સત્તા. તિર્યંચના ૨૯૮ ભાગે ૪ અને ૪૬૦૮ ભાગે ૩ સત્તા. મનુષ્ય૦ ૨૬૦૦ ભાગે ૩ સત્તા. (૮૮/૮૬/૮૮/ વૈ૦ તિ૦ ૫૬ વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૮૮ કુલ સત્તા ૩૧. પહેલા ૪ ઉદયે ચાર ચાર અને પછીના ૫ ઉદયે ત્રણ ત્રણ સત્તા. ૨૫ ના બંધ ભાગા ૨૫ માંથી ૧૬ બંધ ભાગે ઉદય ભાગા ૭૭૦૪ ને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૧ બંધ ભાગે ઉદય ભાગા ૭૭૦૧ માંથી એકે૦ ૩૯+વિકલે૦ ૬૬+તિ૦ ૪૯૦૬ +મ૦ ૨૬૦૦ ભાગે ૮૮/૮૬/૮૦/ વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૮૮ ની સત્તા. ૨૫ ના બંધ ભાગા ૮ અને ૨૬ ના બંધ ભાગા ૧૬ ના ઉદય ભાગા ૭૭૬૮ માંથી ૭૭૦૪ ભાગે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા. અને દેવના ૬૪ ભાગે ૮૮ ની સત્તા. નરકગતિ અને દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ ના બંધ ભાગા અનુક્રમે ૧+૮ ના ઉદય ભાગા ૩૫૪૪ માંથી તિર્યંચ૦ ૨૩૦૪+મનુષ્ય૦ ૧૧૫૨ ભાગે ૨ ઉદયે ૮૮/૮૬ અને વૈ૦ તિ૦ ૫૬ અને વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાગે ૮૮ ની સત્તા કુલ ૮ સત્તા. વિકલેન્દ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાગા ૨૪ ના ઉદય ભાગા ૭૭૦૪ ને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાગા ૭૭૭૩ માંથી ૭૭૦૪ ભાગે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા૦ દેવ૦ ૬૪+નારકી૦ ૫ ભાગે ૮૮ સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાગા ૭૭૭૦ માંથી એકે૦ ૩૯+વિકલે૦ ૬૬+તિ૦ ૪૯૦૬+મનુષ્ય૦ ૨૬૦૨ ભાગે ૮૮/૮૬/૮૦ ની સત્તા

દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ ના બંધ ભાંગા ૮ ના બંધક તિર્યંચ૦ ૨૩૦૪+મનુષ્ય૦ ૧૧૫૨+વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૫=૩૫૪૭ ભાંગા અને ૬ ઉદયને વિષે ૯૨/૮૮ સત્તા કુલ ૧૨ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાંગા ૮ ના બંધક દેવ૦ ૫૭+નારકી૦ ૧=૫૮ ભાંગા અને ૫ ઉદયને વિષે સત્તા ૯૨/૮૮ દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૮ ના બંધક મનુષ્ય૦ ૧૧૫૨+વૈ૦ મનુષ્ય૦ ૩૫=૧૧૮૭ ભાંગા અને ૫ ઉદયે ૯૩/૮૯ ની સત્તા કુલ ૧૦+૧૦=૨૦ સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધ ભાંગા ૮ ના બંધક દેવ૦ ૫૭+નારકી૦ ૧=૫૮ ભાંગા અને ૫ ઉદયે ૯૩/૮૯ની સત્તા. તેમાં નારકીને ૮૯ ની સત્તા. દેવ પ્રાયોગ્ય ૩૦ નો બંધ ભાંગો ૧ ના બંધક મનુષ્ય૦ ૧૪૪+વૈ૦ મનુષ્ય૦ ૨=૧૪૬ ભાંગે અને ૨ ઉદયે સત્તા ૯૨ કુલ ૧૨ સત્તા. દેવ પ્રાયોગ્ય ૩૧ નો બંધ ભાંગો ૧ના બંધક મનુષ્ય૦ ૧૪૪+વૈ૦ મ૦ ૨=૧૪૬ ભાંગે અને ૨ ઉદયે ૯૩ ની સત્તા ૧ ના બંધે બંધ ભાંગો ૧ ઉદય સ્થાન ૩૦ ના ભાંગા ૭૨ ને ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮ ની સત્તા. અબંધે ૩૦ ના ઉદય ભાંગા ૭૨ ને ૯૩/૯૨/૮૯/૮૮ ની સત્તા. ૧૨+૨૦+૧૨+૨+૪+૪=૫૪ સત્તા

ક્ષાયિક. બંધ ભાંગા ૩૫ ઉદય ભાંગા ૬૨૩ (વૈ૦ મ૦ ૩૫+ આહા૦ ૭+કેવળી૦ ૮+દેવ૦ ૬૪+નારકી૦ ૫+યુગલિક તિર્યંચ૦ ૬ ઉદયના ૬૪ + મનુષ્ય૦ ૪૪૦ (પહેલુ સંઘયણ જ હોય. તેથી ૨૧/૨૬/૨૮/૨૯/૩૦ ના ઉદયના અનુક્રમે ભાંગા ૮+૪૮+૯૬+ ૯૬+૧૯૨=૪૪૦) સત્તા૦ ૧૦ (૮૬ અને ૭૮ વિના) દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ ના બંધ ભાગા ૮ ના ઉદય ભાંગા ૫૪૬ માંથી મનુષ્ય૦ ૪૪૦+વૈ૦ મ૦ ૩૫+તિર્યંચના ૬૪ ભાગે અને ૮ ઉદયે સત્તા ૯૨/૮૮ અને આહા૦ ૭ ભાગે ૯૨ ની સત્તા કુલ ૧૬ સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બંધ ભાંગા ૮ ના ઉદય ભાંગા દેવ૦ ૬૪+નારકી૦ ૫=૬૯ ભાગે અને ૬ ઉદયે સત્તા ૯૨/૮૮/ દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના

અસંજ્ઞી–બંધ ભાંગા ૧૩૯૨૬ ઉદય ભાંગા ૧૩૨ કે ૫૦૧૬, સત્તા ૯૨/૮૮/૮૬/૮૦/૭૮/ ૨૩/૨૫/૨૬ના બંધ ભાંગા અનુક્રમે ૪/૨૫/૧૬/ના ઉદય ભાંગા ૧૩૨ કે ૫૦૧૬ માંથી એકેંદ્રિય૦ ૧૯ ભાંગે ૫ સત્તા ૨૦ ભાંગે ૪ અને ૩ ભાંગે ૩ સત્તા. વિકલેં૦ ૧૮ ભાંગે ૫ અને ૪૮ ભાંગે ૪ સત્તા. તિર્યંચના (૬ કે ૨૯૮ ભાંગે ૫ અને ૧૬ કે ૪૬૦૮ ભાંગે ૪, મનુષ્યના ૨ ભાંગે ૪ સત્તા. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૫ નો બંધ ભાંગો ૧ ના ઉદય ભાંગા ૧૨૯ કે ૫૦૧૩ ને વિષે ૪ સત્તા, ૯ ઉદયે ૪૦ સત્તા. દેવ૦ અને નરકગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ ના બધ ભાગા ૮+૧=૯ ના ઉદય ભાંગા અસજ્ઞી તિર્યંચના ૩૦ અને ૩૧ ના ઉદયના ૪+૪=૮ અથવા ૧૧૫૨+૧૧૫૨=૨૩૦૪ ભાગે અને ૨ ઉદયે ૯૨/૮૮/૮૬/ સત્તા કુલ ૬ સત્તા. વિકલેદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૨૯/૩૦/ના બધ ભાગા ૨૪+૨૪ ના ઉદય ભાગા ૧૩૨ કે ૫૦૧૬ ને વિષે ૨૩ ના બધની જેમ સત્તા. તિર્યંચ પ્રાયોગ્ય ૨૯/૩૦ ના બંધ ભાંગા ૪૬૦૮, ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૧૩૨ કે ૫૦૧૬ ને વિષે ૨૩ ના બધની જેમ સત્તા મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ ના બંધ ભાગા ૪૬૦૮ ના ઉદય ભાંગા ૧૨૯ કે ૫૦૧૩ ને વિષે મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૫ ના બધની જેમ ૪ સત્તા. ૪૮+૪૦+૪૦+૬+૪૦+૪૦=૨૦૬ સત્તા.

આહારી–બધ ભાગા ૧૩૯૪૫ ઉદય સ્થાન ૨૪/૨૫/૨૬/૨૭/ ૨૮/૨૯/૩૦/૩૧ ના ઉદય ભાંગા ૭૭૪૬ (૨૦/૨૧/૯/૮ ના ઉદય ભાંગા અનુક્રમે ૧+૪૨+૧+૧=૪૫ વિના) સત્તા સ્થાનક–૧૦
૨૩ ના બધ ભાગા ૪ ના ઉદય ભાંગા ૭૬૭૨ માંથી એકેદ્રિય૦ ૧૪ ભાગે ૩ ઉદયે ૫ સત્તા૨૦ ભાગે ૪ અને ૩ ભાગે ૩ સત્તા. વિકલેદ્રિય૦ ૯ ભાગે ૫ અને ૪૮ ભાગે ૪ સત્તા તિર્યંચ૦ ૨૮૯ ભાંગે ૫ અને ૪૬૦૮ ભાગે ૪ સત્તા. મનુષ્ય૦ ૨૫૯૩ ભાગે ૪ સત્તા વૈ૦ તિ૦ ૫૬+વૈ૦ મ૦ ૩૨ ભાંગે ૨ સત્તા. ૮ ઉદયે કુલ ૩૫ સત્તા. ૨૫ ના બંધ ભાંગા ૨૫ માંથી ૧૬ ભાંગાના ઉદય ભાંગા ૭૬૭૨ ને વિષે ૨૩ ના બંધની જેમ સત્તા.

નાણંતરાય દસગં,-જ્ઞાનાવરણ અને અંતરાય મળીને ૧૦
દંસણ નવ વેઅણિજ્જ મિચ્છત્તં,-દર્શનાવરણ ૯. વેદનીય ૨. મિથ્યાત્વ.
સમ્મત્ત લોભ વેઆ, ઉઆણિ-સમ્યકત્વ સંજ્વલન લોભ ૩ વેદ ૪ આયુષ્ય.
નવ નામ ઉચ્ચં ચ. ૬૮-નામ કર્મની ૯ અને ઉચગોત્ર

ગુણ સ્થાને બંધ પ્રકૃતિ

તિત્થયરાહારગ વિરહિઆઉ, અજ્જેઈ સવ્વપયડિઓ, મિચ્છત્ત-વેઅગો-મિથ્યાદષ્ટિ તીર્થંકર નામકર્મ અને આહારકદ્વિક વિના ૧૧૭ પ્રકૃતિઓ બાંધે.

સાસણો વિ ગુણવીસ સેસાઓ. ૬૯-સાસ્વાદની વળી ૧૯ પ્રકૃતિ વિના ૧૦૧ પ્રકૃતિ બાંધે.

છાયાલ સેસ મીસો,-મિશ્રદષ્ટિ ૪૬ પ્રકૃતિ વિના ૭૪ પ્રકૃતિ બાંધે
અવિરય સમ્મો તિઆલ પરિસેસા,-અવિરત સમ્યગ્દષ્ટિ ૪૩ પ્રકૃતિ વિના ૭૭ પ્રકૃતિ બાંધે.
તેવન્ન દેસ વિરઓ,- દેશવિરત ૫૩ પ્રકૃતિ વિના ૬૭ પ્રકૃતિ બાંધે.
વિરઓ સગવન્ન સેસાઓ. ૭૦-વિરત (પ્રમત્ત) ૫૭ પ્રકૃતિ વિના બાકીની ૬૩ પ્રકૃતિ બાંધે
ઇગુણટ્ઠિ મપ્પમત્તો, બંધઇ દેવાઉઅસ્સ-દેવાયુનો બંધક અપ્રમત્ત ૫૯ પ્રકૃતિ બાંધે
ઇઅરો વિ,-ઇતર (દેવાયુનો) અબંધક ૫૮ પ્રકૃતિ બાંધે.

અટ્ઠાવન્ન મપુવ્વો, છપ્પન્નં વાવિ છવ્વીસં. ૭૧-અપૂર્વકરણ-વાળો ૫૮, ૫૬ અથવા ૨૬ પ્રકૃતિ બાંધે.

બાવીસા એગૂણં, બંધઇ અટ્ઠારસંતમનિઅટ્ટી,- અનિવૃત્તિ બાદરવાળો ૨૨ અને એકેક ઓછી ૨૧/૨૦/૧૯/૧૮ સુધી બાંધે

સોલસ અટ્ઠારસેવ ગુણવીસા,-પુરૂષવેદ ઉપશમે ૧૬, અપ્રત્યા૦ પ્રત્ય૦ ક્રોધ ઉપશમે ૧૮. સંજ્વલન ક્રોધ ઉપશમે ૧૯
એગાહિ દુ ચઉવીસા,-અપ્રત્યા૦ પ્રત્યા૦ માન ઉપશમે ૨૧ સંજ્વલન માન ઉપશમે ૨૨, અપ્રત્યા૦ પ્રત્યા૦ માયા ઉપશમે ૨૪
પણવીસા બાયરે જાણ. ૭૬-સંજ્વલન માયા ઉપશમે ૨૫ પ્રકૃતિઓ અનિવૃત્તિ બાદરે તુ જાણ.
સત્તાવીસં સુહુમે,- અપ્રત્યા૦ પ્રત્યા૦ લોભ ઉપશમે સૂક્ષ્મ સંપરાગે ૨૭ પ્રકૃતિ હોય
અટ્ઠાવીસં ચ મોહ પયડીઓ.-સંજ્વલન લોભ ઉપશમે મોહનીયની ૨૮ પ્રકૃતિઓ
ઉવસંત વીયરાએ, ઉવસંતા હુંતિ નાયવ્વા. ૭૭-ઉપશાંત વીતરાગે (૧૧ મા ગુણઠાણે ઉપશાત થયેલી ૨૮ પ્રકૃતિઓ) હોય એમ જાણવું.

અનંતાનુબંધીની ઉપશમના આ પ્રમાણે-૧. અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ આદિ (દેશવિરતિ પ્રમત્ત અને અપ્રમત્ત) માંથી કોઈ પણ જીવ, ૨ કોઈ પણ યોગે વર્તતો, ૩. તેજો પદ્મ અને શુક્લ માહેથી એક લેશ્યાવાળો, ૪. સાકારોપયોગી, ૫. ૧ કોડાકોડી સાગરોપમથી ન્યૂન સ્થિતિના કર્મવાળો, ૬. કરણ કાળથી પૂર્વે પણ વિશુદ્ધ ચિત્તવત, તેવો થકો ૭ પરાવર્તમાન સર્વ શુભ જ બાંધે પણ અશુભ ન બાંધે અને ૮. અશુભ પ્રકૃતિનો અનુભાગ ચઉઠાણીયો હોય તે બેઠાણીયો કરે અને ૯. શુભ પ્રકૃતિનો બેઠાણીયો હોય તે ચઉઠાણીયો કરે અને ૧૦. સ્થિતિબંધ પૂર્ણ થયે થકે અન્ય સ્થિતિબંધ પૂર્વલા સ્થિતિબંધની અપેક્ષાએ પલ્યોપમને સંખ્યાતમે ભાગે હીન હીન કરે, એમ અંતર્મુહૂર્ત કાળ લગે રહીને ત્યાર પછી યથાક્રમે પ્રત્યેક અંતર્મુહૂર્તના ત્રણ કરણ કરે તે આ પ્રમાણે-યથાપ્રવૃત્તકરણ ૧, અપૂર્વકરણ ૨, અને અનિવૃત્તિકરણ ૩, ચોથી ઉપશાતાદ્ધા. ત્યાં યથાપ્રવૃત્તકરણે પેસતો થકો પ્રતિ

હોય ત્યાર પછી જે ઉપરલા જઘન્ય સ્થાનક કહ્યાં તેનાં ઉત્કૃષ્ટ વિશુદ્ધિ સ્થાનક નિરંતર અનંતગુણી વૃદ્ધિએ યાવત્ ચરમ સમયનુ ઉત્કૃષ્ટું વિશુદ્ધિ સ્થાનક હોય ત્યાં લગે કહેવું. એ યથાપ્રવૃત્ત કરણ કહ્યું. હવે અપૂર્વકરણ કહે છે—ત્યાં અપૂર્વકરણે પ્રતિસમયે અસંખ્યાતા લોકાકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ અધ્યવસાય સ્થાનક હોય તે પ્રતિસમયે છઠાણુવડિયાં હોય. ત્યાં પ્રથમ સમયે જઘન્ય વિશુદ્ધિ સર્વ થકી થોડી હોય પણ તે યથાપ્રવૃત્ત કરણના ચરમ સમયની ઉત્કૃષ્ટી વિશુદ્ધિ થકી અનંતગુણી જાણવી. તે થકી પ્રથમ સમયે જ ઉત્કૃષ્ટી વિશુદ્ધિ અનંતગુણી હોય. તે થકી તે બીજે સમયે જઘન્ય વિશુદ્ધિ અનંતગુણી હોય તે થકી તે જ બીજે સમયે ઉત્કૃષ્ટી વિશુદ્ધિ અનંતગુણી હોય. એમ પ્રતિ સમયે અનંતગુણી વધતી વિશુદ્ધિ અપૂર્વકરણના છેલ્લા સમયે લગે કહેવી, યાવત્ ચરમ સમયે ઉત્કૃષ્ટી વિશુદ્ધિ અનંતગુણી હોય. એ અપૂર્વકરણને વિષે પ્રથમ સમયેજ સ્થિતિઘાત ૧, રસઘાત ૨, ગુણશ્રેણિ ૩, ગુણસંક્રમ ૪ અને અન્ય (અપૂર્વ) સ્થિતિબંધ ૫, એ પાંચ પદાર્થ સમકાળે પ્રવર્ત્તે. ત્યાં 'સ્થિતિઘાત'તે સ્થિતિવંત કર્મના અગ્રિમ ભાગ થકી ઉત્કૃષ્ટ-પણે ઘણાં સાગરોપમનાં શત પ્રમાણ અને જઘન્યથી પલ્યોપમના સંખ્યાત ભાગ માત્ર સ્થિતિ ખંડ ઉકેરે—ખંડે, તે ઉકેરીને જે સ્થિતિ હેઠે નહીં ખંડે તે માંહે તે દલિયું નાખે, અંતર્મુહૂર્ત્ત કાળે તે સ્થિતિ ખંડ ઉકેરે. ત્યાર પછી વળી ફરીને પણ હેઠલુ પલ્યોપમ સંખ્યેય ભાગ માત્ર સ્થિતિ ખંડ અંતર્મુહૂર્ત્ત કાળે ઉકેર, પૂર્વોક્ત પ્રકારે જ નાંખે. એમ અપૂર્વકરણના કાળ માહે ઘણા સ્થિતિ ખંડનાં સહસ્ર વ્યતિક્રમે. એમ કર્યે થકે અપૂર્વકરણને પ્રથમ સમયે જેટલી સ્થિતિનું કર્મ હતું, તે તેને જ ચરમ સમયે સંખ્યાતગુણું હીન થાય 'રસઘાત તે અશુભ પ્રકૃતિનો જે અનુભાગ, તેનો અનંતમો ભાગ મૂકીને શેષ સર્વ અનુ-ભાગના ભાગ અંતર્મુહૂર્ત્તે વિનાશે ત્યાર પછી વળી જે અનંતમો ભાગ રહ્યો છે, તેનો વળી અનંતમો ભાગ મૂકીને શેષ અનુભાગના ભાગ

વિશુદ્ધિસ્થાનકની અપેક્ષાએ બીજા સમયનું વિશુદ્ધિસ્થાનક અનંતગણું હોય, એમ યાવત્ અનિવૃત્તિકરણના ચરમ સમય લગે કહેવું તે માટે જ એ કરણે પેઠેલા તુલ્યકાળના જીવો સબંધી અધ્યવસાયસ્થાનોને પરસ્પરે નિવૃત્તિ–વ્યાવૃત્તિ (ફેરફાર) નથી તે માટે અનિવૃત્તિકરણ નામ કહીએ. એ અનિવૃત્તિ બાદર કરણને વિષે જેટલા સમય તેટલાં અધ્યવસાયસ્થાનક હોય. તે પૂર્વ પૂર્વ થકી અનંતગુણ વૃદ્ધ હોય ઇહાં પણ પહેલા સમયથીજ માંડીને પૂર્વોક્ત પાંચે પદાર્થ સમકાળે પ્રવર્તે. તે અનિવૃત્તિકરણના કાળના ઘણા સંખ્યાતા ભાગ ગયે અને એક ભાગ રહે થકે અનંતાનુબંધીની હેઠલી આવલિકા માત્ર મૂકીને અંતર્મુહૂર્ત પ્રમાણ અંતકરણ, અભિનવ સ્થિતિ બંધના કાળ પ્રમાણ અંતર્મુહૂર્ત્ત કરે અંતરકરણનું દલિઉ ઉકેરાતું બધ્યમાન પર પ્રકૃતિને વિષે નાખે, અને પ્રથમ સ્થિતિનું દલિઉં આવલિકા માત્ર હોય, તે વેદ્યમાન પર પ્રકૃતિને વિષે સ્તિબુક સંક્રમે કરીને સંક્રમાવે, તે અંતરકરણ કીધે થકે બીજે સમયે અનંતાનુબંધીનું ઉપરની સ્થિતિનું દલિઉં ઉપશમાવવા માંડે તે આ રીતે કે—પ્રથમ સમયે સ્તોક ઉપશમાવે. બીજે સમયે અસંખ્યાત ગુણ ઉપશમાવે. એમ યાવત્ અંતર્મુહૂર્ત લગે ઉપશમાવે એટલે કાળે સમસ્તપણે અનંતાનુબંધી ઉપશમિત થાય. ઉપશમિત તે શું? જેમ રેણુનો નિકર (સમૂહ) પાણીના બિંદુના સમૂહે સિંચી સિંચીને દુધણાદિઘણ—ગોઘર–મુદ્ગર વડે નિઃકુટ્ટિત થકો નિઃસ્પંદ થાય તેમ કર્મરેણુનો નિકર પણ વિશુદ્ધિ જલે કરી સિંચી સિંચીને અનિવૃત્તિકરણરૂપ દુધણાદિકે કરીને નિઃકુટ્ટિત થકો સંક્રમણ, ઉદય, ઉદીરણા, નિધત્ત અને નિકાચના કરવાને અયોગ્ય થાય તેને ઉપશમના કહીએ કેટલાક આચાર્ય કહે છે કે અનંતાનુબંધીની ઉપશમના ન હોય, પણ વિસંયોજના = ક્ષપણા જ હોય, તે આવી રીતે કે—ઇહાં શ્રેણિ અણપડિવજતા પણ અવિરત ચારે ગતિના પણ વેદક સમ્યગ્દૃષ્ટિ અથવા દેશવિરતિ તિર્યંચ અને મનુષ્ય અથવા સર્વ વિરતિ મનુષ્ય જ, એ

ત્યાર પછી સ્થિતિખંડ પૃથકત્વ ગયે છતે અપૂર્વકરણાદ્ધાના છેલ્લે સમયે હાસ્ય, રતિ, ભય અને જુગુપ્સાનો બંધવ્યવચ્છેદ થાય. હાસ્ય, રતિ, અરતિ, શોક, ભય તથા જુગુપ્સાનો ઉદય હોય, અને સર્વ કર્મનાં દેશ ઉપશમના નિધત્તિ તથા નિકાચના કરણ વિચ્છેદ પામે. ત્યાર પછી અનંતર સમયે અનિવૃત્તિ કરણમાં પ્રવેશ કરે. અહી પણ સ્થિતિઘાતાદિ પાંચ પૂર્વોક્ત રીતે કરે.

× તે પછી અનિવૃત્તિકરણાદ્ધાના સંખ્યાતા ભાગ ગયે છતે દર્શન સપ્તક સિવાયની મોહનીય કર્મની એકવીશ પ્રકૃતિનું અંતરકરણ કરે ત્યાં વેદ્યમાન સંજ્વલન ચાર કષાય માંહેનો કોઈ પણ એક કષાય અને ત્રણ વેદ માંહિના કોઈ પણ વેદ્યમાન એક વેદની પ્રથમ સ્થિતિ પોતાના ઉદય કાળ પ્રમાણ હોય. બાકીના ૧૧ કષાય અને ૮ નોકષાયની પ્રથમ સ્થિતિ આવલિકા માત્ર હોય. અહી સ્ત્રીવેદ અને અને નપુંસક વેદનો ઉદયકાળ સર્વથી થોડો હોય અને માંહોમાંહે સરખો હોય તે કરતાં પુરૂષ વેદનો ઉદયકાળ સંખ્યાત ગુણ હોય તે થકી સંજ્વલન ક્રોધનો વિશેષાધિક, તે થકી સંજ્વલન માન, માયા અને લોભનો અનુક્રમે વિશેષાધિક હોય. ત્યાં સંજ્વલન ક્રોધના ઉદયે ઉપશમ શ્રેણિ પ્રારંભે તેને અપ્રત્યાખ્યાન તથા પ્રત્યાખ્યાન ક્રોધનો ઉપશમ ન થાય ત્યાં સુધી સંજ્વલન ક્રોધનો ઉદય હોય સંજ્વલન માનના ઉદયે શ્રેણિ પ્રારંભકને અપ્રત્યાખ્યાન તથા પ્રત્યાખ્યાન માનનો ઉપશમ ન થાય ત્યાં સુધી સંજ્વલન માનનો ઉદય હોય. સંજ્વલન માયાના ઉદયે શ્રેણિ પ્રારંભકને અપ્રત્યાખ્યાન તથા પ્રત્યાખ્યાન માયાનો ઉપશમ ન થાય ત્યાં સુધી સંજ્વલન માયાનો ઉદય હોય. સંજ્વલન લોભના ઉદયે શ્રેણિ પ્રારંભકને અપ્રત્યાખ્યાન તથા પ્રત્યાખ્યાન લોભનો ઉપશમ ન થાય ત્યાં સુધી સંજ્વલન લોભ (બાદર)નો ઉદય હોય. એ પ્રકારે તે અંતરકરણ ઉપરના ભાગની અપેક્ષાએ સમ અને અધો ભાગની અપેક્ષાએ પૂર્વોક્ત રીતે વિષમ

એમ નપુંસક વેદ ઉપશાંત થયે છતે મોહનીય કર્મની આઠ પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય ત્યાર પછી ઉક્ત પ્રકારે અંતર્મુહૂર્ત કાળે સ્ત્રીવેદને ઉપશમાવે, ત્યાર પછી અંતર્મુહૂર્ત કાળે હાસ્યાદિ ષટ્કને ઉપશમાવે, ત્યારે મોહનીયની પંદર પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય. તે જ સમયે વળી પુરૂષવેદના બંધ, ઉદય અને ઉદીરણાનો વ્યવચ્છેદ અને પ્રથમ સ્થિતિનો વ્યવચ્છેદ થાય. પુરૂષવેદની પ્રથમ સ્થિતિના બે આવલિકા બાકી રહે ત્યારે પૂર્વોક્ત પ્રકારે આગાલ ન હોય તે જ સમયથી માંડીને છ (હાસ્યાદિ) નોકષાયનું દલિક પુરૂષવેદમાં ન નાખે પરંતુ સંજ્વલન ક્રોધાદિને વિષે નાખે. કમ્મપયડીમાં કહ્યું છે પ્રથમ સ્થિતિની બે આવલિકા શેષ રહે ત્યારે વેદ પતદ્ગ્રહ ન થાય હાસ્યાદિ ષટ્ક ઉપશમાવ્યા પછી એક સમય ન્યૂન બે આવલિકા માત્ર કાળે પુરૂષવેદ સંપૂર્ણ ઉપશમાવે તે આ પ્રકારે-પ્રથમ સમયે થોડું ઉપશમાવે, બીજે સમયે અસંખ્યાત ગુણ, ત્રીજે સમયે તેથી પણ અસંખ્યાત ગુણ એમ બે સમયન્યૂન બે આવલિકાના ચરમ સમય સુધી સમયે સમયે અસંખ્યાતગુણુ અધિક દલ ઉપશમાવે અને બે સમયન્યૂન બે આવલિકા કાળ પર્યંત યથાપ્રવૃત્ત સંક્રમ વડે સમયે સમયે પરપ્રકૃતિને વિષે દલ સંક્રમાવે. તે પ્રથમ સમયે ઘણું સંક્રમાવે. બીજે સમયે વિશેષ હીન, ત્રીજે સમયે વિશેષહીન એમ ચરમ સમય સુધી સમયે સમયે વિશેષહીન સંક્રમાવે. એ પ્રકારે પુરૂષવેદ ઉપશાંત થયે છતે સોળ પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય. તે પછી જે સમયે હાસ્યાદિ ષટ્ક ઉપશાંત થાય તે સમયે પુરૂષ વેદની પ્રથમ સ્થિતિ ક્ષીણ થયેલી હોય. તે પછી અપ્રત્યાખ્યાનીય, પ્રત્યાખ્યાનીય અને સંજ્વલન ક્રોધને એક સાથે ઉપશમાવવા માંડે. સંજ્વલન ક્રોધની પ્રથમસ્થિતિ સમયન્યૂન ત્રણ આવલિકા શેષ રહે છતે અપ્રત્યાખ્યાનીય અને પ્રત્યાખ્યાનીય ક્રોધનું દલિક સંજ્વલન ક્રોધમાં ન નાંખે પરંતુ સંજ્વલન માનાદિકમાં નાંખે, કેમકે કહ્યું છે કે

तिसु आवलियासु समऊणियासु अपडिग्गहाउ संजलणा

ઉપજે તો તે અવશ્ય અસંખ્યાત વર્ષાયુ માંહેજ ઉપજે. પૂર્વોક્ત (ઉપશમ શ્રેણિના અધિકારે કહ્યા મુજબ) રીતે કરે. પણ એટલુ વિશેષ કે અપૂર્વકરણના પ્રથમ સમયે અનુદિત મિથ્યાત્વ અને મિશ્ર મોહનીયના દલિકને ઉદિત સમ્યકત્વ મોહનીયને વિષે ગુણ-સંક્રમ વડે નાંખે અને તે બંનેનો જ ઉદ્વલના સંક્રમ પણ કરે. તે આ પ્રમાણે—પહેલો સ્થિતિ ખંડ મોટો ઉવેલે, તથા બીજો સ્થિતિ ખંડ વિશેષ હીન, ત્રીજો તેથી પણ વિશેષ હીન, એમ અપૂર્વકરણના છેલ્લા સમય પર્યંત અનુક્રમે વિશેષહીનહીન ઉવેલે અપૂર્વકરણના પ્રથમ સમયે જે સ્થિતિની સત્તાવાળો હતો તે તેના જ ચરમ સમયે સંખ્યાત ગુણ હીન સ્થિતિની સત્તાવાળો થાય તે પછી અનિવૃત્તિકરણમાં પ્રવેશ કરે. ત્યાં પણ સ્થિતિઘાતાદિ સર્વે તેમજ કરે, અનિવૃત્તિકરણના પ્રથમ સમયે વળી ત્રણે દર્શન મોહનીયની દેશ ઉપશમના નિધત્તિ અને નિકાચના વ્યવચ્છેદ પામે. અનિવૃત્તિકરણના પ્રથમ સમયથી માંડીને દર્શન મોહનીયત્રિકની સ્થિતિસત્તાનો સ્થિતિ-ઘાતાદિ વડે ઘાત કરતો કરતો હજારો સ્થિતિ ખંડ ગયે છતે અ-સંજ્ઞિ પંચેદ્રિયની જેટલી સ્થિતિસત્તાવાળો થાય. તે પછી સહસ્ર-પૃથકત્વ સ્થિતિ ખંડ ગયે છતે ચઉરિંદ્રિય સમાન સ્થિતિ સત્તાવાળો થાય તે પછી પણ તેટલા જ સ્થિતિખંડ ગયે છતે તેઇંદ્રિય સમાન સ્થિતિસત્તાવાળો થાય તે પછી તેટલા સ્થિતિ ખંડ ગયે છતે બેઇન્દ્રિય સમાન સ્થિતિસત્તાવાળો થાય. તે પછી પણ તેટલા સ્થિતિ ખંડ ગયે છતે એકેદ્રિય સમાન સ્થિતિસત્તાવાળો થાય. તે પછી પણ તેટલા સ્થિતિ ખંડ ગયે છતે પલ્યોપમના અસંખ્યાત ભાગ પ્રમાણ સ્થિતિસત્તાવાળો હોય. તે પછી ત્રણ દર્શનમોહનીય પ્રત્યેકનો પણ એક એક સંખ્યાતમો ભાગ મૂકીને બાકીની સર્વે સ્થિતિનો ઘાત કરે—ખપાવે, તે પછી બાકી રાખેલ સંખ્યાતમા ભાગનો એક સંખ્યાતમો ભાગ મૂકીને બાકીથી સર્વ સ્થિતિનો

હૂર્ત્ત લગે વેદવે કરીને પલ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગ માત્રનું થયું, ત્યાંથી માંડીને બધાતી પ્રકૃતિને વિષે ગુણ સંક્રમે કરીને નાંખે. એમ નખાતું થકું તે અંતર્મુહૂર્ત્તે નિઃશેષપણે ક્ષીણ થાય; અને હેઠલું દલિઉં જો નપુંસકવેદી ક્ષપકશ્રેણિએ ચડ્યો હોય તો ભોગવતો ક્ષય કરે, અન્યથા તો તે આવલિકા માત્ર હોય. તેને વળી વેદ્યમાન પ્રકૃતિને વિષે સ્તિબુક સંક્રમે કરીને સંક્રમાવે. એમ નપુંસક વેદનો ક્ષય કરીને તેવીજ રીતે અંતર્મુહૂર્ત્તે સ્ત્રીવેદનો ક્ષય કરે. ત્યાર પછી છ નોકષાયનો પણ સમકાળે ક્ષય કરવા માંડે. ત્યાંથી માંડી તેનું ઉપરની સ્થિતિનું દલિઉ પુરૂષવેદ માંહે ન સંક્રમાવે, કિંતુ સંજ્વલન ક્રોધ માંહે સંક્રમાવે. એમ અંતર્મુહૂર્ત્તે છ નોકષાયનું ઉપરનું દલિઉ નિઃશેષપણે ક્ષીણ થાય, તે સમયેજ પુરૂષ વેદના બંધ, ઉદય અને ઉદીરણાનો છેદ થાય અને સમય ઊણી દો આવલિકાનું બાંધેલું વર્જીને શેષ દલિયાનો પણ ક્ષય થાય. એ પુરૂષવેદી પ્રારંભકને જાણવું જયારે નપુંસકવેદી પ્રારંભક હોય ત્યારે પ્રથમ સ્ત્રી વેદ અને નપુંસક વેદનો સમકાળે ક્ષય કરે, તે ક્ષયને સમયેજ પુરૂષવેદના બંધોદય ઉદીરણાનો છેદ થાય. ત્યાર પછી અવેદક થયો છતો પુરૂષવેદ અને હાસ્યષટ્કનો સમકાળે ક્ષય કરે. અને જયારે સ્ત્રીવેદી શ્રેણિ પ્રારંભે ત્યારે પ્રથમ નપુંસકવેદનો ક્ષય કરે, પછી સ્ત્રીવેદનો ક્ષય કરે, તે ક્ષયને સમયે જ પુરૂષવેદના બંધ, ઉદય, ઉદીરણાનો છેદ થાય. ત્યાર પછી પુરૂષવેદ અને હાસ્ય ષટ્કનો સમકાળે ક્ષય કરે. હવે પુરૂષવેદીને આશ્રયીને કહે છે-ક્રોધ વેદતાં પુરૂષવેદીને ક્રોધાદ્ધાના ત્રણ ભાગ હોય, તે આ પ્રમાણે=અશ્વકર્ણકરણાદ્ધા ૧, કિટ્ટિકરણાદ્ધા ૨, અને કિટ્ટિવેદનાદ્ધા ૩ ત્યાં અશ્વકર્ણકરણાદ્ધાએ વર્ત્તતો પ્રતિ-

ગુણ વૃદ્ધિએ સંજ્વલન માનમાં નાખે બીજી કિટ્ટિ વેદનાદ્ધાના ચરમ સમયે સંજ્વલન ક્રોધના બંધ ઉદય અને ઉદીરણાનો સમકાળે વ્યવચ્છેદ થાય તેની સત્તા પણ સમય ન્યૂન બે આવલિકાએ બાંધેલ દલિક વર્જીને બીજી શેષ રહી નથી કેમકે સર્વે માનમાં સંક્રમાવેલ છે. તે પછી અનંતર સમયે માનની પ્રથમ કિટ્ટિનું દ્વિતીય સ્થિતિગત દલિક આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને અંતર્મુહૂર્ત પર્યંત વેદે ક્રોધના પણ બંધાદિ વ્યવચ્છેદ ગયે છતે તે સંબંધી દલિક સમય ન્યૂન બે આવલિકા માત્ર કાળે ગુણસંક્રમે સંક્રમાવતો ચરમ સમયે સર્વ સંક્રમે સંક્રમાવે અહિં ક્રોધનો ક્ષય થાય. માનનું પણ પ્રથમ કિટ્ટિનું પ્રથમસ્થિતિગત કરેલું દલિક વેદાતું સમયાધિક આવલિકાનું બાકી રહે તે પછી અનંતર સમયે માનની બીજી કિટ્ટિનું દ્વિતીય સ્થિતિગત દલિક આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને સમયાધિક આવલિકા માત્ર બાકી રહે ત્યાં સુધી વેદે તે પછી અનંતર સમયે માનની ત્રીજી કિટ્ટિનું દ્વિતીયસ્થિતિગત દલિક આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને સમયાધિક આવલિકા માત્ર શેષ રહે ત્યાં સુધી વેદે. તેજ સમયે માનના બંધ, ઉદય અને ઉદીરણાનો એક સાથે વ્યવચ્છેદ થાય અને તેની સત્તા પણ સમય ન્યૂન બે આવલિકાએ બાંધેલ દલિક પુરતી જ બાકી હોય કેમકે બાકીનું માયામાં સંક્રમાવેલ છે તે પછી માયાની પ્રથમ કિટ્ટિનું દ્વિતીયસ્થિતિગત દલિક આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને અંતર્મુહૂર્ત પર્યંત વેદે માનના પણ બંધાદિ વ્યવચ્છેદ થયે છતે તે સંબંધી દલિક સમય ન્યૂન બે આવલિકા માત્ર કાળે ગુણસંક્રમ વડે માયામાં નાખે માયાનું પણ પ્રથમ કિટ્ટિનું દ્વિતીય સ્થિતિનું પ્રથમસ્થિતિગત કરેલું દલિક વેદાતું સમયાધિક આવલિકા માત્ર શેષ રહે તે પછી અનંતર સમયે માયાની બીજી કિટ્ટિનું દ્વિતીયસ્થિતિગત દલિક આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને સમયાધિક આવલિકા માત્ર બાકી રહે ત્યાં સુધી વેદે તે પછી અનં-

અહ સુઇઅ સયલજગસિહર,-હવે (કર્મ ક્ષય થયા પછી) એકાંત શુદ્ધ, સંપૂર્ણ, જગત (સાંસારિક સુખના) શિખર તુલ્ય

મરૂઅ નિરૂવમ સહાય સિદ્ધિસુહં,-રોગ રહિત, ઉપમારહિત, સ્વાભાવિક મોક્ષ સુખને

અનિહણ મવ્વાબાહં,-નાશ રહિત, પીડા રહિત

તિરયણસારં અણુહવતિ. ૮૮-ત્રણ (જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રરૂપ) રત્નના સારભૂત (મોક્ષ સુખને) અનુભવે છે.

ઉપસંહાર.

દુરહિગમ નિઉણ પરમત્થ, રૂઇર બહુભગ દિટ્ઠિવાયાઓ,-દુ:ખેથી જાણી શકાય એવા (ગંભીરાર્થ) નિપુણ (સૂક્ષ્મ બુદ્ધિને ગમ્ય) પરમ (યથાસ્થિત) અર્થવાળા રૂચિર (આનંદકારી) ઘણા ભાગાવાળા દૃષ્ટિવાદ સૂત્રથી

અત્થા અણુસરિઅવ્વા, બંધોદયસંતકમ્માણં. ૮૯-બંધ ઉદય અને સત્તા કર્મોના વિશેષ અર્થો અનુસરવા (જાણવા)

જો જત્થ અપડિપુન્નો, અત્થો અપ્પાગમેણ બદ્ધોત્તિ-અલ્પ આગમવાળા (અલ્પશાસ્ત્રના જાણ) એવા મેં જ્યાં જે અપૂર્ણ અર્થ બાંધ્યો (રચ્યો) હોય

તં ખમિઊણ બહુસુઆ, પૂરેઊણં પરિકહંતુ. ૯૦-તે (અપૂર્ણ અર્થ કહેવા રૂપ) અપરાધને ખમીને બહુશ્રુતોએ પૂર્ણ અર્થ કરીને કહેવો.

ગાહગ્ગં સયરીએ, ચંદ મહત્તર મયાણુસારીએ,-ચંદ્ર મહત્તરાચાર્યના મતને અનુસરનારી ૭૦ ગાથાઓ વડે આ ગ્રંથ રચાયલો છે.

ટીગાઇ નિયમિઆણં, એગૂણા હોઇ નઉઇ ઓ. ૯૧-ટીકાએ રચેલી ગાથાઓ મળીને એક ઉણ ૯૦ (૮૯) ગાથાઓ થાય છે.

ઉઠીને અને રાત્રે સુતી વખતે નિરંતર આ પ્રમાણે ભાવના ભાવું છુ. અરિહંત ભગવાન્ સિદ્ધ પરમાત્મા આચાર્ય ઉપાધ્યાય સાધુ એ પચ પરમેષ્ઠીનું મને શરણ હો. અને એ પાંચે ઉત્તમોત્તમ ગુણીઓને વંદન નમસ્કાર સ્તુતિ કરૂ છુ અને તેમના તથા શ્રાવક શ્રાવિકાના વ્રત નિયમ ક્રિયા સમ્યગ્ દ્દષ્ટિની શ્રદ્ધા અને માર્ગાનુસારીના ગુણો પાળનારના ગુણોની અનુમોદના કરૂ છું. ત્રણ લોકમાં રહેલી શાશ્વતી અશાશ્વતી પ્રતિમાઓને વંદના કરૂ છું ૮૪ લાખ જીવયોનિને ખમાવુ છુ પ્રાણાતિપાતાદિ ૧૮ પાપ-સ્થાનકોને આલોવુ છું મારા દુષ્કૃત્યોની નિંદા અને સુકૃત્યોની અનુમોદના કરૂ છું શુદ્ધ જ્ઞાન ભણતા ભણાવતા હોય પુસ્તક પ્રતો લખતા લખાવતા કે છપાવતા હોય સ્વાધ્યાય નવકારવાળી ગણતા હોય દર્શન દ્રવ્ય અને ભાવથી પૂજા કરતા હોય શ્રદ્ધામાં નિશ્ચલ હોય નિયમ, ૧૨ વ્રતો અને નિર્મળ ચારિત્ર એટલે સમિતિ ગુપ્તિ પરિષહ યતિધર્મ ભાવના ચારિત્ર પાંચ મહાવ્રત અને રાત્રિ ભોજન વિરમણ વાળા હોય અભયદાન સુપાત્ર દાન આપતા હોય શીયળ બ્રહ્મચર્ય મન વચન કાયાથી પાળતા હોય. નવકારસીથી છ માસ પર્યંતના વિવિધ તપ કરતા હોય બાર ભાવના તથા મૈત્રી પ્રમોદ કારૂણ્ય અને માધ્યસ્થ્ય ભાવના ભાવતા હોય તેમની અનુમોદના કરૂં છુ. પ્રાયશ્ચિત્ત, વિનય, વેયાવચ્ચ કરનારા ધર્મ અને શુકલ ધ્યાન ધ્યાવ-નારાની અનુમોદના કરૂં છું બ્રહ્મચારીઓને નમસ્કાર કરૂં છુ, સમાધિ મરણ અને સમકિતનો લાભ મને હોજો. શત્રુંજય મહાગિરિ અને નમસ્કાર મહામંત્રનુ સ્મરણ કરૂં છું જિનેશ્વરના પ્રવચન ઉપર શ્રદ્ધા મને અચળ હોજો. સાધર્મી વાત્સલ્ય પરોપકાર સમતા સંતોષ કરનારની અનુમોદના કરૂં છું ગત ભવોનાં અને આ ભવનાં પાપોને વોસિરાવુ છું આ શરીરને છેલ્લા શ્વાસોશ્વાસે વોસિરાવવાની મારી શક્તિ ન હોય તો પ્રથમથીજ તેના ઉપરથી મૂર્ચ્છા ઉતારૂં છું સર્વે જીવોનુ કલ્યાણ થાઓ અને તેઓ ધર્મ માર્ગમાં જોડાય અને વહેલા વહેલા મોક્ષમા જાય એમ હુ ઈચ્છુ છુ.

લી: શ્રાવક પંડિત અમૃતલાલ પુરુષોત્તમ

દ્વિચરમ સમયે ૭૩નો ક્ષય થાય એટલે મનુષ્યાનુપૂર્વીનાં દલિયાં મનુષ્ય ગતિમાં સ્તિબુક સંક્રમે કરીને (પર રૂપે કે પ્રદેશોદયે ભોગવીને) ક્ષય કરે. જેમ પાણીનો પરપોટો સ્વભાવિક પાણીમાં સક્રમે તેમ જીવના વીર્ય વિના મનુષ્યાનુપૂર્વીનાં દલિયાં મનુષ્ય ગતિમાં સક્રમે ત્યારે અયોગીના છેલ્લે સમયે તેનાં દલિક ન હોય. અને સ્વજાતીય વિના ૧૨ પ્રકૃતિનો સ્તિબુક સંક્રમ નથી તે માટે તે ઉદયવાળી ૧૨ પ્રકૃતીનાં દલિયાં અયોગીના છેલ્લા સમયે સત્તામાં હોય.

ઉદ્ગવર્તના—સ્થિતિ રસનું વધારવું

સંક્રમણ—સત્તાની પ્રકૃતિ બંધાતી પ્રકૃતિમાં નાંખવી.

નિકાચના—સકલ કરણને અસાધ્ય.

બીજા કર્મ ગ્રંથના પ્રશ્નો.

શૈલેશી કરણ અપવર્તના ઉદ્વર્તના સંક્રમણ અને નિકાચના કરણની વ્યાખ્યા કહો. પહેલું ચોથું છટ્ઠુ આઠમું અને તેરમા ગુણઠાણાનો કાળ કહો તથા તે ગુણઠાણે બંધ ઉદય ઉદીરણા અને સત્તામા કેટલી પ્રકૃતિ કયા કયા કર્મની હોય, કેટલી વિચ્છેદ, અબંધ અને અનુદય હોય અને તે શા માટે હોય. આઠમે અને નવમા ગુણઠાણે અધ્યવસાય કેટલા અને કેવા પ્રકારે હોય નીચેની પ્રકૃતિઓનો બંધાદિક ચારે કેટલા ગુણઠાણા સુધી હોય. આહારક શરીર ઔદારિક ઉપાંગ અનંતાનુબંધી નરકાયુ અશુભ પ્રચલા શોક સંજ્વલન ૪ આતપ અશાતા પરાઘાત ૪ આનુપુર્વી ન્યગ્રોધ નારાચ ઉદ્યોત જિનનામ ૨ વિહાયોગતિ પર્યાપ્ત અનાદેય સુસ્વર આદેય અને ૪૮

એક સમકિતી દેવને અવધિજ્ઞાન છે તેને અવધિ જ્ઞાનાવરણ હોય કે નહિ અને એક સમકિતી મનુષ્યને અવધિજ્ઞાનાવરણ છે તેને અવધિજ્ઞાન હોય કે નહિ. તે કારણ સાથે કહો.

૮ કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ ૧૪૮ નાં નામ તથા તેનો બંધ ઉદય ઉદીરણા અને સત્તા કયા કયા અને કેટલા ગુણઠાણાં સુધી હોય તેનું યંત્ર

ઉત્તર પ્રકૃતિનો જુદો જુદો સંખ્યાક્રમ	૮ મૂળ કર્મના તથા ૧૪૮ ઉત્તર પ્રકૃતિના અનુક્રમે નામ	બંધમા ગુણઠાણા	ઉદયમા ગુણઠાણા	ઉદીરણામા ગુણઠાણા	સત્તામા ગુણઠાણાં
	જ્ઞાનાવરણીય ૫				
૧	મતિજ્ઞાનાવરણ	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૨	શ્રુત જ્ઞાનાવરણ	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૩	અવધિ ,,	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૪	મન પર્યવ ,,	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૫	કેવળ ,,	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
	દર્શનાવરણ ૯				
૧	ચક્ષુ દર્શનાવરણ	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૨	અચક્ષુ ,,	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૩	અવધિ ,,	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૪	કેવળ	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૫/૬	નિદ્રા પ્રચલા	૮/૧	૧૨	૧૨	૧૨
			સ ઉણ	આ સ ઉણ	સ ઉણ
૭	નિદ્રા નિદ્રા	૨	૬	૬	૯મા નો પહેલો ભાગ
૮	પ્રચલા પ્રચલા	૨	૬	૬	
૯	થીણદ્ધિ	૨	૬	૬	
	વેદનીય ૨				
૧	શાતા	૧૩	૧૪	૬	૧૪
૨	અશાતા	૬	૧૪	૬	૧૪
	મોહનીય ૨૮				
૧	સમ્યક્ત્વ	બંધ નથી	૪ થી ૭	૪ થી ૭	૧૧-૭
૨	મિશ્ર		૩ જે	૩ જે	૧૧-૭
૩	મિથ્યાત્વ	૧	૧	૧	૧૧-૭

૬૭	ઉચ્છ્વાસ	૮	૧૩	૧૩	૧૪ સ.ઉણ
૬૮	આતપ	૧	૧	૧	નવમે
૬૯	ઉદ્યોત	૨	૫	૫	
૭૦	અગુરુલઘુ	આઠમાના છઠ્ઠા ભાગ સુધી	૧૩		૧૪ સમયઉણ
૭૧	તીર્થંકર		૧૩/૧૪	તેરમા સુધી	૧૪
૭૨	નિર્માણ		૧૩		૧૪સમયઉણ
૭૩	ઉપઘાત		૧૩		૧૪સમયઉણ
૭૬	ત્રસ-બાદર-પર્યાપ્ત		૧૪		૧૪
૭૯	પ્રત્યેક-સ્થિર-શુભ		૧૩		૧૪સમયઉણ
૮૦	સૌભાગ્ય		૧૪		૧૪
૮૧	સુસ્વર		૧૩		૧૪સમયઉણ
૮૨	આદેય		૧૪		૧૪
૮૩	યશ	૧૦	૧૪	છઠ્ઠે	૧૪
૮૪	સ્થાવર	૧	૨	૨	નવમે
૮૫	સૂક્ષ્મ	૧	૧	૧	
૮૬	અપર્યાપ્ત	૧	૧	૧	૧૪સમયઉણ
૮૭	સાધારણ	૧	૧	૧	નવમે
૮૯	અસ્થિર-અશુભ	૬	૧૩	૧૩	ચૌદમાના ઉપાન્ત્ય સમયે
૯૦	દુર્ભગ	૨	૪	૪	
૯૧	દુઃસ્વર	૨	૧૩	૧૩	
૯૨	અનાદેય	૨	૪	૪	
૯૩	અયશ	૬	૪	૪	
	ગોત્રકર્મ				
૧	ઉચ્ચ ગોત્ર	૧૦	૧૪	૧૩	૧૪
૨	નીચ ગોત્ર	૨	૫	૫	૧૪સમયઉણ
	અંતરાય કર્મ				
૧	દાનાંતરાય	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૨	લાભાંતરાય	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૩	ભોગાંતરાય	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨
૪	ઉપભોગાંતરાય	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨
૫	વીર્યાંતરાય	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨